

Nesaistošas labas prakses vadlīnijas par to, kā saprast un īstenot Direktīvu 92/57/EEK

(pagaidu un pārvietojamie būvlaukumi)

Šo publikāciju atbalsta Eiropas Savienības Nodarbinātības un sociālās solidaritātes programma *PROGRESS* (2007.–2013. gadam).

Šo programmu īsteno Eiropas Komisija. Tā tika izveidota, lai finansiāli atbalstītu Eiropas Savienības mērķu īstenošanu nodarbinātības, sociālo lietu un iespēju vienlīdzības jomā, un tādējādi veicinātu stratēģijas "Eiropa 2020" mērķu sasniegšanu šajās jomās.

Minētā septiņu gadu programma ir paredzēta visām ieinteresētajām personām, kas ES 27 dalībvalstīs, EBTA un EEZ valstīs, ES kandidātvalstīs un topošajās kandidātvalstīs var palīdzēt izstrādāt atbilstīgus un efektīvus darba un sociālo tiesību aktus, kā arī politikas virzienus.

Plašāku informāciju skatīt vietnē
<http://ec.europa.eu/progress>

Nesaistošas labas prakses vadlīnijas par to, kā saprast un īstenot Direktīvu 92/57/EEK

**par darba drošības un veselības aizsardzības
minimālo prasību īstenošanu pagaidu
vai pārvietojamajos būvlaukumos**

Eiropas Komisija

Nodarbinātības, sociālo lietu un iespēju vienlīdzības ģenerāldirektorāts

Vienība F4

Manuskripts pabeigts 2010. gada decembrī

Ne Eiropas Komisija, ne jebkāda persona, kas darbojas tās vārdā, nav atbildīga par šīs publikācijas informācijas izmantošanu.

Attēlu autortiesības

© COMMON Gesellschaft für Kommunikation und Öffentlichkeitsarbeit mbH, 60486 Frankfurt am Main, DEUTSCHLAND, www.common.de, info@common.de: vāks, 7., 17., 19. lpp., 20. lpp. (kreisajā pusē augšā un labajā pusē), 21., 31., 33., 35., 51. lpp., 52. lpp. (kreisajā pusē), 55., 64. lpp., 65. lpp. (labajā pusē), 66. lpp. (izņemot attēlu kreisajā pusē apakšā), 69. lpp., 70. lpp. (kreisajā pusē apakšā), 71. lpp. (izņemot attēlu labajā pusē apakšā), 72. lpp. (izņemot attēlu labajā pusē apakšā), 73., 74. lpp., 75. lpp. (labajā pusē apakšā un kreisajā pusē augšā), 76., 79. lpp., 96. lpp. (labajā pusē), 97. lpp. (augšā), 98. lpp. (kreisajā pusē), 99. lpp., 100. lpp. (kreisajā pusē), 101. lpp. (kreisajā pusē), 102. lpp. (labajā pusē), 104., 105., 108. lpp., 110. lpp. (labajā pusē), 115., 119. lpp.

© Bruno Bisson: 36., 43. lpp., 71. lpp. (labajā pusē apakšā), 101. lpp. (labajā pusē), 110. lpp. (kreisajā pusē).

© INRS — Yves Cousson: 94. lpp., 96. lpp. (kreisajā pusē), 100. lpp. (labajā pusē).

© HSE (<http://www.hse.gov.uk/pubns/indg344.pdf>): 20. lpp. (kreisajā pusē apakšā), 52. lpp. (labajā pusē), 70. lpp. (labajā pusē), 82., 91. lpp., 97. lpp. (apakšā), 98. lpp. (labajā pusē), 106. lpp.

Lai jebkādā veidā izmantotu vai reproducētu fotogrāfijas, uz kurām Eiropas Savienību nav īpašumtiesību, atļauja jāiegūst nepastarpināti no autortiesību īpašnieka(-iem).

Dienests *Europe Direct* jums palīdzēs
rast atbildes uz jautājumiem par Eiropas
Savienību

Bezmaksas tālruna numurs (*):
00 800 67 89 10 11

(*) Daži mobilā tālruna operatori nedod piekļuvi numuriem
ar 00 800, vai arī par zvanišanu uz šiem numuriem var būt
jāmaksā.

Papildu informācija par Eiropas Savienību ir pieejama portālā *Europa* (<http://europa.eu>).
Kataloga dati un rezumējums ir atrodami šīs publikācijas beigās.

Luksemburga: Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2011. gads.

ISBN 978-92-79-19391-0

doi:10.2767/22578

© Eiropas Savienība, 2011. gads

Reproducēšana ir atļauta, ja tiek norādīts avots.

Ievads

Darba drošība un veselības aizsardzība būvniecības nozarē

Būvniecības nozare ir viena no lielākajām rūpniecības nozarēm Eiropā. Šajā nozarē 2007. gadā bija nodarbināti 16,4 miljoni cilvēku (t. i., 7,2 % no visiem Eiropas nodarbinātajiem iedzīvotājiem).

Šo nozari veido galvenokārt mazie un vidējie uzņēmumi (MVU). Eiropas Būvniecības nozares federācija (FIEC) lēš, ka 95 % šo uzņēmumu ir mazāk par 20 darbiniekiem.

Situācija darba drošības un veselības aizsardzības jomā būvniecības nozarē ir ļoti satraucoša. Cilvēkresursu un finanšu izmaksas ir ievērojamas — gan sabiedrībai, gan ekonomikai. Lai gan ir panākts ievērojams progress darba apstākļu un drošības uzlabošanā šajā nozarē, vēl joprojām ir daudz darāmā. Ņemot vērā galvenās ekonomikas nozares, kurās ir liels darbaspēka apjoms, būvniecības nozarē desmit gadu laikā no 1995. līdz 2005. gadam bija vērojams vislielākais darbā notikušo nāves un nelaimes gadījumu skaits ⁽¹⁾.

Būvniecības nozares darbiniekiem ir divreiz lielāka iespēja gūt smagus savainojumus nekā vidusmēra darbiniekiem citās nozarēs. Visbiežākie negadījumi (t. i., cēloņi), kas izraisa smagus ievainojumus, ir paslīdēšana, pakļūšana un nokrišana uz tā paša līmeņa virsmas un kontroles zaudēšana pār rokas darbarīkiem un priekšmetiem.

Saskaņā ar jaunākajiem pieejamiem Eiropas statistikas gada datiem par nelaimes gadījumiem darbā 2007. gadā būvniecības nozarē ES-15 valstīs notika vairāk nekā 700 000 nelaimes gadījumu darbā, kas bija saistīti ar vairāk nekā 3 dienu ilgām darba kavējumiem. Visaugstākais darbā notiekošo nāves un nelaimes gadījumu īpatsvars tika reģistrēts būvniecības nozarē (5239 attiecībā uz nelaimes gadījumiem ar vairāk nekā 3 dienu ilgām darba kavējumiem un 8,1 attiecībā uz nāves gadījumiem) ⁽²⁾. Katru gadu bojā iet 1500 darbinieku — tas vairāk nekā divreiz pārsniedz visu nozaru vidējo rādītāju. Cilvēku kritieni no augstuma, priekšmetu uzkrīšana un kontroles zaudēšana pār transportlīdzekļiem vai pārvietošanas iekārtām ir visbiežākie iemesli, kas izraisa nāves gadījumus būvniecības nozarē.

Desmit jaunajās dalībvalstīs (izņemot Rumāniju un Bulgāriju) gadā pirms to pievienošanās Eiropas Savienībai 20 % no visiem nelaimes gadījumiem darbā notika būvniecības nozarē ⁽³⁾.

Arodslimību dēļ zaudētais laiks ir ievērojams, un tiek uzskatīts, ka tas ir daudzārt ilgāks nekā laiks, ko zaudē ievainojumu dēļ.

Dublinas Darba un dzīves apstākļu uzlabošanas fonds 2005. gadā veica savu ceturto apsekojumu par darba apstākļiem Eiropā ⁽⁴⁾. Starp arodslimībām joprojām īpaši izceļas skeleta un muskulatūras saslimšanas: 24,7 % aptaujāto cieta no muguras sāpēm un 22,8 % — no muskuļu sāpēm, ņemot vērā visas nozares kopā. Būvniecības nozarē tiek reģistrēta vislielākā pakļautība katrai riska grupai — ergonomiskā riska faktoriem, bioloģiskā un ķīmiskā riska faktoriem un trokšņa/temperatūras riska faktoriem.

Būvlaukumu direktīva 92/57/EEK

Būvlaukumu direktīva 92/57/EEK ⁽⁵⁾ nosaka drošības un veselības aizsardzības minimālās prasības visiem pagaidu vai pārvietojamiem būvlaukumiem neatkarīgi no to lieluma un sarežģītības. Direktīva neattiecas uz urbumiem un izrakteņu ieguvu ieguves rūpniecības nozarēs. Jāņem vērā, ka "pamatdirektīvas", proti, Direktīvas 89/391/EEK ⁽⁶⁾, noteikumi ir pilnībā piemērojami pagaidu vai pārvietojamiem būvlaukumiem, neskarot stingrākos un/vai īpašos noteikumus, kas paredzēti Direktīvā 92/57/EEK. Pamatprincips, ko paredz Eiropas tiesību akti darba drošības un veselības aizsardzības jomā, ir profilakse. Papildus darbinieku drošībai tie arī piedāvā uzņēmumiem, kas darbojas Eiropas tirgū, iespēju strādāt, pamatojoties uz vienādiem noteikumiem. Tā kā Direktīva 92/57/EEK paredz dalībvalstīm iespēju nodrošināt elastīgumu vai ieviest ierobežotas atkāpes un tā kā dalībvalstīm ir atļauts noteikt augstākus standartus, nekā to paredz direktīva, vienmēr ir jāņem vērā valstu tiesību akti.

Ar Direktīvu 92/57/EEK ir ieviestas būtiskas izmaiņas arodriskā profilaksē būvniecības nozarē:

- paredzot darba drošības un veselības aizsardzības koordināciju gan projekta sagatavošanas posmā, gan izpildes posmos;
- skaidri nosakot dažādo dalībnieku lomas un pienākumus;

⁽¹⁾ Avots: Cēloņi un apstākļi nelaimes gadījumiem darbā ES, Nodarbinātības un sociālo lietu ģenerāldirektorāts, 2009. gads, <http://ec.europa.eu/social>

⁽²⁾ Nelaimes gadījumu īpatsvars atspoguļo darbā iespējama nelaimes gadījuma risku, t. i., nelaimes gadījumu skaitu darbā katru gadu uz katrām 100 000 nodarbināto.

⁽³⁾ Būvniecība Eiropā, 2008. gada izdevums, FIEC (<http://www.fiec.org>).

⁽⁴⁾ Ceturtais Eiropas darba apstākļu apsekojums, Eiropas Darba un dzīves apstākļu uzlabošanas fonds, 2007. gads, Eiropas Kopienų Oficiālo publikāciju birojs, ISBN 92-897-0974-X.

⁽⁵⁾ Padomes Direktīva 92/57/EEK par darba drošības un veselības aizsardzības minimālo prasību īstenošanu pagaidu vai pārvietojamajos būvlaukumos (astotā atsevišķā direktīva Direktīvas 89/391/EEK par pasākumiem, kas ieviešami, lai uzlabotu darba ņēmēju drošību un veselības aizsardzību darbā, 16. panta 1. punkta nozīmē), OV L 245, 26.8.1992., sk. 7. pielikumu 132. lpp.

⁽⁶⁾ Padomes 1989. gada 12. jūnija Direktīva 89/391/EEK par pasākumiem, kas ieviešami, lai uzlabotu darba ņēmēju drošību un veselības aizsardzību darbā, OV L 183, 29.6.1989., 1.–8. lpp., sk. 7. pielikumu 132. lpp.

- paredzot pienākumu sagatavot ierobežotu skaitu dokumentu, kas palīdz nodrošināt labus darba apstākļus;
- uz visiem būvniecības projektos iesaistītajiem dalībniekiem attiecinot principus, kas noteikti pamatdirektīvā attiecībā uz uzņēmumiem, kuriem ir kopīga darba vieta, lai īstenotu sadarbību un koordināciju arodrisku novēršanā.

Tomēr Komisijas 2008. gada paziņojumā⁽⁷⁾ tika konstatēts, ka daži direktīvas aspekti netiek pietiekami izprasti vai piemēroti. Šis paziņojums ir balstīts pārsvarā uz dalībvalstu iesniegtajiem ziņojumiem un neatkarīga eksperta ziņojumu, kurā analizēta Būvlaukumu direktīvas īstenošana attiecīgajās privātajās un/vai publiskajās ekonomikas nozarēs. Paziņojumā izmantoti arī rezultāti, kas gūti Eiropas kontroles kampaņās par drošību būvniecības nozarē, kuras 2003. un 2004. gadā veiktas 15 dalībvalstīs, jaunākā Eiropas statistika par nelaimes gadījumiem darbā un pieredze, ko Komisija guvusi, pārbaudot direktīvas transponēšanu un piemērošanu.

Dalībvalstīm ir jātransponē Kopienas direktīvas savos tiesību aktos. Būvniecības projektiem ir piemērojami valstu tiesību akti un vienmēr ir jāvadās, ņemot vērā atbilstošās tiesību normas.

Jaunā Kopienas stratēģija

Galvenais mērķis jaunajai Kopienas stratēģijai 2007.–2012. gadam ir nepārtraukta darbinieku drošības un veselības apstākļu uzlabošana, it īpaši, pastāvīgi samazinot nelaimes gadījumu un arodslimību skaitu. Komisija ir konstatējusi, ka, lai sasniegtu šo mērķi, ir jānostiprina Kopienas tiesību aktu pareiza un efektīva īstenošana un ka ir jāatbalsta MVU, jo īpaši “augsta riska” nozarēs, piemēram, būvniecībā, lauksaimniecībā, zivsaimniecībā un transporta nozarē.

Kopienas stratēģija paredz praktisku vadlīniju izstrādi direktīvu pareizai piemērošanai, jo īpaši attiecībā uz Direktīvu 92/57/EEK. Šīs vadlīnijas atbilst šim mērķim.

Šīs nesaistošās labas prakses vadlīnijas

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 92/57/EEK par darba drošības un veselības aizsardzības minimālo prasību īstenošanu pagaidu vai pārvietojamajos būvlaukumos (Būvlaukumu direktīva) nosaka drošības un veselības aizsardzības minimālās prasības visiem pagaidu vai pārvietojamiem būvlaukumiem. Šo nesaistošo vadlīniju mērķis ir palīdzēt visiem būvniecībā iesaistītajiem dalībniekiem (tostarp klientiem, projektu vadītājiem, projektu izstrādātājiem, koordinatoriem, darba uzņēmējiem un citiem darba devējiem, darbiniekiem, piegādātājiem utt.) saprast un īstenot direktīvas noteikumus. Šajās vadlīnijās ir iekļauts direktīvas teksts, kurā izklāstītas tās minimālās prasības, un ir ietverts arī paskaidrojošais teksts. Tajās ir minēti arī daži labas prakses ieteikumi un piemēri. Lasītājiem jāņem vērā valstu tiesību akti, jo tie var paredzēt stingrākus noteikumus nekā direktīva.

Šo vadlīniju mērķis ir sniegt atbalstu dažādajiem projektu dalībniekiem:

- lai saprastu un īstenotu vispārīgos profilakses principus (1. nodaļa);
- lai saprastu direktīvā noteiktās darba drošības un veselības aizsardzības prasības un to, kad un kam tās ir piemērojamas, kādi ir dalībnieku pienākumi un lomas un vajadzīgā dokumentācija (2. nodaļa);
- identificējot dažus tipiskākos apdraudējumus un riskus būvdarbu laikā (3. nodaļa);
- lai pārvaldītu riskus visā būvniecības projektu laikā, sākot no projektu sagatavošanas, būvdarbu laikā un pēc būvdarbu pabeigšanas (4. nodaļa);
- apkopojot dalībnieku pienākumus katrā no posmiem (5. nodaļa).

→ **Nākamā sadaļa “Kā lasīt šīs vadlīnijas” 5. lpp. palīdzēs jums labāk izprast šīs vadlīnijas.**

⁽⁷⁾ Komisijas Paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai par to, kā praksē tiek īstenota Direktīva 92/57/EEK (pagaidu un pārvietojamie būvlaukumi) un Direktīva 92/58/EEK (drošības zīmes darba vietā) par drošību un veselības aizsardzību darbā — COM(2008) 698, sk. 7. pielikumu 132. lpp.

Kā lasīt šīs vadlīnijas

Ir vairāki veidi, kā varat lasīt šīs vadlīnijas un atrast interesējošo informāciju.

1. Kopējais satura rādītājs

Šīs vadlīnijas ir iedalītas piecās nodaļās, ko varat lasīt atsevišķi atbilstoši jūsu interesējošam tematam. Katrai nodaļai ir atšķirīgas krāsu joslas lappušu malās.

Katra nodaļa ir iedalīta numurētos punktos, kas katrs aptver vienu tematu, lai jūs varētu viegli atrast katru no informācijas tematiem.

→ Sk. *“Satura rādītājs” 7. lpp.*

2. Galvenie jautājumi par svarīgiem tematiem

Galveno jautājumu saraksts aptver svarīgākos jautājumus, kas interesē katru dalībnieku. Jums tas varētu būt noderīgs, lai atrastu vajadzīgo tekstu.

→ Sk. *“Galvenie jautājumi par svarīgiem tematiem” 8. lpp.*

3. Tematu rādītājs

Tematu vai atslēgas vārdu saraksts ļauj jums atrast tieši tās vadlīniju nodaļas, kurās ietvertas atsauces uz konkrēto tematu.

→ Sk. *“Tematu rādītājs” 12. lpp.*

4. Piemēru tabula

Jūs varat arī atrast informāciju par konkrētiem tematiem, izmantojot atsauču sarakstu ar praktiskiem piemēriem, kas iekļauti šajās vadlīnijās. Sarakstā ir norādīts projekta apjoms un raksturoto risku veids.

→ Sk. 2. pielikumu *“Piemēru tabula” 121. lpp.*

5. Glosārijs

Būvlaukumu direktīvā ir iekļautas vairākas definīcijas (piem., “klients”), kas lietotas direktīvas tekstā. Šīs definīcijas ir uzskaitītas 1. pielikumā kopā ar dažām citām pamatdirektīvā lietotajām definīcijām.

→ Sk. 1. pielikumu *“Glosārijs” 120. lpp.*

6. Vispārējā pienākumu tabula

Direktīvā minēto dalībnieku pienākumi ir apkopoti atsevišķā tabulā.

→ Sk. *“Būvniecības projekta laikā veicamo katra iesaistītā dalībnieka pienākumu vispārējā tabula” 115. lpp.*

7. Teksta markējumu skaidrojums

Izvilumi no Eiropas Direktīvām 89/391/EEK un 92/57/EEK ir iekļauti zilos lodziņos un apzīmēti ar šādu logo.

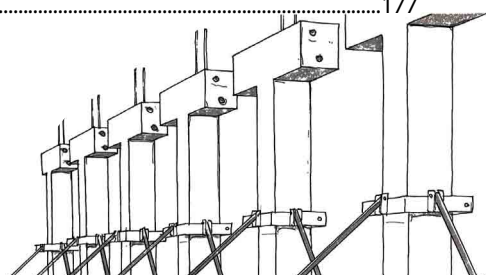
Nesaistoši labas prakses piemēri ir atrodami vietās, kurās redzams šis logo.

Skaidrojoši piemēri ir atrodami vietās, kurās redzams šis logo.

Satura rādītājs

Ievads	3
Kā lasīt šīs vadlinijas	5
Galvenie jautājumi par svarīgiem tematiem	8
Tematu rādītājs.....	13
Priekšvārds	15
1. Vispārīgie profilakses principi (VPP) attiecībā uz darba drošību un veselības aizsardzību	17
1.1. Kas ir apdraudējums? Kas ir risks?	18
1.2. Vispārīgie profilakses principi.....	18
1.3. Riska novērtējums	22
1.4. Vispārīgo profilakses principu piemērošanas papildu piemēri	26
2. Darba drošības un veselības aizsardzības prasības pagaidu vai pārvietojamos būvlaukumos	31
2.1. Kas ir "būvlaukums"?	32
2.2. Kas ir "būvdarbi"?	32
2.3. Būvniecības projekta dalībnieki	35
2.4. Profilaksei vajadzīgie dokumenti	57
2.5. Darbi, kas saistīti ar konkrētiem/īpašiem apdraudējumiem	63
3. Apdraudējumi un riski visos būvniecības projekta posmos — daži piemēri.....	69
3.1. Kritieni.....	70
3.2. Ar elektrību saistītie riski	70
3.3. Ar gāzi saistītie riski	71
3.4. Ar satiksmi saistītie riski	71
3.5. Ar būvniecības mašīnām saistītie riski.....	71
3.6. Riski, kas saistīti ar apstrādi ar rokām	72
3.7. Ar kustībām un pozām saistītie riski	72
3.8. Ar sprāgstvielu izmantošanu saistītie riski.....	72
3.9. Ar nestabilitāti saistītie riski.....	72
3.10. Ar veselību saistītie riski.....	72
3.11. Transports	76
3.12. Higiēna.....	76
3.13. Citi riski	76
4. Risku pārvaldība būvniecības projektu laikā	79
4.1. Projekta sagatavošanas posms	80
4.2. Projekta izpildes posms	103
5. Būvniecības projekta laikā veicamo katra dalībnieka pienākumu vispārējā tabula	115
PIELIKUMI	119
1. pielikums. Glosārijs	120
2. pielikums. Piemēru tabula	121
3. pielikums. Riska novērtējuma diagramma	124
4. pielikums. Projekta diagramma.....	125
5. pielikums. Darba drošības un veselības aizsardzības plāns — ieteicamais saturs	126
6. pielikums. Darba drošības un veselības aizsardzības dokumentācija — ieteicamais saturs.....	130
7. pielikums. Eiropas Savienības tiesību akti	132
8. pielikums. Papildinformācija	177

Galvenie jautājumi par svarīgiem tematiem

Šajā nodaļā ir ietverts galveno jautājumu saraksts, kas sakārtots atbilstoši turpmāk norādītajiem virsrakstiem. Jautājumi attiecas uz aspektiem, kas ir būtiski katram projekta dalībniekam. Jums saraksts varētu būt noderīgs, lai atrastu vajadzīgo tekstu.

Klienti	→ Sk. 30.–51. jautājumu
Koordinatori	→ Sk. 52.–66. jautājumu
Darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinatori projekta sagatavošanas posmā	→ Sk. 52.–59. jautājumu
Darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinatori projekta izpildes posmā	→ Sk. 60.–66. jautājumu
Projektētāji	→ Sk. 67.–73. jautājumu
Darba devēji	→ Sk. 74.–85. jautājumu
Darba devēji, kas paši veic būvdarbus	→ Sk. 86. jautājumu
Vispārīgi jautājumi	→ Sk. 1.–14. jautājumu
Lieli būvlaukumi	→ Sk. 25.–29. jautājumu
Vidēji lieli būvlaukumi	→ Sk. 20.–24. jautājumu
Iepriekšējs paziņojums	→ Sk. 91.–93. jautājumu
Projektu vadītāji	→ Sk. 88. un 89. jautājumu
Darba drošības un veselības aizsardzības plāns	→ Sk. 94.–96. jautājumu
Darba drošības un veselības aizsardzības dokumentācija	→ Sk. 97.–99. jautājumu
Mazi būvlaukumi	→ Sk. 15.–19. jautājumu
Pašnodarbinātas personas	→ Sk. 87. jautājumu
Darbinieki un darbinieku pārstāvji	→ Sk. 90. jautājumu

Vispārīgi jautājumi

1.	Informācija — Kur es varu gūt vairāk informācijas un palīdzības?	→ Sk. 8. pielikumu "Papildinformācija"	177. lpp.
2.	Būvlaukumu direktīvas 4. pielikums — kas tas ir?	→ Sk. 4.2.1. b) Direktīvas 92/57/EEK 8. pants un 4. pielikums un Pamatdirektīvas 89/391/EEK 6. pants	106. lpp.
3.	Būvniecības projekts — kas tas ir?	→ Sk. 2.1. Kas ir "būvlaukums"?	32. lpp.
4.	Būvlaukums — kas tas ir?	→ Sk. 2.1. Kas ir "būvlaukums"?	32. lpp.
5.	Būvdarbi — kas tie ir?	→ Sk. 2.2. Kas ir "būvdarbi"?	32. lpp.
6.	Kompetence — kas tā ir un kā es varu novērtēt savu nodarbināto vai iecelto darbinieku kompetenci?	→ Sk. 2.3.5. Darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinatori	41. lpp.
7.	Direktīva — par ko tā ir, kāpēc tā ir vajadzīga un kā tā skar mani?	→ Sk. "Ievads"	3. lpp.
8.	Direktīva — vai tā attieksies uz manu būvniecības projektu vai būvdarbiem?	→ Sk. 2.2. Kas ir "būvdarbi"?	32. lpp.
9.	Vispārīgie profilakses principi — kas tie ir?	→ Sk. 1.2. Vispārīgie profilakses principi	18. lpp.
10.	Tiesību akti — kādas ir pārējās direktīvas darba drošības un veselības aizsardzības jomā?	→ Sk. 7. pielikumu "Eiropas Savienības tiesību akti"	132. lpp.
11.	Īpaši riski — kurš darbs tiek uzskatīts par saistītu ar īpašiem riskiem?	→ Sk. 2.5.1. Darbs, kas saistīts ar īpašiem darbinieku darba drošības un veselības apdraudējumiem	63. lpp.
12.	Projekta darbinieku komanda un sadarbība	→ Sk. 2.3.1. Iepriekšējās piezīmes	35. lpp.
13.	Riska novērtējums — kas tas ir?	→ Sk. 1.3. Riska novērtējums	22. lpp.
14.	Visu iesaistīto dalībnieku pienākumu kopsavilkums	→ Sk. 5. daļu "Būvniecības projekta laikā veicamo katra dalībnieka pienākumu vispārējā tabula"	115. lpp.

Jautājumi par maziem būvlaukumiem

15.	Vai direktīva attiecas uz maziem projektiem?	→ Sk. "Ievads"	3. lpp.
16.	Kur es varu atrast uz mazajiem būvlaukumiem attiecināmus piemērus?	→ Sk. 2. pielikumu "Piemēru tabula"	121. lpp.

17.	Vai man ir vajadzīgs iepriekšējs paziņojums mazam projektam?	→ Sk. 2.4.1. Iepriekšējs paziņojums	58. lpp.
18.	Vai man ir vajadzīgs darba drošības un veselības aizsardzības plāns mazam projektam?	→ Sk. 2.4.2. Darba drošības un veselības aizsardzības plāns	59. lpp.
19.	Vai man ir vajadzīga darba drošības un veselības aizsardzības dokumentācija mazam projektam?	→ Sk. 2.4.3. Darba drošības un veselības aizsardzības dokumentācija	61. lpp.

Jautājumi par vidēji lieliem būvlaukumiem

20.	Vai direktīva attiecas uz vidēji lieliem projektiem?	→ Sk. "Ievads"	3. lpp.
21.	Kur es varu atrast uz vidēji lieliem būvlaukumiem attiecināmus piemērus?	→ Sk. 2. pielikumu "Piemēru tabula"	121. lpp.
22.	Vai man ir vajadzīgs iepriekšējs paziņojums vidēji lielam projektam?	→ Sk. 2.4.1. Iepriekšējs paziņojums	58. lpp.
23.	Vai man ir vajadzīgs darba drošības un veselības aizsardzības plāns vidēji lielam projektam?	→ Sk. 2.4.2. Darba drošības un veselības aizsardzības plāns	59. lpp.
24.	Vai man ir vajadzīga darba drošības un veselības aizsardzības dokumentācija vidēji lielam projektam?	→ Sk. 2.4.3. Darba drošības un veselības aizsardzības dokumentācija	61. lpp.

Jautājumi par lieliem būvlaukumiem

25.	Vai direktīva attiecas uz lieliem projektiem?	→ Sk. "Ievads"	3. lpp.
26.	Kur es varu atrast uz lieliem būvlaukumiem attiecināmus piemērus?	→ Sk. 2. pielikumu "Piemēru tabula"	121. lpp.
27.	Vai man ir vajadzīgs iepriekšējs paziņojums lielam projektam?	→ Sk. 2.4.1. Iepriekšējs paziņojums	58. lpp.
28.	Vai man ir vajadzīgs darba drošības un veselības aizsardzības plāns lielam projektam?	→ Sk. 2.4.2. Darba drošības un veselības aizsardzības plāns	59. lpp.
29.	Vai man ir vajadzīga darba drošības un veselības aizsardzības dokumentācija lielam projektam?	→ Sk. 2.4.3. Darba drošības un veselības aizsardzības dokumentācija	61. lpp.

Jautājumi par klientiem

Definīcija			
30.	Vai es esmu klients?	→ Sk. 2.3.2. Klients	36. lpp.
Dokumenti			
31.	Iepriekšējs paziņojums — kas tas ir un kas man ir jādara?	→ Sk. 2.4.1. Iepriekšējs paziņojums	58. lpp.
32.	Kas ir darba drošības un veselības aizsardzības plāns?	→ Sk. 2.4.2. Darba drošības un veselības aizsardzības plāns	59. lpp.
33.	Kāds ir mans ieguldījums darba drošības un veselības aizsardzības plānā?	→ Sk. 2.3.2. c) Klienta funkcijas	36. lpp.
34.	Kam ir paredzēta darba drošības un veselības aizsardzības dokumentācija?	→ Sk. 2.4.3. Darba drošības un veselības aizsardzības dokumentācija	61. lpp.
35.	Kas man jādara ar aizpildīto darba drošības un veselības aizsardzības dokumentāciju?	→ Sk. 4.2.3. Pēcbūvniecības posms	111. lpp.
Pienākumi			
36.	Kas ir jādara klientam?	→ Sk. 2.3.2. c) Klienta funkcijas	36. lpp.
37.	Kas man jādara projekta izstrādes laikā?	→ Sk. 4.1.2. Projekta izstrādes posms	82. lpp.
38.	Kas man jādara projekta sagatavošanas laikā?	→ Sk. 4.1.3. Sagatavošanas darbu pabeigšana pirms būvdarbu uzsākšanas	92. lpp.
39.	Kas man jāņem vērā, izlemjot, cik daudz laika atvēlēt projektam?	→ Sk. "Vispārīgo profilakses principu īstenošanas koordinēšana"	46. lpp.
40.	Kas man jādara projekta izpildes posmā?	→ Sk. 4.2. Projekta izpildes posms	103. lpp.
Attiecības ar citiem dalībniekiem			
41.	Kāda informācija man jāsniedz saviem ieceltajiem darbiniekiem?	→ Sk. 2.4. Profilaksei vajadzīgie dokumenti	57. lpp.
42.	Kā klients var sadarboties ar citiem dalībniekiem?	→ Sk. 2.3.1. Iepriekšēja piezīme	35. lpp.
Darba uzņēmēji			
43.	Vai man viņi ir jāieceļ, un, ja ir, kā man tas jādara?	→ Sk. 4.1.3. a) Tādu projekta grupu izveide, kurām ir vajadzīgā kompetence	92. lpp.

Koordinatori			
44.	Kas ir koordinators?	→ Sk. 2.3.5. Darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinatori	41. lpp.
45.	Vai man ir jāieceļ koordinatori, un, ja ir, kā man tas jādara?	→ Sk. "Darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinators iecelšana"	37. lpp.
46.	Kad esmu iecēlis koordinatorus, vai tas mani atbrīvo no maniem pienākumiem?	→ Sk. "Klientu atbildība"	39. lpp.
47.	Cik daudz koordinatoru man ir jāieceļ?	→ Sk. "Koordinatoru skaits"	38. lpp.
48.	Ko es varu darīt, ja direktīva nenosaka man pienākumu iecelt koordinatorus?	→ Sk. 2.3.5. a) Kad ir jāieceļ darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinatori?	41. lpp.
Projektētāji			
49.	Vai man viņi ir jāieceļ, un, ja ir, kā man tas jādara?	→ Sk. 4.1.2. Projekta izstrādes posms	82. lpp.
Projekta vadītājs			
50.	Kas ir projekta vadītājs?	→ Sk. 2.3.3. Projekta vadītājs	39. lpp.
51.	Projekta vadītājs — vai man tāds ir jāieceļ, un, ja ir, kā man tas jādara?	→ Sk. 2.3.3. Projekta vadītājs	39. lpp.

Jautājumi par koordinatoru

52.	Kas ir koordinatori?	→ Sk. 2.3.5. Darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinatori	41. lpp.
Darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinatori projekta sagatavošanas posmā			
53.	Kā šis koordinators koordinē atbilstību vispārīgajiem profilakses principiem?	→ Sk. "Vispārīgo profilakses principu piemērošanas nodrošināšana"	44. lpp.
54.	Kā šis koordinators sagatavo darba drošības un veselības aizsardzības plānu?	→ Sk. "Darba drošības un veselības aizsardzības plānu izstrāde"	45. lpp.
55.	Kā šis koordinators sāk sagatavot darba drošības un veselības aizsardzības dokumentāciju?	→ Sk. "Darba drošības un veselības aizsardzības lietu dokumentācija"	61. lpp.
56.	Kas ir būvlaukuma noteikumi?	→ Sk. 2.4.3. Darba drošības un veselības aizsardzības plāns	59. lpp.
57.	Kas šim koordinatoram ir jādara?	→ Sk. 2.3.5. g) Kādas funkcijas jāveic darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinatori projekta sagatavošanas posmā?	44. lpp.
58.	Kas šim koordinatoram ir jādara, novērtējot, cik ilgam jābūt projekta termiņam?	→ Sk. 2.3.5. h), sadaļu "Vispārīgo profilakses principu īstenošanas koordinēšana"	46. lpp.
59.	Kas šim koordinatoram jādara projekta izpildes posmā?	→ Sk. 5. daļu "Būvniecības projekta laikā veicamo katras iesaistītās personas pienākumu vispārējā tabula"	115. lpp.
Darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinācija projekta izpildes posmā			
60.	Kā šis koordinators koordinē atbilstību vispārīgajiem profilakses principiem?	→ Sk. 2.3.5. h), sadaļu "Vispārīgo profilakses principu īstenošanas koordinēšana"	46. lpp.
61.	Kas šim koordinatoram ir jādara?	→ Sk. 2.3.5. h) Kādas ir darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinators funkcijas projekta izpildes posmā?	46. lpp.
62.	Kas šim koordinatoram jādara projekta sagatavošanas posmā?	→ Sk. 2.3.5. f) Kad ir jāieceļ darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinatori un kad beidzas viņu pienākumi	43. lpp.
63.	Kas šim koordinatoram ir jādara, novērtējot, cik ilgam jābūt darba termiņam?	→ Sk. 4.1.3. g) Atbilstošu termiņu noteikšana attiecīgā darba pabeigšanai. Klientu vai viņu projekta vadītāju veicamās funkcijas	93. lpp.
64.	Kas šim koordinatoram jādara projekta izpildes posmā?	→ Sk. 2.3.5. h) Kādas ir darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinators funkcijas projekta izpildes posmā?	46. lpp.
65.	Kas šim koordinatoram ir jādara ar darba drošības un veselības aizsardzības plānu projekta izpildes posmā?	→ Sk. 4.2.1. d) Darba drošības un veselības aizsardzības plānu atjaunināšana	108. lpp.
66.	Kas šim koordinatoram ir jādara ar darba drošības un veselības aizsardzības dokumentāciju?	→ Sk. 4.2.1. e) Darba drošības un veselības aizsardzības dokumentācijas atjaunināšana	108. lpp.

Jautājumi par projektētājiem

67.	Kas ir projektētājs?	→ Sk. 2.3.4. Projektētāji	40. lpp.
68.	Ko un kā projektētājs var darīt?	→ Sk. 4.1.2. c) Projektēšana citu drošībai	84. lpp.
69.	Kā projektētājs var ņemt vērā vispārīgos profilakses principus?	→ Sk. 4.1.2. l) Vispārīgo profilakses principu ievērošana	87. lpp.
70.	Kā projektētājs var sadarboties ar citiem projekta dalībniekiem?	→ Sk. 4.1.2. a) Iesaistītie dalībnieki	83. lpp.
71.	Kādu informāciju projektētājs var lietderīgi iekļaut projektā?	→ Sk. 4.1.2. g) Apdraudējumu identificēšana un risku pārvaldība	84. lpp.
72.	Kā projektētājs var sniegt savu ieguldījumu darba drošības un veselības aizsardzības plānā un dokumentācijā?	→ Sk. 4.1.2. k) To apdraudējumu identificēšana, kuri var rasties objekta kalpošanas laikā	86. lpp.
73.	Ko es varu darīt, ja direktīva nenosaka pienākumu iecelt koordinatorus?	→ Sk. 4.1.2. g) Apdraudējumu identificēšana un riska pārvaldība	84. lpp.

Jautājumi par darba devējiem

74.	Kas būvstrādnieku darba devējiem ir jādara plānošanas un sagatavošanas posmā?	→ Sk. 5. daļu "Būvniecības projekta laikā veicama katra dalībnieka pienākumu vispārējā tabula"	115. lpp.
75.	Kas ir darba drošības un veselības aizsardzības plāns un kas man ir jādara?	→ Sk. 2.4.2. Darba drošības un veselības aizsardzības plāns	59. lpp.
76.	Kas būvstrādnieku darba devējiem ir jādara projekta izpildes posmā?	→ Sk. 5. daļu "Būvniecības projekta laikā veicama katra dalībnieka pienākumu vispārējā tabula"	115. lpp.
77.	Kā darba devējs var sadarboties ar citiem projekta dalībniekiem?	→ Sk. "Sadarbības organizēšana starp darba devējiem, tostarp pašnodarbinātajiem"	48. lpp.
78.	Ko darīt, ja esmu darba devējs un noslēdzu apakšlīgumu par darbu veikšanu ar citiem darba devējiem?	→ Sk. 2.3.7. Darba uzņēmēji un apakšuzņēmēji	54. lpp.
79.	Kas man jādara kā darba devējam, kas ir apakšuzņēmējs?	→ Sk. 2.3.7. Darba uzņēmēji un apakšuzņēmēji	54. lpp.
80.	Ko es varu darīt, ja direktīva nenosaka pienākumu iecelt koordinatorus?	→ Sk. 4.2.1. Būvniecības posms	103. lpp.
81.	Kas ir Direktīvas 92/57/EEK 4. pielikums?	→ Sk. 4.2.1. b) Direktīvas 92/57/EEK 8. pants un 4. pielikums un Pamatdirektīvas 89/391/EEK 6. pants	106. lpp.
82.	Kam ir paredzēts darba drošības un veselības aizsardzības plāns?	→ Sk. 2.4.2. Darba drošības un veselības aizsardzības plāns	59. lpp.
83.	Kam ir paredzēta darba drošības un veselības aizsardzības dokumentācija?	→ Sk. 2.4.3. Darba drošības un veselības aizsardzības dokumentācija	61. lpp.
84.	Kā mani pienākumi saskaņā ar pamatdirektīvu attiecas uz šo direktīvu?	→ Sk. "Direktīvas 89/391/EEK 6. panta īstenošana"	51. lpp.
85.	Kādi ir mani pienākumi saskaņā ar pamatdirektīvu?	→ Sk. 2.3.6. d) Darba devēja pienākumi saskaņā ar Pamatdirektīvu 89/391/EEK	54. lpp.

Jautājumi par darba devējiem, kas paši veic būvdarbus

86.	Kas jādara darba devējiem, kuri paši veic būvdarbus?	→ Sk. 2.3.6. c) Darba devējs, kas personīgi iesaistās darba veikšanā	53. lpp.
-----	--	---	----------

Jautājumi par pašnodarbinātām personām

87.	Kas jādara pašnodarbinātām personām, kuras veic būvdarbus?	→ Sk. 2.3.8. Pašnodarbinātas personas	54. lpp.
-----	--	--	----------

Jautājumi par projektu vadītājiem

88.	Kas ir projektu vadītāji?	→ Sk. 2.3.3. Projekta vadītājs	39. lpp.
89.	Kas jādara projekta vadītājam?	→ Sk. 2.3.3. b) Projekta vadītāja funkcijas	40. lpp.

Jautājumi par darbiniekiem un darbinieku pārstāvjiem

90.	Esmu būvstrādnieks. Kā direktīva ir noderīga man un kas man ir jādara?	→ Sk. 2.3.9. Darbinieki un viņu pārstāvji	55. lpp.
-----	--	--	----------

Jautājumi par iepriekšēju paziņojumu

91.	Kas ir iepriekšējs paziņojums?	→ Sk. 2.4.1. Iepriekšējs paziņojums	58. lpp.
92.	Kurš to sagatavo?	→ Sk. 2.4.1. Iepriekšējs paziņojums	58. lpp.
93.	Kad, kā un kam tas ir jānosūta?	→ Sk. 2.4.1. Iepriekšējs paziņojums	58. lpp.

Jautājumi par darba drošības un veselības aizsardzības plānu

94.	Kas ir darba drošības un veselības aizsardzības plāns?	→ Sk. 2.4.2. Darba drošības un veselības aizsardzības plāns	59. lpp.
95.	Kurš to sagatavo?	→ Sk. "Darba drošības un veselības aizsardzības plānu izstrāde"	45. lpp.
96.	Kad un kā to atjaunina?	→ Sk. 2.4.2. f) Atjaunināšana	61. lpp.

Jautājumi par darba drošības un veselības aizsardzības dokumentāciju

97.	Kas ir darba drošības un veselības aizsardzības dokumentācija?	→ Sk. 2.4.3. Darba drošības un veselības aizsardzības dokumentācija	61. lpp.
98.	Kurš to sagatavo?	→ Sk. "Darba drošības un veselības aizsardzības dokumentācija"	61. lpp.
99.	Kas ar to notiek pēc projekta pabeigšanas?	→ Sk. 2.4.3. d) Dokumentācijas atjaunināšana	63. lpp.

Tematu rādītājs

Temats	Kur es varu atrast pamatinformāciju par šo tematu?
Akas, pazemes darbi un tuneļi	65. lpp.
Apakšuzņēmēji	54. lpp.
Apbēšana zemes nogruvuma dēļ	64. lpp., 108. lpp.
Apdegumi	70.–74. lpp.
Apdraudējums	18.–26. lpp., 69. lpp., 86. lpp., 90. lpp.
Apkope	35. lpp.
Aprīkošana	34. lpp.
Apstrāde ar rokām	72. lpp.
Asfiksija	75. lpp.
Atjaunošana	35. lpp.
Augstsprieguma ietaises	65. lpp., 70. lpp., 82. lpp.
Bioloģiskas vielas	63. lpp., 64. lpp.
Būvdarbi	32. lpp.
Būvlaukumi	32. lpp.
Būvniecības beigu posms	109. lpp.
Būvniecības posms	103. lpp.
Darba devējs	4. lpp., 18. lpp., 50. lpp.
Darba drošības un veselības aizsardzības dokumentācija	61. lpp., 130. lpp.
Darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinatori	41. lpp.
Darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinators projekta izpildes posmā	46. lpp.
Darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinators projekta sagatavošanas posmā	44. lpp.
Darba drošības un veselības aizsardzības plāns	59. lpp., 126. lpp.
Darba uzņēmējs (ieskaitot apakšuzņēmējus)	54. lpp.
Darbinieks	54. lpp., 55. lpp., 63. lpp., 115. lpp.
Darbinieku apmācības	24. lpp., 98. lpp., 101. lpp.
Darbinieku pārstāvis	55. lpp.
Demontāža	35. lpp.
Direktīva 92/57/EEK	3. lpp., 18. lpp., 32. lpp., 70. lpp., 80. lpp., 132. lpp.
Drenāža	33. lpp.
Elektrība	70. lpp.
Gāze	71. lpp.
Higiēna	76. lpp.
Iepriekšējs paziņojums	58. lpp.
Individuālie aizsardzības līdzekļi (IAL)	22. lpp., 98. lpp.
Izmaiņas	84. lpp.
Jonizējošā radiācija	65. lpp.
Kalpošanas laiks	84. lpp., 86. lpp.
Klients	36. lpp., 85. lpp., 93. lpp.
Kolektīvie aizsardzības pasākumi	18. lpp., 21. lpp., 28. lpp., 101. lpp., 103. lpp.
Kritieni	64. lpp., 70. lpp.
Kustības	72. lpp.
Ķīmiskas vielas	65. lpp.

Temats	Kur es varu atrast pamatinformāciju par šo tematu?
Laika apstākļi	74. lpp.
Nestabilitāte	72. lpp.
Niršana	66. lpp.
Nogrimšana purvā	64. lpp.
Nojaukšana	35. lpp.
Pamatdirektīva 89/391/EEK	3. lpp., 18. lpp., 32. lpp., 70. lpp., 80. lpp., 132. lpp.
Pārbūve	34. lpp.
Pašnodarbināta persona	54. lpp.
Pēcbūvniecības posms	111. lpp.
Piegādātājs	56. lpp.
Priekšdarbi	82. lpp., 94. lpp.
Profilakses hierarhija	85. lpp.
Projekta izpildes posms	103. lpp.
Projekta izstrādes posms	82. lpp.
Projekta sagatavošanas posms	80. lpp.
Projekta uzsākšana	80. lpp.
Projekta vadītājs	39. lpp.
Projektētāji	40. lpp.
Putekļi	74. lpp., 107. lpp.
Rakšanas darbi	33. lpp.
Remontdarbi	35. lpp.
Riska novērtējums	22. lpp., 124. lpp.
Riski	18. lpp., 69. lpp.
Sagatavošanās posms	80. lpp.
Saliekamās konstrukcijas	34. lpp., 66. lpp.
Saspiesta gaisa kesoni	63. lpp., 66. lpp.
Satiksme	71. lpp., 96. lpp.
Slikšana	65. lpp.
Sprāgstvielas	66. lpp., 72. lpp.
Temperatūra	73. lpp.
Transports	76. lpp.
Troksnis	72. lpp., 107. lpp.
Ugunsgrēks	75. lpp.
Uzturēšana	35. lpp.
Vēlāki darbi	34. lpp., 88. lpp.
Veselība	72. lpp.
Vibrācijas	72. lpp., 73. lpp., 100. lpp., 107. lpp.
Vispārīgie profilakses principi	17.–29. lpp.
Zemes darbi	33. lpp., 65. lpp.

Priekšvārds

Jaunākie pieejamie dati skaidri liecina, ka būvniecības nozares darbinieki joprojām saskaras ar uztraucoši augstu ar darbu saistītu nelaimes gadījumu skaitu un ar veselības problēmām. Katru gadu bojā iet aptuveni 1500 darbinieku — tas vairāk nekā divreiz pārsniedz visu nozaru vidējo rādītāju. Būvniecības nozares darbiniekiem ir arī divreiz lielāka iespēja gūt smagus savainojumus nekā vidusmēra darbiniekiem citās nozarēs. Katru gadu būvniecības nozarē ES 15 dalībvalstīs darbā notiek vairāk nekā 700 000 nopietnu nelaimes gadījumu, kad darbs tiek kavēts vairāk nekā trīs dienas⁽¹⁾.

Tas ne vien būtiski skar atsevišķus darbiniekus, to ģimenes un darba devējus, bet arī rada lielas finanšu izmaksas visai ekonomikai. Lai gan šajā nozarē ir panākts ievērojams progress darba apstākļu uzlabošanā, vēl ir daudz darāmā.

Šīs nozares daudzdimensiju raksturs un daudzie dažādie apdraudējumi un riski, kuriem pakļauti darbinieki (tai skaitā darbs augstumā, tādi fizikāli faktori kā vibrācija un troksnis, kravu apstrāde ar rokām, transports, bīstamas ķīmiskas vielas un azbests), prasa ārkārtīgi labu plānošanu un kontroli, lai spētu mazināt minētos riskus un izvairīties no nelaimes gadījumiem un ilgstošām veselības problēmām. Turklāt ir vairāki citi faktori, kas var radīt psiholoģisku spriedzi ar ilgstošām komplikācijām, piemēram, darbs vienaatnē, cieši nodošanas termiņi un pārlietu ilgs darba laiks.

Kopienas stratēģijā par drošību un veselības aizsardzību darbā 2007. līdz 2012. gadam⁽²⁾ un Komisijas paziņojumā par to, kā praksē tiek īstenota Direktīva 92/57/EEK Direktīva 92/58/EEK par drošību un veselības aizsardzību darbā⁽³⁾, atzīta nepieciešamība pastiprināt būvlaukumu direktīvas (Direktīva 92/57/EEK⁽⁴⁾), efektīvu īstenošanu, ja vēlamies uzlabot vispārīgos darba apstākļus šajā nozarē. Īstenojot šo mērķi, atbalsts jāsniedz maziem un vidējiem uzņēmumiem (MVU), izstrādājot nesaistošus labas prakses instrumentus.

Šajās vadlīnijās sniegta informācija un labas prakses piemēri saistībā ar Direktīvas 92/57/EEK īstenošanu. Vadlīnijās aprakstīti arī vajadzīgie elementi, lai nodrošinātu veselības drošības risku labu pārvaldību visos būvniecības projekta posmos. Turklāt saistībā ar Labāka regulējuma programmu vadlīnijās iekļauti vispārīgi piemēri dokumentācijai, kas vajadzīga, lai ievērotu noteikumus, vienlaikus samazinot administratīvo slogu.

Eiropas Savienībai un dalībvalstīm jāpieliek pūles, lai uzlabotu darba apstākļus. Ir izšķiroši svarīgi panākt, lai būvniecības nozarē būtu mazāk nelaimes gadījumu un veselības problēmu, lai tādējādi veidotu drošu, veselīgu un labāku darba vidi visiem. Šā mērķa īstenošanai ir svarīgi, lai iesaistītos visas būtiskās ieinteresētās personas, tostarp klienti, projektētāji, projektu vadītāji, koordinatori, līgumslēdzēji un citi darba devēji, darbinieki, darbinieku pārstāvji, piegādātāji, apdrošināšanas uzņēmumi, publiskās iestādes un darba inspekcijas.

Uzskatu, ka šīs vadlīnijas ir vērtīgs ieguldījums veselības un drošības veicināšanā būvniecības nozarē. Ļoti ceru, ka tās visām iesaistītajām personām palīdzēs efektīvāk un iedarbīgāk īstenot Direktīvas noteikumus.

Robert Verrue

Ģenerāldirektors

Nodarbinātības, sociālo lietu un
iespēju vienlīdzības ģenerāldirektorāts

⁽¹⁾ Eiropas statistikas dati par nelaimes gadījumiem darbā, *Eurostat* jaunākie dati par 2007. gadu.

⁽²⁾ COM(2007) 62.

⁽³⁾ COM(2008) 698.

⁽⁴⁾ Padomes 1992. gada 24. jūnija Direktīva 92/57/EEK par darba drošības un veselības aizsardzības minimālo prasību īstenošanu pagaidu vai pārvietojamajos būvlaukumos (astotā atsevišķā direktīva Direktīvas 89/391/EEK 16. panta 1. punkta nozīmē); OV L 245, 26.8.1992., 6.–22. lpp.

1 Vispārīgie profilakses principi (VPP) attiecībā uz darba drošību un veselības aizsardzību

1.1. Kas ir apdraudējums? Kas ir risks?.....18

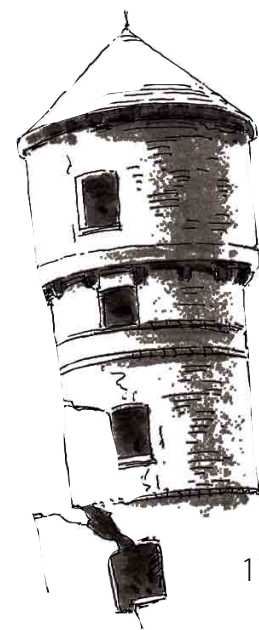
1.2. Vispārīgie profilakses principi.....18

1.2.1. Izvairšanās no riskiem	19
1.2.2. Nenovēršamu risku novērtēšana	19
1.2.3. Vēršanās pret risku cēloni	20
1.2.4. Darba pielāgošana indivīdam	20
1.2.5. Piemērošanās tehnikas attīstībai	20
1.2.6. Bīstamā aizstāšana ar drošu vai mazāk bīstamo.....	20
1.2.7. Saskaņotas vispārējās profilakses politikas izstrāde.....	21
1.2.8. Priekšrokas došana kolektīviem, nevis individuāliem aizsardzības pasākumiem	21
1.2.9. Darbinieku pienācīga instruēšana	22

1.3. Riska novērtējums.....22

1.3.1. 1. posms — apdraudējumu un apdraudēto personu identificēšana.....	23
1.3.2. 2. posms — risku novērtēšana un to prioritāšu noteikšana	23
1.3.3. 3. posms — lēmuma pieņemšana par profilaktisko rīcību	24
1.3.4. 4. posms — rīcības īstenošana.....	24
1.3.5. 5. posms — pārraudzība un pārskatīšana.....	24
1.3.6. Integrētie risku reģistri.....	25

1.4. Vispārīgo profilakses principu piemērošanas papildu piemēri.....26

Vispārīgie profilakses principi (VPP) ir to Eiropas Savienības (ES) tiesību aktu pamatā, kuri attiecas uz darbinieku drošību. Direktīva 89/391/EEK, ko bieži dēvē par "pamatdirektīvu", paredz pasākumus, kas ieviešami, lai uzlabotu visu darbinieku darba drošību un veselības aizsardzību, un nosaka plašu stratēģiju risku kontrolei visās darba vietās. Tā nosaka, ka vispārīgie profilakses principi, riska novērtēšana un riska pārvaldība ir darba drošības un veselības aizsardzības stūrakmens.

Tā pati stratēģija ir noteikta Būvlaukumu direktīvā 92/57/EEK, un dažādajiem direktīvā minētajiem dalībniekiem tā ir jāņem vērā.

Tātad — kas ir apdraudējums, kas ir risks, un kas ir vispārīgie profilakses principi?

Kā tas viss ir saistīts ar riska novērtēšanu un pārvaldību? Un kas būvniecības nozarei ir jādara?

1.1. Kas ir apdraudējums? Kas ir risks?

Ko nozīmē apdraudējums?

Apdraudējums ir jebkas, kas var izraisīt kaitējumu, šajā gadījumā — to cilvēku drošībai un veselībai, kuri veic darbu vai ir saistīti ar darba veikšanu.

1. piemērs

Defektīvas virsmas, uz kurām cilvēki var paslidēt vai paklupt, neaizsargātas malas, pāri kurām cilvēki var pārkrist, krītoši materiāli vai braucoši transportlīdzekļi, kas var notriekt cilvēkus, asas malas, elektrība, ugunsgrēki, eksplozijas un citi apstākļi ir tipiski cilvēku drošības apdraudējuma piemēri.

2. piemērs

Ir arī apdraudējumi, kas saistīti ar darbu un kas var būtiski ietekmēt cilvēku veselību, piemēram, kancerogēnas vielas, putekļi (to iedarbība var izraisīt elpošanas orgānu slimības), citas kaitīgas vielas (darbs ar tām var izraisīt tādas slimības kā dermatītu), troksnis (var izraisīt ar darbu saistītu dzirdes zudumu), vibrācijas, galēju temperatūru iedarbība un smagi priekšmeti (to pārvietošana var izraisīt skeleta un muskulatūras saslimšanas).

Risks ir iespējamība, ka darbiniekiem (vai citām personām) varētu nodarīt kaitējumu konkrēts apdraudējums kopā ar tā kaitējuma smagumu, kuru izraisījis vai nu tūlītējs savainojums, vai ilgāka termiņa slimība.

1.2. Vispārīgie profilakses principi

Ko paredz Direktīva 89/391/EEK?

6. pants.

[..]

2. Darba devējs īsteno pasākumus, kas minēti 1. punkta pirmajā daļā, pamatojoties uz šādiem galvenajiem profilakses principiem:

- a) izvairīties no riska;
- b) novērtēt nenovēršamu risku;
- c) vērsties pret riska cēloni;
- d) darbu pielāgot individuam, īpaši darba vietu ierīkojuma, darba inventāra un darba un ražošanas metožu izvēles ziņā, tostarp domājot, kā atvieglot monotonu darbu un darbu normētā tempā un kā samazināt šāda darba iespaidu uz veselību;
- e) piemēroties tehnikas attīstībai;
- f) bīstamo aizstāt ar drošu vai mazāk bīstamo;
- g) izveidot saskaņotu vispārējas profilakses politiku, aptverot tehnoloģiju, darba organizāciju, darba apstākļus, sabiedriskās attiecības un darba vides faktoru ietekmi;
- h) dot priekšroku kolektīviem, nevis individuāliem drošības pasākumiem;
- i) pienācīgi instruēt darba ņēmējus.

Vispārīgie profilakses principi attiecas uz pasākumiem, kas veicami, lai aizsargātu darbinieku drošību un veselību. (Tie arī nodrošina pamatu, lai izvērtētu to citu cilvēku drošību un veselības aizsardzību, kurus var ne-labvēlīgi ietekmēt darbu veikšana.)

1.2.1. Izvairīšanās no riskiem

Viens no veidiem, kā izvairīties no riska, ir pilnībā likvidēt risku izraisošo apdraudējumu.

3. piemērs

Apdraudējumu rada ieiešana ierobežotās telpās notekūdeņu attīrīšanas iekārtās, piemēram, pazemes kamerās, kas saistītas ar virszemes ūdeņu un notekūdeņu sistēmām. Tomēr, ja konstrukcija ir projektēta tā, ka šādās vietās var iekļūt apkārtējais gaiss un tās tiek labi ventilētas, šāds apdraudējums nerodas.

4. piemērs

Kādā nelielā māsaimniecības piebūvē arhitekts paredzēja izmantot sausu apšuvumu, tādējādi novēršot vajadzību griezt un izjaukt mūrējumu elektroinstalāciju un citu apgādes ietaišu ierīkošanai. Tādējādi tika novērsts darbinieku veselības apdraudējums, ko varētu radīt putekļi, troksnis un vibrācijas.

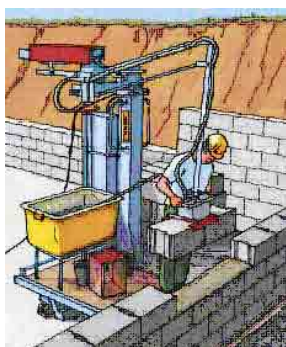
Ja apdraudējumu nevar likvidēt, tomēr var būt iespējams novērst dažus no riskiem. Piemēram, pastāv apdraudējumi, kas saistīti ar daudzu darbu veikšanu un ko nevar pilnībā likvidēt, bet bieži vien ir alternatīvi veidi, kā darbu paveikt, izvairoties no dažiem — ja ne visiem — riskiem. Ir lietderīgi domāt pēc iespējas plašāk un nepaļauties ieradumiem un prakses radītajiem ierobežojumiem.

5. piemērs

Blīvu un smagu bloku celšana var izraisīt skeleta un muskulatūras problēmas. Savainojuma riskus var mazināt, nosakot alternatīvas, tādas kā mazāki vai vieglāki bloki.

6. piemērs

Vienmēr būs apdraudējumi, ko rada smagu materiālu pārvietošana, bet riskus, kas saistīti ar šādu materiālu pārvietošanu ar rokām, var mazināt, rūpīgi izvērtējot to, kā materiāli tiek iepakoti, izpakoti, uzglabāti un pārvietoti, un ieviešot mehānizētas pārvietošanas metodes, piemēram, portālus, celtņus, pacelājus, paliktņu autokrāvējus u. c.

1.2.2. Nenovēršamu risku novērtēšana

Risku novērtēšanā jāizmanto strukturēta pieeja.

Riska novērtēšana ir 5 posmu process:

1. posms — apdraudējumu un apdraudēto personu identificēšana;
2. posms — risku novērtēšana un to prioritāšu noteikšana;
3. posms — lēmuma pieņemšana par profilaktisko rīcību;
4. posms — rīcības īstenošana;
5. posms — uzraudzība un pārskatīšana.

Ir nepieciešama rakstiska uzskaite, lai būtisko informāciju varētu nodot citiem un lai būtu skaidrs, kas vēl ir jādarā, un lai būtu informācijas bāze pārskatīšanas veikšanai.

→ **Sk. 1.3. Riska novērtējums, 22. lpp.**

7. piemērs

Atjaunošanas darbu laikā ir jānoņem ievērojams daudzums vecas svina krāsas.

1. posms — identificējiet apdraudējumu: svina klātesamība. Iespējamā svina iedarbība var izraisīt veselības problēmas. Apdraudētās personas ir darbinieki, kas veic darbu, citi tuvumā esošie darbinieki un citi cilvēki, kas var atrasties tuvākajā apkārtnē, jo īpaši neaizsargātākie.
2. posms — novērtējiet risku un nosakiet tā prioritāti. Izvērtējiet svina iedarbības iespējamību. Izvērtējiet, kam tiks nodarīts kaitējums un cik būtisks tas būs. Izvērtējiet iespējamās veidus, kā svins varētu iekļūt organismā (piem., ieelpošana, norīšana). Izvērtējiet iespējamās līdzekļus, kā samazināt darbinieku un citu cilvēku pakļaušanu riskam, izvēloties darba metodes un citus saistītos piesardzības pasākumus.
3. posms — pieņemiet lēmumu par profilaktisko rīcību, kas nodrošinās darbinieku un citu cilvēku veselības aizsardzību darbā. Izlemiet par vajadzīgo pārraudzības un pārskatīšanas kārtību (piem., karstās dedzināšanas neveikšana, slapjās tīrīšanas/ķīmisko tīrītāju izmantošana, aizsargapģērbs, pietiekams labklājības un mazgāšanās aprīkojums, instruēšana un uzraudzība, gaisa monitorings, veselības uzraudzība u. c.).
4. posms — nodrošiniet vajadzīgos materiālus, aizsargapriekojumu, labklājības aprīkojumu, instruktāžas, uzraudzības un pārraudzības režīmus.
5. posms — veiciet pārraudzību, kā plānots. Pārskatiet gaisa monitoringa un asins-svina analīžu rezultātus. Atkārtoti novērtējiet riskus un veiciet vajadzīgos darba metožu pielāgojumus.

1.2.3. Vēršanās pret risku cēloni

Lai vērstos pret risku cēloni, ir vajadzīgi kontroles pasākumi, kas tiek veikti apdraudējuma rašanās tuvumā un ir efektīvi tā mazināšanā.

8. piemērs

Koka putekļi var būt kaitīgi, ja tos ieelpo — nodrošiniet ripzāģus ar mehāniskajām putekļu iesūkšanas sistēmām, lai putekļi tiktu tūlīt savākti to rašanās vietā.

9. piemērs

Nojaukšanas laikā radītie putekļi var izraisīt vairākus apdraudējumus. Tie var būt bīstami, ja tos ieelpo, un var mazināt redzamību — putekļu mākoņu veidošanos palīdz novērst ūdens strūklu vēršana uz darba virsmām.

1.2.4. Darba pielāgošana indivīdam

Pielāgojot darbu indivīdam, ir svarīgi ņemt vērā darba vietu ierīkojumu, darba inventāra un darba un ražošanas metožu izvēli, tostarp jo īpaši domājot par to, kā atvieglot monotonu darbu un darbu normētā tempā un samazināt šāda darba iespaidu uz veselību.

Cilvēkiem ir fiziski ierobežojumi attiecībā uz to, cik tālu viņi var aizsniegt, cik daudz viņi var pacelt un cik labi viņi var redzēt dažādos apgaismojuma apstākļos. Cilvēkiem arī ir ierobežotas spējas analizēt izziņas datus, piemēram, instrukcijas, instrumentu rādījumus u. c. Darba vide var būt papildu stresa radītājs, piemēram, ja ir pārāk karsti, pārāk auksti vai pārāk trokšņaini. Papildu stresu var radīt arī atkārtoti, monotoni darba uzdevumi. Palīdzēt var tas, ja mēģina iedomāties sevi darba veicēja vietā. Tomēr vēl labāk ir tad, ja varat pajautāt darba veicējiem, kas viņiem varētu atvieglot darbu.

Labā prakse

Atzīt, ka ir ierobežojumi attiecībā uz smagumiem, ko cilvēki var droši pacelt.

Atzīt, ka cilvēkiem ir vieglāk strādāt, ja viņiem ir piemērotas darba vietas

Piešķirt darba uzdevumus darba grupai rotējošā kārtībā, lai atkārtotas kustības neizraisītu atkārtotus sastiepumus.

10. piemērs

Samaziniet projekta vajadzībām piegādāto cementa maisu un pildvielas masu, lai mazinātu savainojumu iespējamību.

1.2.5. Piemērošanās tehnikas attīstībai

Tas nozīmē būt vienmēr informētam par jaunākajiem tehnikas sasniegumiem un izmantot tos (izvēloties darba metodes, aprīkojumu, materiālus un darba aprīkojumu, utt.) projekta veikšanā. Kopumā tehnikas attīstība uzlabo darba veikspēju, ergonomiku un mazina riskus.

11. piemērs

Strādājot ierobežotās telpās, cilvēku veselību var ietekmēt elpošanai nepiemērots gaiss un toksiskas un uzliesmojošas gāzes. Kādreiz monitoringa aprīkojums bija dārgs, un bija vajadzīgas ļoti labas speciālās zināšanas, lai to izmantotu. Tagad daudzfunkcionālie gāzes detektori ir daudz lētāki un tos var efektīvi izmantot lielākā daļā darbinieku.

Pateicoties jaunajām tehnoloģijām, ir pieejamas videosistēmas, ar kurām var attālināti pārbaudīt slēgtas vietas, piemēram, kanalizācijas caurules.

12. piemērs

Pieplīdes materiālu mehāniska blīvēšana tranšējās var izraisīt veselības problēmas plaukstas — rokas vibrāciju dēļ. Tagad ir pieejamas radiovadāmas blīvēšanas, kas novērš šo apdraudējumu.

1.2.6. Bīstamā aizstāšana ar drošu vai mazāk bīstamu

Šis process ir zināms kā aizstāšana. Šajā procesā tiek pārskatītas pieejamās iespējas un vēlāk atlasītas tās, kuras vai nu nerada darbinieku apdraudējumu, vai mazina apdraudējumu un risku līdz pieņemamam līmenim.

Jāņem vērā apdraudējumi, kas saistīti ar darba vidi, veicamo uzdevumu, materiāliem, iekārtu un instrumentiem.

13. piemērs

Aizstāšana var ietvert ierosinātā procesa maiņu, piem.:

- var būt gadījumi, kad mehāniskās fiksācijas sistēmas samazina vispārējo risku salīdzinājumā ar alternatīvajām ķīmiskās fiksācijas sistēmām;
- veicot krāsošanas darbus, krāsas, kas satur kaitīgus šķīdinātājus, tiek aizstātas ar krāsām uz ūdens bāzes;
- ceļu izbūves darbos zemas temperatūras asfalta izmantošana palīdz novērst toksisko vielu iedarbību.

1.2.7. Saskaņotas vispārējās profilakses politikas izstrāde

Lai kontrolētu riskus, ir jāizvērtē visa drošības sistēma — indivīds, darba uzdevums, iekārta un aprīkojums, dažādo dalībnieku pārvaldības organizācija un kārtība un visa projekta pārvaldība, plašāka vide un visu šo apstākļu mijiedarbība. Ieguldījumu profilakses stratēģijas izstrādē var sniegt tehnoloģija, ergonomika un humanitārās zinātnes.

Tas nav sarežģīti. Ir ļoti svarīgi nevis vienkārši pievērsties tiešajiem apdraudējumiem, kas bieži novērojami šajā nozarē, bet vienlīdz nepieciešams ir arī identificēt savainojumus izraisošos pamatfaktoros. Tie vienmēr ir saistīti ar organizācijas vai projekta kultūru. Viss minētais būtiski ietekmē ikvienas iesaistītās personas attieksmi un uzvedību.

a) Cilvēku pieļautās kļūdas un pārkāpumi

Tas, kā un kāpēc cilvēki pieļauj kļūdas un apzināti nedara to, kas no viņiem tiek pieprasīts (pārkāpumi), var izraisīt sarežģītus jautājumus.

Kļūdas var mazināt, nodrošinot labu darba vidi un ņemot vērā:

- pārmērīgas darba prasības (liela darba slodze, augsta uzmanības pakāpe, laika ierobežojumi);
- sociālos un organizatoriskos stresu veicinošos faktorus (darbinieku skaits, konfliktējoša attieksme);
- individuālos stresu veicinošos faktorus (apmācība, pieredze, nogurums);
- ar aprīkojumu saistītos stresu izraisošos faktorus (vadība, instrukcijas, procedūras).

Cilvēku pārkāpumus var mazināt ar pozitīvu drošības kultūru, kas ietver:

- darbaspēka iesaistīšanu;
- darba vides uzlabošanu;
- tādu noteikumu ieviešanu, kas:
 - ij ir atbilstoši un praktiski;
 - ij ir izskaidroti tiem, kuriem tie jāievēro;
 - ij ir samazināti līdz minimumam, atsakoties no liekiem;
- vajadzīgā darba aprīkojuma nodrošināšanu;
- cilvēku savstarpējo attiecību uzlabošanu;
- darba projekta un plānošanas uzlabošanu;
- uzraudzības un pārraudzības uzlabošanu;
- laika ierobežojumu mazināšanu;
- alkohola, zāļu un vielu pārmērīgas lietošanas novēršanu.

b) Organizatoriskās kļūdas un sistēmu atteices

Pieredze liecina, ka atteices iespējamību var mazināt, ja ir ieviesta pozitīva drošības kultūra. Tāda, visticamāk, ir organizācijās, kurās ir pilnībā darbam nodevusies augstākā vadība, kas:

- nodrošina efektīvu līderību;
- atzīst, ka laba darba drošība un veselības aizsardzība veicina uzņēmējdarbības mērķu sasniegšanu;

- izprot riskus;
- ir ieviesusi efektīvus riska kontroles mehānismus;
- ir noteikusi skaidras darbības prasības;
- īsteno efektīvu saziņu;
- ir organizācija, kas apgūst jaunas zināšanas un ieklausās, analizē un mācās no līdzšinējās pieredzes.

14. piemērs

Darba uzņēmējs ir ieviesis uzvedības pārmaiņu programmu, kuras iniciators ir organizācijas augstākā vadība. Apņemšanos to ievērot izrādīja katra līmeņa vadītāji, kā arī tika paaugstināti būvlaukuma standarti. Izmaiņu iniciatīva bija būvlaukuma izveides būtiska daļa, lai darbinieki, kam projekts ir jauns, jau pašā sākumā apzinātos, ka nadošanās darbam un cerības ir ievērojami augstākas par normu.

1.2.8. Priekšrokas došana kolektīviem, nevis individuāliem aizsardzības pasākumiem

Priekšroka jādod kolektīviem aizsardzības pasākumiem, jo tie var likvidēt riskus, kas apdraud vairāk nekā vienu personu, un kolektīviem aizsardzības pasākumiem ir ievērojamas priekšrocības salīdzinājumā ar individuālajiem aizsardzības pasākumiem.

15. piemērs

Aizsargmargas darba platformas malās aizsargā ikvienu no nokrišanas un neprasas nekādas pūles no darbiniekiem, kuriem tās ir noderīgas.

Darbiniekiem ir jālieto drošības siksnas, kas aprīkotas ar atbilstošiem stiprinājumiem un kritiena apturēšanas ierīcēm, kurām jābūt pieejamām un uzturētām pienācīgā kārtībā. Siksnas bieži vien rada ievērojamas praktiskas grūtības to lietošanā. Tāpēc iespējamība, ka ar siksnām savainojumu novēršanā tiks sasniegti tādi paši panākumi kā ar aizsargmargām, ir maza.

Turklāt individuālie aizsardzības pasākumi reti novērš nelaimes gadījumus. Tomēr tie var mīkstināt to sekas. Piemēram, aizsargķiveres var mazināt kritošu priekšmetu radītos savainojumus, bet nav nekādā veidā noderīgas, lai tos novērstu, atšķirībā no kolektīviem pasākumiem, piemēram, aizsargtīkliem vai kāju plāksnēm darba platformu atklātajās malās.

16. piemērs

Projektētājs gar lēzena jumta perimetru piestiprināja aizsargbarjeru, lai visā ēkas kalpošanas laikā nodrošinātu pastāvīgu aizsardzību ikvienam, kurš strādā uz jumta. Iespēja izmantot siksnas un stiprinājumus tika izslēgta, ņemot vērā pastāvīgās uzturēšanas izmaksas un ierobežoto aizsardzību, ko tās sniedz.

17. piemērs

Darba uzņēmējs apjomīgu sastatņu fasādes pārse-
dza ar aizsargaudumu, lai novērstu krītošu materiālu izraisītus savainojumus. (Pārsegums arī ļāva turpināt darbu pietiekami ērti nelabvēlīgos laika apstākļos.)

18. piemērs

Būvējot augsta tilta konsoles klāju, zem stalažām tika uzstādīti drošības tīkli krītošu materiālu uztveršanai. Šāds kolektīvs aizsardzības pasākums samazināja ikviena zem tilta esošā cilvēka apdraudējumu, ko var radīt krītoši materiāli.

1.2.9. Darbinieku pienācīga instruēšana

Pēdējais no principiem ir darbinieku instruēšana, lai viņi zinātu, kā paveikt darbu droši.

Šādās instrukcijās ir jāraksturo ierosinātā darba riski un jāmin aizsardzības pasākumi, kuriem jābūt ieviestiem (piem., izmantojamais aprikojums, lietojamie individuālie aizsardzības līdzekļi). Instrukcijas jāsniedz tā, lai darbinieki tās viegli saprastu.

Laba prakse

Nodrošināt:

- vispārējās darbā ievadišanas sanāksmes visiem jaunajiem darbiniekiem pirms darba uzsākšanas (ir vairāki vispārīgi jautājumi, kas jāzina jaunajiem projekta darbiniekiem);
- papildu instrukcijas, ko specializētie darba uzņēmēji sniedz, pirms to darbinieki uzsāk jaunu darbu, un ikdienas atgādinājumus pirms darba uzsākšanas;
- regulāras neformālas pārrunas starp darbiniekiem (*tool-box talks*);
- uzskaites veikšanu par darbinieku apmācību un viņu klātbūtni darbā ievadišanas sanāksmēs.

1.3. Riska novērtējums

Riska novērtējums ir pirmais pasākums arodriskā pārvaldībā.

Tas nozīmē to risku strukturētu novērtēšanu, kuri apdraud darbinieku (un citu cilvēku) drošību un veselību viņu darba vietā. Visiem dalībniekiem ir jāveic savs riska novērtējums.

Riska novērtējums ietver sistemātisku pārbaudi, kurā ņem vērā šādus apstākļus:

- kas varētu izraisīt savainojumu vai kaitējumu;
- kurš un kā tiks ietekmēts;
- vai apdraudējumu var likvidēt vai mazināt; un — ja nevar —
- kādi profilakses vai aizsardzības pasākumi ir jāievieš, lai kontrolētu riskus.

Mēs veicam riska novērtējumus mūsu ierastajā ikdienas dzīvē.

Kad vēlamies šķērsot ielu, mēs apzināmies, ka mūs var savainot, un ātri izvērtējam vairākus faktorus, piemēram, vai mēs varam pietiekami labi saskatīt tuvojošos transportlīdzekļus, vai autovadītāji var redzēt mūs, cik ātri pārvietojas transportlīdzekļi, satiksmes blīvumu, laika apstākļus, vai ir gaišs, cik tālu mums jāšķērsos iela, ceļa seguma veidu un citus.

Mēs izvērtējam, kā mēs varam izvairīties no apdraudējuma kopumā, piemēram, izmantojot apakšzemes tuneli, tiltu vai maršrutu, kurā nav jāšķērsos ceļi.

Ja mēs nevaram pilnībā likvidēt apdraudējumu, mēs izvērtējam, kā mēs varam to mazināt, piemēram, šķērsojot ielu vietās, kurās gājēji var izmantot luksoforus, lai apstādinātu transporta satiksmi, vai vietās, kurās ielas vidū ir "gājēju salīņas". Galu galā, ja mums šādu iespēju nav, mēs varam veikt rūpīgus novērojumus, lai noteiktu, vai un kad varētu būt droši šķērsot ielu. Ja mēs izlemsim šķērsot ielu, mēs turpināsim uzmanīties, novērojot, kas faktiski notiek.

Nokļūstot ielas otrā pusē, mēs varam pārdomāt, vai tas bija pareizi, jo īpaši, ja esam jutušies neērti vai nokļuvuši bīstamā situācijā. Tādējādi mēs izvērtējam notikušo.

Protams, būs gadījumi, kad mēs secināsim, ka vairs nevaram mazināt risku un paliekošais risks ir tik ievērojams, ka mēs nevēlamies riskēt. Tas būs pareizais lēmums, bet, to īstenojot, mēs varam izjust spiedienu pieņemt citādu lēmumu, iespējams, bailojoties par darba nokavēšanu vai tāpēc, ka kopā ar mums ir draugi, kuri riskē, tādējādi izslēdzot mūs no grupas. Ir skaidrs, ka mums ir svarīga mūsu ilgtermiņa labklājība, un būs reizes, kad mums būs jāpieņem grūti lēmumi.

Tādējādi, šķērsojot ielu, mēs šo pasākumu iedalām piecos posmos:

- 1) mēs identificējam apdraudējumus;
- 2) mēs tos novērtējam;
- 3) mēs izlemjam, kas mums jā dara;

4) mēs šķērsojam ceļu un novērojam apstākļus gan šķērsošanas laikā, gan pēc tās;
 5) mēs izvērtējam, vai esam rīkojušies pareizi.
 Ja mēs pieņemam šādus sarežģītus lēmumus risku pārvaldībā savā ikdienas dzīvē, jābūt iespējamam izmantot riska pārvaldību mūsu ikdienas darbā. Faktiski riska novērtēšana ir tikai to pašu piecu posmu īstenošana.

Riska novērtēšana un pārvaldība kā piecu posmu pieeja ietver šādus posmus:

1. posms — apdraudējumu un apdraudēto personu identificēšana;
2. posms — risku novērtēšana un to prioritāšu noteikšana;
3. posms — lēmuma pieņemšana par profilaktisko rīcību;
4. posms — rīcības īstenošana;
5. posms — paveiktā pārraudzība un pārskatīšana.

Ielas šķērsošanas uzdevums varētu būt bijis daudz vieglāks un riski — samazināti, varbūt pat pilnībā likvidēti, ja būtu bijis labs projekts. Tas ir vienlīdz attiecināms arī uz apdraudējumiem, kas saistīti ar būvdarbiem.

Direktīvas 89/391/EEK 9. panta 1. punkta a) apakšpunkts paredz darba devējiem pienākumu "iepazīties" ar riska novērtējumiem. Direktīvas 9. panta 2. punkts nosaka, ka dalībvalstīm ir jāizstrādā noteikumi riska novērtējumu sagatavošanai. Attiecībā uz savu projektu jums ir jāpārbauda, kādas ir jūsu valsts noteiktās prasības.

Laba prakse

Izmantot vienkāršu reģistrācijas lapu, kas var noderēt riska novērtējumu veikšanā lielākajā daļā parastu situāciju. Šāda reģistrācijas lapa ir noderīga kā atgādnē par veicamajām darbībām un ir līdzeklis informācijas nodošanai citiem.

→ **Attiecībā uz visiem dalībniekiem sk. 3. pielikumu "Riska novērtējuma diagramma" 124. lpp.**

→ **Attiecībā uz projektētājiem sk. 4. pielikumu "Projekta diagramma" 125. lpp.**

1.3.1. 1. posms — apdraudējumu un apdraudēto personu identificēšana

Apdraudējuma identificēšana ir diezgan vienkārša, ja ir pietiekamas zināšanas un pieredze iecerēto darbību veikšanā.

Tomēr bieži vien ir lietderīgi apspriesties ar citiem cilvēkiem, tostarp darbiniekiem un viņu pārstāvjiem. Ja darbība jau notiek un jūs veicat esoša riska novērtējuma pārskatīšanu, jūs varat arī novērot, kas notiek praksē. Nemiet vērā ne vien apdraudējumus, kas izraisa tiešus savainojumus, bet arī apdraudējumus, kas izraisa veselības pasliktināšanos ilgtermiņā. Izvērtējiet arī sarežģītākos un bieži vien mazāk acīmredzamos faktorus, piemēram, psihosociālos un darba organizācijas faktorus.

→ **Sk. 3. pielikumu "Riska novērtējuma diagramma" 124. lpp.**

Nemiet vērā citas darbības, kas var norisināties tajā pašā laikā. Atcerieties arī par sagatavošanas un pabeigšanas darbībām, kas tiks veiktas kā daļa no pamatdarbības. Papildus sākotnējām būvniecības darbībām jums, iespējams, vajadzēs ņemt vērā arī citas darbības, kas saistītas ar objekta tehnisko apkopi, remontdarbiem un tā uzturēšanu tīrībā un labā kārtībā. Atkarībā no tā, vai izvērtējat atsevišķu darbību vai "visa kalpošanas laika" jautājumus, svarīgas var būt arī darbības, kas saistītas ar izmaiņu un nojaukšanas veikšanu.

Laba prakse

Izmantot šādus informācijas avotus:

- statistikas dati par savainojumiem un veselības traucējumiem, kas attiecināmi uz jūsu organizāciju un nozari;
- darba drošības un veselības aizsardzības organizāciju, arodbiedrību un aroda apvienību tīmekļa vietnes ⁽⁸⁾, palīdzības līnijas un publikācijas;
- piegādātāju un ražotāju dati;
- tehniskie standarti;
- tiesību akti darba drošības un veselības aizsardzības jomā.

Pēc tam izvērtējiet, kuras cilvēku grupas varētu tikt pakļautas apdraudējumam. Jo īpaši atcerieties vismazāk aizsargātos (piem., cilvēkus ar invaliditāti, cilvēkus, kuri ir uzņēmīgi pret slimībām veselības traucējumu vai zāļu lietošanas dēļ, migrējošos darba ņēmējus, jauniešus un vecus cilvēkus, grūtnieces un zīdītājas, kā arī nepieredzējušus un neapmācītus cilvēkus).

Jums jāņem vērā visi citi cilvēki, kuri atrodas darbā, pat ja tie nav jūsu darbinieki un nav iesaistīti jūsu darbībās. Parasti apdraudējumu likvidēšanā un risku pārvaldībā būs nepieciešams sadarboties ar citiem projekta komandas darbiniekiem — un šādu sadarbību var būt lietderīgi uzsākt 1. posmā.

→ **Sk. 3. pielikumu "Riska novērtējuma diagramma" 124. lpp.**

1.3.2. 2. posms — risku novērtēšana un to prioritāšu noteikšana

2. posms ietver risku novērtēšanu, apsverot, cik iespējams, kādā pakāpē, cik bieži un cik daudz cilvēku var tikt pakļauti apdraudējumam.

Daži cilvēki, jo īpaši tie, kuriem ir ievērojama prakse novērtējumu veikšanā un kuri pārzina darbību un tās radītos apdraudējumus, varētu dot priekšroku apvienotam riska iespējamības, pakāpes, biežuma un riskam pakļauto cilvēku skaita novērtējumam, vienkārši reģistrējot atsevišķu novērtējumu par visiem faktoriem, kas tiek ņemti vērā.

Jo lielāks risks, jo plašākiem jābūt centieniem to novērst.

→ **Sk. 3. pielikumu "Riska novērtējuma diagramma" 124. lpp.**

⁽⁸⁾ Plašāku informāciju sk. 8. pielikumā "Papildinformācija" 177. lpp.

1.3.3. 3. posms — lēmuma pieņemšana par profilaktisko rīcību

Atcerieties, ka vislabākā iespēja ir pilnībā likvidēt apdraudējumu.

Ja apdraudējumu var viegli likvidēt ar mazām izmaksām vai vispār bez izmaksām, tad tas ir jādara neatkarīgi no tā, cik neliels varētu būt risks. Nerīkojieties neapdomīgi, veicot pasākumus tikai attiecībā uz tiem riskiem, kas šķiet būtiskāki.

Tāpat arī neignorējiet ļoti būtiskus apdraudējumus, pat ja tie šķiet jo īpaši neiespējami. Smagi negadījumi, kuros ir liels skaits cietušo, ir reti un būs vēl retāki, ja cilvēki apzināsies, ka tie var notikt, un rīkosies, lai ieviestu stingrus preventīvus pasākumus.

Ir iespējams, ka citi cilvēki var palīdzēt apdraudējumu likvidēšanā un risku mazināšanā. Tas jo īpaši attiecas uz būvniecības projektiem, kuros dalībnieki, piemēram, klients, projektētāji un citi darba uzņēmēji var sadarboties darba drošības un veselības apdraudējumu pārvaldībā.

Ja nav iespējams riskus likvidēt, jums ir jāapsver, ko var darīt, lai tos mazinātu tā, lai tie neapdraudētu ietekmēto cilvēku drošību un veselību.

Laba prakse

Plaši apspriesties, izvērtējot iespējas.

Apdraudējumu likvidēšana un risku mazināšana varētu ietvert projekta risinājumu pārveidošanu, citu nekaitīgu vai mazāk kaitīgu materiālu izvēli, kā arī organizatoriskas vai tehniskas izmaiņas.

Atcerieties, ka ir daži vispārīgi profilakses principi, kas jāievēro.

→ **Sk. 1.2. Vispārīgie profilakses principi, 18. lpp.**

→ **Sk. 3. pielikumu "Riska novērtējuma diagramma" 124. lpp.**

1.3.4. 4. posms — rīcības īstenošana

Kad novērtējums ir gandrīz pabeigts, ir jāplāno un jāorganizē veicamie pasākumi. Jāatbild uz jautājumiem "kas", "kur", "kad", "kurš" un "kā", lai ieviestu profilakses un aizsardzības pasākumus. Ir jāiesaista un jāinformē darbinieki un viņu pārstāvji.

Gan apmācība, gan instruēšana, gan uzraudzība ir svarīgi aspekti, kas jāizvērtē vienlaikus ar zināšanām un pieredzi, kura būs vajadzīga darbiniekiem.

Būs jārisina iekārtas un aprīkojuma prasības, vienlaikus paredzot to savlaicīgu pieejamību un kārtību to nepārtrauktai funkcionālajai izmantojamībai.

Citi faktori, kas jāņem vērā papildus plašākajai darba videi, ir piekļuve, darba telpa, uzglabāšana, loģistika un materiāli, kas tiks izmantoti.

Laba prakse

Izmantot metodiskās norādes, lai būtu vieglāk identificēt, kas ir jādara visā darbības gaitā, jo īpaši attiecībā uz augsta riska pasākumiem.

Tās palīdz atbildēt uz pamatjautājumiem — "kas", "kur", "kad", "kurš" īsteno darību un — pats galvenais — "kā" tā tiks īstenota.

Bieži šādās norādēs ir ietverti rasējumi un attēli, lai atvieglotu komunikāciju un instruktāžu.

Metodiskās norādes var izmantot darba uzņēmēja vadības struktūrā kā līdzekli komunikācijai ar koordinatoru un citām personām, tostarp apspriedēm ar to darbiniekiem un viņu pārstāvjiem, kā arī ar citiem darba uzņēmējiem.

Metodiskās norādes ir noderīgs pamācošs instruments, uzsākot darbību būvlaukumā, un arī kā līdzeklis, lai regulāri "atsvaidzinātu" ikviena atmiņu par to, kas ir nepieciešams.

Metodiskajām norādēm:

- jābūt vērstām uz darbībām, kas jāveic, kad tiek īstenots uzdevums;
- tajās pietiekami sīki jāizklāsta secinājumi par 4. posmu — rīcības īstenošanu;
- tajās jābūt iekļautai riska novērtējuma kopijai.

1.3.5. 5. posms — pārraudzība un pārskatīšana

a) Pārraudzība

Uzraudzība ir vajadzīga nepieciešamās pārraudzības pakāpes sasniegšanai, lai nodrošinātu apdraudējumu un risku pienācīgu izvērtēšanu daba gaitā. Pārraudzība arī nodrošina to, ka tiek identificētas un risinātas jaunas un neparedzētas problēmas.

Nosakot pārraudzības režīmus, ir jāņem vērā vairāki faktori. Daži no tiem ir darbinieku informētība par darbību, viņu apmācība un kompetence. Papildu faktors ir riska līmenis.

Riska līmenis laika gaitā var mainīties. Tas tik tiešām reti ir nemainīgs, lai gan daudzos riska novērtējumos tiek pieņemts, ka tas nemainās. Svarīga nozīme nepārtrauktas drošības garantēšanā var būt pilnīgai izpratnei par to, kā risks vai mainīties laika gaitā, un izpratnei par šādu pārmaiņu norises tempu. Ja risks ir zems un vienlīdz zems ir arī riska pārmaiņu temps, to var atspoguļot

pārraudzības līmenis. Tomēr, ja paredzamais riska līmenis ir augsts un ir iespējams, ka tas varētu strauji mainīties un apdraudēt lielu skaitu cilvēku, tad pārraudzības sistēmai, lai tā būtu efektīva, ir jābūt spēcīgai. Patiešām, ja tiek ierosināta šāda darbība, būtu saprātīgi pārskatīt ierosinātos profilakses pasākumus, lai noskaidrotu, vai tos var uzlabot. Galējā gadījumā ir iespējams, ka secināsiet, ka konkrētajai darbībai ir tik potenciāli augsts riska līmenis, ka tās īstenošana nav turpināma.

b) Pārskatīšana

Pārskatīšana ir 5. posma nobeiguma daļa. Pirmā “pārskatīšana” jāveic cilvēkiem, kuri veikuši riska novērtējumu. Pirms novērtēšanas pabeigšanas viņiem jāpārlicinās, vai viņi ir apmierināti ar rezultātu. Lietderīgi var būt veikt neatkarīgu papildu pārskatīšanu apstiprinājumu sistēmas ietvaros, jo īpaši, ja risks var būt augsts.

Papildu visaptverošās pārskatīšanas datums jānosaka, ņemot vērā līdzšinējo pieredzi un riska novērtējuma ticamību.

→ **Sk. 3. pielikumu “Riska novērtējuma diagramma” 124. lpp.**

1.3.6. Integrētie risku reģistri

Būs gadījumi, kad projekta dalībnieki varēs sniegt ieguldījumu, lai likvidētu apdraudējumus un mazinātu riskus, kam pakļauti cita dalībnieka darbinieki. Dažos projektos ir lietderīgi formalizēt šādu sadarbības pieeju un izveidot integrētu risku reģistru attiecīgajiem projektiem, lai gan direktīva neparedz šādu prasību.

Labā prakse

Izmantot integrētus risku reģistrus, vairākiem dalībniekiem kopīgi sadarbojoties, lai pārvaldītu darba drošības un veselības apdraudējumus projektā.

Šādos gadījumos ieinteresētie dalībnieki var būt klienti, projektētāji, koordinatori, darba uzņēmēji, darbinieki un viņu pārstāvji, piegādātāji un citi.

Lai izveidotu integrētu risku reģistru, dalībniekiem ir kopīgi jāveic riska novērtējums un jāizstrādā atsevišķs projekta pamatdokuments — risku reģistrs.

Tā priekšrocības ir tādas, ka visas attiecīgās puses tiek iesaistītas apdraudējumu identificēšanā un — kas ir īpaši svarīgi — var dalīties apdraudējumu likvidēšanā vai risku mazināšanā visā projekta laikā ar tiem, kuri ir izdevīgākā situācijā, lai īstenotu vislielāko ietekmi, un kuriem uzticēta saskaņotu darbību veikšana. Visizdevīgākajā situācijā, lai izveidotu integrētu risku reģistru projekta grupas dalībniekiem, ir darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinators projekta sagatavošanas posmā. Ja šāda koordinatora nav, var būt lietderīgi uzticēt klientiem, projektētājiem un darba uzņēmējiem izstrādāt vienkāršus integrētus risku reģistrus, kuros tiek ņemta vērā apdraudējumu būtība un apjoms.

1.4. Vispārīgo profilakses principu piemērošanas papildu piemēri

Turpmāk tabulā ir norādīti piemēri, kā vispārīgos profilakses principus var praktiski piemērot projektēšanas, būvniecības un vēlāko būvdarbu laikā.

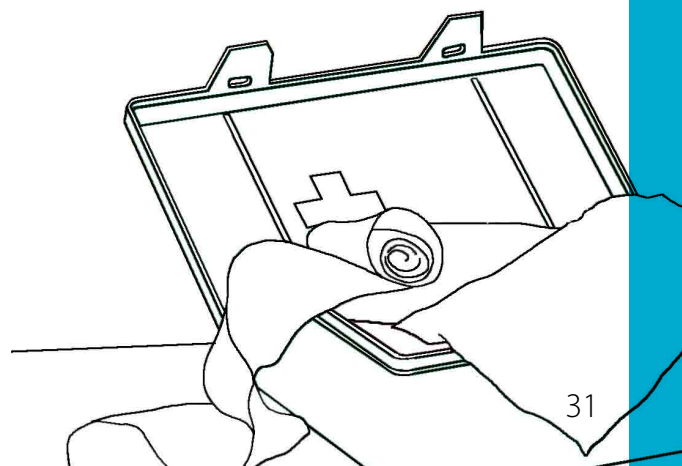
Vispārīgais princips	Projekta izstrādes un sagatavošanas posmā	Būvniecības posmā	Vēlāko būvdarbu laikā
1. Izvairīšanās no riskiem	19. piemērs Pietiekamas darba telpas nodrošināšana izmantošanai sākotnējās būvniecības un vēlākas tehniskās apkopes posmā. Pastāvīgu celšanas siju u. c. nodrošināšana smagu iekārtu pārvietošanai uzstādīšanas un tehniskās apkopes laikā.	20. piemērs Darba uzņēmēju sadarbība, lai nošķirtu nesaderīgas darbības, piemēram: 1) uzliesmojošu šķidrumu un atklātu liesmu izmantošanu; 2) darbu zonās, kurās augstāk notiek konstrukciju uzstādīšanas process.	21. piemērs Tehniskās apkopes darbu veikšana parasti aizņemtās lielveikala teritorijās ārpus parastā darba laika, lai neapdraudētu citus.
2. Nenovēršamu risku novērtēšana	22. piemērs Bija jāuzbūvē jauns ātrija jumts esošā lielveikalā, kurā klients pieprasīja tirdzniecības turpināšanu. Šādas rīcības radītais apdraudējums sabiedrībai tika identificēts projekta izstrādes posmā, un projektēšanas darbos tika ņemta vērā iespēja uzstādīt robustu pagaidu darba platformu zem jaunā jumta, lai nodrošinātu piekļuvi darba vajadzībām un aizsargātu zem tā esošos cilvēkus. Projektā tika ņemts vērā arī jauno komponentu izmērs un spēja tos viegli pacelt ar celtni un droši samontēt. Pagaidu darba platformas uzstādīšana tika iekļauta laikā, kad veikls bija slēgts.	23. piemērs Tajā pašā piemērā par ātriju (sk. pa kreisi) darba uzņēmējs konstatēja, ka, pārceļot materiālus no autotransporta darba zonā un otrādi, tiktu apdraudēti garāmgājēji. Virs ietves tika uzstādīts smags pagaidu celtnis un daļa ceļa tika slēgta, lai izveidotu pietiekamu darba telpu un garantētu satiksmes dalībnieku drošību.	24. piemērs Plānojot neliela dzelzceļa tilta renovāciju nepieejamā kalnainā teritorijā, tika konstatēts, ka virszemes elektrolīnijas ir jāsauglabā spriegums un tas varētu radīt apdraudējumu rakšanas darbu veikšanā. Pie vilciena vagona tika stingri uzmontēts nostiprināts ekskavators transportēšanai uz būvlaukumu un izmantošanai. Ekskavatora darbības augstums tika mehāniski ierobežots, lai tas nevarētu šķērsot kabeļu radīto apdraudējuma zonu. Tika izstrādātas un ieviestas skaidras instrukcijas operatoram. Visas iekārtas tika iezemētas.
3. Vēršanās pret riska cēloni	25. piemērs Jauna daudzstāvu dzīvojamā nama projektēšanas laikā tika nolemts projektā iekļaut saliekamos kāpņu posmus, lai nodrošinātu atbilstošu un drošu piekļuvi pie pirmās iespējas. (Tādējādi arī tika saīsināts katra stāva uzbūvēšanas cikls.)	26. piemērs Troksnis — darba uzņēmējs izvēlējās mazāk trokšņainu aprīkojumu atbilstoši Mašīnbūves direktīvai 98/37/EK. Krītošs materiāls — grunts enkuru uzstādīšanas darbu laikā, lai uzlabotu slīpuma stabilitāti un novērstu akmeņu krišanas risku, bija jāuzstāda vairāki enkuru līmeņi. Darbs tika uzsākts visaugstākajā līmenī, lai darbiniekus aizsargātu no materiālu krišanas riska turpmāko darbu norises laikā.	27. piemērs Projektēšanas laikā tika ņemti vērā riski, kas rodas līnijas turbīnas periodiskās apkopes laikā hidroelektrostacijā. Projektā tika paredzētas slūžas, ko varētu īslaicīgi izmantot, lai noslēgtu ūdens padevi ieplūdes vārpstā. Turklāt tika projektētas elektriskās vadības sistēmas slūžām un turbīnai, lai novērstu jebkādu iespēju nejauši iedarbināt turbīnu tehniskās apkopes laikā.

Vispārīgais princips	Projekta izstrādes un sagatavošanas posmā	Būvniecības posmā	Vēlāko būvdarbu laikā
4. Darba pielāgošana indivīdam, īpaši darba vietu ierīkojuma, darba inventāra un darba un ražošanas metožu izvēles ziņā, tostarp jo īpaši domājot, kā atvieglot monotonu darbu un darbu normētā tempā un samazināt šāda darba iespaidu uz veselību	28. piemērs Projektēšanas laikā tika konstatēts, ka komunikāciju kanāliem būtu jābūt lielākiem, lai darbinieki varētu saglabāt ērtu darba pozu, uzstādot komunikācijas.	29. piemērs Sarežģītā ēkā augstā līmenī bija jāuzstāda ievērojami paralēlu cauruļvadu vijumi. Darba uzņēmējs konstatēja, ka darbs augstumā radīs riskus, un izlēma izmantot saliekamas sastatnes, kas balstītu jau uzstādīto cauruļvadu posmus. Tika izmantotas īpašas vagonetes ar hidrauliskām pacelšanas ierīcēm, lai paceltu sastatnes un nodrošinātu darba platformas uzstādīšanas darbu laikā.	30. piemērs Kādā teātra auditorijā bija vairākas lielas augstā līmenī piestiprinātas lustras nepieejamās vietās. Tika uzstādītas motorizētas sistēmas, kas ļāva pazemināt lustras, lai varētu veikt to drošu tīrīšanu un apkopi.
5. Piemērošanās tehnikas attīstībai	31. piemērs Esošā dzelzceļa stacijā bija jāuzbūvē jauns gājēju pazemes tunelis. Grunts bija neizturīga, un pastāvēja sabrukšanas risks, apdraudot darbiniekus un citus cilvēkus (tostarp vilcienu pasažierus). Tika izvēlēts projekta risinājums, kas ietvēra saliekamu ieliktnu posmu palikšanu zem sliežu ceļiem, izmantojot domkratus. Projektā tika iekļauts grunts un sliežu novērošanas aprīkojums un prasības saskaņot pacelšanu ar dzelzceļa ekspluatāciju.	32. piemērs Lai nogrieztu uz vietas esošu lieto pamatu pāļu augšdaļu, tika izmantotas šim mērķim konstruētas hidrauliskās grieznes, tādējādi izvairoties no pneimatisko rokas urbju izmantošanas.	33. piemērs Ēkas ārējais profils radīja īpašus riskus regulārās logu tīrīšanas laikā. Projekta grupa bija konstatējusi šo problēmu un piesaistīja specializētu uzņēmumu, kas varēja projektēt un uzstādīt sastatņu sistēmu, kura nodrošināja piekļuvi visiem logiem.
6. Bīstamā aizstāšana ar drošu vai mazāk bīstamo	34. piemērs Tuneļa būvē izmantojot uzsmidzināmā betona apšuvumus, tika noteikts izmantot slapjo maisījumu, nevis sauso, lai mazinātu putekļus. Pirms darba uzsākšanas projektētājs informēja klientu, ka būs jāatvēr vairāk laika izmēģinājuma maisījumiem un testa paneļu apsmidzināšanai pirms tuneļa būves sākšanas, bet ieguvumi, ko sniedz jauno tehnoloģiju izmantošana, ir ievērojami.	35. piemērs Tajā pašā piemērā par tuneļa būvi (sk. pa kreisi) darba uzņēmējs izvēlējās tālvadības smidzināšanas iekārtas, tādējādi pasargājot darbiniekus no augsta riska zonām.	36. piemērs Mūrētu fasāžu tīrīšanā iesaistīts specializēts uzņēmums mainīja savas darba metodes no ierastās smilšu strūklas izmantošanas uz mazgāšanu ar smalku ūdens strūklu, tādējādi pilnībā pasargājot darbiniekus no smalkiem silīcija putekļiem.

Vispārīgais princips	Projekta izstrādes un sagatavošanas posmā	Būvniecības posmā	Vēlāko būvdarbu laikā
7. Saskaņotas vispārējās profilakses politikas izstrāde, aptverot tehnoloģiju, darba organizāciju, darba apstākļus, sabiedriskās attiecības un darba vides faktoru ietekmi	37. piemērs Naftas ķīmijas būvdarbu projekta grupā iesaistītie dalībnieki kopīgi nolēma paaugstināt projekta darba drošības un veselības aizsardzības profilu, īstenojot integrētu pieeju attiecībā uz objektu jau no paša sākuma. Klients atzina darba uzņēmēju vajadzības risku mazināšanā, un darba uzņēmēji apstiprināja īpašos apdraudējumus, kas saistīti ar darbu veikšanu būvlaukumā. Klients nodrošināja viņiem apmācību par darba uzsākšanu un labklājības aprīkojuma pieejamību. Darba uzņēmēji pieņēma klienta darba drošības un veselības aizsardzības "uzvedības maiņas" programmu.	38. piemērs Darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinators projekta izpildes posmā un projekta darba uzņēmēji atzina darba drošības un veselības aizsardzības ieguvumus, ko sniedz sadarbība ar darbiniekiem kā daļu no saskaņotas vispārējās profilakses politikas. Tie pievērsa īpašu uzmanību efektīvu, visu projektu aptverošu darba drošības un veselības aizsardzības komunikācijas līdzekļu izstrādei un ieviesa vairākus veidus, kā panākt, lai darbinieki justos iesaistīti ("atvērto durvju" politika saskarsmē ar vadītājiem, ieteikumu un sūdzību procedūra un darbinieku drošības komiteja).	39. piemērs Par liela objekta regulārās tehniskās apkopes veikšanu atbildīgās personas atzina, ka grūti aizsniedzamās vietās regulāri ir nepieciešama dažādu speciālistu piekļuve. Tās izstrādāja plānotu pieeju, lai darbu varētu veikt ar vieniem un tiem pašiem intervāliem un lai būtu nodrošinātas drošas darba vietas (uz sastatnēm u. c.), kas piemērotas visiem speciālistiem. Tādējādi tika palielināta darba drošība un veselība un arī samazinātas tehniskās apkopes izmaksas.
8. Priekšrokas došana kolektīviem, nevis individuāliem aizsardzības pasākumiem	40. piemērs Projektējot iepriekš lieto apšuvumu daudzstāvu konstrukcijai, horizontālās šuves tika izvietotas tā, lai tās nodrošinātu malu aizsardzību darbiniekiem, kuri veic liešanas darbus nākamajā stāvā.	41. piemērs Cilvēki, kuri izmantoja projektā iekļautos galvenos gājēju ceļus, tika dažādos veidos aizsargāti no kritošiem materiāliem, izmantojot tīklus un aizsargslietņus.	42. piemērs Pastāvīgas barjeras terašu malās aizsargāja ikvienu no nokrišanas tehniskās apkopes darbu laikā.
9. Darbinieku pienācīga instruēšana	43. piemērs Darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinators projekta sagatavošanas posmā remontdarbu un uzlabojumu veikšanai slimnīcā izstrādāja: - saskaņotu pieeju rasējumu anotēšanai, lai identificētu informāciju par būtiskajiem pakalpojumiem, kuru funkcionalitāte jānodrošina visā būvniecības posmā, un, - kopēju sistēmu darbinieku instruēšanai par drošības un veselības riskiem, kas saistīti ar konkrēto projektu.	44. piemērs Darba uzņēmēji organizēja ikdienas instruktāžas par darba drošību un veselības aizsardzību saistībā ar darbu, kas veicams attiecīgajā dienā.	45. piemērs Objekta lietotājs nodrošināja darba drošības un veselības aizsardzības dokumentācijas vieglu pieejamību jebkurā laikā, lai tehniskās apkopes darbinieki (tostarp tie, kuri iesaistīti avārijas reaģēšanā ārpus darba laika) būtu informēti par mazāk nepārprotamajiem apdraudējumiem.

2. Darba drošības un veselības aizsardzības prasības būvlaukumos

2.1. Kas ir "būvlaukums"?	32
2.2. Kas ir "būvdarbi"?	32
2.2.1. Rakšanas darbi, zemes darbi un drenāža	33
2.2.2. Saliekamās konstrukcijas	34
2.2.3. Aprīkojums	34
2.2.4. Pārbūve un izmaiņas	34
2.2.5. Uzturēšana un apkope — krāsošanas un tīrīšanas darbi	35
2.2.6. Atjaunošana un remontdarbi	35
2.2.7. Demontāža un nojaukšana	35
2.3. Būvniecības projekta dalībnieki	35
2.3.1. Iepriekšējās piezīmes	35
2.3.2. Klients	36
2.3.3. Projekta vadītājs	39
2.3.4. Projektētāji	40
2.3.5. Darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinatori	41
2.3.6. Darba devēji	50
2.3.7. Darba uzņēmēji un apakšuzņēmēji	54
2.3.8. Pašnodarbinātas personas	54
2.3.9. Darbinieki un viņu pārstāvji,	55
2.3.10. Piegādātāji	56
2.3.11. Citi	56
2.4. Profilaksei vajadzīgie dokumenti	57
2.4.1. Iepriekšējs paziņojums	58
2.4.2. Darba drošības un veselības aizsardzības plāns	59
2.4.3. Darba drošības un veselības aizsardzības dokumentācija	61
2.5. Darbi, kas saistīti ar konkrētiem/īpašiem riskiem	63
2.5.1. Darbs, kas saistīts ar īpašiem darbinieku darba drošības un veselības apdraudējumiem	63
2.5.2. Jauni riski	66

Ko paredz Direktīva 92/57/EEK?

1. pants

Regulēšanas priekšmets

1. Šī direktīva, kas ir astotā atsevišķā direktīva Padomes Direktīvas 89/391/EEK 16. panta 1. punkta nozīmē, nosaka drošības un veselības aizsardzības minimālās prasības pagaidu vai pārvietojamajos būvlaukumos, kā definēts 2. panta a) punktā.
2. Šī direktīva neattiecas uz urbumiem un izrakteņu ieguvu ieguves rūpniecības nozarē Padomes 1974. gada 27. jūnija Lēmuma 74/326/EEK par Raktuvju darba drošības un veselības aizsardzības komisijas pienākumu paplašināšanu uz visām derīgo izrakteņu ieguves rūpniecības nozarēm (12) 1. panta 2. punkta nozīmē.
3. Direktīvas 89/391/EEK noteikumi ir pilnībā attiecināmi uz 1. punktā minēto, neierobežojot stingrākos un/vai specifiskos noteikumus, kas iekļauti šajā direktīvā.

Pamatdirektīvas, proti, Direktīvas 89/391/EEK, noteikumi ir pilnībā piemērojami visām darba aktivitātēm, neierobežojot stingrākos un/vai specifiskos noteikumus, kas iekļauti Būvlaukumu direktīvā.

Būvlaukumu direktīva, proti, Direktīva 92/57/EEK, paredz drošības un veselības aizsardzības minimālās prasības pagaidu vai pārvietojamajiem būvlaukumiem. Tā neattiecas uz urbumiem un izrakteņu ieguvu ieguves rūpniecības nozarēs.

2.1. Kas ir "būvlaukums"?

Ko paredz Direktīva 92/57/EEK?

2. pants

Definīcijas

Šajā direktīvā:

- a) "pagaidu vai pārvietojamais būvlaukums" (turpmāk saukti "būvlaukumi") nozīmē jebkuru būvlaukumu, kurā tiek veikti būvdarbi vai inženiertehniski darbi; šādu darbu neizsmeļošs uzskaitījums ir sniegts 1. pielikumā;

"Būvlaukums" var attiekties uz jebkuru vietu, kurā norit procesi vai darbības, kas uzskaitītas 2.2. punktā. Ņemiet vērā, ka minētais uzskaitījums nav izsmeļošs.

→ **Plašāku informāciju sk. 2.2. Kas ir "būvdarbi?", 32. lpp.**

Direktīvas 1. pielikumā iekļautajā sarakstā ir minēti būvdarbu un inženiertehnisko darbu piemēri. Tie attiecināmi arī uz citiem pēc būtības līdzīgiem darbiem. Direktīva ir paredzēta, lai uzlabotu to darbinieku darba drošību un veselības aizsardzību, kuri veic darbus pagaidu vai pārvietojamos būvlaukumos. Tāpēc direktīva attiecas uz visu šādu darbinieku aizsardzību. Direktīva ir attiecināma uz darbiniekiem, kuri parasti veic citu veidu darbus, bet kuru darba devēji dažreiz pieprasa, lai viņi veic būvdarbus.

46. piemērs

Daži darbinieki, kuri parasti tiek nodarbināti rūpnīcā ražošanas līnijā, tika instruēti uz laiku pārtraukt šo darbu un pārkrāsot daļu no rūpnīcas. Tā kā apkopes darbi (tostarp krāsošana) ir direktīvas 1. pielikumā uzskaitītā darbība (sk. turpmāk), direktīva bija piemērojama darbinieku veiktajam darbam.

Objekta daļas, kurās netiek veikti būvdarbi vai inženiertehniski darbi un kuras turpina darboties kā parasti, nav būvlaukumi.

47. piemērs

Notiek darbi uz slimnīcas ārējām fasādēm un dažās nošķirtās vietās slimnīcā. Šādas vietas un fasāde ir būvlaukumi, bet pārējās slimnīcas daļas, kuras būvdarbi neietekmē, nav būvlaukuma daļa.

2.2. Kas ir "būvdarbi"?

Ko paredz Direktīva 92/57/EEK?

1. pielikums

ŠĪS DIREKTĪVAS 2. PANTA a) PUNKTĀ MINĒTO BŪVDARBU UN INŽENIERTEHNISKO DARBU NEIZSMEĻOŠS UZSKAITĪJUMS

1. Rakšanas darbi
2. Zemes darbi
3. Būvniecība
4. Saliekamo konstrukciju sastāvdaļu montāža un demontāža
5. Pārbūve vai aprīkošana
6. Izmaiņas
7. Atjaunošana
8. Remontdarbi
9. Demontāža
10. Nojaukšana
11. Uzturēšana
12. Apkope — krāsošanas un tīrīšanas darbi
13. Drenāža

Direktīva attiecas uz būvdarbiem un inženiertehniskajiem darbiem neatkarīgi no tā, kāds ir to ilgums. Tā ir piemērojama neatkarīgi no tā, cik daudz vai maz darbinieku ir iesaistīti darbos.

→ **Sk. 2.4. Profilaksei vajadzīgie dokumenti, 57. lpp.**

Galvenais, kas jāatceras, ir tas, ka direktīva ir attiecināma uz būvdarbiem objekta "visā kalpošanas laika ciklā", sākot no lēmuma pieņemšanas par tā būvēšanu, līdz galīgai nojaukšanai un jebkādi tā materiālu otrreizējai pārstrādei uz vietas.

48. piemērs

Par būvdarbiem var uzskatīt šādas darbības:

- konstrukciju uzstādīšana izstādēm;
- skatītāju sēdvietu uzstādīšana brīvdabas festivāliem.

Direktīva attiecas uz to darbinieku drošību un veselības aizsardzību, kuri veic turpmākus būvdarbus, piemēram, ēku apkopi (tostarp tīrīšanu un krāsošanu). Patiešām, apkopes darbu laikā iet bojā un tiek savainoti tik pat daudz darbinieku, cik jaunu būvdarbu laikā. Projektētājiem un citiem dalībniekiem situācija ir jāvērtē "visa kalpošanas laika" kontekstā.

Direktīva neattiecas uz pabeigtā projekta lietotāju drošību un veselības aizsardzību. Uz to var attiekties citas direktīvas.

Direktīvā nav sniegta termina "projekts" vai "būvniecības projekts" definīcija, izņemot "projekta" minēšanu klienta definīcijā un šo vārdu lietošanu citviet direktīvas pantos. Visiem praktiskajiem mērķiem būvniecības projekts ir projekts, ko īsteno klienta vajadzībām un kas ietver būvdarbus vai inženiertehniskus darbus.

Labā prakse:

Protams, ir saprātīgi projektēšanā ņemt vērā citas direktīvas, lai garantētu lietotāju drošību un veselības aizsardzību. Klienti sagaida, ka pabeigtais objekts būs lietošanai drošs.

Direktīva neattiecas uz to citu cilvēku drošību un veselības aizsardzību, kuri neveic darbus, bet kuri var tikt nelabvēlīgi ietekmēti, piemēram, uz garāmgājējiem. Tomēr ir saprātīgi īstenot integrētu pieeju attiecībā uz darba drošību un veselības aizsardzību un ņemt vērā arī šādus cilvēkus. Dažās dalībvalstīs tiesību akti paredz nodrošināt to citu cilvēku aizsardzību, kurus var nelabvēlīgi ietekmēt būvdarbi. Ir jāņem vērā vietējie tiesību akti.

Pamatlīdzība 89/391/EEK nosaka darba devējiem pienākumus cita starpā veikt riska novērtējumus un sadarboties un koordinēt rīcību ar citiem darba devējiem, kuri strādā tajā pašā darba vietā. Minētā direktīva joprojām ir piemērojama visiem darba devējiem, ja ir piemērojama arī Būvniecības direktīva. Ar Direktīvu 92/57/EEK dažas pamatlīdzības (un citu direktīvu) daļas tiek attiecinātas arī uz pašnodarbinātām personām un darba devējiem, kas personīgi iesaistās būvdarbu veikšanā būvniecībā.

49. piemērs

Darba devējs nolīga pašnodarbinātu personu darbu veikšanai kopā ar viņu un viņa darbiniekiem būvniecības projektā. Darba devējam un pašnodarbinātajai personai bija jāveic pasākumi, lai garantētu savu un citu darbinieku drošību.

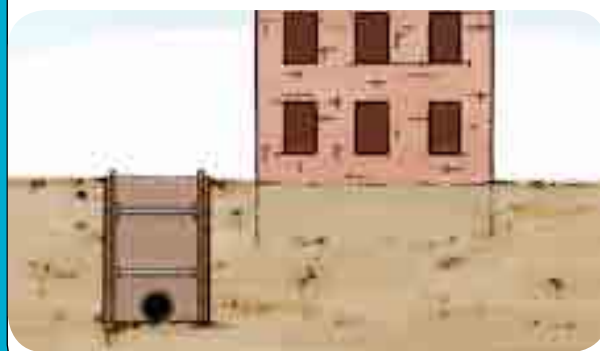
2.2.1. Rakšanas darbi, zemes darbi un drenāža

Direktīvas darbības jomā ietilpst rakšanas darbi un zemes darbi. Rakšanas darbus un zemes darbus var veikt ļoti daudzos un dažādos būvniecības projektos — vai nu kā sagatavošanas darbus citiem būvdarbiem, vai kā neatkarīgus darbus. Līdzīgi direktīva ir attiecināma arī uz drenāžas darbiem. Direktīva attiecas uz tādiem rakšanas darbiem kā šahtu vai tuneļu rakšana. Šādiem darbiem un citiem sarežģītiem rakšanas darbiem ir jāpievērš īpaša uzmanība to risku dēļ, kuri var apdraudēt šādu darbu veicējus un citus cilvēkus.

50. piemērs

Rakšanas darbus un zemes darbus var veikt ļoti daudzos būvniecības projektos ēku un infrastruktūras būvniecībā. Rakšanas darbi ēkas pamatu likšanai, kā norādīts attēlā, un drenāžas ierīkošanai tranšējās ir rakšanas darbi, kas ietilpst direktīvas darbības jomā.

Zemes darbi ietver grunts pārformēšanu, lai izveidotu tādas konstrukcijas kā aizsprostus, zemes dambjus un novirzītu ūdens ceļus.

2.2.2. Saliekamās konstrukcijas

Būvdarbi ietver saliekamo konstrukciju montāžu un demontāžu būvlaukumā.

Direktīvas darbības jomā ietilpst saliekamo konstrukciju montāža vai ražošana būvlaukumā, kurā tās vēlāk tiek uzstādītas.

Tomēr konstrukciju montāža un demontāža, ko veic citā vietā, piemēram, rūpnīcā ārpus būvlaukuma, nav būvdarbu daļa, un tā neietilpst direktīvas darbības jomā.

51. piemērs

Betona maisījumu ražotne uzsāka būvniecības projektu, un direktīva ir attiecināma tikai uz piegādēm šim projektam.

Būvlaukumu direktīva neattiecas uz gatavo betona maisījumu ražotni savrupā rūpnieciskajā objektā, kura nodrošina piegādes plašam projektu klāstam.

52. piemērs

Būvlaukumu direktīva attiecas uz būvlaukumā esošo iekārtu regulāro tehnisko apkopi, ko veic to lietošanas vietā.

Lielu iekārtu tehniskās apkopes objektu ļoti plašā projektā var uzskatīt par atsevišķu rūpniecības uzņēmumu, kurā nenotiek būvdarbi. Būvlaukumu direktīva nebūtu piemērojama, bet būtu piemērojamas citas direktīvas, piemēram, pamatdirektīva. Papildu norādījumi var būt sniegti vietējos tiesību aktos.

53. piemērs

Direktīva darbības jomā ietilpst loģistika lietu betona apšuvuma konstrukciju saņemšanai būvlaukumā, to vēlāka uzglabāšana, pacelšana un uzstādīšana, bet direktīva neattiecas uz to sākotnējo ražošanu lieto betona izstrādājumu ražotnē ārpus būvlaukuma un uz to transportēšanu uz būvlaukumu.

2.2.3. Aprīkojums

Direktīva attiecas uz jebkuriem būvdarbiem vai inženiertehniskajiem darbiem, kas ir daļa no objekta aprīkošanas, lai tas būtu piemērots ekspluatācijai.

54. piemērs

Lai skola būtu piemērota ekspluatācijai, laboratorijās bija nepieciešami daži pielāgoti darba soli, kas ir aprīkoti ar elektrības, gāzes un ūdens padevi. Šie uzstādīšanas darbi ietilpa direktīvas darbības jomā.

Ir iespējamās atsevišķas aprīkošanas darbības, ko parasti neuzskata par būvniecības darbiem vai inženiertehniskajiem darbiem. Tomēr šādi darbi ir pienācīgi jāpielāgo būvdarbiem, ja tie tiek veikti tajā pašā vietā un laikā, jo īpaši tāpēc, ka pamatdirektīva paredz koordinēt visu vienā darba vietā notiekošo darbu veikšanu.

55. piemērs

Jaunas viesnīcas pabeigšanas beigu posmos viesnīcā bija jāiekļāj paklāji un jāuzstāda neiebūvētas mēbeles virtuvēs, kopējās zonās un guļamistabās. Projekta grupa visos šajos darbos iesaistītajiem darbiniekiem nodrošināja tādu pašu aizsardzību un piekļuvi tādām pašām labklājības aprīkojumam, kāds nodrošināts citiem darbiniekiem, kuri strādāja būvlaukumā.

Neiebūvēto mēbeļu uzstādīšana nav būvdarbi direktīvas nozīmē, bet grīdu pārklāšana ar paklājiem ir. Tomēr pamatprincips ir tāds, ka visiem profesionāļiem, kuri strādā būvlaukumā un kuriem ir kopēja darba vieta, ir jāsadarbjas, lai garantētu visu darbinieku drošību un veselības aizsardzību, neatkarīgi no tā, vai tas notiek saskaņā ar Būvlaukumu direktīvu vai pamatdirektīvu.

2.2.4. Pārbūve un izmaiņas

Direktīva attiecas uz vēlākiem būvdarbiem, ko veic, lai pārbūvētu vai mainītu iepriekš uzbūvētu objektu. Šāda veida darbs var būt saistīts ar paaugstinātiem riskiem, jo bieži vien tas ir sarežģīts.

Piemēram, sākotnēji uzbūvētā objekta konstrukcijā var būt kaitīgi materiāli, piemēram, azbests, ko nevar tūlītīgi identificēt bez rūpīgas apsekošanas, jaunu darba stāvvadu atvēršana var izraisīt kritienu risku, un nekvalitatīvi veiktas konstrukciju izmaiņas var izraisīt to sabrukšanu. Var būt arī pakļupšanas risks, ja netiek kontrolēta jauno un atkritumu materiālu pagaidu uzglabāšana. Šāda darba veikšanai bieži vien ir vajadzīgi palielināti resursi, lai veiktu tā pienācīgu iepriekšēju plānošanu un pārvaldību būvlaukumā.

56. piemērs

40 gadu vecs biroju bloks, kas vairs nebija piemērots paredzētajam mērķim, tika pārveidots par dzīvokļiem, un bija nepieciešamas būtiskas izmaiņas, tostarp kopējās zonās un pakalpojumu ietaisēs. Direktīva attiecas uz visiem projekta darbiem.

2.2.5. Uzturēšana un apkope — krāsošanas un tīrīšanas darbi

Direktīvas darbības jomā ietilpst uzturēšanas un apkopes darbi (tostarp pārkrašošana). Darbs saistībā ar pakalpojumiem, piemēram, pasažieru liftiem, elektroinstalijām, apkuri un ventilāciju, ir rūpīgi jāizvērtē, un to ir vislabāk darīt sākotnējās projektēšanas laikā, lai ātri panāktu drošu piekļuvi un varētu ieviest drošas darba sistēmas.

Logu tīrīšana ir darbība, kas jāizvērtē projekta izstrādes posmā, lai pabeigtais projekts atbilstu Darba vietu direktīvas 89/654/EEK ⁽⁹⁾ prasībām..

57. piemērs

Ēkas ārējām fasādēm, uz kurām bija smalki akmens rotājumi, bija nepieciešama regulārā tīrīšana un dekorācijas atjaunošana. Lai notīrītu uzkrājušos netīrumus, tika izmantots ūdens un manuāla tīrīšana ar suku. Logu rāmji tika pārkrašoti no tām pašām sastatnēm. Direktīva attiecas uz visiem darbiem.

2.2.6. Atjaunošana un remontdarbi

Direktīvas darbības jomā ietilpst atjaunošana un remontdarbi. Darbu veikšanai bieži var būt nepieciešams īslaicīgi piekļūt vietām, kurās darbinieki tiek pakļauti riskam, ja vien riski netiek pienācīgi novērsti. Pārdomāts sākotnējais projekts var samazināt vajadzību pēc šāda veida darbiem un to biežumu un tādējādi nodrošina klientam objektu, ko ir drošāk apkopt un kas ir izdevīgāks izmaksu ziņā "visā tā kalpošanas laikā".

58. piemērs

Pilsētas halles šifera jumtam bija nepieciešams skārda konstrukciju, pārseguma un citu elementu remonts. Dažas jumta sijas bija jānomaina. Uzmanība bija jāpievērš arī iebūvētajam pulksteņa tornim un pulksteņa mehānismam. Direktīva attiecas uz visiem darbiem. Tomēr pulksteņa mehānisms tika aizvests no būvlaukuma, un darbnīcai, kurā tika veikts tā kapitālais remonts, Direktīva 92/57/EEK nebija piemērojama.

2.2.7. Demontāža un nojaukšana

Direktīva attiecas uz objekta "kalpošanas laika" noslēguma posmu, kad tas tiek demontēts vai nojaukts. Direktīva ir vienlīdz attiecināma uz daļēju demontāžu un nojaukšanu.

Labā prakse

Projektējot objektu tā, lai šādus pārbūves darbus varētu veikt droši, samazinās riski, kas varētu rasties citos gadījumos.

59. piemērs

Lielā rūpnīcas ēkā iekārtotā ražotne vairs nebija efektīva, bet piebūvētie biroji joprojām bija piemēroti paredzētajam mērķim. Biroji tika saglabāti, bet pārējā ēkas daļa tika nojaukta. Direktīva bija attiecināma uz nojaukšanas darbiem.

2.3. Būvniecības projekta dalībnieki

2.3.1. Iepriekšējas piezīmes

Būvniecības projektā ir iesaistīti daudzi dalībnieki, kas darbojas kā projekta grupa. Tiem ir savstarpēji jāsadarbjas un jākoordinē darbība, lai nodrošinātu projekta panākumus. To sadarbība un koordinācija ir vajadzīga, lai garantētu darbinieku drošību un veselības aizsardzību visos sākotnējās būvniecības posmos un līdzīgi arī to cilvēku drošību un veselības aizsardzību, kuri iesaistīti vēlākajos būvniecības darbos objekta "kalpošanas laikā".

No visiem dalībniekiem īpaša loma ir šiem:

- klientiem, kuru vajadzībām tiek īstenots projekts;
- projekta vadītājiem, uz kuriem klienti var paļauties, ka tie strādā viņu labā būvdarbu projektēšanas un/vai izpildes laikā;
- darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinatori projektā sagatavošanas posmā. Tiem ir īpaša nozīme projekta sagatavošanas posmā darba drošības un veselības aizsardzības aspektu ziņā;
- darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinatori projekta izpildes posmā, kuriem ir īpaša nozīme projekta izpildes posmā darba drošības un veselības aizsardzības aspektu ziņā;
- pastāvīgo un pagaidu darbu projektētājiem;
- darba uzņēmējiem un apakšuzņēmējiem, kuri veic būvdarbus;
- citiem darba devējiem;
- pašnodarbinātām personām;
- darbiniekiem un darbinieku pārstāvjiem (tostarp būvlaukumu pārzinjiem un brigadieriem);

⁽⁹⁾ Padomes 1989. gada 30. novembra Direktīva 89/654/EEK par minimālajām prasībām attiecībā uz drošību un veselības aizsardzību darba vietā (pirmā atsevišķā direktīva saskaņā ar Direktīvas 89/391/EEK 16. panta 1. punktu).

- būvmateriālu un vielu, būvniecības iekārtu, mašīnu un aprīkojuma, kā arī rokas darbarīku piegādātājiem.

Galvenie dalībnieki ir arī lietotāji. Tie var būt iesaistīti turpmākajos būvdarbos, piemēram, apkopes darbos, uz kuriem attiecas Būvlaukumu direktīva, un tie var būt ieinteresēti, lai nodrošinātu, ka pabeigtais projekts ir droši izmantojams kā darba vieta. Lietotājiem var būt īpašas zināšanas vai pieredze, ko var lietderīgi ņemt vērā dalībnieki, piemēram, projektētāji.

Direktīva nosaka galveno dalībnieku pienākumus, atbildību un tiesības attiecībā uz darba drošību un veselības aizsardzību būvniecības projektu laikā.

Ir svarīgi ņemt vērā, ka darba drošība un veselības aizsardzība ir jautājums, kas attiecas uz ikvienu būvniecības projektā iesaistīto dalībnieku.

60. piemērs

Izstrādātāju darbuzņēmēju uzņēmumam ir jāīsteno dzīvojamās ēkas būvniecības projekts. Uzņēmums ir gan klients, gan darba uzņēmējs. Tas ir arī atbildīgs par projektēšanu, ko veiks vai nu vietējais projektētājs, vai arī ārējais projektētājs, kurš strādā ciešā uzņēmuma vadībā un uzraudzībā. Izstrādātāju darbuzņēmēju uzņēmumam ir jāpilda vairākas lomas saskaņā ar direktīvu.

2.3.2. Klients

a) Definīcija

Ko paredz Direktīva 92/57/EEK?

2. pants

[..]

b) "klients" nozīmē jebkuru fizisku vai juridisku personu, kuras uzdevumā projekts tiek veikts.

Klients ir fiziska vai juridiska persona, kuras uzdevumā tiek veikts projekts, kas ietver būvdarbus, peļņas nolūkos vai citādi.

Klienti ir indivīdi (t. i., fiziskas personas), piemēram, namsaimnieki un mazo uzņēmumu vadītāji. Klienti var būt arī juridiskas personas (vai struktūras), piemēram, publisko tiesību subjekti, proti, valsts un pašvaldību iestādes, un privātas struktūras, proti, uzņēmējdarbības un līdzīgi uzņēmumi, tostarp labdarības organizācijas un citas "bezpeļņas" organizācijas.

61. piemērs

Kāds vīrietis ir pasūtījis savas mājas paplašināšanu, izbūvējot garāžu. Viņš ir klients.

62. piemērs

Būvuzņēmumam pieder zemes gabals, kurā tas iecerējis izbūvēt jaunu dzīvojamo ēku. Uzņēmums nolemj veikt būvdarbus un pārdot dzīvokļus ar specializēta uzņēmuma starpniecību.

Klients ir būvuzņēmums. Būvuzņēmums ir arī darba uzņēmējs.

63. piemērs

Struktūru A izveidoja citi publisko tiesību subjekti (kas visi būs jaunas metro līnijas tiešie lietotāji), lai izbūvētu metro līniju pilsētā. Projektu pilnībā finansē valsts. Projektu īsteno privāta organizācija, kurai pēc tam būs jāveic metro ekspluatācija un tehniskā uzturēšana 5 gadus. Klients ir struktūra A.

b) Vairāk nekā viens klients

Atsevišķam projektam var būt vairāk nekā viens klients, piemēram, ja vairāki uzņēmumi kopīgi finansē apjomīgu projektu.

Dažādos projekta īstenošanas laikos var būt arī dažādi klienti, piemēram, uzņēmums var pārdot vai nodot savas tiesības uz projektu citam uzņēmumam pirms projekta pabeigšanas.

Laba prakse

Ja ir vairāki klienti, var rakstiski vienoties, ka viens klients uzņemsies vadību pārējo klientu funkciju koordinēšanā.

64. piemērs

Struktūru A izveidoja un finansēja valsts, lai pārvaldītu jauna upes tilta būvniecības sākotnējos posmus. Struktūrai A tika piešķirti noteikti valsts līdzekļi, lai finansētu projekta sākotnējos posmus, līdz tika atrasts koncesionārs B (privāta organizācija) projekta pabeigšanai un tilta uzturēšanai.

Sākotnēji klients bija struktūra A. Kad tika iecelta struktūra B, tā kļuva par klientu.

c) Klienta funkcijas

Klientiem var nebūt pietiekamu zināšanu par būvniecības procesiem, un viņiem var trūkt pieredzes būvniecības projektu izstrādē un pārvaldībā.

Tomēr parasti viņiem ir jāvar noteikt darbības kritērijus pabeigtajam projektam un jāspēj sniegt informāciju par iecerēto būvlaukumu un tā apkārtni. Klienti ir arī spēcīgā pozīcijā, lai noteiktu, kā viņu projekti tiks organizēti un īstenoti. Tāpat viņi arī aktīvi interesējas par to, cik viegli būs iespējams veikt vēlākos būvniecības un uzturēšanas darbus.

Klientiem var būt ievērojama ietekme uz darba drošību un veselības aizsardzību, izvēloties dalībniekus. Tiem var būt galvenā loma, lai palīdzētu noteikt darba drošības un veselības aizsardzības kultūru projektam, un tiem ir acīmredzama iespēja aicināt citus pienācīgi ņemt vērā darba drošību un veselības aizsardzību visos būvniecības procesa posmos.

Visu šo faktoru dēļ klienti ir spēcīgā pozīcijā, lai labvēlīgi ietekmētu darba drošību un veselības aizsardzību visā viņu pasūtīto būvdarbu laikā.

Galvenās funkcijas, kas klientiem uzticētas ar direktīvu, var būt šādas:

- projekta vadītāju iecelšana, lai tie palīdzētu klientiem, ja viņi to vēlas;
- iepriekšēja paziņojuma nosūtīšana kompetentajai iestādei;
- viena vai vairāku darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinātoru iecelšana vajadzības gadījumā;
- darba drošības un veselības aizsardzības plānu izstrāde vajadzības gadījumā;
- vispārīgo profilakses principu ievērošana projekta izstrādes un sagatavošanas posmā, ņemot vērā arī darbam nepieciešamo laiku.

Ir jāņem vērā vietējie tiesību akti. Dažās dalībvalstīs tiesību akti piešķir klientiem papildu funkcijas.

65. piemērs

Klientam bija svarīga loma iepirkuma procedūrā. Izmantojot “vislabāko cenas un vērtības attiecību”, nevis “viszemāko cenu”, klients noteica darba drošības un veselības aizsardzības budžetu saistībā ar projekta izmaksām.

Klients izrādīja savu ieinteresētību darba drošībā un veselības aizsardzībā, sagatavojot visaptverošu politiku par šo jautājumu, kurā izklāstīta organizācija un kārtība, kas jāievieš.

Projektu vadītāji

Direktīva 92/57/EK nosaka, ka klienti var iecelt projekta vadītāju, kas darbojas viņu vārdā, ja viņi to vēlas. Tas ir īpaši noderīgi, ja klientiem nav zināšanu, pieredzes vai resursu, lai veiktu funkcijas, kas viņiem uzticētas ar direktīvu.

→ **Sk. 2.3.3. “Projekta vadītājs” 39. lpp.**

Iepriekšējs paziņojums

Ko paredz Direktīva 92/57/EEK?

3. pants

[..]

3. Gadījumā, ja būvlaukumos:

- darbs tiek plānots uz laiku, kas ilgāks par 30 darba dienām, un tajā vienlaikus tiek nodarbināti vairāk nekā 20 darbinieki, vai
- plānotais darba apjoms pārsniedz 500 cilvēkdienu,

klients vai projekta vadītājs pirms darbu sākšanas nosūta kompetentām iestādēm iepriekšējo paziņojumu, kas sagatavots atbilstīgi 3. pielikumam.

Iepriekšējam paziņojumam ir jābūt novietotam būvlaukumā redzamā vietā, un vajadzības gadījumā tas ir regulāri jāatjauno.

Ja ir vajadzīgs iepriekšējs paziņojums, klientiem tas jānosūta darba drošības un veselības aizsardzības lietu kompetentajai iestādei pirms darbu sākšanas. Ņemiet vērā, ka, ja ir iecelti projektu vadītāji, viņi var nosūtīt iepriekšēju paziņojumu savu klientu vārdā.

→ **Sk. 2.4.1. Iepriekšējs paziņojums, 58. lpp.**

Darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinātoru iecelšana

Ko paredz Direktīva 92/57/EEK?

3. pants

Koordinātoru iecelšana — Darba drošības un veselības aizsardzības plāns — Iepriekšējs paziņojums

1. Jebkuram būvlaukumam, kurā darbojas vairāk nekā viens darba uzņēmējs, klients vai projekta vadītājs iecel vienu vai vairākus darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinātorus atbilstīgi 2. panta e) un f) punktā sniegtajām definīcijām.

Lai koordinētu veicamos projektēšanas darbus un būvdarbus, klientiem jāieceļ personas vai organizācijas, kas pārrauga darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordināciju projekta sagatavošanas un izpildes posmos. Ņemiet vērā, ka koordinātoru lomu var uzņemties jebkura juridiska vai fiziska persona (tostarp personas, kas pilda kādu no direktīvā minētajām funkcijām), ja vien šādas personas ir kompetentas un tām ir resursi.

Veicot iecelšanu, svarīgi ir, lai klienti būtu, cik vien tas pamatoti iespējams, pārliecināti, ka ieceltās personas ir kompetentas veikt savas ar darba drošību un veselības aizsardzību saistītās funkcijas un ka tās ir iecerējušas atvēlēt pietiekamus resursus šādu uzdevumu izpildei.

Pirms iecelšanas veicamās kompetences un resursu izpētes veids, apjoms un virziens būs atkarīgi no projekta iespējamā apjoma, sarežģītības, kā arī apdraudējumiem un riskiem.

→ **Sk. 2.3.5. d) Darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinators kvalifikācija, 43. lpp.**

Labā prakse

Iecelt koordinators pietiekami agri, lai lēmumos, kas tiek pieņemti projekta agrīnajos posmos, varētu ņemt vērā ietekmi uz darba drošību un veselības aizsardzību.

Iecelt koordinators rakstveidā un saņemt rakstisku apstiprinājumu no ieceltajiem koordinatoriem, lai novērstu pārpratumus. Jebkuras izmaiņas saistībā ar koordinators iecelšanu jāveic un jāapstiprina līdzīgi.

Ja par koordinators tiek iecelta organizācija vai uzņēmums, laba prakse ir tad, ja klients nodrošina, ka līgums vai vienošanās, kas noslēgta ar šādu organizāciju, paredz konkrēti minētu fizisku personu, kura uzņemsies vadību attiecīgās lomas īstenošanā, lai palīdzētu nodrošināt nepārtrauktību.

Veikt klienta iecelto koordinators uzskaiti.

Sadarboties ar darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinators un citiem dalībniekiem būvniecības drošības un veselības apdraudējumu pārvaldībā.

Nodrošināt, lai ieceltajiem koordinators būtu līdzekļi un tiesības veikt savus pienākumus.

Koordinatoru skaits

Ir divas projekta darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinators funkcijas — viena projekta sagatavošanas posmam un otra projekta izpildes posmam. Abu funkciju izpildei var iecelt vienu personu (fizisku vai juridisku). Nekas neliedz iecelt vairāk nekā vienu personu jebkuras koordinators funkcijas veikšanai, un plašos, sarežģītos projektos var būt daži gadījumi, kad vairāku koordinators iecelšanai ir priekšrocības. Tomēr tas visticamāk būs izņēmums, un tādā gadījumā būtu vajadzīga visu iesaistīto pušu veikta rūpīga pārvaldība, lai nodrošinātu, ka darba veikšanā nav nedz mulsinošas pārklāšanās, nedz trūkumu.

Labā prakse

Zema riska projektos klientiem var būt iespēja iecelt vienu koordinators abu koordinators funkciju veikšanai, un ir iespējams, ka viens no pārējiem projekta dalībniekiem ir tādā situācijā, lai varētu veikt attiecīgās funkcijas, piemēram, ja klients nedaudz paplašina vienkāršu ēku un darba uzņēmējs sniedz arī projektēšanas pakalpojumus.

Darba drošības un veselības aizsardzības plāns

Ko paredz Direktīva 92/57/EEK?

3. pants

[..]

2. Klients vai projekta vadītājs nodrošina, lai pirms būvlaukuma izveidošanas tiktu izstrādāts darba drošības un veselības aizsardzības plāns saskaņā ar 5. panta b) punktu.

Pēc apspriedēm ar vadību un darbiniekiem dalībvalstis drīkst pieļaut atkāpes no pirmās daļas noteikumiem, izņemot gadījumus, kad:

— attiecīgais darbs ir saistīts ar īpašiem riska veidiem, kas uzskaitīti 2. pielikumā, vai — attiecīgajam darbam ir nepieciešams iepriekšējais paziņojums saskaņā ar šī panta 3. punktu.

Direktīvas 3. pants nosaka, ka klientiem vai projekta vadītājiem ir jānodrošina darba drošības un veselības aizsardzības plāna sagatavošana.

Direktīvas 5. pants nosaka, ka projekta sagatavošanas posma koordinators ir jāizstrādā vai jāliek izstrādāt darba drošības un veselības aizsardzības plānus.

Darba drošības un veselības aizsardzības plāni ir vajadzīgi visiem būvniecības projektiem (neatkarīgi no tā, vai projektam ir vajadzīgi koordinators), ja vien dalībvalsts nav pieļāvusi atkāpes saskaņā ar direktīvas 3. panta 2. punktu.

Atkāpes nav atļautas, ja projekts ir saistīts ar kādu no 2. pielikumā uzskaitītajiem "īpašajiem riskiem" vai ja atbilstoši projektam ir jānosūta iepriekšējs paziņojums kompetentajai iestādei. Klientiem un projektu vadītājiem ir jānoskaidro, vai to valsts tiesību aktos ir paredzētas kādas atkāpes, kas piemērojamas to projektiem.

Klientiem vai to projektu vadītājiem, pirms tie ļauj sākt darbus būvlaukuma izveidošanai, ir jānoskaidro no saviem projekta sagatavošanas posma koordinators, vai ir sagatavots atbilstošs un pietiekams plāns.

Ja koordinators nav (jo ir tikai viens atsevišķs darba uzņēmējs), klientiem ir jānodrošina, lai viņi paši, viņu projekta vadītājs, viņu darba uzņēmējs vai kāda cita persona sagatavo atbilstošu darba drošības un veselības aizsardzības plānu. Dažos gadījumos šādam plānam, iespējams, būs jābūt nedaudz plašākam par riska novērtējumu (kas ietver riska pārvaldības pasākumus), ko sagatavo darba uzņēmējs saskaņā ar pamatdirektīvu.

Labā prakse

Iekļaut konkursu uzaicinājumu tehniskajās specifikācijās un līguma izpildes noteikumos profilaktiskos pasākumus saskaņā ar līguma būtību, kā arī noteiktu kvalitatīvu līguma pārvaldību, kas jāveic līgumslēdzējam iestādēm.

→ **Attiecībā uz šo un citiem jautājumiem saistībā ar plānu sk. 2.4.2. Darba drošības un veselības aizsardzības plāns, 59. lpp.**

Vispārīgo profilakses principu ievērošana

Ko paredz Direktīva 92/57/EEK?

4. pants

Projekta sagatavošanas posms: vispārīgie principi

Projekta vadītājs vai, atbilstīgā situācijā, klients, dažādos projekta izstrādes un sagatavošanas posmos ievēro Direktīvā 89/391/EEK minētos vispārīgos profilakses principus attiecībā uz darba drošību un veselības aizsardzību, jo īpaši:

- kad tiek lemts par arhitektūras, tehniskajiem un/vai organizatoriskajiem aspektiem, plānojot dažādus jautājumus vai darba posmus, kas norisināsies vienlaikus vai arī pēc kārtas,
- kad tiek aprēķināts šāda darba vai darba posmu veikšanai nepieciešamais laiks. Katru reizi, kad tas nepieciešams, jāņem vērā visi darba drošības un veselības aizsardzības plāni un dokumenti, kas izstrādāti saskaņā ar 5. panta b) un c) punktiem vai laboti saskaņā ar 6. panta c) punktu.

Projektu vadītājiem vai klientiem savu projektu sagatavošanas posmos ir jāievēro vispārīgie profilakses principi. Tas ir vispārējs pienākums, bet 4. pantā ir īpaši uzsvērti divi jautājumi.

Pirmais ir saistīts ar projektēšanas, tehniskajiem vai organizatoriskajiem lēmumiem, kas ietekmē būvdarbu plānošanu. Šādos lēmumos jāievēro vispārīgie profilakses principi neatkarīgi no tā, vai būvdarbu aktivitātes norisinās vienlaikus vai arī pēc kārtas.

66. piemērs

Tilta nomaiņas projekta vadītājs var paredzēt iespēju uzbūvēt jaunu tiltu blakus esošajam un tad iebīdīt vietā jauno objektu nakts darbu laikā. Būvniecības pagaidu posmos var būt nepieciešams cieši izvērtēt stabilitātes aspektus, vajadzīgos nostiprinājumus un stalažas.

Otrs jautājums ir laiks, kas tiek pamatoti atvēlēts, lai pabeigtu projektu vai — ja darbs tiek veikts posmos — dažādos darba posmus. Noteiktajiem termiņiem jābūt reāliem, un noderīga var būt pieredze, kas gūta citos projektos ar līdzīgām būvniecības metodēm.

Atkarībā no iepirkuma stratēģijām klienti var ļaut darba uzņēmējiem ierosināt alternatīvus projektus un būvniecības metodes. Tādā gadījumā pienākumi, ko projektu vadītājiem vai klientiem nosaka 4. pants, ir jāizvērtē no jauna, ņemot vērā darba uzņēmēju ierosinājumus. Ņemiet vērā arī, ka darba drošības un ve-

selības aizsardzības plānus un dokumentāciju var būt nepieciešams pārskatīt.

Lai gan piemērojami ir visi vispārīgie profilakses principi, klienti var vēlēties īpaši apsvērt i) uz risku balstīto pieeju novērst riskus un novērtēt un pārvaldīt nenovēršamos riskus, un ii) nepieciešamību izstrādāt saskaņotu vispārējo profilakses politiku. Pirmajam no šiem abiem aspektiem ir galvenā nozīme apdraudējumu un risku kontrolē. Otrais nodrošina pamatu efektīvu stratēģiju izstrādei, lai projekta dalībnieki varētu sadarboties projekta apdraudējumu un risku pārvaldībā.

Ja klienti uzskata, ka viņiem nav kompetences šādu lēmumu pieņemšanai, viņiem jāapsver iespēja iecelt projekta koordinātoru. Dot padomus klientiem var arī citi projekta dalībnieki, jo īpaši, ja projekts ir neliels un vienkāršs.

→ **Sk. 1.2. Vispārīgie profilakses principi, 18. lpp. un 2.3.3. Projekta vadītājs, 39. lpp.**

Klientu atbildība

Ko paredz Direktīva 92/57/EEK?

7. pants

Klientu, projekta vadītāju un darba devēju atbildība

1. Ja klients vai projekta vadītājs ir iecēlis koordinātoru vai koordinātorus 5. un 6. pantā minēto pienākumu veikšanai, ne klients, ne darba devējs netiek atbrīvoti no savas atbildības šajā jomā.

Koordinātoru iecelšana neatbrīvo klientus no viņu atbildības.

2.3.3. Projekta vadītājs

a) Definīcija

Ko paredz Direktīva 92/57/EEK?

2. pants

[..]

- c) "projekta vadītājs" nozīmē jebkuru fizisku vai juridisku personu, kas atbild par projekta sagatavošanu un/vai izpildi, un/vai projekta izpildes uzraudzību un kas rīkojas klienta vārdā;

Persona (juridiska vai fiziska) ir projekta vadītājs tādā nozīmē, kāda šim amatam piešķirta ar šo definīciju. Ir jāņem vērā divi aspekti — vai šādas personas ir atbildīgas par projekta izstrādi vai izpildi, vai projekta izpildes uzraudzību un, ja ir, vai tās, īstenojot šādu atbildību, rīkojas par klientu uzskatītās personas (juridiskās vai fiziskās) vārdā.

Projektu vadītāji jautājumos, kas tiem deleģēti, rīkojas kā klientu pārstāvji, un klientiem ir jāpārliedz, vai tie ir piešķirušī projektu vadītājiem pilnvaras un līdzekļus, lai viņi varētu rīkoties to vārdā.

Ja klienti deleģē projektu vadītājiem tikai dažas no savām funkcijām, viņiem jāpārliedz, vai ir skaidrība par to, kuram ir jāveic dažādās funkcijas. Klientiem un projektu vadītājiem ir jāsadarbības, lai nodrošinātu to funkciju izpildi, kuras tiem piešķirtas ar direktīvu.

Projektu vadītāju iecelšana neatbrīvo klientus no viņu atbildības.

67. piemērs

Privātam klientam ir jāuzbūvē māja savai lietošanai. Tam nav zināšanu par to, kā pārvaldīt procesu (piemēram par projektētāja un darba uzņēmēja izvēli u. c.). Šādā gadījumā tas savu atbildību īsteno, iecelot projekta vadītāju.

b) Projekta vadītāja funkcijas

Ko paredz Direktīva 92/57/EEK?

4. pants

Projekta sagatavošanas posms: vispārīgie principi

Projekta vadītājs vai, atbilstīgā situācijā, klients, dažādos projekta izstrādes un sagatavošanas posmos ievēro Direktīvā 89/391/EEK minētos vispārīgos profilakses principus attiecībā uz darba drošību un veselības aizsardzību, jo īpaši:

- kad tiek lemts par arhitektūras, tehniskajiem un/vai organizatoriskajiem aspektiem, plānojot dažādus jautājumus vai darba posmus, kas norisināsies vienlaikus vai arī pēc kārtas,
- kad tiek aprēķināts šāda darba vai darba posmu veikšanai nepieciešamais laiks. Katru reizi, kad tas nepieciešams, jāņem vērā visi darba drošības un veselības aizsardzības plāni un dokumenti, kas izstrādāti saskaņā ar 5. panta b) un c) punktiem vai laboti saskaņā ar 6. panta c) punktu.

Projektu vadītāju funkcijas ir tādas pašas kā to klientu funkcijas.

→ **Sk. 2.3.2. Klients, 36. lpp.**

Labā prakse

Pārbaudīt, vai projektētājiem ir pietiekami daudz laika projekta pilnīgai izstrādei.

Informācijas sniegšana projektētājiem un darba uzņēmējiem pirms būvniecības, būtībā sākotnējā informācija no klientiem darba drošības un veselības aizsardzības plānu izstrādei.

Pārbaudīt, vai ieceltajiem projektētājiem un darba uzņēmējiem (darba devējiem un pašnodarbinātajām personām) ir kompetence un atbilstoši resursi to pienākumu izpildei.

Nodrošināt veidus, kā piemērot vispārīgos profilakses principus (piem., klients ar sava personāla, projektētāju un to personu starpniecību, kuras veic projekta sagatavošanu un plānošanu), ja projekta vadītājs nav iecelts.

2.3.4. Projektētāji

Ko paredz Direktīva 92/57/EEK?

2. pants

[..]

- c) "projekta vadītājs" nozīmē jebkuru fizisku vai juridisku personu, kas atbild par projekta sagatavošanu un/vai izpildi, un/vai projekta izpildes uzraudzību un kas rīkojas klienta vārdā;

Projektētāju funkcijas direktīvā nav minētas atsevišķi. Tomēr projekta vadītāja definīcijā ir konkrēti minētas personas (juridiskas vai fiziskas), kas atbild par projekta sagatavošanu un rīkojas klienta vārdā.

Tas, vai projektētājs rīkojas kā projekta vadītājs klienta vārdā, ir jāizvērtē katrā atsevišķā gadījumā, pamatojoties uz faktiem. Projektētājam, ko klients nolīdzis projektēšanas darbu veikšanai klienta būvniecības projekta vajadzībām, ir noteikta atbildība, ko paredz direktīva. Tiem jo īpaši ir jāievēro vispārīgie profilakses principi dažādos projekta izstrādes posmos.

→ **Sk. 2.3.3. Projekta vadītājs, 39. lpp.**

Projektētājiem, kuri rīkojas citu direktīvā minēto dalībnieku (piem., darba devēju, tas ir, darba uzņēmēju un apakšuzņēmēju) vārdā, ir vienlīdz jāievēro vispārīgie profilakses principi, lai mazinātu būvlaukuma riskus, kuriem darbinieki (un citas personas) citā gadījumā būtu pakļauti (lai gan direktīvā nav izklāstītas šādas situācijas).

Līdzīgi arī būvniecības projektos iekļauto iekārtu standarta elementu (piem., motoru, sūkņu, ventilatoru un vispārēju būvniecības pakalpojumus izmantojamu samontētu detaļu u. c.) projektētājiem ir jāievēro vispārīgie profilakses principi, kad tie apsver veidus, kā varētu tikt izmantoti to izstrādājumi.

→ **Sk. 4.1.2. Projekta izstrādes posms, 82. lpp.**

2.3.5. Darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinatori

Ko paredz Direktīva 92/57/EEK?

2. pants

[..]

- e) "darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinators projekta sagatavošanas posmā" nozīmē jebkuru fizisku vai juridisku personu, kam klients un/vai projekta vadītājs ir uzticējis 5. pantā minēto pienākumu veikšanu projekta sagatavošanas posmā;
- f) "darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinators projekta izpildes posmā" nozīmē jebkuru fizisku vai juridisku personu, kam klients un/vai projekta vadītājs ir uzticējis 6. pantā minēto pienākumu veikšanu projekta izpildes posmā.

Laba prakse

Abu koordinatoru funkcijas zema riska projektos var veikt viena un tā pati fiziskā vai juridiskā persona.

Koordinatoriem ir īpašas funkcijas, kas tiem piešķirtas ar direktīvu. Tas, kurš veic šīs funkcijas un kā tas tiek darīts, atspoguļo projekta veidu un apjomu, kā arī tā apdraudējumus un riskus. Mērķis ir uzlabot darba drošības un veselības apdraudējumu un risku efektīvu pārvaldību un kontroli projektā, nevis vienkārši ieviest projekta pārvaldības procesā nevajadzīgu birokrātiju.

Daži no pamatjautājumiem ir šādi:

- kad ir nepieciešams iecelt darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinatorus?
- kam ir jāieceļ šie koordinatori?
- ko var iecelt par koordinatoru?
- vai koordinatoru funkcijas var veikt citi dalībnieki?
- kad ir jāieceļ šie koordinatori un kad beidzas to uzdevumu izpilde?
- kādas ir šo koordinatoru funkcijas?

a) Kad ir jāieceļ darba drošības un veselības aizsardzības koordinatori?

Ko paredz Direktīva 92/57/EEK?

3. pants

Koordinatoru iecelšana — Darba drošības un veselības aizsardzības plāns — Iepriekšējs paziņojums

1. Jebkuram būvlaukumam, kurā darbojas vairāk nekā viens darba uzņēmējs, klients vai projekta vadītājs iecel vienu vai vairākus darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinatorus atbilstīgi 2. panta e) un f) punktā sniegtajām definīcijām.

Darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinatori ir vajadzīgi, ja ir paredzams, ka būvniecības posma izpildē būs iesaistīts vairāk nekā viens darba uzņēmējs.

→ **Attiecībā uz darba uzņēmēja definīciju sk. 2.3.7. Darba uzņēmēji un apakšuzņēmēji, 54. lpp.**

Tā kā būvniecības nozare pēc būtības ir sadrumstalota, tas nozīmē, ka ir maz projektu, kuros ir iesaistīts viens darba uzņēmējs. Realitātē katrs specializētais uzņēmums visbiežāk ir atsevišķs darba uzņēmējs, izņemot īpaši neparastus apstākļus. Ja ir acīmredzams, ka veicamā darbība ir atsevišķa un vienkārša, piemēram, iekštelpu kosmētiskais remonts vai nelieli darbi, ko veic vietējais darba uzņēmējs, kuram, kā zināms, ir visas vajadzīgās prasmes, ko nodrošina viņa tieši nodarbinātu darbinieku grupa, varētu būt droši secināt, ka tiks iesaistīts viens darba uzņēmējs. Citos gadījumos ir jāparedz, ka būs vairāk nekā viens darba uzņēmējs.

Laba prakse

Prasīt padomu ekspertiem, pat ja ir paredzams, ka projektā tiks iesaistīts viens darba uzņēmējs.

Apsvērt iespēju iecelt projektētājus vai darba uzņēmējus, kuri veiks koordinatora funkcijas, ar nosacījumu, ka viņiem ir attiecīgās zināšanas, prasmes, pieredze un resursi.

Nodrošināt, lai koordinatori varētu darboties bez interešu konfliktiem.

Nodrošināt, lai koordinatoriem būtu līdzekļi un tiesības veikt to pienākumus.

Iecelt projekta sagatavošanas posma darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinatorus agrīnā stadijā, lai tie varētu:

- palīdzēt klientiem vai projektu vadītājiem veikt priekšizpēti darba drošības un veselības aizsardzības lietās;
- palīdzēt projektu grupām identificēt, likvidēt vai novērst apdraudējumus un riskus;
- sniegt specializētas konsultācijas un palīdzību, kas vajadzīga klientiem vai projektu vadītājiem.

b) Kam ir jāieceļ darba drošības un veselības aizsardzības koordinatori?

Ko paredz Direktīva 92/57/EEK?

3. pants

Koordinatoru iecelšana — Darba drošības un veselības aizsardzības plāns — Iepriekšējs paziņojums

1. Jebkuram būvlaukumam, kurā darbojas vairāk nekā viens darba uzņēmējs, klients vai projekta vadītājs iecel vienu vai vairākus darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinatorus atbilstīgi 2. panta e) un f) punktā sniegtajām definīcijām.

Par koordinatoru iecelšanu atbildīgi ir klienti vai projektu vadītāji.

Praksē pārsvarā klienti ir tie, kuri maksā atalgojumu koordinatoriem, un visbiežāk ir prātīgi klientiem iecelt koordinatorus, vajadzības gadījumā paļaujoties padomiem, ko sniedz savu projektu vadītāji, ja tādi ir iecelti.

→ **Attiecībā uz darba uzņēmēja definīciju sk. 2.3.7. Darba uzņēmēji un apakšuzņēmēji, 54. lpp.**

68. piemērs

Persona vēlas uzbūvēt savu māju. Tiks nolīgts neliels darba uzņēmējs, kuram vajadzīga specializētu darba uzņēmēju palīdzība (elektroietaisēm un santehnikas iekārtām). Būvlaukumā strādās vairāk nekā viens darba uzņēmējs. Ir jāieceļ darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinatori.

c) Ko var iecelt par darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinatoru?

Ko paredz Direktīva 92/57/EEK?

2. pants

[..]

- e) "darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinators projekta sagatavošanas posmā" nozīmē jebkuru fizisku vai juridisku personu, kam klients un/vai projekta vadītājs ir uzticējis 5. pantā minēto pienākumu veikšanu projekta sagatavošanas posmā;
- f) "darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinators projekta izpildes posmā" nozīmē jebkuru fizisku vai juridisku personu, kam klients un/vai projekta vadītājs ir uzticējis 6. pantā minēto pienākumu veikšanu projekta izpildes posmā.

Tas ir kompetences un resursu jautājums. Vislabāk ir ņemt vērā projekta veidu, apjomu un sarežģītību un riskus, kas būs jānovērš.

Saprātīga pieeja ir apsvērt projekta darba drošības un veselības aizsardzības vajadzības un veikt attiecīgu iecelšanu.

Koordinators var būt no:

- klienta uzņēmuma vai struktūras;
- viena vai vairākiem projektēšanas un inženiertehnisko darbu uzņēmumiem;
- galvenā darba uzņēmēja;
- koordinators var būt "pašnodarbināts konsultants";
- īpašiem uzņēmumiem, kam uzticēta konsultēšana darba drošības un veselības aizsardzības jautājumos vai kas piedāvā koordinācijas pakalpojumus;
- koordinators var būt jebkura cita kompetenta persona.

69. piemērs

Nelielam projektam (piem., mājas paplašināšana par vienu stāvu), kurā būvniecības metode ir vienkārša un riski ir zemi, ir iespējams, ka fiziskai personai būs kompetence un pietiekams laiks un resursi koordinatora funkciju veikšanai.

70. piemērs

Ja ir paredzams, ka projekts būs sarežģītāks un riski — lielāki, ir iespējams, ka fiziskai personai, kas darbojas viena pati, nebūs vajadzīgās kompetences un resursu, lai koordinatora funkcijas veiktu apmierinoši. Tādā gadījumā būtu saprātīgi, ja šādas funkcijas veiktu uzņēmums vai profesionāli praktizējoša struktūra (t. i., "juridiska" persona).

Pat tad ir jānorāda šāda uzņēmuma fiziskā persona vai personas, lai cilvēki zinātu, pie kā vērsties.

Visos gadījumos, izņemot ārkārtas apstākļus, katrā no posmiem (sagatavošanas un izpildes posmā) jābūt tikai vienam koordinatoram. Vajadzības gadījumā viņiem var palīdzēt citi eksperti.

Ja katrā posmā ir vairāk nekā viens koordinators, jāveic pasākumi pienācīgas sadarbības nodrošināšanai.

→ **Sk. "Koordinatoru skaits" 38. lpp.**

Ņemiet vērā, ka dažu valstu tiesību akti paredz, ka vienmēr ir jāieceļ juridiska persona neatkarīgi no projekta apjoma vai sarežģītības. Tādā gadījumā jāņem vērā šādi tiesību akti.

d) Darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinators kvalifikācija

Labā prakse

Nosakot projekta darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinators kompetenci, ir jāņem vērā, ka nepieciešams:

- lai būtu vajadzīgās zināšanas koordinators pienākumu veikšanai;
- lai būtu pierādāmas prasmes un pieredze līdzīgos projektos;
- lai būtu pietiekamas zināšanas par projektēšanas un būvniecības darbiem un par darba drošības un veselības aizsardzības jautājumiem, kas saistīti ar attiecīgo projektu, ņemot vērā tā apjomu un sarežģītību;
- lai varētu pārliecināt klientu, ka koordinatori ir resursi projekta darba drošības un veselības apdraudējumu pārvaldībai attiecīgā darba veikšanā.

Novērtējot juridiskas personas kompetenci, ir jāapsver gan organizācijas kompetence, gan to cilvēku kompetence, kurus tā iesaka izmantot attiecīgajā projektā.

Novērtējot citus dalībniekus, ir piemērojami tie paši visaptverošie kompetences un resursu aspekti.

Labā prakse

Ņemt vērā šo ekspertu kompetenci, ierakstus par viņu līdzšinējo darbību un resursus, ko viņi būs spējīgi veltīt projektam.

Iecelt projekta pārstāvi ar atbilstošu kvalifikāciju, ja darba drošības un veselības aizsardzības lietu speciālists ir juridiska persona (t. i., uzņēmums).

Iesaistīt citus ekspertus, ja ir vajadzīgas sarežģītas speciālās zināšanas (piem., lieli rakšanas darbi vidē, kurā var būt īpaši apdraudējumi).

e) Vai par darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinatori var būt citi dalībnieki?

Par koordinatori darba drošības un veselības aizsardzības jautājumos var būt arī klienti, projektu vadītāji vai citi dalībnieki, ja tiem ir vajadzīgā kompetence un resursi.

Turklāt abi darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinatori (sagatavošanas un izpildes posmā) var būt viena un tā pati persona, ja tai ir vajadzīgā kompetence un resursi.

Ja persona (juridiska vai fiziska) tiek iecelta vairāk nekā vienas funkcijas veikšanai, ir jānodrošina, ka abas funkcijas tiek īstenotas, nekaitējot citiem dalībniekiem, kā arī darba drošībai un veselības aizsardzībai.

Labā prakse

Nodrošināt, lai koordinatori būtu spējīgi darboties bez interešu konflikta ar citiem tajā pašā projektā iesaistītajiem dalībniekiem.

f) Kad ir jāieceļ darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinatori un kad beidzas viņu pienākumi?

Darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinatori projektu sagatavošanas posmos ir jāieceļ pēc iespējas drīzāk, lai tie varētu konsultēt savus klientus jau no projekta sākuma.

Šādiem koordinatori ir jāturpina sava dalība, līdz ir pabeigti visi sagatavošanas darbi projekta uzsākšanai būvlaukumā (tostarp darba drošības un veselības aizsardzības plānu sagatavošana un sākotnējo pasākumu veikšana darba drošības un veselības aizsardzības dokumentācijas sagatavošanā/atjaunināšanā) un līdzīgi ir pabeigti arī visi projektēšanas darbi.

Darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinatori projektu izpildes posmos ir jāiesaista, tiklīdz viņi var sniegt būtisku ieguldījumu projektā, ņemot vērā viņu funkcijas un priekšrocības, ko rada viņu iesaistīšana pirms būvdarbu uzsākšanas būvlaukumā.

71. piemērs

Daudzdzīvokļu dzīvojamās mājas būvniecībā iepriekšminētajiem kritērijiem var atbilst šādas juridiskas vai fiziskas personas:

- arhitekts, inženiertehniķis/būvinženieris vai cits būvniecības speciālists kā darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinators projekta sagatavošanas posmā, t. i., kāds, kuram ir kvalifikācija, pieredze un prasmes līdzīga tipa un lieluma objektu projektēšanas pārvaldībā, ar nosacījumu, ka šādas personas ir pietiekami kompetentas darba drošības un veselības aizsardzības jautājumos;
- kvalificēts un pieredzējis būvniecības pārvaldības profesionālis vai inženiertehniķis/būvinženieris, vai cits pieredzējis būvniecības speciālists kā darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinators projekta izpildes posmā, t. i., kāds, kuram ir kvalifikācija, pieredze un prasmes līdzīga tipa un lieluma objektu būvniecības pārvaldībā, ar nosacījumu, ka šādas personas ir pietiekami kompetentas darba drošības un veselības aizsardzības jautājumos.

Var būt lietderīgi viņus iecelt, pirms tiek iesaistīti jebkādi darba uzņēmēji, lai viņi varētu konsultēt savus klientus par darba drošības un veselības aizsardzības aspektiem šādā izvēlē. Šādiem koordinatoriem bieži vien ir plašas zināšanas par būvniecības procesiem, kuras var būt ļoti noderīgas projektētājiem, kā arī var būt izdevīgi šādus koordinatorus iecelt jau agrīnā posmā, jo īpaši sarežģītiem augsta riska projektiem.

Viņiem jāpaliek iesaistītiem, līdz ir pabeigti būvniecības darbi un klientam ir iesniegta atbilstoša darba drošības un veselības aizsardzības dokumentācija.

Nemiet vērā, ka turpmākie būvniecības darbi, piemēram, atjaunošanas darbi, remonts un nojaukšana, parasti būs jauni projekti ar atsevišķiem projekta izstrādes, sagatavošanas un izpildes posmiem.

Ilgstošos projektos nav neparasti, ja klienti vēlas iegūt visjaunāko tehnoloģiju, kas pieejama līdz objekta nodošanai ekspluatācijā. Tas var nozīmēt projekta izmaiņas pēdējā brīdī. Šādas izmaiņas var radīt jaunus riskus, kas jānovērš ievērojami saspringtos laika termiņos. Šādos gadījumos projekta sagatavošanas posma koordinators var būt nepieciešams novērtēt radušās problēmas. Tas var nozīmēt, ka klients būs jāinformē par to, ka ir vajadzīgs vairāk laika projekta drošai pabeigšanai, un ka, iespējams, klientam būs jāiesaka neuzstāt uz izmaiņām, jo īpaši tad, ja konkrētā tehnoloģija un tās radītais ieguvums nav pierādīti.

Laba prakse

Iesaistīt darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinators projekta izpildes posmā pietiekami agri, lai tas varētu saskanīgi sadarboties ar darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinators projekta sagatavošanas posmā.

Izveidot ciešu sadarbību starp koordinatoriem vienlaikus notiekoša darba periodos, kad dažādi cilvēki vai organizācijas veic abu koordinators funkcijas projektā.

Nodrošināt, lai visa attiecīgā informācija saistībā ar projektu tiek vienmērīgi nodota no viena koordinators otram.

Nemt vērā, ka projektēšana var turpināties vēl ilgi pēc projekta uzsākšanas būvlaukumā, jo īpaši sarežģītākos vai ilgstošākos projektos.

Zema riska projektos apsvērt, vai arī turpmāk izmantot divas personas, kas veic abu koordinators funkcijas, vai arī iecelt projekta izpildes posma koordinators, kurš risina arī jebkurus citus jautājumus, par ko citā gadījumā būtu atbildīgs projekta sagatavošanas posma koordinators.

g) Kādas funkcijas jāveic darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinatoriem projekta sagatavošanas posmā?

Galvenās funkcijas, kas jāveic darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinatoriem projekta sagatavošanas posmā, ir šādas:

- nodrošināt vispārīgo profilakses principu piemērošanu šajā posmā;
- izstrādāt vai likt izstrādāt darba drošības un veselības aizsardzības plānus;
- veikt sākotnējos pasākumus darba drošības un veselības aizsardzības dokumentācijas sagatavošanā vai atjaunināšanā.

Šajā vadlīniju daļā ir apkopotas šīs funkcijas.

Vispārīgo profilakses principu piemērošanas nodrošināšana

Ko paredz Direktīva 92/57/EEK?

5. pants

Projekta sagatavošanas posms: koordinators pienākumi

Darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinators(-i), ko iecel projekta sagatavošanas posmā saskaņā ar 3. panta 1. punktu:

a) koordinē 4. panta noteikumu izpildi;

→ Informāciju par 4. pantu sk. sadaļā "Vispārīgo profilakses principu ievērošana" 39. lpp.

Tas, kā šī funkcija tiks veikta, būs atkarīgs no konkrētā projekta un iespējamiem apdraudējumiem un riskiem. Koordinatoriem būs jāsadarbojas ar klientiem, projektu vadītājiem, projektētājiem un citām personām, kas veic sagatavošanas darbus būvdarbu uzsākšanai būvlaukumā.

Šīs funkcijas pamatā ir pievēršanās koordinācijai. Tāpēc ir vajadzīga dažādu dalībnieku mijiedarbība, lai konkrētajos apstākļos sasniegtu vislabāko risinājumu attiecībā uz darba drošību un veselības aizsardzību visos vēlākajos būvdarbos.

Pievēršanās projekta darba drošības un veselības apdraudējumiem un riskiem un veidiem, kā tos projekta grupa var vislabāk novērst sadarbojoties, noteikti atmaksāsies.

Labā prakse

Vismazākajos zema riska projektos var būt pietiekami ar neformālām dalībnieku sanāksmēm un apspriedēm.

Lieliem un sarežģītiem projektiem ir vajadzīga struktūrētāka pieeja, lai varētu nodrošināt apdraudējumu un risku identificēšanu un to likvidēšanu vai mazināšanu līdz pieņemamam līmenim.

Koordinatori var lietderīgi vienoties par pieeju, ko tie iesaka īstenot kopā ar citiem dalībniekiem jau pašā sākumā.

Projektu sagatavošanas posmos sadarboties ar citiem dalībniekiem, tostarp projektētājiem, kuri var sniegt ieguldījumu apdraudējumu likvidēšanā un risku mazināšanā.

Parasti būtiska nozīme ir ciešai sadarbībai ar projekta izpildes posma koordinators.

Darba drošības un veselības aizsardzības plānu izstrāde**Ko paredz Direktīva 92/57/EEK?****5. pants**

Projekta sagatavošanas posms: koordinators pienākumi

Darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinators(-i), ko ieceļ projekta sagatavošanas posmā saskaņā ar 3. panta 1. punktu:

[..]

- b) izstrādā vai liek izstrādāt darba drošības un veselības aizsardzības plānu, kurā izklāstīti noteikumi, kas jāievēro attiecīgajā būvlaukumā, ja nepieciešams, ņemot vērā rūpnieciskās darbības, kas notiek laukumā; šajā plānā ir jāiekļauj arī konkrēti pasākumi attiecībā uz darbu, kas ietilpst vienā vai vairākās 2. pielikumā minētajās kategorijās;

Darba drošības un veselības aizsardzības plānu izstrāde jāuzskata par nepārtrauktu procesu, kas paredz veikt atjaunināšanu gan projekta sagatavošanas posmā, gan projekta izpildes posmā.

Pamatprincips ir tāds, ka šādos plānos ir jāizklāsta noteikumi, kas tiks piemēroti būvdarbu veikšanas laikā, lai palīdzētu nodrošināt darba drošību un veselības aizsardzību. Plānos ir jāņem vērā jebkuras citas rūpnieciskās darbības, kas norisinās būvdarbu veikšanas vietā, ja var tikt ietekmēta darba drošība un veselības aizsardzība vai nu būvdarbu laikā, vai citu rūpniecisko darbību laikā.

Plānos ir jāiekļauj konkrēti pasākumi, kas būs jāveic būvniecības laikā, lai novērstu darba drošības un veselības apdraudējumus, ja ir veicami 10 konkrētie darbu veidi. Tie ir uzskaitīti direktīvas 2. pielikumā.

Labā prakse

Labā prakse ir plānu sagatavošanā apspriesties ar citiem dalībniekiem un ieinteresētajām personām.

Tiklīdz ir uzsākti būvdarbi, pienākums atjaunināt darba drošības un veselības aizsardzības plānus ir darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinators projektu izpildes posmos.

Šajās vadlīnijās ir sniegta plašāka informācija par darba drošības un veselības aizsardzības plāniem.

→ Sk. 2.4.2. Darba drošības un veselības aizsardzības plāns, 59. lpp.**Darba drošības un veselības aizsardzības lietu dokumentācija****Ko paredz Direktīva 92/57/EEK?****5. pants**

Projekta sagatavošanas posms: koordinators pienākumi

Darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinators(-i), ko ieceļ projekta sagatavošanas posmā saskaņā ar 3. panta 1. punktu:

[..]

- c) sagatavo projekta raksturam atbilstīgu dokumentāciju, kurā iekļauta attiecīgā darba drošības un veselības aizsardzības informācija, kas jāņem vērā, veicot jebkādos sekojošos darbus.

Darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinators projektā sagatavošanas posmos ir jāuzsāk darba drošības un veselības aizsardzības dokumentācijas sagatavošana.

Labā prakse

Ja šāda dokumentācija jau pastāv, lietderīgāk var būt paplašināt un atjaunināt šādu dokumentāciju, nevis izstrādāt jaunu.

Šādā dokumentācijā ir jāiekļauj informācija, kas ir būtiska un būs noderīga citiem, kuri gatavojas vēlākiem būvdarbiem un tos veic visā projekta kalpošanas laikā, tiklīdz ir pabeigti kārtējie būvdarbi.

Tiek sagaidīts, ka koordinators uzņemsies vadību un ka citas projektu sagatavošanas posmos iesaistītās personas sadarbosies, lai sniegtu viņiem informāciju.

Dokumentāciju iesniedz projektu izpildes posmu koordinators pabeigšanai. Šajās vadlīnijās ir sniegta plašāka informācija par darba drošības un veselības aizsardzības dokumentāciju.

→ Sk. 2.4.3. Darba drošības un veselības aizsardzības dokumentācija, 61. lpp.

→ **Attiecībā uz piemēriem par informāciju, kas iekļaujama darba drošības un veselības aizsardzības dokumentācijā, sk. 6. pielikumu "Darba drošības un veselības aizsardzības dokumentācija — ieteicamais saturs" 130. lpp.**

h) Kādas ir darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinātoru funkcijas projekta izpildes posmā?

Galvenās funkcijas, kas jāveic darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinātoriem projekta izpildes posmā, ir šādas:

- koordinēt vispārīgo profilakses principu īstenošanu izpildes posmos;
- koordinēt direktīvas 8. pantā noteikto principu īstenošanu, ko veic darba devēji un pašnodarbinātas personas;
- koordinēt darba drošības un veselības aizsardzības plāna īstenošanu, ko veic darba devēji un pašnodarbinātas personas;
- organizēt sadarbību starp darba devējiem un pašnodarbinātajiem (tostarp sanāksmes un neformālas pārrunas par drošības jautājumiem);
- koordinēt pasākumus, lai pārbaudītu, vai darba procedūras tiek veiktas pareizi;
- veikt pasākumus, lai nodrošinātu, ka būvlaukumos ielaiž tikai personas, kam ir atļauts tur uzturēties;
- atjaunināt darba drošības un veselības aizsardzības plānus;
- atjaunināt darba drošības un veselības aizsardzības dokumentāciju.

Šajā vadlīniju daļā ir apkopotas šīs funkcijas. Plašāka noderīga informācija ir sniegta arī citviet šajās vadlīnijās.

Vispārīgo profilakses principu īstenošanas koordinēšana

Ko paredz Direktīva 92/57/EEK?

6. pants

Projekta izpildes posms: koordinātoru pienākumi

Darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinātor(-i), ko ieceļ projekta izpildes posmā saskaņā ar 3. panta 1. punktu:

- koordinē vispārīgo profilakses un drošības principu īstenošanu:
 - kad tiek lemts par tehniskajiem un/vai organizatoriskajiem aspektiem, plānojot dažādus jautājumus vai darba posmus, ko veic vienlaikus vai pēc kārtas,
 - kad aprēķina šāda darba vai darba posmu izpildei nepieciešamo laika periodu;

Iepriekšējai plānošanai ir svarīga nozīme būvdarbu drošā pabeigšanā. Koordinātoriem ir jāuzņemas galvenā loma projektu izpildes posmos neatkarīgi no tā, vai dažādās personas būvdarbus veic vienlaikus vai pēc kārtas. Koordinātoriem ir jākoordinē drošības un

arī vispārīgo profilakses principu īstenošana. Tas jā dara projekta izpildes posmā, kad:

- tiek lemts par to, kā jāorganizē būvdarbi;
- tiek lemts par tehniskiem jautājumiem;
- tiek lemts par to, cik ilgs laiks ir vajadzīgs būvdarbu posmu pabeigšanai un darba pabeigšanai kopumā.

Koordinātori atbild tikai par darba drošības un veselības aizsardzības jautājumiem, un direktīva neparedz viņiem pienākumu plānot būvdarbus citiem mērķiem, piemēram, vispārējai darbu norisei (lai gan direktīva neliedz viņiem veikt citas funkcijas, par kurām puses var vienoties, ja vien šādas papildu saistības nekaitē viņu spējai efektīvi darboties kā koordinātoriem). Viņu funkcijas saskaņā ar direktīvu ir konkrēti saistītas ar to, lai tiktu nodrošināts, ka šādā plānošanā tiek pilnībā ņemta vērā drošība un vispārīgie profilakses principi un ka tiek atvēlēts pietiekams laiks dažādajiem būvdarbu posmiem. Lai to īstenotu, ir vajadzīga cieša sadarbība un labas darba attiecības starp koordinātoriem un būvdarbu plānotājiem un pārvaldītājiem.

Koordinātoriem ir jāpievērš īpaša uzmanība lēmumu pieņemšanai par to, kā tiks organizēti būvdarbi, un tehnisku jautājumu izlemšanai.

Koordinātoriem var būt nepieciešams sadarboties ar tiem cilvēkiem, kuri pieņem plašākus lēmumus projekta izpildes posmā (piem., klientiem, projektu vadītājiem un citiem), ja viņi lemj par to, cik daudz laika būs pieejams būvdarbu pabeigšanai, vai ja viņi pieņem pārvaldības vai tehniskus lēmumus, kas ietekmē vispārīgos profilakses vai drošības principus.

Laba prakse

Vienoties agrīnā posmā ar projektu vadītājiem, darba devējiem un pašnodarbinātajiem par to, kā koordinātors ar viņiem sadarbosies, lai pildītu savas koordinātoru funkcijas.

Cieši sadarboties ar personām, kurām ir galvenā ietekme pār to, kā tiks veikti būvdarbi.

Nodrošināt pietiekama laika atvēlēšanu darba grafikos un plānos, lai darbu varētu veikt droši.

Laba prakse

Sniegt ieguldījumu plānošanas darbībā, lai nodrošinātu, ka nesaderīgas darbības netiek veiktas vienlaicīgi.

Sadarboties ar projektu sagatavošanas posmu koordinātoriem, kad viņi lemj par to, cik ilgs laiks jāatvēl projektam (un jebkuriem posmiem), un sagatavo darba drošības un veselības aizsardzības plānu.

Sadarboties projekta izpildes posmā ar citiem dalībniekiem, tostarp projektētājiem, ja viņi var sniegt ieguldījumu apdraudējumu likvidēšanā un risku mazināšanā.

→ **Sk. 1. Vispārīgie profilakses principi (VPP) attiecībā uz darba drošību un veselības aizsardzību, 17. lpp.**

To principu īstenošanas koordinēšana, kas noteikti direktīvas 8. pantā un ko veic darba devēji un pašnodarbinātie

Ko paredz Direktīva 92/57/EEK?

6. pants

Projekta izpildes posms: koordinatoru pienākumi

Darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinators(-i), ko ieceļ projekta izpildes posmā saskaņā ar 3. panta 1. punktu:

[..]

- b) koordinē attiecīgo noteikumu īstenošanu, lai nodrošinātu, ka darba devēji un, ja nepieciešams, darbinieku aizsardzībai, arī pašnodarbinātās personas:
 - konsekventi ievēro principus, kas noteikti 8. pantā,

Koordinatoriem jāveic pasākumi, lai koordinētu darba devēju (t. i., darba uzņēmēju, apakšuzņēmēju) un, ja nepieciešams, pašnodarbināto personu veikto īstenošanu, tādējādi nodrošinot, ka viņi konsekventi piemēro direktīvas 8. pantā noteiktos principus.

Direktīvas 8. pants paredz, ka darba devējiem un, ja nepieciešams, pašnodarbinātajiem ir jāievēro Pamatdirektīvas 89/391/EEK 6. pantā noteiktie principi. Īsumā, pamatdirektīvas 6. pants nosaka viņiem šādus pienākumus:

- veikt pasākumus, lai nodrošinātu darba ņēmēju drošību un veselības aizsardzību, novērst riskus un sniegt informāciju, rīkot apmācības, kā arī nodrošināt vajadzīgo organizāciju un līdzekļus šo mērķu sasniegšanai, tostarp reaģēt uz vajadzību koriģēt šos pasākumus, ņemt vērā mainīgos apstākļus un uzlabot pastāvošo situāciju;
- īstenot vispārīgos profilakses principus;
- veikt riska novērtējumus un īstenot profilakses pasākumus, lai uzlabotu drošību un veselības aizsardzību visās viņu veiktajās darbībās un visos vadības līmeņos;
- ņemt vērā darbinieku spējas darba drošības un veselības aizsardzības ziņā;
- apspriesties ar darbiniekiem (un/vai viņu pārstāvjiem), kad tiek ieviestas jaunas tehnoloģijas;
- pienācīgi instruēt darbiniekus, pirms viņi iekļūst zonās, kur ir nopietnas un īpašas briesmas;
- sadarboties un koordinēt savas darbības un veikt informācijas apmaiņu darba drošības un veselības aizsardzības nolūkos ar citiem darba devējiem, kuri strādā tajā pašā vietā;
- nodrošināt, lai darbinieki neuzņemtas finansiālas izmaksas saistībā ar darba drošības, higiēnas un veselības aizsardzības pasākumiem..

Koordinatoru pamatfunkcija ir koordinēt, kā šos pienākumus veic citi, nevis veikt šos pienākumus citu vietā.

Labā prakse

Koordinatori jau pašā sākumā vienojas ar citiem dalībniekiem par to, kā viņi veiks šo koordinēšanas funkciju.

Izmanto uz risku balstītu pieeju, tādējādi izvairoties no lieka birokrātijas sloga.

Vienojas par darbības virzieniem, kas būs efektīvi konkrētajā projektā.

Vienojas par vienotu pieeju un pasākumiem, lai gādātu par drošību un veselības aizsardzību un tādējādi mazinātu slogus.

Darba devēju un pašnodarbināto veiktas darba drošības un veselības aizsardzības plāna īstenošanas koordinēšana

Ko paredz Direktīva 92/57/EEK?

6. pants

Projekta izpildes posms: koordinatoru pienākumi

Darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinators(-i), ko ieceļ projekta izpildes posmā saskaņā ar 3. panta 1. punktu:

[..]

- b) koordinē attiecīgo noteikumu īstenošanu, lai nodrošinātu, ka darba devēji un, ja nepieciešams, darbinieku aizsardzībai, arī pašnodarbinātās personas:

[..]

— ja nepieciešams, ievēro darba drošības un veselības aizsardzības plānu, kas minēts 5. panta b) punktā;

Koordinatoriem ir arī jākoordinē darba devēju un pašnodarbināto veiktā īstenošana, lai nodrošinātu, ka viņi ievēro projekta darba drošības un veselības aizsardzības plānu.

Laba prakse

Koordinatori jau pašā sākumā vienojas ar citiem dalībniekiem par to, kā viņi veiks šo koordinēšanas funkciju.

Koordinatori pārliecinās, vai darba devējiem un pašnodarbinātajiem ir piekļuve projekta sagatavošanas posma koordinatora sagatavotajam darba drošības un veselības aizsardzības plānam un vai viņiem ir iespējas sniegt atsauksmes par šo plānu.

Koordinatori organizē uzsākšanas sanāksmes tieši pirms izpildes posmu sākuma. Ir jāauzicina visi darba devēji un jāorganizē turpmākas līdzīgas sanāksmes visā izpildes posmu laikā, jo īpaši ikreiz, kad notiek būtiskas attiecīgajā vietā strādājošo darba devēju izmaiņas.

Koordinatori regulāri pieprasa drošības sanāksmju organizēšanu, kurās iesaistīti gan darba devēji, gan darbinieku pārstāvji, gan pašnodarbinātas personas.

Koordinatori veic regulāru pārskatīšanu kopā ar darba devējiem un pašnodarbinātajiem, lai nodrošinātu darba drošības un veselības aizsardzības plānu ievērošanu.

Koordinatori pievērš īpašu uzmanību augsta riska pasākumiem.

Koordinatori sniedz ieguldījumu (nevis rada birokrātiju) plānu īstenošanā.

Sadarbības organizēšana starp darba devējiem, tostarp pašnodarbinātajiem

Ko paredz Direktīva 92/57/EEK?

6. pants

Projekta izpildes posms: koordinators pienākumi

Darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinators(-i), ko ieceļ projekta izpildes posmā saskaņā ar 3. panta 1. punktu:

[..]

- d) organizē sadarbību starp darba devējiem, iesaistot tos darba devējus, kas vienā un tajā pašā būvlaukumā strādā pēc kārtas, viņu darbību koordinēšanu, lai aizsargātu darbiniekus un novērstu negadījumus un arodslimību draudus, kā arī organizē savstarpēju informācijas apmaiņu, kā paredzēts Direktīvas 89/391/EEK 6. panta 4. punktā, nodrošinot pašnodarbinātu personu iesaistīšanu šajā procesā, kad tas nepieciešams;

Īsumā, Pamatdirektīvas 89/391/EEK 6. panta 4. punkts nosaka, ka darba devējiem, kuriem ir kopīga darba vieta, ir jāsadarbojas un jākoordinē savas darbības, kā arī jāveic informācijas apmaiņa darba drošības un veselības aizsardzības nolūkos ar citiem darba ņēmējiem,

kuri strādā tajā pašā darba vietā. Šie pienākumi attiecas arī uz pašnodarbinātām personām, tāpat kā tie attiecas uz darba devējiem, un ir piemērojami arī tad, ja darba devēji (un pašnodarbinātie) strādā vienā un tajā pašā vietā pēc kārtas.

Laba prakse

Koordinatori jau pašā sākumā vienojas ar citiem dalībniekiem par to, kā viņi veiks koordinēšanas funkciju.

Koordinatori strādā ciešā saskaņā ar personām, kuras pārvalda projektus kopumā.

Koordinatori, lemjot par darāmo, īsteno uz risku balstītu pieeju.

Koordinatori pievērš īpašu uzmanību augsta riska pasākumiem.

Pasākumu koordinēšana, lai pārbaudītu, vai darba procedūras tiek veiktas pareizi

Ko paredz Direktīva 92/57/EEK?

6. pants

Projekta izpildes posms: koordinators pienākumi

Darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinators(-i), ko ieceļ projekta izpildes posmā saskaņā ar 3. panta 1. punktu:

[..]

- e) koordinē pasākumus, lai pārbaudītu, vai darba procedūras tiek veiktas pareizi;

Koordinatoru uzdevums nav pārbaudīt, vai darba procedūras tiek pareizi ievērotas, bet viņu pienākums ir koordinēt pasākumus, lai veiktu šādas pārbaudes. Lai gan atšķirība var būt niecīga mazāku un vienkāršāku būvlaukumu gadījumā, tā kļūst ievērojamāka, palielinoties projektu apjomam un sarežģītībai.

Sākotnēji galvenā uzmanība ir jāpievērš veicamo pasākumu koordinēšanai un pēc tam — pārbaudīšanai, vai šie pasākumi tiek īstenoti praksē un vai tie ir efektīvi. Ir iespējams, ka koordinatori vēlēties pārraudzīt vai revīdēt pasākumu darbību. To veicot, viņi var vēlēties tieši redzēt, kas notiek, kad tiek sagatavotas darba procedūras, un arī redzēt, kas notiek būvlaukumā, kad šīs darba procedūras tiek ieviestas praksē, bet tas nenozīmē, ka viņi ir tieši atbildīgi par to, kā tiek veikts darbs. Par to atbild darba devēji un pašnodarbinātie.

Koordinatori var vēlēties pievērst īpašu uzmanību augsta riska darbībām, tostarp Direktīvas 92/57/EEK 2. pielikumā uzskaitītajām.

Laba prakse

Koordinatori jau pašā sākumā vienojas ar citiem dalībniekiem par to, kā viņi veiks šo koordinēšanas funkciju.

Koordinatori strādā ciešā saskaņā ar personām, kuras pārvalda projektus kopumā.

Koordinatori, lemjot par darāmo, īsteno uz risku balstītu pieeju.

Koordinatori pievērš īpašu uzmanību augsta riska pasākumiem.

Pasākumu veikšana, lai nodrošinātu, ka būvlaukumos ielaiž tikai personas, kam ir atļauts tur uzturēties

Ko paredz Direktīva 92/57/EEK?

6. pants

Projekta izpildes posms: koordinātoru pienākumi

Darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinators(-i), ko ieceļ projekta izpildes posmā saskaņā ar 3. panta 1. punktu:

[..]

- f) veic nepieciešamos pasākumus, lai nodrošinātu, ka būvlaukumā ielaiž tikai personas, kam ir atļauts tur uzturēties.

Pasākumi, kas jāveic koordinātoriem, būs atkarīgi no konkrētā projekta, vietas, kuras tas tiek īstenots, un apkārtējās vides.

Ir lietderīgi koordinātoriem jau pašā sākumā vienoties ar klientiem vai projektu vadītājiem par to, kas ir nepieciešams un kā tas tiks sasniegts. Parasti praktiskā īstenošana (piem., nožogojumu uzstādīšana, atļauju izsniegšana un būvlaukuma apsargāšana) tiek uzticēta darba uzņēmējam. Koordinātoru pienākums tad ir pārbaudīt, vai darba uzņēmējs attiecīgo funkciju veic apmierinoši.

→ **Sk. 4. Risku pārvaldība būvniecības projektu laikā, 79. lpp.**

Laba prakse

Ja nav valsts noteikta standarta attiecībā uz darba drošības un veselības aizsardzības prasībām (piem., Īrijas *Safe Pass*), ko piemēro, pirms personām tiek atļauta piekļuve būvlaukumiem, tad koordinātori un klienti var paredzēt alternatīvus noteikumus par to, kam atļaut iekļūšanu savos būvlaukumos.

Koordinatori vienojas ar klientiem/projektu vadītājiem par drošības specifiskajām, lai liegtu iekļūt būvlaukumos personām, kam tas nav atļauts.

Koordinatori pārbauda, vai saskaņotie drošības pasākumi tiek veikti praksē un vai tie ir efektīvi.

Darba drošības un veselības aizsardzības plānu atjaunināšana

Ko paredz Direktīva 92/57/EEK?

6. pants

Projekta izpildes posms: koordinātoru pienākumi

Darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinators(-i), ko ieceļ projekta izpildes posmā saskaņā ar 3. panta 1. punktu:

[..]

- c) veic vai liek veikt visus pielāgojumus, kas ir nepieciešami 5. panta b) punktā minētajam darba drošības un veselības aizsardzības plānam, ņemot vērā paveikto darbu un visas notikušās izmaiņas;

Koordinātoriem ir jānodrošina darba drošības un veselības aizsardzības plānu regulāra pārskatīšana, ņemot vērā projekta veidu un apjomu un ar to saistītos darba drošības un veselības apdraudējumus.

Pārskatīšanu parasti var veikt, projektam izvēloties papildu darba devējus, kas veic augsta riska darbus, lai varētu ņemt vērā viņu novērojumus, pirms projekta būtiskāko posmu uzsākšanas, starpposmos, kad tas var būt nepieciešams, ņemot vērā konkrēto projektu, un kad vien ir acīmredzams, ka plāns nerasniedz iecerēto mērķi.

Jāapspiežas ar attiecīgajiem dalībniekiem, lai novērstu iespēju, ka izmaiņas, kas tiek veiktas plānā, lai pielāgotos vienam darba devējam, varētu nevēlami kaitēt cita darba devēja darbinieku drošībai un veselībai.

Par plānos veiktajiem pielāgojumiem jāinformē tie darba devēji un pašnodarbinātās personas, kuras tie varētu ietekmēt.

Labā prakse

Koordinatori jau pašā sākumā vienojas ar citiem dalībniekiem par to, kā viņi veiks šo koordinēšanas funkciju.

Koordinatori pārliecinās, vai darba devējiem un pašnodarbinātajiem ir iespējas ietekmēt plānā veicamos pielāgojumus, regulāri apspriežot drošības jautājumus sanāsmēs un organizējot iepazīstināšanas sanāksmes, kad projektā tiek iesaistīti jauni darba devēji.

Koordinatori pievērš īpašu uzmanību augsta riska pasākumiem.

Darba drošības un veselības aizsardzības dokumentācijas atjaunināšana

Projektu sagatavošanas posmu koordinatori nodod nepabeigtu darba drošības un veselības aizsardzības dokumentāciju projektu izpildes posmu koordinatoriem, lai šo dokumentāciju varētu pielāgot, ņemot vērā papildinformāciju, kas kļūst pieejama vēlāk. Tiek sagaidīts, ka koordinatori uzņemsies vadību dokumentācijas pabeigšanā un ka citas projekta izpildes posmā iesaistītās personas sadarbosies, lai sniegtu viņiem informāciju.

→ **Sk. 2.4.3. Darba drošības un veselības aizsardzības dokumentācija, 61. lpp.**

2.3.6. Darba devēji

a) Definīcija

Ko paredz Direktīva 89/391/EEK?

3. pants

Definīcijas

Šajā direktīvā terminiem ir šādas nozīmes:

[..]

- b) darba devējs — katra fiziska vai juridiska persona, kas ir darba attiecībā ar darba ņēmējiem un atbild par uzņēmumu un/vai iestādi;

Būvniecības projektā var būt iesaistīts viens vai vairāki darba devēji.

Darba uzņēmēji un apakšuzņēmēji, projektētāji u. c. var būt darba devēji un nodarbināt darbiniekus būvlaukumā.

72. piemērs

Uzņēmums "A" ir noslēdzis būvdarbu līgumu par apkures un ventilācijas sistēmas uzstādīšanu privātam klientam, kurš būvē biroju ēku. Šis uzņēmums projektā nodarbina 10 darbiniekus vai darba ņēmējus. Uzņēmums "A" ir darba devējs un darba uzņēmējs.

Uzņēmums "A" noslēdz apakšlīgumu par siltumizolācijas darbu veikšanu ar uzņēmumu "B", kas būvlaukumā nodarbina vienu darbinieku. Arī uzņēmums "B" ir darba devējs.

Uzņēmumi "A" un "B" ir atbildīgi par savu attiecīgo darbinieku drošību un veselības aizsardzību, un tiem ir arī citi pienākumi gadījumos, ja viņu darbs var nelabvēlīgi ietekmēt citus darbiniekus.

b) Darba devēju funkcijas

Darba devēju pienākumi saskaņā ar Direktīvu 92/57/EEK ir izskaidroti šajās vadlīnijās. Darba devējiem ir arī citi pienākumi saskaņā ar vairākām darba drošības un veselības aizsardzības jomas direktīvām, jo īpaši Pamatdirektīvu 89/391/EEK un tās atsevišķajām direktīvām. Tās šajās vadlīnijās nav apspriestas, lai gan ir minēti daži pamatdirektīvas panti, ja tie ir konkrēti norādīti Direktīvā 92/57/EEK.

Ko paredz Direktīva 92/57/EEK?

9. pants

Darba devēju pienākumi

Lai būvlaukumā nodrošinātu darba drošību un veselības aizsardzību atbilstīgi 6. un 7. pantā minētajiem nosacījumiem, darba devēji:

- a) veic pasākumus, kas atbilst 4. pielikumā minētajām minimālajām prasībām, jo īpaši, īstenojot 8. pantu;
- b) ņem vērā darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinatora(-u) norādījumus.

Direktīvas 6. pants nosaka, kā ir jāveic būvdarbi būvlaukumā, lai garantētu darba drošību un veselības aizsardzību, piešķirot funkcijas projekta izpildes posmā koordinatoriem. Īsumā, darba devējiem ir jāņem vērā, ka 6. pantā izklāstītie nosacījumi paredz vairākas svarīgas funkcijas koordinatoriem un ka darba devējiem ir jāsadarbjas ar koordinatoriem, lai šīs funkcijas varētu veiksmīgi īstenot. Informāciju par to, kādas ir šīs funkcijas, sk. 6. pantā.

Direktīvas 7. pants skaidri nosaka, ka darba devēju atbildības principu, kas paredzēts Pamatdirektīvā 89/391/EEK, saistībā ar to darbinieku drošību un veselības aizsardzību neietekmē citu būvniecības projekta dalībnieku pienākumi un funkcijas.

Darba devējiem ir jāpilda 8. panta prasības, ciktāl viņu darbības ietekmē viņu darbinieku un citu būvstrādnieku darba drošību un veselību. Direktīvas 8. pantā ir vispusīgi izklāstīti pasākumi, kas var nodrošināt projekta būvstrādnieku darba drošību un veselību. Direktīvas 4. pielikumā ir noteiktas minimālās prasības vairākās jomās, kas īpaši attiecas uz būvdarbiem, un darba devējiem ir jāievēro šīs minimālās prasības, kad tie veic pasākumus, lai ievērotu 8. pantu.

Darba devējiem ir jāņem vērā darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinators norādījumi. Šādi norādījumi var būt ļoti dažādi, ņemot vērā koordinators pienākumus, tostarp saistībā ar darba drošības un veselības aizsardzības plāniem un dokumentāciju un darba drošības un veselības aizsardzības nodrošināšanu būvdarbu laikā. Darba devējiem jāņem vērā, ka tiem ir jāizpilda gan norādījumi, ko sniedz projekta sagatavošanas posma koordinatori, gan norādījumi, ko sniedz projekta izpildes posma koordinatori.

→ **Sk. 2.3.5. h) Kādas ir darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinators funkcijas projekta izpildes posmā? 46. lpp.**

Darba devējiem, kas paši iesaistās darbu veikšanā būvaukumos, ir papildu pienākumi.

→ **Sk. 2.3.6. c) Darba devējs, kas personīgi iesaistās darba veikšanā, 53. lpp.**

73. piemērs

Uzņēmums ir specializējies ēku fasāžu remontdarbu veikšanā. Tas nodarbina 4 darbiniekus, kuriem ir specializētas zināšanas.

Šis darba devējs parasti veic darbus augstumā, izmantojot darba platformas, kas piekarinātas jumta līmenī.

Projektam sagatavotais darba drošības un veselības aizsardzības plāns paredz, ka darbs ir veicams, izmantojot tradicionālās sastatnes, kas izvietotas ap ēkas periferiju, jo pēc remontdarbu veikšanas citiem speciālistiem būs jāveic ēkas apkope, un lai darbinieki, kas izmanto ēku, un tāpat arī citus sabiedrības pārstāvjus neapdraudētu krītoši materiāli.

Tāpēc darba devējs ņem vērā darba drošības un veselības aizsardzības plānu un pieņem darba metodes, izmantojot tradicionālās sastatnes. Tādējādi darba devējs rīkojas saskaņā ar direktīvu un tās 4. pielikumu.

Direktīvas 89/391/EK 6. panta īstenošana

Ko paredz Direktīva 92/57/EEK?

8. pants

Direktīvas 89/391/EEK 6. panta izpilde

Veicot darbu, ievēro Direktīvas 89/391/EEK 6. pantā minētos principus, jo īpaši attiecībā uz:

- būvaukuma uzturēšanu labā kārtībā un apmierinošā tīrības stāvoklī;
- vietas izvēli darba pozīcijām, rēķinoties ar nepieciešamību piekļūt šīm darba pozīcijām, kā arī pārvietošanās un kustības maršrutu un iekārtu izvietojuma zonu noteikšanu;
- nosacījumiem, saskaņā ar kuriem tiek izmantoti dažādi materiāli;
- tehnisko apkopi, pārbaudēm pirms nodošanas ekspluatācijā un regulārām instalāciju un iekārtu pārbaudēm, ko veic ar mērķi izlabot jebkādas kļūmes, kas varētu ietekmēt darbinieku drošību un veselību;
- dažādu materiālu uzglabāšanas zonu marķēšanu un ierīkošanu, jo īpaši attiecībā uz bīstamiem materiāliem vai vielām;
- nosacījumiem, saskaņā ar kuriem tiek novākti izmantotie bīstamie materiāli;
- atkritumu un būvgružu glabāšanu un apglabāšanu vai novākšanu;
- izmaiņām faktiskajā laika periodā, kas tiks atvēlēts dažādiem darbiem vai darba posmiem, pamatojoties uz darba gaitu būvaukumā;
- darba devēju un pašnodarbināto personu sadarbību;
- mijiedarbību ar rūpnieciskajām darbībām tajā vietā, kurā vai kuras tuvumā atrodas būvaukums.

Pamaddirektīvas 89/391/EEK 6. pantā noteiktie principi ir vispārīgie profilakses principi.

→ **Sk. 1. Vispārīgie profilakses principi (VPP) attiecībā uz darba drošību un veselības aizsardzību, 17. lpp.**

Iepriekš minētās pozīcijas no a) līdz j) ir vispārīgas darbības, kas tiek veiktas būvaukumos, un sīkāks to skaidrojums šajās vadlīnijās nav nepieciešams.

Darba devējiem ir jāpiemēro vispārīgie profilakses principi, kad tie veic šādas darbības. Turklāt viņiem ir jānodrošina, lai viņu veiktie pasākumi atbilst Direktīvas 89/391/EEK 4. pielikumā noteiktajām minimālajām prasībām.

→ **Sk. 4.1.3. Sagatavošanās darbu pabeigšana pirms būvdarbu uzsākšanas, 92. lpp., un 4.2.1. a) Darba drošības un veselības aizsardzības pārvaldība projektos, 104. lpp.**

Informācija darbiniekiem

Ko paredz Direktīva 89/391/EEK?

11. pants

Informācija darbiniekiem

1. Neierobežojot Direktīvas 89/391/EEK 10. panta noteikumus, darbiniekus un/vai viņu pārstāvjus informē par visiem pasākumiem, kas tiks veikti būvlaukumā saistībā ar viņu darba drošību un veselības aizsardzību.
2. Informācijai jābūt saprotamai attiecīgajiem darbiniekiem.

Īsumā, Direktīvas 89/391/EEK 10. pants nosaka, ka darba devējiem ir jāinformē darbinieki un/vai viņu pārstāvjus par:

- drošības un veselības apdraudējumiem;
- aizsardzības un profilakses pasākumiem, ko veiks viņu darba devējs;
- to, kuri cilvēki ir iecelti kā atbildīgie par pirmo palīdzību, ugunsdzēsību un ārkārtas evakuāciju.

Direktīvas 92/57/EEK 11. pants nosaka, ka darbinieki ir vispārīgāk jāinformē par pasākumiem, kas veicami, lai pasargātu viņu drošību un veselību, kad viņi strādā konkrētos būvlaukumos. Darba devējiem ir jānodrošina šādas informācijas sniegšana. Viņi var organizēt, ka to dara citi, ja vien šis pienākums tiek izpildīts pienācīgi. Piemēram, projektos var būt vēlme īstenot vienotu pieeju tās vispārīgās informācijas sniegšanā, kura jāziņā visiem būvlaukumā strādājošajiem darbiniekiem. Šādos gadījumos individuāli darba devēji tad sniedz papildu informāciju, kas attiecināma uz viņu darbiniekiem.

Minētajā pantā ir izvirzīts jautājums par saprotamību. Informācijas sniedzējiem ir jānodrošina, ka informācija ir saprotama. Tai jābūt skaidrai un precīzai, un cilvēkiem ir nepieciešams laiks tās uztveršanai un saprašanai. Tai nav jābūt rakstveida informācijai. Vienlīdz labus vai pat labākus rezultātus var sasniegt, informāciju sniedzot mutiski, ar ilustrāciju un videoprezentāciju starpniecību. Jāpievērš uzmanība tam, lai darbinieki būvlaukumos, kuros vispārlietotā valoda nav viņu dzimtā valoda, pilnībā saprastu viņiem sniegto informāciju.

Labā prakse

Koordinatoriem rīkot kampaņas par īpašām tēmām (piem., individuālajiem aizsardzības līdzekļiem, troksni u. c.).

Organizēt īsas iknedēļas neformālas pārrunas, tajās iekļaujot drošības un veselības aizsardzības jautājumus.

Lielākos vai sarežģītākos būvlaukumos pieprasot īpašus ievadkursus, pirms jebkurš darbinieks tiek ielaists būvlaukumā.

74. piemērs

Projekta koordinators un darba devēji vienojas parādīt visiem darbiniekiem kopēju ievada videoprezentāciju, pirms viņiem tiek atļauts iekļūt būvlaukumā. Šajā prezentācijā ir iekļauti jautājumi, kas ietekmē visus projekta darbiniekus (piem., vispārējie ar projektu saistītie drošības un veselības apdraudējumi un kolektīvie pasākumi, kas tiek veikti to apkarošanai, ārkārtas procedūras un būvlaukuma noteikumi, kas ir piemērojami visiem dalībniekiem). Darbiniekiem tiks arī izdalītas nelielas, izturīgas kartītes ar būtiskākajām atgādnēm.

Koordinators un darba devēji vienojas ierīkot "apdraudējumu" dēli, ko atjaunina ar informāciju par īpašiem "dienas apdraudējumiem".

Viņi vienojas arī rīkot regulāras neformālas pārrunas visiem darbiniekiem par jautājumiem, kas saistīti ar konkrēto būvniecības posmu.

Darba devēji saprot, ka viņiem ir jāpapildina šī informācija ar papildu informāciju par darba drošību un veselības aizsardzību, kas attiecas īpaši uz viņu darbiniekiem to pasākumu laikā, kuri viņiem jāveic, pirms darba uzsākšanas un tā laikā. Šādi pasākumi ietver īsus pārskatus atsevišķi ar katru brigādi katru darba dienu, pirms tiek uzsākts darbs.

75. piemērs

Neliels darba uzņēmējs nodarbina vairākus speciālistus īstermiņa remontdarbiem, kuri bieži vien ilgst mazāk nekā dažas stundas. Šim uzņēmumam ir darba drošības un veselības aizsardzības informācija, kas var būt attiecināma uz gandrīz visu tā darbību, un tā tiek izskaidrota visiem jaunajiem darbiniekiem, ievadot viņus darbā. Tiek organizētas regulāras instruktāžas, lai šo informāciju atgādinātu darbiniekiem. Par visiem veicamajiem darbiem tiek izdalītas konspektīvas darba kartītes, kurās iekļauta jebkāda unikāla papildu informācija, kas saistīta ar konkrēto darbu.

→ Sk. "Apmācība, informēšana, apspriešanās un iesaistīšana" 98. lpp., "Informēšana, apspriešanās un iesaistīšana — darbinieki un/vai viņu pārstāvjus" 106. lpp. un "Vietas un ceļi iekļūšanai būvlaukumā" 95. lpp.

Apspriešanās ar darbiniekiem

Ko paredz Direktīva 89/391/EEK?

12. pants

Apspriešanās ar darbiniekiem un to iesaistīšana

Apspriešanās ar darbiniekiem un/vai viņu pārstāvjiem un darbinieku un/vai viņu pārstāvju iesaistīšana notiek saskaņā ar Direktīvas 89/391/EEK 11. pantu par jautājumiem, kas aplūkoti šīs direktīvas 6., 8. un 9. pantā, ja nepieciešams, nodrošinot atbilstīgu koordinēšanu starp darbiniekiem un/vai viņu pārstāvjiem uzņēmumos, kas veic darbības darba vietā, ņemot vērā darba vietas lielumu un ar to saistīto risku.

Pamatdirektīvas 89/391/EEK 11. pantā ir sīki noteikts, kā ir jāapspriežas ar darbiniekiem un viņu pārstāvjiem par darba drošības un veselības aizsardzības jautājumiem. Šo vadlīniju uzdevums nav sīki izklāstīt minētajā direktīvā paredzētās vispārīgās prasības.

Īsumā, darbiniekiem ir tiesības, lai ar viņiem apspriestos par jautājumiem, kas saistīti ar viņu darba drošību un veselības aizsardzību, un iesniegt priekšlikumus jebkuru to profilakses pasākumu uzlabošanai, kuri jāīsteno darba devējam. Šāda apspriešanās un iesaistīšana parasti var ietvert šādus jautājumus:

- individuālo aizsardzības līdzekļu izvēle;
- kolektīvie aizsardzības līdzekļi (piem., margas, drošības tīkli u. c.);
- apmācību programmas par darba drošību un veselības aizsardzību;
- daudzi citi jautājumi, kas saistīti ar konkrēto darba vietu.

Direktīvas 92/57/EEK 12. pants paredz, ka šādās apspriedēs un iesaistīšanā jāiekļauj šādi jautājumi (īsumā):

- vispārīgo profilakses principu un citu noteikumu īstenošanas koordinēšana būvlaukumā (6. pants);
- iespējama vajadzība veikt pielāgojumus darba drošības un veselības aizsardzības plānos (6. pants);
- sadarbība, koordinācija un informācijas apmaiņa starp darba devējiem (6. pants);
- pasākumu koordinēšana, lai pārbaudītu, vai darba procedūras tiek veiktas pareizi (6. pants);
- tādu personu neielaišana būvlaukumā, kurām nav atļauts tajā uzturēties (6. pants);
- darba devēju pamatfunkcijas, kas noteiktas Pamatdirektīvas 89/391/EEK 6. pantā (8. pants);
- darba devēju pienākumi, kas noteikti Direktīvā 92/57/EEK (9. pants).

Direktīvas 12. pants nosaka, ka jābūt koordinācijai starp darbiniekiem un/vai darbinieku pārstāvjiem. Lemjot par to, kādai ir jābūt koordinācijai, var ņemt vērā riska pakāpi un darba vietas lielumu.

Labā prakse

Projekta koordinators un darba devēji vienojas, ka tiks īstenota vienota pieeja attiecībā uz apspriešanos ar darbiniekiem un to iesaistīšanu. Visās darba uzsākšanas prezentācijās un neformālajās pārrunās darbinieki tiek iepazīstināti ar iespējām apsprieties un tikt iesaistītiem. Tiek ierīkota "drošības ieteikumu" kaste, ieviestas regulāras "atvērto durvju" iespējas apsprieties ar augstākās vadības pārstāvjiem un izveidota projekta darba drošības un veselības aizsardzības lietu komiteja, kuras dalībnieku sastāvs atspoguļo darba progresu stāvokli un apdraudējumus.

Komitejā piedalīsies visu darba uzņēmēju pārstāvji un citu to darba devēju pārstāvji, kuri veic darbus būvlaukumā.

Darba devēji saprot, ka viņiem šādas apspriedes un iesaistīšana vajadzības gadījumā ir jāpapildina ar sava uzņēmuma procedūrām.

Darba devējs iekļauj apspriešanos un iesaistīšanu darbinieka sākotnējā iepazīstināšanā ar veicamo darbu un regulārajās drošības instruktāžās.

→ **Sk. "Apmācība, informēšana, apspriešanās un iesaistīšana" 98. lpp., "Informēšana, apspriešanās un iesaistīšana — darbinieki un/vai viņu pārstāvji" 106. lpp.**

c) Darba devējs, kas personīgi iesaistās darba veikšanā

Ko paredz Direktīva 92/57/EEK?

10. pants

[..]

2. Lai būvlaukumā nodrošinātu darba drošību un veselības aizsardzību gadījumos, kad darba devēji ir personiski iesaistīti darba procesā būvlaukumā, tie:

a) jo īpaši ievēro turpmāk minēto, *mutatis mutandis*:

- i) Direktīvas 89/391/EEK 13. pantu;
- ii) Direktīvas 2009/104/EK 4. pantu un 1. pielikuma attiecīgos noteikumus;
- iii) Direktīvas 89/656/EEK 3. pantu, 4. panta 1., 2., 3., 4. un 9. punktu, un 5. pantu;

b) ņem vērā darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinators(-u) piezīmes.

Darba devēji, kas ir personiski iesaistījušies darbu veikšanā būvlaukumā, ir atsevišķa personu grupa ar konkrētiem īpašiem pienākumiem. Tiem ir:

- ciktāl iespējams, jā rūpējas par savu drošību un veselības aizsardzību un to citu personu drošību un veselības aizsardzību, kuras ietekmē viņu darbs;
- jāizpilda noteiktas Direktīvas 2009/104/ES prasības, kas attiecas uz darba aprikojuma drošu izmantošanu;
- jāizpilda noteiktas Direktīvas 89/656/EEK prasības, kas attiecas uz individuālajiem aizsardzības līdzekļiem;
- jāņem vērā darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinators piezīmes.

Šo vadlīniju mērķis nav izklāstīt sīkāk minētās direktīvas.

d) Darba devēja pienākumi saskaņā ar Pamatdirektīvu 89/391/EEK

Ko paredz Direktīva 92/57/EEK?

7. pants

[..]

2. 5. un 6. panta un šī panta 1. punkta izpilde neietekmē darba devēja atbildības principu, kas paredzēts Direktīvā 89/391/EEK.

Funkcijas, kas koordinatori piešķirtas ar Direktīvu 92/57/EEK, neatbrīvo darba devējus no viņu pienākumiem saskaņā ar Pamatdirektīvu 89/391/EEK.

Direktīva 92/57/EEK piešķir darba devējiem papildu pienākumus ņemt vērā būvdarbu veidu un direktīvā noteiktās prasības apdraudējumu un risku novēršanai.

2.3.7. Darba uzņēmēji un apakšuzņēmēji

Vispārīgi runājot, darba uzņēmējs ir persona (fiziska vai juridiska), kas veic vai pārvalda būvdarbus, un apakšuzņēmējs ir persona, kas veic vai pārvalda būvdarbus, kuros tai uzticējis darba uzņēmējs.

Direktīvā ir konkrēti minēti darba uzņēmēji saistībā ar to, ka tiek noteikts, vai ir vajadzīgi koordinatori (t. i., vairāk nekā viens darba uzņēmējs), un saistībā ar informāciju, kas jāiekļauj "iepriekšējā paziņojumā".

Direktīvā nav minēti apakšuzņēmēji, jo tos uzskata par darba uzņēmējiem.

Direktīvas piemērošanas nolūkos darba uzņēmēji un apakšuzņēmēji ir vai nu darba devēji, vai pašnodarbinātas personas, un tiem ir jāpilda viņiem uzticētās funkcijas.

2.3.8. Pašnodarbinātas personas

a) Definīcija

Ko paredz Direktīva 92/57/EEK?

2. pants

[..]

- "pašnodarbināta persona" nozīmē jebkuru personu, izņemot tās, kas minētas Direktīvas 89/391/EEK 3. panta a) un b) punktā, kuras profesionālā darbība ir ieguldījums projekta izpildē;

Minētās direktīvas piemērošanas nolūkos pašnodarbinātas personas nav personas, ko nodarbina darba devējs, un tās nav darba devēji, bet tās ir citas personas, kuru profesionālā darbība ir ieguldījums projekta izpildē jebkurā posmā. Citas pašnodarbinātu personu definīcijas nav būtiskas.

Pašnodarbinātām personām saskaņā ar šo direktīvu ir jāveic īpašas funkcijas. Daudzējādā ziņā tiek uzskatīts, ka tās ir gan darbinieki, gan darba devēji.

b) Pienākumi

Ko paredz Direktīva 92/57/EEK?

10. pants

Citu personu grupu pienākumi

1. Lai būvlaukumā nodrošinātu darba drošību un veselības aizsardzību, pašnodarbinātās personas:
 - a) jo īpaši ievēro turpmāk minēto, *mutatis mutandis*:
 - i) Direktīvas 89/391/EEK 6. panta 4. punkta un 13. panta, un šīs direktīvas 8. panta un 4. pielikuma prasības;
 - ii) Direktīvas 89/655/EEK 4. pantu un 1. pielikuma attiecīgos noteikumus;
 - iii) Direktīvas 89/656/EEK 3. pantu, 4. panta 1. līdz 4. punktu un 9. punktu, un 5. pantu;
 - b) ņem vērā darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinators(-u) norādījumus.

Īsumā, pašnodarbinātām personām ir:

- jāsadarbības un jākoordinē savas darbības un jāveic informācijas apmaiņa darba drošības un veselības aizsardzības nolūkos ar darba devējiem, citiem darbiniekiem un citām pašnodarbinātām personām, kas strādā tajā pašā darba vietā;
- ciktāl iespējams, jā rūpējas par savu drošību un veselības aizsardzību un to citu personu drošību un veselības aizsardzību, kuras ietekmē viņu darbs;
- jāievēro šīs direktīvas 8. panta prasības;
- jāievēro šīs direktīvas 4. pielikuma prasības;
- jāievēro Direktīvas 2009/104/ES 4. panta prasības un

attiecīgie 1. pielikuma noteikumi par darba aprīkojuma drošu izmantošanu;

- jāievēro Direktīvas 89/656/EEK 3. panta, 4. panta 1. līdz 4. punkta un 9. punkta, un 5. panta prasības attiecībā uz individuālajiem aizsardzības līdzekļiem;
- jāņem vērā darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinators norādījumi.

Plašāku informāciju sk. šo vadlīniju attiecīgajās daļās.

Labā prakse

Koordinators veic pasākumus, lai nodrošinātu, ka pašnodarbinātas personas ir pietiekami informētas un ir saņēmušas pietiekamu apmācību un guvušas zināšanas un pieredzi par drošības un veselības aizsardzības jautājumiem, kas saistīti ar viņu darbu.

Pašnodarbinātas personas nodrošina, ka tās pietiekami plāno, organizē un pārrauga savu darbu, lai nodrošinātu gan savu, gan citu darba drošību un veselības aizsardzību, saskaņā ar darba drošības un veselības aizsardzības plānu noteikumiem.

2.3.9. Darbinieki un viņu pārstāvji

a) Definīcija

Ko paredz Direktīva 89/391/EEK?

3. pants

darba ņēmējs —
katra persona, ko nodarbina kāds darba devējs, arī praktikanti un mācekļi, bet ne mājkāpotāji;

- a) darba ņēmēju pārstāvis ar īpašu atbildību par darba ņēmēju drošību un veselības aizsardzību —

[..]

- c) katra persona, kas saskaņā ar valsts tiesību aktiem un/vai praksi ievēlēta, izraudzīta vai norīkota pārstāvēt darba ņēmējus, ja rodas problēmas ar darba ņēmēju drošību un veselības aizsardzību darbā;

Šīs definīcijas ir pašizskaidrojošas.

Formāla darbinieku pārstāvju ievēlēšana, iespējams, var radīt problēmas, ja projekta veida dēļ darbinieku mainība ir augsta. Alternatīvs veids varētu būt ievēlēšana, izmantojot citus atļautus līdzekļus, saskaņā ar attiecīgās valsts tiesību aktiem.

Labā prakse

Lielos projektos jau sākumā vienoties ar darba devējiem, darbiniekiem un/vai viņu pārstāvjiem par to, kā tiks ievēlēti darbinieku pārstāvji atbilstoši valsts tiesību aktiem.

Mazākos projektos apsvērt iespēju ievēlēt vienu kopēju darbinieku pārstāvi, kurš strādā pie dažādiem darba uzņēmumiem.

Apsvērt iespēju ievēlēt reģionālus darbinieku pārstāvjus.

b) Informācija darbiniekiem

Ko paredz Direktīva 92/57/EEK?

11. pants

Informācija darbiniekiem

1. Neierobežojot Direktīvas 89/391/EEK 10. panta noteikumus, darbiniekus un/vai viņu pārstāvjus informē par visiem pasākumiem, kas tiks veikti būvlaukumā saistībā ar viņu darba drošību un veselības aizsardzību.

2. Informācijai jābūt saprotamai attiecīgajiem darbiniekiem.

Darbiniekiem ir tiesības tikt informētiem par pasākumiem, kas tiks veikti, lai novērstu darba drošības un veselības apdraudējumus, tostarp par tādiem jautājumiem kā pirmā palīdzība, ugunsdzēsība un ārkārtas evakuācija.

→ Sk. "Informācija darbiniekiem" 52. lpp.

c) Apspriešanās ar darbiniekiem

Ko paredz Direktīva 92/57/EEK?

12. pants

Apspriešanās ar darbiniekiem un to iesaistīšana

Apspriešanās ar darbiniekiem un/vai viņu pārstāvjiem un darbinieku un/vai viņu pārstāvju iesaistīšana notiek saskaņā ar Direktīvas 89/391/EEK 11. pantu par jautājumiem, kas aplūkoti šīs direktīvas 6., 8. un 9. pantā, ja nepieciešams, nodrošinot atbilstīgu koordinēšanu starp darbiniekiem un/vai viņu pārstāvjiem uzņēmumos, kas veic darbības darba vietā, ņemot vērā darba vietas lielumu un ar to saistīto risku.

Pamatdirektīvas 89/391/EEK 11. pantā ir sīki noteikts, kā ir jāapspriežas ar darbiniekiem un viņu pārstāvjiem par darba drošības un veselības aizsardzības jautājumiem. Šo vadlīniju uzdevums nav sniegt praktisku skaidrojumu par minētajā direktīvā paredzētajām vispārīgajām prasībām.

Informācija par apspriešanos ar darbiniekiem un viņu iesaistišanu saskaņā ar Direktīvas 92/57/EEK 12. pantu:

→ **Plašāku informāciju par apspriešanos ar darbiniekiem un viņu iesaistišanu saskaņā ar Direktīvas 92/57/EEK 12. pantu sk. sadaļā "Apspriešanās ar darbiniekiem" 53. lpp.**

d) Darbinieku pienākumi

Darbinieku galvenie pienākumi ir noteikti Pamatdirektīvas 89/391/EEK 13. pantā. Šo vadlīniju mērķis nav sniegt minētās direktīvas praktisku skaidrojumu. Tomēr direktīvas teksts ir iekļauts 7. pielikumā. Direktīva 92/57/EEK darbiniekiem papildu pienākumus nepieņem.

2.3.10. Piegādātāji

Būvniecības projektu piegādātāji parasti nodrošina pakalpojumus, tostarp profesionālu pakalpojumus, produktus, tehnisko aprīkojumu un komunālos pakalpojumus. Piegādātājiem, kas sniedz pakalpojumus (piem., projektēšana, piegādes un projekta pārvaldība), ir jānoskaidro, vai viņiem ir kādi pienākumi saskaņā ar direktīvu. Šīs vadlīnijas palīdzēs viņiem to noskaidrot.

Uz piegādātājiem var attiekties citas direktīvas, kas nav Būvlaukumu direktīva (piem., iekšējo tirgu direktīvas, tādas kā Mašīnu direktīva 98/37/EEK⁽¹⁰⁾).

Laba prakse

Iesaistīt produktu piegādātājus projektos vairākos veidos. Tie var konstruēt, ražot vai importēt produktus, ko tie piegādā vairākiem projektiem, vai arī tie var veikt vienas un tās pašas funkcijas, ja produkts ir unikāls konkrētajam projektam. Pēdējā minētajā gadījumā ir iespējams, ka uz konstrukcijas elementu attiecas direktīva (piem., īpaši projektētu iepriekš lietu betona apšuvuma paneļu piegāde).

Produktu piegādātāji var lietderīgi palīdzēt projektos ar informāciju, ko tie var sniegt par savu produktu (tostarp vielu) drošu transportēšanu, uzglabāšanu un izmantošanu konstruētājiem un tiem, kuri koordinē un veic darbību uz vietas.

Komunālo pakalpojumu, piemēram, gāzes, ūdens, elektrības un telekomunikāciju piegādātāji var tikt iesaistīti to pakalpojumu pagaidu vai pastāvīgajā uzstādīšanā un uzturēšanā, kurus paredzēts izmantot projektu izpildes posmos, kā arī pabeigtiem projektiem. Uz viņu darbu var attiekties direktīva, parasti kā uz projektētājiem un darba devējiem, un šīs vadlīnijas palīdzēs viņiem noskaidrot, kas viņiem ir jā dara.

Laba prakse

Ja būvlaukumos atrodas piegādātāji un viņu darbinieki, viņiem jābūt iespējai ņemt vērā darba drošības un veselības aizsardzības plānus, jo īpaši piemērojamos noteikumus. Tiem, kuri organizē produktu piegādi, un projektu koordinatori šis aspekts ir jāņem vērā, kad viņi organizē sadarbību starp darba devējiem un koordinē viņu darbības. Tipiski faktori, ko var būt nepieciešams ņemt vērā, ir loģistikas jautājumi saistībā ar transportēšanas ceļiem uz būvlaukumiem un būvlaukumos, īpašas uzglabāšanas zonas (būvlaukumā vai tā apkārtnē) un mehāniskās pārvietošanas sistēmas. Ja piegādātāji nodrošina savu mehāniskās pārvietošanas aprīkojumu (piem., uz kravas automašīnām nostiprinātas pacelšanas ierīces un aizmugurē nostiprinātus autokrāvējus ar dakšu), jāņem vērā, kā tas ietekmēs drošību būvlaukumā.

2.3.11. Citi

Būvlaukumos riskam pakļauti varbūt arī citi, piemēram, apmeklētāji, klientu darbinieki un to personu darbinieki, kuras ir tiesīgas iekļūt būvprojektos. Tādā gadījumā būvlaukuma noteikumos un koordinācijas un sadarbības pasākumos ir jāņem vērā šādas personas. Šādas personas ir jāinformē par būvlaukuma noteikumiem un to, kā tos var ievērot, pirms viņas iekļūst riska zonās.

Visi būvlaukuma apmeklētāji ir jāinformē par būvlaukuma noteikumiem, un viņiem šie noteikumi ir jāievēro.

Ir jā sagatavo īpaša informācija par šiem noteikumiem, un tā ir jāsniedz šādām personām, pirms tās iekļūst būvlaukumā.

Laba prakse

Citu blakus strādājošo darba devēju darbiniekus un cilvēkus, kas tiek uzaicināti viņu darba vietās (piem., ņem vērā skolas, viesnīcas, veikalus un biļotus, transporta pārsēšanās vietas), var apdraudēt būvdarbi. Lai gan viņu darba vieta neatrodas būvniecības projektā, būs gadījumi, kad laba prakse pieprasa sadarbību un to darbību koordinēšanu, lai riskam pakļautie cilvēki tiktu pienācīgi kontrolēti.

Nodrošināt, lai būvlaukuma apmeklētāji un citi darbinieki, kas nav iesaistīti būvdarbos, bet kas iekļūst būvlaukumā, ir informēti par attiecīgajiem būvlaukuma noteikumiem un ir saņēmuši vajadzīgos norādījumus un apmācību, lai aizsargātu viņu drošību un veselību.

⁽¹⁰⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 1998. gada 22. jūnija Direktīva 98/37/EK par dalībvalstu normatīvo un administratīvo aktu tuvināšanu attiecībā uz mašīnām, OV L 207, 23.7.1998., 1. lpp.

2.4. Profilaksei vajadzīgie dokumenti

Direktīvā 92/57/EEK ir minēti šādi trīs dokumenti:

- iepriekšējs paziņojums;
- darba drošības un veselības aizsardzības plāns;
- darba drošības un veselības aizsardzības dokumentācija.

Īsumā, ar “iepriekšējiem paziņojumiem” kompetentās iestādes tiek informētas par jauniem projektiem, savukārt darba drošības un veselības aizsardzības plānu un dokumentācijas mērķis ir identificēt un novērst darba drošības un veselības apdraudējumus; ar plāniem — projektu izpildes posmos, un ar dokumentāciju — vēlākajos būvdarbos objekta “kalpošanas laikā”.

Darba drošības un veselības aizsardzības plānu un dokumentācijas sagatavošana ir jāuzsāk projekta sagatavošanas posmā. Atbilstošā gadījumā tie jāiekļauj jebkuru konkursu vai lūdzīgu pirmslīguma dokumentu

apmaiņā, lai visi potenciālie darba ņēmēji tos varētu ņemt vērā, sagatavojot savus priekšlikumus.

Gan plāni, gan dokumentācija ir atklāti un funkcionāli dokumenti. Tie ir jāatjaunina visā projekta laikā, lai tie atbilstu iecerētajiem mērķiem.

Projekta laikā parasti var tikt radīti arī citi dokumenti. Tie ir šādi:

- pirmsbūvniecības informācija, ko apkopo klienti, kuriem palīdz projektu vadītāji un darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinatori projektu sagatavošanas posmos, lai palīdzētu projektētājiem un darba uzņēmējiem viņu darba veikšanā;
- riska novērtējumi, ko veic projektu dalībnieki saskaņā ar pamatdirektīvu vai lai izpildītu funkcijas, kuras dalībniekiem ir jāpilda saskaņā ar Direktīvu 92/57/EEK.

Turpmāk tabulā ir sniegts apkopojums par to, kad ir vajadzīgs “iepriekšējs paziņojums” un darba drošības un veselības aizsardzības plāni un dokumentācija. Tajā ir arī norādīts, kad ir jāieceļ koordinatori.

Profilaksei vajadzīgo dokumentu iesniegšanas un koordinatoru iecelšanas nosacījumi

Darba uzņēmēju skaits (ieskaitot apakšuzņēmējus)	Iepriekšējs paziņojums		Darba drošības un veselības aizsardzības plāns	Darba drošības un veselības aizsardzības dokumentācija	Koordinatoru iecelšana
	Mazāk nekā 31 darba diena un 21 darbinieks, un mazāk nekā 501 cilvēkdiena.	Vairāk nekā 30 darba dienas un 20 darbinieku, vai vairāk nekā 500 cilvēkdien.			
Viens darba uzņēmējs			Jāņem vērā, ka ir pieļaujamas valstu noteiktas atkāpes, ja nav īpaša riska.		
Vairāk nekā viens darba uzņēmējs (ieskaitot apakšuzņēmējus)			Jāņem vērā, ka ir pieļaujamas valstu noteiktas atkāpes, ja nav īpaša riska.		

 Sarkanais krāsojums norāda, ka nav nepieciešams sagatavot attiecīgo dokumentu vai iecelt koordinatorus.

 Zaļais krāsojums norāda, ka tas ir nepieciešams.

2.4.1. Iepriekšējs paziņojums

a) Definīcija

Ko paredz Direktīva 92/57/EEK?

3. pants

3. Gadījumā, ja būvlaukumos:

- darbs tiek plānots uz laiku, kas ilgāks par 30 darba dienām, un tajā vienlaikus tiek nodarbināti vairāk nekā 20 darbinieki, vai
- plānotais darba apjoms pārsniedz 500 cilvēkdienu,

klients vai projekta vadītājs pirms darbu sākšanas nosūta kompetentām iestādēm iepriekšējo paziņojumu, kas sagatavots atbilstīgi 3. pielikumam.

Iepriekšējam paziņojumam ir jābūt novietotam būvlaukumā redzamā vietā un, ja nepieciešams, tas ir regulāri jāatjauno.

Iepriekšēja paziņojuma mērķis ir informēt kompetentās iestādes (parasti darba inspekciju) par iecerētu darba uzsākšanu būvlaukumos. Lai kompetentā iestāde būtu informēta par projektiem no brīža, kad tiek pieņemts lēmums par to īstenošanu, dažas dalībvalstis ir noteikušas, ka iepriekšējs paziņojums ir jānosūta, tiklīdz ir iecelts koordinators.

Iepriekšējos paziņojumus var nosūtīt klienti vai projektu vadītāji. Šāda paziņojuma formātu (papīra vai elektroniska forma) nosaka valsts līmenī. Darbu būvlaukumā nevar uzsākt, kamēr nav iesniegts šāds paziņojums.

Tiklīdz ir uzsākti būvdarbi, iepriekšējam paziņojumam ir jābūt novietotam būvlaukumā redzamā vietā, un, ja nepieciešams, tas ir regulāri jāatjauno.

Labā prakse

Nosūtīt iepriekšēju paziņojumu kompetentajai iestādei, kad tiek uzsākti projektēšanas un citi sagatavošanas darbi, lai kompetentajai iestādei būtu iespēja tikties ar projekta dalībniekiem projektēšanas un sagatavošanas darbu laikā, un tad atjaunināt šo paziņojumu pirms darba uzsākšanas būvlaukumā. Nosūtīt papildu paziņojumu kompetentajām iestādēm, ja notiek būtiskas izmaiņas sniegtajā informācijā (piem., mainās ilgums, darbu veids u. c.).

b) Piemērošana

Iepriekšējs paziņojums ir vajadzīgs, ja ir paredzams, ka darbi būvlaukumā ilgs vairāk par 30 darba dienām un tajos vienlaikus tiks nodarbināti vairāk nekā 20 darbinieki. Darba diena ir diena, kurā tiek veikti jebkādi būvdarbi neatkarīgi no to apjoma. Vairāk nekā 20 darbinieku vienlaicīga strādāšana nav vajadzīga visā būvdarbu laikā; tā vienkārši ir jāieplāno noteiktā darbu posmā.

Iepriekšējs paziņojums ir vajadzīgs arī, ja ir paredzams, ka darbs pārsniedz 500 cilvēkdienu. "Cilvēkdiena" ir diena, kurā būvstrādnieks strādā projekta ietvaros. Piemēram, ja ir ieplānots, ka 10 darbinieki strādās būvdarbus 10 dienas, kopā sanāk 100 cilvēkdienu, un iepriekšējs paziņojums nav vajadzīgs. Ja 15 darbinieki strādā 40 dienas, kopā sanāk 600 cilvēkdienu, un ir vajadzīgs iepriekšējs paziņojums, jo cilvēkdienu skaits pārsniedz 500.

Klientiem ir jāprasa padoms citām projektos iesaistītajām personām, ja tie nav pārliecināti, vai tiks pārsniegts cilvēkdienu skaits iepriekšēja paziņojuma iesniegšanai.

c) Prasības

Ko paredz Direktīva 92/57/EEK?

3. PIELIKUMS

ŠĪS DIREKTĪVAS 3. PANTA 3. PUNKTA PIRMAJĀ DAĻĀ MINĒTĀ IEPRIEKŠĒJĀ PAZIŅOJUMA SATURS

1. Nosūtīšanas datums:
2. Precīza būvlaukuma adrese:
3. Klienta(-u) vārds(-i) un adrese(-s):
4. Projekta veids:
5. Projekta vadītāja(-u) vārds(-i) un adrese(-s):
6. Projekta sagatavošanas posma darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinators(-u) vārds(-i) un adrese(-s):
7. Projekta izpildes posma darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinators(-u) vārds(-i) un adrese(-s):
8. Datums, kurā tiek plānots sākt darbu būvlaukumā:
9. Plānotais darba ilgums būvlaukumā:
10. Plānotais maksimālais darbinieku skaits būvlaukumā:
11. Plānotais darba uzņēmēju un pašnodarbināto personu skaits būvlaukumā:
12. Informācija par jau izvēlētajiem darba uzņēmējiem:

Informācija, kas tiek prasīta, ir pašizskaidrojoša. Tās sniegšana ir ne mazāk svarīga arī, lai informētu avārijas un glābšanas dienestus par iespējamo iesaistīto darbinieku skaitu. Atsevišķu informāciju var sniegt tikai pēc tam, kad ir izvēlēti darba uzņēmēji. Ir svarīgi, lai kompetentās iestādes zinātu, kādi ir galvenie darba uzņēmēji, kā arī paredzamais darbinieku skaits būvlaukumā, un ir ļoti svarīgi atjaunināt "iepriekšēju paziņojumu", ja darba uzņēmēji un darbinieku skaits nav zināms pietiekami agri.

2.4.2. Darba drošības un veselības aizsardzības plāns

a) Iepriekšējās piezīmes

Darba drošības un veselības aizsardzības plāni:

- ir vajadzīgi, lai projektu izpildes posmos identificētu darba drošības un veselības apdraudējumus un izstrādātu pasākumus to novēršanai;
- nosaka, ka riska novērtējums un riska pārvaldība ir uzlabotas darba drošības un veselības aizsardzības pamatā;
- ir svarīgi instrumenti darba drošības un veselības aizsardzības jautājumu pārvaldībai būvaukumos.

Visiem projektiem ir vajadzīgi darba drošības un veselības aizsardzības plāni (neatkarīgi no tā, vai ir koordinators vai tā nav), ja vien attiecīgā dalībvalsts nav nolēmusi ieviest atkāpes, ko pieļauj direktīva. Maziem zema riska projektiem ar vienu koordinators darba drošības un veselības aizsardzības plānam var pietikt ar riska novērtējumu, kas veikts saskaņā ar pamatdirektīvu.

Atkāpe nav atļauta, ja projekta darbs ir saistīts ar "īpašiem riskiem" vai ja ir vajadzīgs "iepriekšējs paziņojums". Jums ir jāpārbauda, kādas ir jūsu valsts noteiktās prasības jūsu projektam.

Darba drošības un veselības apdraudējumu agrīna konstatēšana ļauj klientiem un citiem dalībniekiem plānot, organizēt un ieviest pasākumus, lai aizsargātu to darbinieku drošību un veselību, kuri citā gadījumā būtu pakļauti nekontrolētiem riskiem.

Tas jo īpaši nozīmē, ka:

- riskus, kas apdraud visus būvniecībā iesaistītos, un riskus, ko trešām personām rada būvaukums, var identificēt, ja iespējams — likvidēt, un, ja tas nav iespējams, pārējos riskus var efektīvi pārvaldīt;
- miesas bojājumu, īpašuma bojājumu un kavēšanās iespējamību var mazināt;
- izmaksas var samazināt, uzlabojot pārvaldību un palielinot efektivitāti darbaspēka un iekārtu izmantošanā.

Pieredze liecina, ka plānotai pieejai attiecībā uz darba drošību un veselības aizsardzību ir citas priekšrocības, piemēram, labāka projektu pārvaldība, uzlabota kvalitāte, samazinātas izmaksas un paaugstināta efektivitāte. Tāpēc plānošana rada iespējas īstenot drošu projektu paredzētajā termiņā, ar atbilstošu kvalitāti un iekļaujoties plānotajās izmaksās.

Plāni nedrīkst būt vienkārši birokrātisks uzdevums. Tiem ir jārada reāla pievienotā vērtība projekta pārvaldības funkcijām, novēršot to cilvēku darba drošības un veselības apdraudējumus, kurus ietekmē būvdarbi. Ir svarīgi nodrošināt, lai darba drošības un veselības aizsardzības plāns būt plaši pieejams visiem būvniecības projektā iesaistītajiem dalībniekiem.

b) Definīcija

Ko paredz Direktīva 92/57/EEK?

3. pants

2. Klients vai projekta vadītājs nodrošina, lai pirms būvaukuma izveidošanas tiktu izstrādāts darba drošības un veselības aizsardzības plāns saskaņā ar 5. panta b) punktu.

Pēc konsultācijām ar vadību un darbiniekiem dalībvalstis drīkst pieļaut atkāpes no pirmās daļas noteikumiem, izņemot gadījumus, kad:

- attiecīgais darbs ir saistīts ar īpašiem riska veidiem, kas uzskaitīti 2. pielikumā, vai
- attiecīgajam darbam ir nepieciešams iepriekšējais paziņojums saskaņā ar šī panta 3. punktu.

Ko paredz Direktīva 92/57/EEK?

5. pants

Projekta sagatavošanas posms: koordinators pienākumi

Darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinators(-i), ko ieceļ projekta sagatavošanas posmā saskaņā ar 3. panta 1. punktu:

- b) izstrādā vai liek izstrādāt darba drošības un veselības aizsardzības plānu, kurā izklāstīti noteikumi, kas jāievēro attiecīgajā būvaukumā, ja nepieciešams, ņemot vērā rūpnieciskās darbības, kas notiek laukumā; šajā plānā ir jāiekļauj arī konkrēti pasākumi attiecībā uz darbu, kas ietilpst vienā vai vairākās 2. pielikumā minētajās kategorijās;

Plānos izklāsta noteikumus, kas jāpiemēro būvdarbu laikā, lai veicinātu darba drošības un veselības aizsardzības nodrošināšanu. Plānos ir jāņem vērā jebkuras citas rūpnieciskās darbības, kas norisinās būvdarbu veikšanas vietā, ja var tikt ietekmēta darba drošība un veselības aizsardzība vai nu būvdarbu laikā, vai citu rūpniecisko darbību laikā. Plānos ir jāizklāsta konkrētie pasākumi, kas būs jāveic būvdarbu laikā, lai novērstu darba drošības un veselības apdraudējumus saistībā ar jebkuriem darbiem, kas tiks veikti būvaukumā, inter alia direktīvas 2. pielikuma uzskaitītajiem.

Labā prakse

Sagatavot darba drošības un veselības aizsardzības plānus, kas ir samērīgi ar būvlaukuma lielumu un saistītajiem riskiem.

Sagatavot darba drošības un veselības aizsardzības plānus, kuros ņemti vērā riski, kam var tikt pakļauti darbinieki un citi cilvēki.

Plāni var būt noderīgi pat tad, ja attiecīgā dalībvalsts nav noteikusi vajadzību pēc šāda plāna. Šādos gadījumos klienti un to darba uzņēmēji savu vienošanos par to, kā tiks veikti būvdarbi, var izklāstīt vienkāršā plānā.

Ja nav koordinators, klientiem, projektētājiem un darba uzņēmējiem ir jāvienojas, kurš sagatavos plānu un kas tajā tiks iekļauts. Tā kā plāni attiecas būvniecības darbībām, parasti sagaida, ka vadību uzņemsies darba uzņēmēji.

c) Piemērošana

Darba drošības un veselības aizsardzības koordinatori projekta sagatavošanas posmā ir jānodrošina darba drošības un veselības aizsardzības plānu izstrāde. Viņi var sagatavot plānus paši vai arī veikt pasākumus, lai nodrošinātu, ka to dara citi — tādā gadījumā viņiem jāgādā, lai plāni būtu apmierinoši.

→ **Sk. 2.3.5. g) Kādas funkcijas jāveic darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinatori projekta sagatavošanas posmā?, 44. lpp.**

Citi, kam var būt iespēja izstrādāt plānu vai plāna daļas, parasti būs viens vai vairāki projekta dalībnieki. Ir svarīgi pie pirmās iespējas precizēt, kuram ir jāsniedz ieguldījums plāna sagatavošanā, jo pretējā gadījumā būvdarbu uzsākšana var tikt aizkavēta.

Lai kurš arī uzņemtos vadību plāna sagatavošanā, ir jāapspiežas ar citiem dalībniekiem. Tie ir šādi:

- klienti;
- projektētāji;
- projekta izpildes posma koordinatori, jo viņi būs tieši iesaistīti būvniecības posmā;
- komunālo pakalpojumu uzņēmumi;
- projektā iesaistītie darba uzņēmēji;
- atsevišķi piegādātāji, piemēram, betona elementu vai ventilācijas aprīkojuma piegādātāji.

Jāievēro saprātīga, uz risku balstīta pieeja, lai plāns dotu ieguldījumu darba drošības un veselības aizsardzības uzlabošanā, īstenojot sadarbību starp projekta dalībniekiem. Plāniem jābūt saprotamiem, skaidri formulētiem un samērīgiem ar riskiem.

Tiem jābūt sagatavotiem tā, lai tie būtu funkcionāli vai "dzīvi" dokumenti, ko var papildināt būvniecības procesa laikā atbilstoši specifikācijām un riskiem, kas radīsies.

Plāni ļauj projekta dalībniekiem:

- identificēt un pārskatīt apdraudējumus un riskus, ko rada darbs un darba vide;
- izlemt, kā tos vislabāk novērst;
- organizēt un īstenot vajadzīgos pasākumus pirms darba uzsākšanas;
- izmantot strukturētu pieeju darba laikā;
- ieviest etalonu, attiecībā pret kuru veikt darbības pārraudzību un pārskatīšanu.

Klientiem vai to projektu vadītājiem, pirms tie ļauj sākt darbus būvlaukuma izveidošanai, ir jānoskaidro no saviem projekta sagatavošanas posma koordinatori, vai ir sagatavots atbilstošs un pietiekams plāns.

Plāniem jābūt pieejamiem klientiem un projektu vadītājiem, darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinatoriem būvniecības posmos, darba uzņēmējiem un darba devējiem, pašnodarbinātām personām, darbiniekiem un to pārstāvjiem, lai viņi varētu novērtēt, kāds ieguldījums no viņiem tiek sagaidīts projektu izpildes posmos.

d) Prasības

Darba drošības un veselības aizsardzības plāni ir vajadzīgi visiem būvlaukumiem, ja vien konkrētā dalībvalsts nav pieļāvusi atkāpi saskaņā ar direktīvas 3. panta 2. punktu.

Atkāpe nav atļauta, ja projekta darbs ir saistīts ar "īpašiem riskiem" vai ja ir vajadzīgs iepriekšējs paziņojums. Jums ir jāpārbauda, kādas ir jūsu valsts noteiktās prasības jūsu projektam.

→ **Sk. 2.4.1. Iepriekšējs paziņojums, 58. lpp., un 2.5.1. Darbs, kas saistīts ar īpašiem darbinieku darba drošības un veselības apdraudējumiem, 63. lpp.**

Direktīvā noteiktā prasība izstrādāt darba drošības un veselības aizsardzības plānus neatbrīvo darba devējus un citas personas no jebkuriem pienākumiem, kas tām var būt saskaņā ar šo vai ar citām direktīvām.

e) Darba drošības un veselības aizsardzības plānu saturs

Darba drošības un veselības aizsardzības plānu galvenais mērķis ir izklāstīt noteikumus, kas piemērojami attiecīgajam būvlaukumam, un tajos jo īpaši jāmin jebkuri darbi, kas tiks veikti būvlaukumā, tostarp direktīvas 2. pielikumā minētie. Tajos jāņem vērā jebkuras citas būvlaukumā veiktās rūpnieciskās darbības. Plāni var palīdzēt koordinēt pasākumus, kas ir svarīgi daudziem darba uzņēmējiem.

Plānos ir lietderīgi iekļaut arī citus jautājumus. Visaptverošs plāns lielam kompleksam varētu ietvert jautājumus, kas noteikti šo vadlīniju 5. pielikumā. Tomēr ir svarīgi, lai plāna saturs, formāts un stils būtu atbilstošs, ņemot vērā ar projektu saistītos apdraudējumus un riskus.

Minēto 5. pielikumu var izmantot arī kā pārbaudes punktu sarakstu mazākiem projektiem, ar nosacījumu, ka plāna satura noteikšanā tiek izmantota saprātīga pieeja.

Plānus var strukturēt šādās galvenajās sadaļās:

- vispārīga informācija par projektu;
- ar projektu saistīta informācija un informācijas avoti;
- informācija par to, kā projekts tiks pārvaldīts;
- pasākumi būtisku risku kontrolēšanai;
- pasākumi, lai sniegtu ieguldījumu darba drošības un veselības aizsardzības dokumentācijā.

Plānus var izstrādāt jau sākumā, lai aptvertu visus būvdarbus, kas tiks veikti. Tomēr šāda pieeja var būt nereaļa apjomīgiem projektiem, vēl jo vairāk tāpēc, ka galīgie plānojumi un darba uzņēmēju atlase atsevišķām augsta riska darbībām var nebūt pietiekami attīstīta vai pilnveidota. Tādā gadījumā plānus var strukturēt tā, lai tos varētu atjaunināt un paplašināt, aptverot šādas darbības, ja vien tie sākotnēji ir atbilstoši agrīnajiem būvdarbiem.

Labā prakse

Vienoties agrīnā posmā par to, kurš sagatavos plānus, ar ko notiks apspriešanās un kas sniegs ieguldījumu plāna izstrādē.

Nodrošināt, lai plāni ir saprotami, skaidri formulēti un samērīgi ar riskiem.

Nodrošināt plānu vieglu pieejamību, lai tos varētu izskatīt citi.

Atjaunināt plānus.

→ **Sk. 5. pielikumu “Darba drošības un veselības aizsardzības plāns — ieteicamais saturs” 126. lpp., lai gūtu vairāk ieteikumu par jautājumiem, ko var iekļaut plānā.**

f) Atjaunināšana

Ko paredz Direktīva 92/57/EEK?

6. pants

Darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinators(-i), ko ieceļ projekta izpildes posmā saskaņā ar 3. panta 1. punktu:

[..]

- c) veic vai liek veikt visus pielāgojumus, kas ir nepieciešami 5. panta b) punktā minētajam darba drošības un veselības aizsardzības plānam un 5. panta c) punktā minētajiem dokumentiem, ņemot vērā paveikto darbu un visas notikušās izmaiņas;

Tiklīdz ir uzsākti būvdarbi, darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinatori ir pienākums projektu izpildes posmos atjaunināt darba drošības un veselības aizsardzības plānus.

Plāni ir jāuzskata par funkcionāliem darba atbalsta līdzekļiem, kas ir jāpielāgo un jāatjaunina, lai tos varētu izmantot turpmākā projektu plānošanā un izpildē.

Labā prakse

Atjaunināšana varētu būt vajadzīga šādos gadījumos:

- mainās materiālu celšanas līdzekļi; bieži tiek aizvākti celtņi — tiklīdz ir pabeigti konstrukciju darbi, un tiek uzstādīti pacēlāji; rodas jauni riski, piemēram, krišanas risks;
- mainās darba veids un apjoms;
- tiek veiktas plānojuma izmaiņas;
- mainās darba uzņēmēji vai tiek iecelti papildu darba uzņēmēji;
- mainās klientu prasības;
- mainās apkārtējā vide;
- kļūst pieejama papildu informācija, kas attiecas uz darba drošību un veselības aizsardzību;
- mainās metodiskās norādes;
- tiek ieviestas jaunas tiesiskās prasības un tehniskie standarti.

2.4.3. Darba drošības un veselības aizsardzības dokumentācija

a) Definīcija

Ko paredz Direktīva 92/57/EEK?

5. pants

[..]

- c) sagatavo projekta raksturam atbilstīgu dokumentāciju, kurā iekļauta attiecīgā darba drošības un veselības aizsardzības informācija, kas jāņem vērā, veicot jebkādos sekojošos darbus.

Darba drošības un veselības aizsardzības dokumentācija ir galvenie dokumenti, kas izmantojami, lai palīdzētu identificēt un pārvaldīt riskus vēlākos projektēšanas darbos un būvdarbos un visa pabeigtā objekta “kalpošanas laikā” līdz tā galīgai demontāžai vai nojaukšanai.

Dokumentācijā jāiekļauj atbilstoša darba drošības un veselības aizsardzības informācija, ko būtu lietderīgi ņemt vērā.

76. piemērs

Veicot darba aprīkojuma tehnisko apkopi vai nomaiņu tuneļos, auto satiksme vai dzelzceļa satiksme rada īpašus draudus, ja tuneli nav iespējams slēgt. Īpašs apdraudējums rodas, piemēram, strādājot dūmu evakuācijas ejās, ja nav novērsta to aktivizēšanās tuneļa ugunsgrēka gadījumā. Darba drošības un veselības aizsardzības dokumentācijā ir jānosaka organizatoriskās risku mazinošās procedūras, tomēr labāk, ja tie būtu tehniski drošības pasākumi, piemēram, divu atslēgu sistēmas, kas aizkavē bīstamu funkciju aktivizēšanos tehniskās apkopes laikā.

Dokumentācija palīdz klientiem un citiem šādā ziņā:

- nodrošinot atsevišķu dokumentu, kurā ietverta būtiskākā drošības informācija par pabeigtu projektu;
- atvieglojot izpratni par to, kā var veikt drošu regulāro tehnisko apkopi un remontdarbus, un
- atvieglojot vēlāku būvdarbu projektēšanu un plānošanu.

Nav atsevišķa detalizēta satura rādītāja, kas būtu piemērojams visiem projektiem. Dokumentācijas saturam jāatspoguļo ar attiecīgo projektu saistītie apdraudējumi un riski.

→ **Sk. 6. pielikumu “Darba drošības un veselības aizsardzības dokumentācija — ieteicamais saturs” 130. lpp.**

b) Piemērošana

Darba drošības un veselības aizsardzības dokumentācija ir obligāta visiem būvniecības projektiem, kuros ir koordinatori.

Direktīva nosaka, ka darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinatori projekta sagatavošanas posmā ir jāuzsāk darba drošības un veselības aizsardzības dokumentācijas sagatavošana. Darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinators projekta izpildes posmā atjaunina un pilnveido dokumentāciju būvdarbu veikšanas gaitā.

Labā prakse

Atjaunināt un papildināt esošo dokumentāciju par objektu, kad notiek izmaiņas, nevis izstrādāt jaunu.

Nodrošināt dokumentāciju pat tad, ja ir tikai viens darba uzņēmējs un nav koordinators, kas to sagatavo. Klienti var vienoties ar citiem projekta dalībniekiem, lai dokumentācija tiktu sagatavota un atjaunināta.

Klienti un koordinatori jau agrīnos projektu posmos vienojas par dokumentācijas saturu, formu (piem., papīra, elektroniskā) un noformējumu.

Nodrošināt dokumentācijas saprotamību, skaidrību, precizitāti un atbilstošu satura iedalījumu.

Neieklāt dokumentācijā informāciju, kas nevairo tās vērtību.

Izvērtēt, vai dokumentācijā sniegto informāciju varētu lietderīgi izmantot kā daļu no citas ēkas dokumentācijas, piemēram, apkopes un remontdarbu rokasgrāmatām.

Koordinatoriem informēt citus dalībniekus par to, kad un kāds ieguldījums dokumentācijas sagatavošanā tiks sagaidīts no viņiem.

Koordinatoriem vienoties, kurš uzņemsies vadību konkrētos dokumentācijas sagatavošanas posmos, kā visefektīvāk veikt dokumentācijas nodošanu un ko darīt ar jebkādu nenoskaidrotu informāciju. Lēmumus var vispiemērotāko turpmāko rīcību vislabāk pieņemt, pamatojoties uz konkrēto projektu, cenšoties mīļiedarbību starp koordinatori saglabāt pēc iespējas vienkāršāku.

Aizpildīt dokumentāciju pie pirmās izdevības, lai klienti zinātu viņiem vajadzīgo informāciju.

Ieviest sistēmu, lai nodrošinātu “kontrolētas” oriģinālopijas esamību un atjauninājumu kontrolētu izdošanu.

Iesniegt dokumentāciju, mainoties īpašuma tiesībām.

Iesniegt kopijas citiem, ja vairākas personas ir atsevišķi atbildīgas par kādas objekta daļas uzturēšanu.

c) Darba drošības un veselības aizsardzības dokumentācijas saturs

Dokumentācijas saturs jānosaka, ņemot vērā paredzamās to citu cilvēku vajadzības, kuri veic projektēšanu, plānošanu vai turpmākus būvdarbus pabeigtajā projektā. Īpaša uzmanība jāpievērš paredzamajām augsta riska darbībām (piem., darbs augstumā, smagu iekārtu nomaiņa).

Jāvairās iekļaut nevajadzīgu tekstu. Tas padara būtiskās informācijas meklēšanu laikietilpīgāku un sarežģītāku.

Saturs, forma un formāts noteikti atšķirsies atkarībā no projekta, klienta un paredzamajiem apdraudējumiem un riskiem. Šo vadlīniju 6. pielikumā ir iekļauts pārbauzes punktu saraksts attiecībā uz ieteicamo saturu, bet par katru gadījumu jālemj atsevišķi.

Jāņem vērā jebkāda esošā dokumentācija un tas, vai labāk ir to atjaunināt vai radīt jaunu. Pieņemot šādus lēmumus, noteikti jāņem vērā klientu, projektētāju un darba uzņēmēju turpmākās vajadzības, kad viņiem ātri jāidentificē vajadzīgā informācija, paturot prātā galvenos apdraudējumus un riskus.

Darba uzņēmējiem ir jānodod koordinatoriem visa informācija, kas vajadzīga dokumentācijas pabeigšanai vai atjaunināšanai. Šādai informācijas nodošanai jānotiek pēc iespējas drīzāk, lai netiktu aizkavēta dokumentācijas pabeigšana. Kavēšanās parasti nozīmē palielinātas izmaksas, kas rodas visiem projekta dalībniekiem, un sniegtās informācijas kvalitātes pazemināšanos.

Jābūt ieviestām procedūrām, lai nodrošinātu, ka informācija par izmaiņām izpildes posmā ir laikus pieejama koordinatoram.

Dokumentācija ir jānodod klientiem, tiklīdz tā ir pabeigta. Vislabāk, ja tas notiek būvniecības beigās vai, ja to nevar nodrošināt, tiklīdz tas ir praktiski iespējams.

→ **Sk. 6. pielikumu "Darba drošības un veselības aizsardzības dokumentācija — ieteicamais saturs" 130. lpp., lai gūtu vairāk ieteikumu par jautājumiem, ko var iekļaut dokumentācijā.**

d) Dokumentācijas atjaunināšana

Darba drošības un veselības aizsardzības dokumentācija tiks izmantota visā to objektu kalpošanas laikā, uz kuriem tā attiecas. Tāpēc ir lietderīgi dokumentāciju regulāri atjaunināt, pat ja turpmāku darbu veikšanai šāda dokumentācija nav vajadzīga. Dokumentācija, kurā sniegta nepilnīga informācija, var izraisīt bīstamas situācijas, ja uz to paļaujas. Retrospektīvi apsekojumi un citi darbi, lai atjauninātu nepietiekami uzturētu dokumentāciju, var būt dārgi, bet no tiem var izvairīties, ja ir ieviesti efektīvi pasākumi dokumentācijas regulārai atjaunināšanai.

77. piemērs

Dokumentācijā ir jāmin jebkāda azbesta vai azbestu saturošu materiālu novākšana vai iekapsulēšana.

2.5. Darbi, kas saistīti ar konkrētiem/īpašiem riskiem

2.5.1. Darbs, kas saistīts ar īpašiem darbinieku darba drošības un veselības apdraudējumiem

Ko paredz Direktīva 89/391/EEK?

2. PIELIKUMS

Neizsmelošs to darbu uzskaitījums, kas saistīti ar īpašiem riskiem attiecībā uz darbinieku darba drošību un veselības aizsardzību, kā minēts šīs direktīvas 3. panta 2. punkta otrajā daļā

1. Darbs, kas saistīts ar darbinieku apbērsšanas risku zemes nogruvuma rezultātā, nogrimšanu purvā vai krišanu no augstuma, ja risku jo īpaši pastiprina darba raksturs vai izmantotie procesi, vai darba vietas vai zonas vide (*).
2. Darbs, kas pakļauj darbiniekus riskam, kas saistīts ar ķīmiskām vai bioloģiskām vielām, kuras rada īpašas briesmas darbinieku drošībai un veselībai vai uz kurām attiecas ar likumu noteikta prasība veikt veselības uzraudzību.
3. Darbs ar jonizējošo radiāciju, kurā nepieciešams noteikt kontrolētas vai uzraudzībā esošas zonas, kā noteikts Direktīvas 80/836/Euratom ⁽¹⁾ 20. pantā.
4. Darbs augstsprieguma līniju tuvumā.
5. Darbs, kurā darbinieki ir pakļauti riskam noslīkt.
6. Darbs akās, pazemē veicamos zemes darbos, tuneļos.
7. Darbs, ko veic ūdenslīdēji, izmantojot gaisa padeves sistēmu.
8. Darbs, ko darbinieki veic kesonos zem atmosfēras spiediena.
9. Darbs, kas saistīts ar sprāgstvielu izmantošanu.
10. Darbs, kas saistīts ar saliekamo konstrukciju smagu sastāvdaļu montāžu vai demontāžu.

(*) Īstenojot 1. punktu, dalībvalstīm ir iespēja noteikt kritērijus individuālām situācijām.

(1) OV L 246, 17.9.1980., 1. lpp. Jaunākie grozījumi izdarīti ar Direktīvu 84/467/Euratom (OV L 265, 5.10.1984., 4. lpp.).

Direktīvas 2. pielikumā ir noteikti atsevišķi darbības veidi, kuri saistīti ar īpašiem riskiem un attiecībā uz kuriem ir jāsagatavo darba drošības un veselības aizsardzības plāni pirms darbu uzsākšanas būvlaukumā. Direktīva arī nosaka, ka darba drošības un veselības aizsardzības plānos ir jāparedz īpaši pasākumi attiecībā uz šādu darbu.

Pirmā 2. pielikumā noteikto darbu kategorija ir darbi, kuros risku jo īpaši pastiprina darba raksturs vai izmantotie procesi, vai darba vietas vai zonas vide. Dalībvalstīm ir iespēja noteikt kritērijus individuālām situācijām, un ir jāpārbauda savas valsts tiesību akti, lai uzzinātu, kā tas ietekmē konkrēto projektu. Darbības, kas iekļautas šajā pirmajā kategorijā, pēc skaita ir trīs un ir uzskaitītas 2. pielikuma 1. punktā; tās ir apbēršanas risks zemes nogrūvuma dēļ, nogrimšana purvā, krišana no augstuma.

a) Apbēršana zemes nogrūvuma dēļ ⁽¹¹⁾

Iemesli apbēršanai zemes nogrūvuma dēļ var būt vairāki, piemēram, ģeoloģija, tuvumā esošie objekti, iepriekšējais grunts pārmaiņas agrāko rakšanas darbu laikā vai ierosinātā darba dēļ, piemēram, ja rakšanas darbu tuvumā ir paredzēts izmantot transportlīdzekļus un iekārtas un ja būvdarbi nelabvēlīgi ietekmēs grunts struktūru. Vislabākā pieeja ir identificēt apdraudējumus un novērst riskus, izmantojot pārdomātu plānošanu. Ja risku nevar pilnībā likvidēt, parasti ierīko pagaidu balstus rakumu vertikālajos sānos vai noslīpina sānus, lai tie būtu stabili bez balstiem. Īpaša uzmanība jāpievērš sarežģītiem rakšanas darbiem.

b) Nogrimšana purvā

Daži grunts veidi nevar izturēt darbinieku, iekārtu un materiālu radīto slodzi. Tie ir jāidentificē pirms darbu uzsākšanas un pēc tam skaidri jānorobežo un jāizvairās no tiem. Ja ir jāveic darbi purvā, ir jāizstrādā drošas darba metodes, kurās izmanto īpašas iekārtas un transportlīdzekļus.

c) Krišana no augstuma

Šis ir visbiežākais nāvējošu ievainojumu cēlonis būvdarbu laikā. Būtiski kritieni, kas dažreiz ir nāvējoši, var notikt no vismazākajiem augstumiem. Kritienus var izraisīt vairāki iemesli, piemēram, nekārtīgas darba vietas, slidenas virsmas un jo īpaši kopēju aizsardzības pasākumu, piemēram, atbilstošu aizsargmargu trūkums vai individuālo aizsardzības līdzekļu nelietošana. Biežs smagu un nāvējošu ievainojumu cēlonis ir izkrišana caur neizturīgiem materiāliem.

⁽¹¹⁾ Šis ir viens no trim darbu veidiem, attiecībā uz kuriem dalībvalstīm ir iespēja noteikt kritērijus atsevišķām situācijām. Sk. Būvlaukumu direktīvas 2. pielikumu.

Tāpēc darbam augstumā ir jāpievērš īpaša uzmanība būvlaukumu darba drošības un veselības aizsardzības plānos. Arī šajā ziņā vislabākais risinājums ir pārdomāta plānošana, kas likvidē apdraudējumus, un labas pārvaldības piemērošana attiecībā uz pārējiem riskiem, ko nevar likvidēt. Piemēram, ražošana ārpus būvlaukuma, iepriekšēja montāža zemes līmenī (vai citā labi kontrolētā vidē) var mazināt nepieciešamību strādāt augstumā. Risku mazināšanā noder atbilstošu un labi uzturētu pagaidu darba platformu un mehānizētas piekļuves platformu ierīkošana.

Šis jautājums ir īpaši izvērtēts citā direktīvā, proti, 2. pielikumā Direktīvā 2009/104/EK ⁽¹²⁾, par drošības un veselības aizsardzības minimālajām prasībām, darba ņēmējiem lietojot darba aprīkojumu darbā. Visaptveroša praktiska informācija ir pieejama publikācijā "Juridiski nesaistošas norādes par paraugpraksi, īstenojot Direktīvu 2001/45/EK (darbs augstumā)" ⁽¹³⁾.

d) Ķīmiskas vai bioloģiskas vielas

Darbs, kas pakļauj darbiniekus riskam, kas saistīts ar ķīmiskām vai bioloģiskām vielām, kuras rada īpašas briesmas darbinieku drošībai un veselībai vai uz kurām attiecas ar likumu noteikta prasība veikt veselības uzraudzību, vienmēr nozīmē, ka ir jā sagatavo būvlaukuma darba drošības un veselības aizsardzības plāns.

Darba devējiem un pašnodarbinātām personām jau ir pienākumi, ko tiem uzlikušas daudzas citas direktīvas, jo īpaši Ķīmisko vielu direktīva ⁽¹⁴⁾, Bioloģisko vielu direktīva ⁽¹⁵⁾ un citas ar vielām saistītas īpašas direktīvas, piemēram, Azbesta direktīva ⁽¹⁶⁾.

Direktīvas paredz uz risku balstītu pieeju, un šādi riska novērtējumi ir jāņem vērā būvlaukumu darba drošības un veselības aizsardzības plānos.

⁽¹²⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 16. septembra Direktīva 2009/104/EK par drošības un veselības aizsardzības minimālajām prasībām, darba ņēmējiem lietojot darba aprīkojumu darbā (otrā atsevišķā direktīva Direktīvas 89/391/EEK 16. panta 1. punkta nozīmē), OV L 260, 3.10.2009., 5. lpp.

⁽¹³⁾ <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=en&pubId=140&type=2&furtherPubs=yes>

⁽¹⁴⁾ Padomes 1998. gada 7. aprīļa Direktīva 98/24/EK par darba ņēmēju veselības un drošības aizsardzību pret risku, kas saistīts ar ķīmikāliju izmantošanu darbā (četrpadsmitā atsevišķā direktīva Direktīvas 89/391/EEK 16. panta 1. punkta nozīmē), OV L 131, 5.5.1998., 11. lpp.

⁽¹⁵⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2000. gada 18. septembra Direktīva 2000/54/EK par darbinieku aizsardzību pret risku, kas saistīts ar pakļaušanu bioloģisku aģentu iedarbībai darba vietā (septītā atsevišķā direktīva Direktīvas 89/391/EEK 16. panta 1. punkta nozīmē), OV L 262, 17.10.2000., 21. lpp.

⁽¹⁶⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2003. gada 27. marta Direktīva 2003/18/EK, ar kuru groza Padomes Direktīvu 83/477/EEK par darba ņēmēju aizsardzību pret risku, kas saistīts ar azbesta iedarbību darba vietā, OV L 97, 15.4.2003., 48. lpp.

Principā ir 3 dažādu veidu vielas, ar kurām notiek saskare — pirmkārt, vielas, kas paredzētas izmantošanai būvniecības projektā, piem., krāsa, līme, virsmas pārklājumi u. c.; otrkārt, vielas, kas rodas būvmateriālu griešanas vai degradācijas rezultātā, piem., koka putekļi, kvarca daļiņas no betona u. c.; treškārt, atliekvielas no pagātnes, piem., azbests, svins, piesārņota grunts un PHB, u. c.

Azbests joprojām nodara kaitējumu būvstrādnieku veselībai. Lai gan to vairs neizmanto jaunos būvdarbos, tas joprojām ir atrodams daudzās vietās, veicot darbus jau uzbūvētos objektos, un parasti pirms būvniecības ir vajadzīgs apsekojums. Apkopes un nojaukšanas darbiniekiem ir jābūt modriem pret riskiem.

Svinu joprojām izmanto jaunos būvdarbos, piemēram, jumtu likšanā un dekoratīvā apšuvuma likšanā, kā arī remontdarbos un atjaunošanas darbos. Putekļi, kas rodas šādu darbu gaitā, apdraud veselību. Svina tvaiki var radīt apdraudējumu, kad veic karsto griešanu cauri virsmām, kas nokrāsotas ar krāsām uz svina bāzes.

Mūsdienu būvdarbos izmanto plašu ķīmisko vielu klāstu. Tas nozīmē, ka projektētājiem un lietotājiem ir jāizvērtē apdraudējumi un jāizvēlas materiāli un metodes, kas nodrošina vislabākās iespējas novērst kaitīgo ietekmi. Darbinieki var būt pakļauti arī ķīmiskām vielām no piesārņotās grunts un piesārņotiem objektiem un iekārtām rūpniecisko procesu dēļ neatkarīgi no tā, vai tās joprojām ir aktīvas vai to iedarbība ir beigusies jau sen.

Bioloģiskas vielas var būt augsne, kanalizācijas caurulēs un novadcaurulēs, ūdens dzesēšanas torņos, bēniņos, pagrabos, atsevišķās darba vietās, piemēram, bioloģiskā apdraudējuma laboratorijās un citviet.

e) Jonizējošā radiācija

Darbs ar jonizējošo radiāciju, kurā nepieciešams noteikt kontrolētas vai uzraudzībā esošas zonas, kā noteikts Direktīvā 96/29/Euratom ⁽¹⁷⁾.

Jonizējošo radiāciju var izmantot nedestruktīvai testēšanai uz vietas, pārbaudot metinājumus un veicot citas pārbaudes. Saskaņā ar minēto direktīvu ir jāveic īpaši iedarbības novērtēšanas pasākumi, kuri jāņem vērā būvlaukumu darba drošības un veselības aizsardzības plānos.

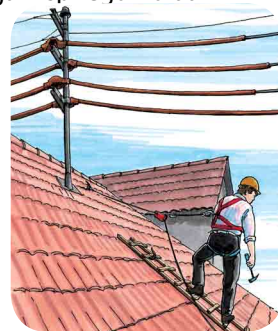
Jāatgādina, ka vienmēr ir veidi, kā var izvairīties no šādiem apdraudējumiem kopumā. Var izmantot alternatīvas nedestruktīvas testēšanas metodes uz vietas, un, ja nav alternatīvu šāda veida pārbaudēm, iespēja var būt testēšana ārpus būvlaukuma īpaši šim nolūkam uzbūvētās ēkās.

⁽¹⁷⁾ Padomes 1996. gada 13. maija Direktīva 96/29/Euratom, kas nosaka drošības pamatstandartus darba ņēmēju un iedzīvotāju veselības aizsardzībai pret jonizējošā starojuma radītajām briesmām, OV L 159, 29.6.1996., 1. lpp.

Darbinieki var būt pakļauti arī radiācijas iedarbībai, ko izraisa darba vide, piemēram, kodoliekārtas (t. i., aizsardzības objekti, spēkstacijas, pētniecības iestādes, universitātes, slimnīcu kodolmedicīnas iestādes utt.), un jonizējošus avotus saturošs aprīkojums, piemēram, blīvuma mērinstrumenti un dūmu detektori.

f) Darbs augstsprieguma līniju vai augstsprieguma ietaišu tuvumā

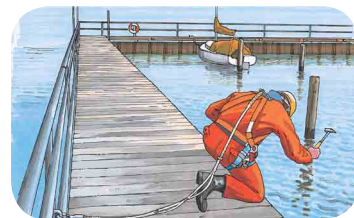
Darbs augstsprieguma līniju tuvumā var izraisīt būtiskus un nāvējošus ievainojumus, jo pastāv tieša saskare ar strāvai pieslēgtām līnijām vai līnijām, kas atzarojas no šādām līnijām uz tuvumā esošajām iekārtām un aprīkojumu. Šos apdraudējumus var novērst ar pārdomātu plānojumu, atslēdzot no šīm līnijām spriegumu darba laikā (nepārprotami vislabākā iespēja) vai īstenojot efektīvus kontroles pasākumus, kas ietver drošas darba metodes un tādu zonu norobežošanu (apspriežoties ar līniju operatoriem), kurām jābūt brīvām no iekārtām un aprīkojuma.

Darbs tiešā augstsprieguma līniju tuvumā to uzstādīšanas un apkopes laikā ir īpaši specializēta darbība, kas jāuzņemas tikai tiem darba devējiem un pašnodarbinātajiem, kuriem ir vajadzīgās zināšanas un pieredze.

g) Noslikšanas risks

Šis risks var rasties, kad tiek šķērsots ūdens, lai sasniegtu darba vietu, un darbs tiek veikts virs ūdens vai netālu no tā. Šos riskus var pārvaldīt, nodrošinot atbilstošas darba un aprīkojuma sistēmas un ieviešot efektīvus līdzekļus darbinieku glābšanai un palīdzības sniegšanai nelaimes gadījumā.

Ir iespējams "slīkt" citās situācijās. Tipiski piemēri ir silosi, kuros ir graudi un smalks pulveris.

h) Darbs akās, pazemē veicamos zemes darbos un tuneļos

Ja šie darbi netiek pienācīgi projektēti, plānoti un pārvaldīti, tie var izraisīt zemes nogruvumus, iesprostoju vai aprobežot darbiniekus zem zemes. Šos riskus bieži palielina alternatīvu evakuācijas līdzekļu trūkums. Uz virszemes esošos var apdraudēt arī iegruvuma bedru veidošanās un virszemes konstrukciju sabrukšana. (Jāņem vērā, ka Būvlaukumu direktīva neattiecas uz urbumiem un izrakteņu ieguvei ieguves rūpniecības nozarēs. Tās vietā sk. Direktīvu 92/104/EEK) ⁽¹⁸⁾.

⁽¹⁸⁾ Padomes 1992. gada 3. decembra Direktīva 92/104/EEK par minimālajām prasībām drošības un veselības aizsardzības uzlabošanai darbiniekiem, kuri strādā virszemes un apakšzemes minerālu ieguves rūpniecības nozarēs (divpadsmitā atsevišķā direktīva Direktīvas 89/391/EEK 16. panta 1. punkta nozīmē), OV L 404, 31.12.1992.

Strādājot tuneļos vai kanalizācijas caurulēs, papildus citviet raksturotajiem vispārīgākajiem riskiem, piemēram, saspiesta gaisa riskam, var būt arī nosmakšanas, ūdens ieplūšanas un eksplozijas risks.

i) Niršana, izmantojot gaisa padeves sistēmas

Niršanu parasti veic, lai piekļūtu zemūdens darba vietām. Lai to veiktu, ir nepieciešams darbu plānot, pārvaldīt un īstenot tā, lai tiktu aizsargāta nirēju drošība un veselība. Ir vajadzīgi niršanas projektu plāni, niršanas pārraudzītāji un nirēji, kuru veselība

tiek novērota, kā arī atbilstošās iekārtas un aprīkojums plānotajiem niršanas darbiem un avārijas gadījumiem. Dalībvalstīm visticamāk ir savi tiesību akti, kas reglamentē niršanu. Jums ir jāpārbauda, kādas ir jūsu valsts noteiktās prasības jūsu projektam.

j) Darbs kesonos zem atmosfēras spiediena

Darbs zem atmosfēras spiediena var izraisīt dekompresijas nelabumu — akūtu stāvokli, kas izraisa sāpes locītavās, piemēram, ceļgalos, un retāk tas var būt dzīvību apdraudošs, nelabvēlīgi iedarbojoties uz centrālo nervu sistēmu. Citi riski ir gaisa saturošu ķermeņa atveru, piemēram, ausu un sinusu bojājumi un ilgtermiņa hroniski stāvokļi, kas izraisa gūžu un plecu locītavu bojājumus.

Pastāv palielināts ugunsgrēka risks, jo saspiests gaiss satur palielinātu skābekļa daudzumu, un tam ir jāpievērš īpaša uzmanība.

Tāpat kā niršanā, ir vajadzīgas specializētas zināšanas, drošas darba sistēmas, kompetenti darbinieki, medicīniskā uzraudzība, efektīvas kompresijas un dekompresijas procedūras un ārkārtas procedūras.

Nepieciešamību veikt darbus zem spiediena var novērst ar atbilstošu projektēšanu.

k) Darbs, kas saistīts ar sprāgstvielu izmantošanu

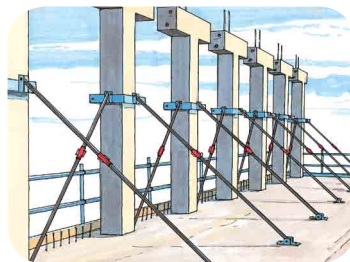
Darbs, kas saistīts ar sprāgstvielu izmantošanu, ietver riskus, ko izraisa eksplozīvi pārspiediena spēki, neierobežoti lidojoši materiāli un toksiski tvaiki. Papildu apdraudējumi, kas jāizvērtē vienlaikus ar jautājumu par sprāgstvielu drošu uzglabāšanu un transportēšanu, ir priekšlaicīga detonācija, iecerētā sabrukuma nesaņemšana un neizdošanās detonēt visas sprāgstvie-

las. Arī šī darba veikšanai ir vajadzīgi darba uzņēmēji ar specializētām zināšanām, un tas ir īpaši jāizvērtē, izstrādājot būvlaukuma darba drošības un veselības aizsardzības plānu.

→ Sk. "Eksplozijas riski" 75. lpp.

l) Darbs, kas saistīts ar smagām saliekamo konstrukciju sastāvdaļām

Darbs, kas saistīts ar saliekamo konstrukciju smagu sastāvdaļu montāžu vai demontāžu, apdraud tos, kuri strādā ar sastāvdaļām, un arī citus cilvēkus, kad sastāvdaļas tiek pārvietotas un nostiprinātas vietā.

Darbs ir rūpīgi jāizvērtē un jāplāno.

Šāda veida darbā norma ir darba vietas, ko izmanto ļoti īsu laiku. Plānojumam ir jānodrošina droša piekļuve šādām darba vietām un izkļūšana no tām, kā arī pašu darba vietu drošība.

Var būt iespējas mazināt riskus, veicot iepriekšēju montāžu uz zemes (šo procesu var apgriezt, veicot demontāžu), tādējādi mazinot nepieciešamību strādāt augstumā.

Bieži iespējama ir atbilstošu barjeru nodrošināšana, lai novērstu pārkrišanu pār malām, kā arī mehāniski pārvietojamu darba platformu nodrošināšana, piemēram, uzstādot tērauda rāmju konstrukcijas. Lielu ieguldījumu riska mazināšanā var sniegt projektētāji, projektēšanā pilnībā ņemot vērā drošu uzstādīšanas metožu nepieciešamību.

2.5.2. Jauni riski

Visiem projektu dalībniekiem, kas pārvalda riskus, kuri radīsies projektā, ir jāpievērš īpaša uzmanība visām jaunajām tehnoloģijām, procesiem un darbībām. Šādi dalībnieki ir klienti, projektu vadītāji, darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinatori, projektētāji, darbinieki, piegādātāji, kas piegādā lietas (piem., materiālus, sastāvdaļas, iekārtas un aprīkojumu), kuras vajadzīgas pastāvīgajiem un pagaidu darbiem, darba devēji, darba uzņēmēji un apakšuzņēmēji. Saistībā ar šādām tehnoloģijām, procesiem un darbībām ir jāveic pietiekami padziļināta apdraudējumu/risku analīze.

Iespējams, ka būs izmantojama citu pieredze, kas gūta iepriekšējā un pašreizējā praksē visā pasaulē, un vienlīdz iespējams, ka jauno ieteikumu varēs izmantot kā jau zināmas pieejas papildinājumu. Tādos gadījumos apdraudējumu analīzē var būt noderīga līdzšinējās praktiskās pieredzes izpēte un tādu dalībnieku tieša iesaistīšanās, kuriem ir specializētas zināšanas, kompetence un pieredze. Tomēr, paļaujoties uz līdzšinējo pieredzi citos apstākļos, ir vajadzīga piesardzība, jo īpaši, ja informācija ir neskaidra, nepilnīga vai ir iegūta vien-

gi vai galvenokārt no piegādātāja vai cita dalībnieka, kuram ir komerciālas intereses.

Šķietami labs līdzšinējais sniegums nenožīmē, ka jaunajā pieejā nav risku — tas var vienkārši liecināt par veiksmi vai nepietiekamu informāciju par iepriekšējām problēmām un neveiksmēm. Līdzīgi arī var atšķirties konkrētie izmantošanas apstākļi (piem., grunts apstākļi).

Ļoti svarīgi ir, lai kompetences, zināšanu un pieredzes trūkums projektētāju un darba uzņēmēju grupās un ierosinātajā projektā iesaistīto viņu darbinieku grupās tiktu pilnībā izvērtēts gadījumos, kad ir jauni vai nezināmi apdraudējumi un riski. Atkarībā no apdraudējumu veida ir iespējams, ka būs vajadzīgi reprezentatīvi maza mēroga izmēģinājumi, lai labāk izprastu, kādi varētu būt apdraudējumi un riski.

Apdraudējumu un seku analīzei un riska kontroles priekšlikumiem jābūt balstītiem uz pilnīgu izpratni par to, kas tiek ierosināts, lai varētu pienācīgi izvērtēt procesa apdraudējumus. Ar mehānisku un pārāk vienkāršotu pieeju, kas vērsta uz vispārīgiem apdraudējumiem, nepietiks. Ir jāapsver apdraudējumi, ko visos projekta izstrādes un būvniecības posmos, tostarp būvniecības starpposmos, var radīt iekārtas, aprīkojums, jebkādi pagaidu darbi, kas var būt vajadzīgi, un remontdarbi/renovācijas darbi. Jāņem vērā gan organizatoriski, gan tehniski faktori.

Ir jāizpēta un pilnībā jāizvērtē jebkāds iespējams būtisks apdraudējums, kam var būt pakļauti vairāki darbinieki vai sabiedrība.

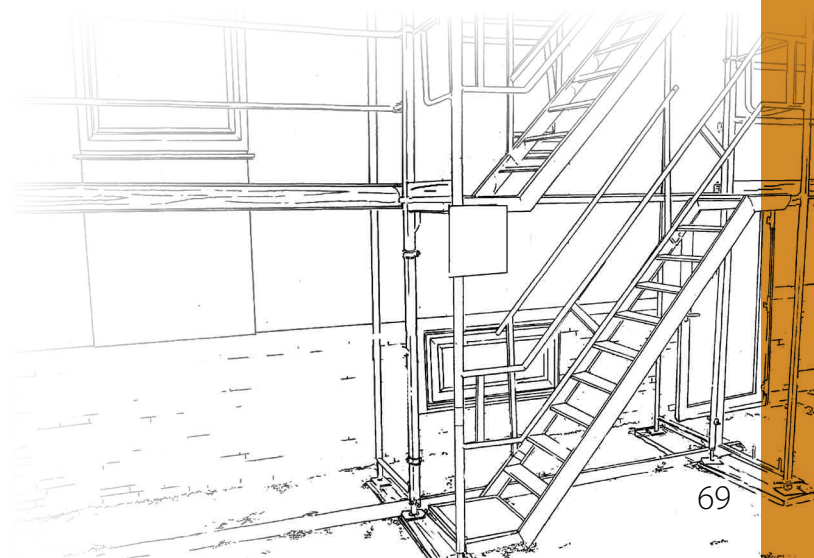
Visticamāk apdraudējumu un seku analīzē un turpmākajos apdraudējuma likvidēšanas un riska pārvaldības pasākumos būs jāiesaista vairāki projekta dalībnieki. Šādos apstākļos noderīgs instruments ir projekta risku reģistrs, kurā norādīts, kādi ir individuālu dalībnieku pienākumi, un kurš tiek regulāri pārskatīts un atjaunināts.

78. piemērs

1. Vannas istabas iekārtu salikšana ārpus būvlaukuma, pamatkonstrukcijas salikšana būvlaukumā un vēlāka vannas istabas iekārtu uzstādīšana.
2. Jaunas vielas, piemēram, adhezīvi un virsmu apstrādes līdzekļi, kas palielina efektivitāti to lietošanas laikā, bet kas var radīt papildu darba drošības un veselības apdraudējumus būvniecības laikā.
3. Jaunas iekārtas un aprīkojums darbinieku piekļuves nodrošināšanai lielākā augstumā.
4. Cietu iežu izmantošanā pierādītu tuneļu rakšanas metožu pārņemšana, veicot rakšanas darbus citos ģeoloģiskajos veidojumos.

3 Apdraudējumi un riski visos būvniecības projekta posmos — daži piemēri

3.1. Kritieni	70
3.2. Ar elektrību saistītie riski	70
3.3. Ar gāzi saistītie riski	71
3.4. Ar satiksmi saistītie riski	71
3.5. Ar būvniecības mašīnām saistītie riski	71
3.6. Riski, kas saistīti ar apstrādi ar rokām	72
3.7. Ar nepiemērotām pozām saistītie riski	72
3.8. Ar sprāgstvielu izmantošanu saistītie riski	72
3.9. Ar nestabilitāti saistītie riski	72
3.10. Ar veselību saistītie riski	72
3.11. Transports	76
3.12. Higiēna	76
3.13. Citi riski	76

3.1. Kritieni

a) Darbs augstumā

Kritieni no augstuma ir galvenie nāvējošu nelaimes gadījumu cēloņi būvniecības nozarēs Eiropas Savienības dalībvalstīs.

Ar darbu augstumā saistītos riskus var iedalīt divās grupās:

- riski, kas var rasties, nokrītot darbiniekiem;
- riski, kas var rasties, priekšmetiem uzkrītot uz darbiniekiem, kuri strādā zem tiem.

Pirmo risku grupu saskaņā ar direktīvas 2. pielikumu identificē kā "īpašus riskus".

Šie riski var rasties lielākajā daļā būvlaukumu. Pārsvārā jo lielāks ir krišanas augstums, jo smagākas ir sekas. Kritieni pārsvarā notiek no neaizsargātām malām vai atverēm augstumā, caur neizturīgiem materiāliem, izraktajās bedrēs, no kāpnēm, no pagaidu platformām, no darba vietām esošos objektos un kāpņu telpās⁽¹⁹⁾.

Papildu prasības ir noteiktas Direktīvā 2009/104/EK⁽²⁰⁾.

b) Sastatņu vai cita līdzīga aprīkojuma uzstādīšana un demontāža

Ar sastatnēm saistītos riskus var iedalīt divās grupās:

- (i) riski, kas rodas sastatņu montāžas, pārveidošanas un demontāžas laikā;
- (ii) ar sastatņu izmantošanu saistītie riski (piem., paslīdēšanas risks).

Šie riski var pastāvēt, kad vien tiek lietotas sastatnes. Līdzīgi riski rodas, kad izmanto stalažām līdzīgas sistēmas.

Uz sastatnēm ir attiecināma Direktīva 2009/104/EK. Tā paredz, ka kompetentajām personām ir jāizstrādā montāžas, izmantošanas un demontāžas plāns.

Pārbaudot sastatnes lielā projektā, noderīgas var būt standartizētas veidlapas un dokumenti.

Atsevišķas nelielu sistēmu sastatnes (piem., mazas pārvietojamas torņa sastatnes) var droši uzstādīt pēc ierobežotas apmācības un kompetences novērtēšanas, ja vien tiek ievēroti stingri kontroles pasākumi.

c) Kritieni tajā pašā līmenī

Riskus, kas saistīti ar kritieniem tajā pašā līmenī, pārsvarā rada pakļupšana un paslīdēšana. Tas visbiežāk notiek nesakārtotos būvlaukumos.

3.2. Ar elektrību saistītie riski

Galvenie ar elektrību saistītie riski ir nāvējošs elektrošoks un apdegumi.

Daudzus nāves un ievainojumu gadījumus izraisa šādi apstākļi:

- nepietiekami uzturētu elektroiekārtu izmantošana;
- darbs virszemes elektroapgādes līniju tuvumā;
- saskare ar pazemes strāvas kabeļiem rakšanas darbu vai horizontālās virpošanas vai urbšanas laikā;
- strāvas padeve elektrotīklos;
- neatbilstošu elektroiekārtu izmantošana sprādzienbīstamās teritorijās;
- ugunsgrēki, ko izraisījušas nekvalitatīvas elektroietāses un bojāti elektroaparāti;
- nepārbaudīti darba vietas elektrosadales skapji un bojātas aizsargierīces, kas darbināmas ar noplūdes strāvu.

Darbs augstsprieguma līniju tuvumā var izraisīt būtiskus un nāvējošus ievainojumus, jo pastāv tieša saskare ar strāvai pieslēgtām līnijām vai līnijām, kas atzarojas no šādām līnijām uz tuvumā esošo aprīkojumu.

Elektrības radītus ievainojumus var izraisīt plašs spriegumu diapazons, bet ievainojumu risks parasti ir lielāks, ja spriegums ir lielāks.

Mainstrāvas (AC) un līdzstrāvas (DC) elektropadeve var izraisīt daudzus ievainojumus, tostarp:

- elektrošoku;
- elektroapdegumus;
- muskuļu kontroles zudumu;
- termiskos apdegumus.

Papildu prasības ir noteiktas Direktīvā 1999/92/EEK⁽²¹⁾.

⁽¹⁹⁾ Visaptveroša praktiska informācija ir pieejama Nesaistošajās vadlīnijās par to, "Kā izvēlēties visatbilstošāko darba aprīkojumu pagaidu darbu veikšanai augstumā". (<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=en&pubId=140&type=2&furtherPubs=yes>).

⁽²⁰⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 16. septembra Direktīva 2009/104/EK par drošības un veselības aizsardzības minimālajām prasībām, darba ņēmējiem lietojot darba aprīkojumu darbā (otrā atsevišķā direktīva Direktīvas 89/391/EEK 16. panta 1. punkta nozīmē), OV L 260, 3.10.2009.

⁽²¹⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 1999. gada 16. decembra Direktīva 1999/92/EK par minimālajām prasībām to darba ņēmēju drošības un veselības aizsardzības uzlabošanai, kas pakļauti sprādzienbīstamas vides riskam (piecpadsmitā atsevišķā direktīva Direktīvas 89/391/EEK 16. panta 1. punkta nozīmē) — OV L 23, 28.1.2000.

3.3. Ar gāzi saistītie riski

Dabasgāzes padeve parasti tiek nodrošināta pa zemē ieraktiem pārvaides un sadales cauruļvadiem.

Gāzes noplūde parasti var notikt galveno maģistrāļu bojājumu dēļ, kā arī nejaušu bojājumu dēļ. Noplūdes var rasties arī no beztaras uzglabāšanas tvertnēm un mazākiem baloniem, ko uzglabā un izmanto būvlaukumos.

Konkrētos apstākļos šādas noplūdes var izraisīt ugunsgrēku vai eksploziju.

3.4. Ar satiksmi saistītie riski

a) Darbs, ko veic uz iepriekš būvētiem satiksmes ceļiem

Riski, kas saistīti ar darbiem uz iepriekš būvētiem ceļiem ar intensīvu satiksmi, ir atkarīgi no veicamo darbu veida.

Riski var būt šādi:

- sadursmes starp transportlīdzekļiem, kas darbojas būvlaukumā, un transportlīdzekļiem, kas brauc garām būvlaukumam;
- garām braucošo transportlīdzekļu sadursmes ar būvlaukuma iekārtām, aprīkojumu (t. i., sastatnēm) un darbiniekiem (iespējams, ja būvlaukums nav atbilstoši apzīmēts un fiziski aizsargāts);
- asfalta tvaiki, kas rodas asfaltēšanas darbu laikā. Tie var iedarboties uz dažādām ķermeņa daļām (ādu, acīm, rīkli u. c.) un izraisīt vēzi;
- izplūdes tvaiki un dīzeļdegvielas daļiņas.

Darbs iepriekš būvētos tuneļos var būt saistīts ar īpašiem riskiem, ko izraisa satiksme un kas var arī apdraudēt šādu satiksmi.

Var būt arī citi riski, piemēram, karstums (veicot darbības ar asfaltu), putekļi (rakšanas darbu laikā, sagatavojot asfalta seguma pamatni) utt.

Papildu prasības attiecībā uz drošības un/vai veselības aizsardzības zīmju izvietojanu noteiktas Direktīvā 92/58/EEK⁽²²⁾.

⁽²²⁾ Padomes 1992. gada 24. jūnija Direktīva 92/58/EEK par minimālajām prasībām drošības un/vai veselības aizsardzības zīmēm darba vietā (devītā atsevišķā direktīva Direktīvas 89/391/EEK 16. panta 1. punkta nozīmē), OV L 245, 26.8.1992.

b) Satiksme būvlaukumos (mašīnas un gājēji)

Gājēju apdraudējumus, ko rada satiksme būvlaukumā, var mazināt, ierīkojot atbilstoši apzīmētus nošķirtus gājēju un transporta maršrutus un nodrošinot gājēju papildu aizsardzību īpaša riska vietās. Īpaša uzmanība jāpievērš krustojumu vietām.

3.5. Ar būvniecības mašīnām saistītie riski

Būvniecības mašīnu radītie riski ir atkarīgi no attiecīgā aprīkojuma veida (piem., zemes pārvietošanas tehnikas, pacelšanas aprīkojuma u. c.) un veicamajiem darbiem.

Riski, kas saistīti ar zemes pārvietošanas tehniku (krāvēji ar aizmugurē piestiprinātu lāpstu, vienkausa krāvēji — ekskavatori u. c., tostarp to piederumi), var būt šādi: mašīnu apgāšanās, uz iekārtām krītoši priekšmeti, kā arī drošības un citu brīdināšanas ierīču darbības traucējumi, utt.

Ar pacelšanas aprīkojumu (piem., torņceltnēm, pārvietojamajiem celtnēm u. c., tostarp to piederumiem, tādiem kā cilpas) saistītie riski var būt šādi: darbinieku nokrišana no augstuma aprīkojuma uzstādīšanas, ekspluatācijas un demontāžas laikā, aprīkojuma sabrukšana izmantošanas laikā pārslodzes dēļ vai uzstādīšanas un demontāžas laikā, kā arī avārijas nekvalitatīvu cilpojumu metožu dēļ u. c. Daži no pasākumiem, ko var veikt, lai mazinātu nelaimes gadījumu iespējamību, ir pierādāma operatoru kompetence pēc īpašas apmācības, kas saistīta ar iekārtu, pienācīga darba plānošana un uzraudzība, kā arī efektīva pārbaude, tehniskā uzturēšana un remontdarbi.

Šādi jautājumi ir izvērtēti Direktīvā 2009/104/EK⁽²³⁾ par drošības un veselības aizsardzības minimālajām prasībām, darba ņēmējiem lietojot darba aprīkojumu darbā.

⁽²³⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 16. septembra Direktīva 2009/104/EK par drošības un veselības aizsardzības minimālajām prasībām, darba ņēmējiem lietojot darba aprīkojumu darbā (otrā atsevišķā direktīva Direktīvas 89/391/EEK 16. panta 1. punkta nozīmē) — OV L 260, 3.10.2009.

Riska pārvaldībā ir piemērojamas iekšējā tirgus direktīvas (piem., Direktīva 2000/14/EK ⁽²⁴⁾ par trokšņu emisiju vidē no iekārtām, kas paredzētas izmantošanai ārpus telpām, un Direktīva 2006/42/EK ⁽²⁵⁾ par mašīnām).

3.6. Riski, kas saistīti ar apstrādi ar rokām

Apstrāde ar rokām pārsvarā ietver smagumu celšanu un pārvietošanu ar rokām vai citu ķermeņa spēku. Daudzi cilvēki savaino muguru, rokas, plaukstas vai pēdas, ikdienā regulāri cilājot smagus, nevis tikai tad, kad atsevišķa slodze izrādās pārāk smaga, lai to paceltu.

Augšējo locekļu savainojumi parasti ir saistīti ar kaklu, pleciem, rokām, plaukstu locītavām, plaukstām un pirkstiem. Atkārtotās sastiepumu traumas (repetitive strain injuries, RSI) var iegūt gandrīz ikvienā darba vietā, kurā cilvēki veic atkārtotas darbības ar rokām neērtās pozās ilgstošu laiku.

Tās var izraisīt muskuļu sāpes, kas sākotnēji var būt pārejošas, bet, ja šāds darbs netiek pienācīgi pārvaldīts un agrīnie simptomi netiek atpazīti un novērsti, šādas traumas var progresēt un kļūt par hroniskām un darbnespēju izraisošām slimībām.

Laika gaitā var notikt kaitējuma uzkrāšanās, izraisot muguras, roku, plaukstu un kāju sāpes un diskomfortu. Lielāko daļu šādu gadījumu var novērst, nodrošinot atbilstošu pacelšanas aprīkojumu apvienojumā ar apmācību gan par apstrādi ar rokām, gan par aprīkojuma drošu izmantošanu.

Gadījumos, kad pastāv īpašs darbinieku muguras traumu risks, ir piemērojama arī Direktīva 90/269/EEK ⁽²⁶⁾ par kravu apstrādi ar rokām.

3.7. Ar nepiemērotām pozām saistītie riski

Šie ir darba traumu vai slimību riski, ko izraisa saspringtas pozas un intensīva vai atkārtota fiziska slodze. Var veidoties kaitējuma uzkrāšanās, un pastāv arī citi minētajam piemēram līdzīgi riski.

⁽²⁴⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2000. gada 8. maija Direktīva 2000/14/EK par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz trokšņa emisiju vidē no iekārtām, kas paredzētas izmantošanai ārpus telpām — OV L 162, 3.7.2000.

⁽²⁵⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 17. maija Direktīva 2006/42/EK par mašīnām, un ar kuru groza Direktīvu 95/16/EK (pārstrādāta redakcija) — OV L 157, 9.6.2006.

⁽²⁶⁾ Padomes 1990. gada 29. maija Direktīva 90/269/EEK par minimālajām prasībām attiecībā uz drošību un veselības aizsardzību kravu apstrādi ar rokām, pastāvot īpašam riskam darba ņēmējiem gūt muguras traumas (ceturta atsevišķā direktīva Direktīvas 89/391/EEK 16. panta 1. punkta nozīmē) — OV L 156, 21.6.1990.

Daudzos gadījumos riskus var mazināt, pilnībā izvērtējot darba pozīciju iekārtojumu un lietošanai nodrošinātos materiālus un aprīkojumu.

3.8. Ar sprāgstvielu izmantošanu saistītie riski

Sprāgstvielas rada savainojumu risku, ko izraisa eksplozija, sprādzienā izsviesti vai lidojoši materiāli, toksiski tvaiki un pārspiediens.

Sprāgstvielas ir jāuzglabā, jātransportē un jāizmanto drošā veidā.

Lai novērstu eksploziju un izsviestu vai lidojošu materiālu radītos ievainojumus, ir vajadzīgas drošas darba sistēmas.

3.9. Ar nestabilitāti saistītie riski

Ievainojumu risku var radīt no lielāka augstuma krītoši priekšmeti vai konstrukciju, zemes veidojumu un aprīkojuma sabrukšana.

Nestabilitāte var nelabvēlīgi ietekmēt esošos objektus projekta vietā vai tā tuvumā, būvniecības procesā esošas jaunas konstrukcijas un pagaidu konstrukcijas, kas uzstādītas uz būvdarbu laiku. Konstrukciju integritātes zaudēšanai var būt vairāki cēloņi. Daži no tiem ir projektēšanā pieļautas kļūdas, jo īpaši projektējot pagaidu darbus, darba neprecīza veikšana neatbilstoši projektam un veiktā darba nepienācīga pārraudzība, lai ņemtu vērā neparedzamo.

Īpaša uzmanība jāpievērš sarežģītiem rakšanas darbiem, piemēram, tuneļu, šahtu un dziļu rakumu izveidei pilsētvidē. Nestabilitāte var nelabvēlīgi ietekmēt arī zemes darbus, piemēram, zemes aizsprostu būvniecību.

3.10. Ar veselību saistītie riski

a) Fiziskie riski (troksnis, vibrācija, apdegumi, galējas temperatūras, laika apstākļi u. c.)

Troksnis

Skaļa trokšņa iedarbība var pastāvīgi sabojāt cilvēka dzirdi. Tas visbiežāk notiek, ja darbinieks savā darbā ir regulāri pakļauts skaļam troksnim.

Neregulāra vai zema trokšņa līmeņa iedarbība retāk izraisa veselības traucējumus, lai gan tūlītēju dzirdes bojājumu var izraisīt vienreizējs pārmērīgi skaļš troksnis. Troksnis var arī radīt drošības apdraudējumu, ja darbiniekiem kļūst grūti efektīvi sazināties vai tie vairs nesadzird brīdinājuma signālus.

Dzirdes zudums var būt īslaicīgs vai pastāvīgs.

Troksni var radīt ne tikai ekspluatējamais aprīkojums — to var radīt fiksēta iekārta (piem., ģeneratori) vai cita darbinieka veikta darbības.

Kādus darbiniekus varētu ietekmēt troksnis:

- darbiniekus, kuri izmanto mehāniskos instrumentus, piemēram:
 - betona drupinātājus, maisītājus un blietes;
 - slīpēšanas aparātus, smalcinātājus un diska griezējus;
 - triecienurbjus;
 - drupināšanas āmurus;
 - ķēdes motorzāģus;
 - ar patronu darbināmus instrumentus;
 - betona griezējus vai adatu pistoles;
- darbiniekus, kuri darbina smagas iekārtas vai vadības mašīnas būvlaukumā, un ikvienu, kas atrodas šādu iekārtu tuvumā.

Trokšņu direktīva 2003/10/EEK ⁽²⁷⁾ paredz īpašus pasākumus, kas jāveic, lai mazinātu trokšņa iedarbības radītos riskus.

Vibrācijas

Vibrācijas, ko rada mehāniskie rokas instrumenti, aprīkojums vai procesi, var radīt to lietotāju roku un plauks-
tu bojājumus, izraisot tā dēvēto "plaukstas-rokas vibrācijas sindromu". Tas ir sāpīgs, neatgriezenisks stāvoklis, kas ietver vibrācijas izraisīto "balto pirkstu" slimību. Sekas var būt pasliktināta asinsrite, nervu un muskuļu bojājumi un nespēja pienācīgi satvert priekšmetus.

Galvenie vibrāciju radošie mehāniskie rokas instrumenti ir nojaukšanas āmuri, urbji, triecienurbji, leņķa slīpmašīnas, ķēžu motorzāģi un rokas ripzāģi.

Muguras sāpes var izraisīt vai pastiprināt transportlīdzekļu vai mašīnu radītās vibrācijas, kas izplatās pa transportlīdzekļa sēdekli caur sēžamvietu uz vadītāja ķermeni. Tā ir zināma kā visa ķermeņa vibrācija. Visa ķermeņa vibrāciju var izraisīt arī stāvēšana uz vibrējošas transportlīdzekļa vai mašīnas platformas. Šādā gadījumā vibrācija nokļūst līdz operatoram caur tā pēdām.

Galvenie vibrācijas avoti ir ekskavatori, riteniekrāvēji, kāpurķēžu traktori, greideri, skrēperi, pašizgāzēji, šarnīrveida pašizgāzēji, riteni (motora) skrēperi un autokrāvēji ar dakšu darbam nelīdzenā apvidū.

Direktīva 2002/44/EEK ⁽²⁸⁾ paredz prasības attiecībā uz vibrāciju radīto risku novēršanu.

Apdegumi

Pieskaršanās ļoti karstiem priekšmetiem, strādājot to tuvumā, rada apdegumu risku. Augstas temperatūras izraisīti apdegumi var gūt arī karstu šķidrumu, tvaiku un gāzu noplūdes gadījumā. Apdegumus var izraisīt gan ķīmisku vielu, gan elektrības iedarbība.

Temperatūra

Temperatūrām jābūt atbilstošām, ņemot vērā darba metodes un darba fiziskās prasības. Arī temperatūrai atpūtas zonās, labierīcībās un pirmās palīdzības sniegšanas vietās ir jāatbilst šādu telpu konkrētajam mērķim. Ja izmanto piespiedu ventilācijas sistēmas, tās jāuztur labā kārtībā un tās nedrīkst pakļaut darbiniekus caurvējiem, kas kaitē veselībai.

Būvstrādnieki var tikt pakļauti galējām temperatūrām, ņemot vērā darbu, ko viņi veic.

Uz darbiniekiem var iedarboties augstas temperatūras, un viņus darba laikā var apdraudēt karstuma dūrieni, piemēram, veicot šādus darbus:

- metāla kausēšanas tvertņu montāža;
- metināšana, jo īpaši slēgtās telpās;
- darbs ar jaudu darbināmu iekārtu telpās, it īpaši tad, ja tajās ir papildu stresu izraisoši faktori, piemēram, respiratoru lietošana azbesta noņemšanas laikā;
- domnu krāšņu rekonstrukcija.

Lai izvairītos no šādām situācijām, ir vajadzīga darba labāka plānošana. Ja tas nav iespējams, temperatūras jāuztur pēc iespējas zemākas, piemēram, ļaujot iekārtām ilgāk atdzist un ierīkojot palielinātu ventilāciju, atdzesējot gaisu.

Tādās vietās kā saldētavas uz darbiniekiem var iedarboties pārmērīgi zemas temperatūras. Arī tādos gadījumos, lai izvairītos no šādām situācijām, ir jāveic darba labāka plānošana. Ja tas nav iespējams, temperatūras jāuztur tik mērenas, cik vien iespējams.

Lai noteiktu, kādi samazināti darba periodi ir iespējami galējas temperatūras apstākļos un kādi papildu piesardzības pasākumi ir veicami, ir jāapspriežas ar ekspertiem. Ir jāpārbauda, kādas konkrētas prasības ir piemērojamas saskaņā ar attiecīgās valsts tiesību aktiem.

⁽²⁷⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2003. gada 6. februāra Direktīva 2003/10/EK par veselības un drošības prasību minimumu darbinieku pakļaušanai darba vides riskiem, ko rada fizikāli faktori (troksnis) (septiņpadsmitā atsevišķā direktīva Direktīvas 89/391/EEK 16. panta 1. punkta izpratnē) — OV L 42, 15.2.2003.

⁽²⁸⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2002. gada 25. jūnija Direktīva 2002/44/EK par minimālajām veselības un drošības prasībām attiecībā uz darba ņēmēju pakļaušanu riskiem, ko rada fizikāli faktori (vibrācija) (sešpadsmitā atsevišķā direktīva Direktīvas 89/391/EEK 16. panta 1. punkta nozīmē) — Eiropas Parlamenta un Padomes Kopīgais paziņojums — OV L 177, 6.7.2002.

Laika apstākļi

Darbinieki ir jāpasargā no atmosfēras iedarbības, kas var nelabvēlīgi ietekmēt viņu darba drošību un veselību.

Laika apstākļi, kas var palielināt darba drošības un veselības apdraudējumus, ir šādi:

- stiprs vējš;
- nokrišņi — lietus un sniegs;
- apledojums;
- augsts mitrums;
- pārmērīga saules iedarbība;
- galējās temperatūras.

Stiprs vējš var nelabvēlīgi ietekmēt celtni un citu pacelšanas mehānismu ekspluatāciju, jo īpaši, ja tiek celti tādi lieli, plakani materiāli kā apšuvuma plāksnes, jumta seguma plāksnes un veidņu paneļi. Stiprs vējš var arī nelabvēlīgi ietekmēt darbiniekus, kuri pārvieto liela izmēra vieglus paneļus, piemēram, nostiprinot jumta plāksnes un metāla plāksnes.

Nelabvēlīgi laika apstākļi parasti kaitējoši iedarbojas uz ķermeni. Augsta temperatūra vasarā var izraisīt karstuma dūrienus vai ultravioletā starojuma apdegumus.

Zemas temperatūras var pastiprināt vibrējošu instrumentu nelabvēlīgo iedarbību un palielināt saaukstēšanās un infekciju iespējamību.

Ir jānoskaidro, kā attiecīgā dalībvalsts ir ieviesusi šīs direktīvas prasības savos tiesību aktos.

Putekļi

Putekļi ir kaitīgi elpošanas orgāniem un elpošanas sistēmai. Dažu veidu putekļi ir kancerogēni (piem., azbests).

Putekļi var rasties, piemēram, šādos darbos:

- azbesta konstrukciju aizvākšana renovācijas darbu laikā;
- koka zāģēšana;
- ķieģeļu mūru, bloku mūru, betona un akmens gravēšana un griešana;
- darbs ar cementu un citiem pulveriem.

Uz putekļu iedarbību ir īpaši attiecināmas divas direktīvas. Tās paredz veikt kontroles pasākumus — Direktīva 2004/37/EK⁽²⁹⁾ attiecībā uz kancerogēnu vai mutagēnu iedarbību darbā, bet Direktīva 2009/148/EK⁽³⁰⁾ attiecībā uz azbesta iedarbību.

⁽²⁹⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 29. aprīļa Direktīva 2004/37/EK par darba ņēmēju aizsardzību pret risku, kas saistīts ar kancerogēnu vai mutagēnu iedarbību darbā (Sestā atsevišķā direktīva Padomes Direktīvas 89/391/EEK 16. panta 1. punkta nozīmē) — OV L 158, 30.4.2004.

⁽³⁰⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 30. novembra Direktīva 2009/148/EK par darba ņēmēju aizsardzību pret risku, kas saistīts ar pakļaušanu azbesta iedarbībai darbā — OV L 330, 16.12.2009.

b) Ķīmiskie un bioloģiskie riski

Ķīmiskie riski

Ķīmiskie riski būvlaukumos rodas no dažādiem avotiem, tostarp:

- ķīmiskajām vielām, kas jau atrodas būvlaukumos pirms būvniecības procesa uzsākšanas. Šādi avoti var būt dabiski vai cilvēka radīti;
- ķīmiskajām vielām, kas ir daļa no būvniecības procesa;
- ķīmiskajām vielām kā būvniecības procesa blakusprodukta.

Pirmā veida riski rodas galvenokārt no jaukšanas darbu laikā un iepriekšējo būvdarbu būvgružu aizvākšanas un pamestu būvlaukumu satīrīšanas laikā. Azbestu var atrast esošos objektos, kur tas izmantots konstrukciju ugunsizsardzības un izolācijas mērķiem. Plašs ķīmisko vielu klāsts var noplūst no iepriekš būvētiem objektiem, piem., vecu koka krāšņu iekārtu vietās, piesārņotos objektos, kā arī no piesārņotās grunts.

Pirms jebkuru darbu uzsākšanas ir jāņem vērā iespējamā ķīmisko vielu klātbūtne un jānosaka atbilstoši aizsardzības pasākumi. Bieži vien šādi pasākumi ietver arī vides aizsardzību.

Otrā veida ķīmiskos riskus rada būvniecības procesā izmantotās ķīmiskās vielas. Parasti tie varētu rasties, iztvaikojot krāsās, lakās un līmēs izmantotajiem šķīdinātājiem. Šķīdinātāji ir kaitīgi nervu sistēmai un var izraisīt smadzeņu bojājumus. Izocianāti un epoksīda sveķi, kas atrodami krāsās, līmēs un saistvielās, vai kairināt ādu un plaušas un izraisīt smagas alerģiskas reakcijas un astmu. Šie piemēri ir orientējoši un nav uzskatāmi par izsmeļošu uzskaitījumu.

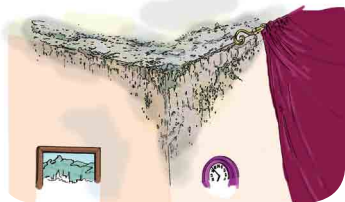
No šā veida ķīmiskajiem riskiem pārsvarā var izvairīties, izmantojot mazāk kaitīgus materiālus. Projekta izstrādes un plānošanas posmā jāapsver iespēja izmantot aizstājējmateriālus, lai tādējādi varētu mazināt ķīmiskos riskus. Aizsardzības pasākumi pret pārējiem riskiem ir atkarīgi no konkrētās vielas un iespējamām darba metodēm.

Ķīmiskie riski, kas rodas kā būvniecības procesa blakusprodukta, ir, piemēram, putekļu urbuma, zāģēšanas vai kalšanas laikā. Iedarbība ir saistīta ar izmantotajām darba metodēm un aprīkojumu. Priekšroka jādod risku novēršanai, piem., izmantojot drošas metodes.

Direktīva 98/24/EK ⁽³¹⁾ par riskiem, kas saistīti ar ķīmikāliju izmantošanu darbā, paredz pasākumus, kas jāveic, lai aizsargātu darbiniekus no ķīmiskajiem riskiem.

Bioloģiskie riski

Bioloģiskas vielas parasti var būt augsnē, kanalizācijas caurulēs un novadcaurulēs, jumta šķirbās, bēniņos un pagrabos, ūdens dzesēšanas torņos, satrunējušos materiālos un atsevišķās darba vietās, piemēram, slimnīcās un bioloģiskā apdraudējuma laboratorijās. Šīs vielas var izplatīties pa gaisu. Tās var noplūst dažādas iejaukšanās gadījumā, piemēram, piesārņotu objektu demontāžas un piesārņota apmetuma noņemšanas darbos.

Vēl viens bioloģiskā riska piemērs ir baložu mēsli, kā arī Veila slimība, ko izraisa žurku piesārņots ūdens.

Pirms jebkuru darbu uzsākšanas ir jāņem vērā iespējamā bioloģisko vielu klātbūtne un jānosaka atbilstoši aizsardzības pasākumi. Bieži vien ir vajadzīgi arī vides aizsardzības pasākumi.

Papildu prasības ir noteiktas Direktīvā 2000/57/EK ⁽³²⁾.

c) Ugunsgrēka — eksplozijas — asfiksijas riski

Ugunsgrēka riski

Ugunsgrēka riskiem būvlaukumos ir daudz avotu, piemēram:

- uzliesmojošu šķidrumu izmantošana;
- metināšanas vai abrazīvās griešanas paņēmieni, ko izmanto vietās, kuras nav īpaši sagatavotas šādu darbu veikšanai;
- šķidrās gāzes, kas tiek izmantotas ar atklātu liesmu;
- uzliesmojoši un degoši materiāli, piem., degviela, koks un iepakojums.

Darbs zem gaisa spiediena ir saistīts ar palielinātu ugunsgrēka risku. Īpaša uzmanība ir jāpievērš arī ugunsgrēka riskiem, strādājot slēgtās telpās, no kurām var būt sarežģīti evakuēties.

⁽³¹⁾ Padomes 1998. gada 7. aprīļa Direktīva 98/24/EK par darba ņēmēju veselības un drošības aizsardzību pret risku, kas saistīts ar ķīmikāliju izmantošanu darbā (četrpadsmitā atsevišķā direktīva Direktīvas 89/391/EEK 16. panta 1. punkta nozīmē) — OV L 131, 5.5.1998.

⁽³²⁾ Komisijas 2000. gada 22. septembra Direktīva 2000/57/EK, ar ko groza pielikumus Padomes Direktīvā 76/895/EEK un Direktīvā 90/642/EEK par pesticīdu atlieku maksimālo līmeņu noteikšanu attiecīgi augļos un dārzeņos un uz tiem, un dažos augu izcelsmes produktos, tostarp augļos un dārzeņos — OV L 244, 29.9.2000.

Eksplozijas riski

Sprādzienbīstama vide būvlaukumos var rasties procesos, kurus veic būvstrādnieki un citi darbinieki, kas īsteno rūpnieciskos procesus.

Sprādzienbīstamas vides direktīva 1999/92/EEK ⁽³³⁾ nosaka īpašus piesardzības pasākumus, kas ir jāveic.

Eksplozijas riskus parasti var izraisīt šādas darbības:

- šķīdinātāju izmantošana un to aizdegšanās dzirksteļu dēļ;
- statiskā elektrība (piem., tā varētu aizdedzināt eksplozīvus komponentus);
- sprādzienbīstama vide kanalizācijas caurulēs;
- eksplozīvas gāzes saturošu cauruļu bojājumi;
- neeksplodējusi munīcija zemē.

Sprādzienu iespējamību mazina sprādzienbīstamu materiālu aizstāšana iespēju robežās, rūpīga zemes pārmeklēšana un darbinieku apmācība.

Asfiksijas riski

Asfiksijas riski pastāv vietās, kurās ir toksisku gāzu klātbūtne vai kurās gāzes ir izspiedušas skābekli, tādējādi radot elpošanai nepiemērotu atmosfēru. Pirms iekļūšanas noteiktu sistēmās, tostarp virszemes ūdeņu novadīšanai paredzētajās, kā arī jebkurās citās slēgtās telpās, tās ir rūpīgi jāpārbauda. Akūta saindēšanās ar sērūdeņradi (H₂S) var izraisīt nāvi tāpat kā skābekļa trūkums.

Asfiksijas risku var radīt arī smalki putekļi.

d) Noslikšanas riski

Noslikšanas riski rodas šādos apstākļos:

- šķērsojot ūdeni, lai nokļūtu līdz darba vietai;
- pārvietojoties virs ūdens vai netālu no tā;
- iekrītot silosos, kuros ir graudi vai smalki pulveri;
- veicot zemūdens darbus, piemēram, betonēšanu zem ūdens.

Pat labi peldētāji ir pakļauti noslikšanas riskam, ja viņi tiek ievainoti kritiena laikā. Tipiski cēloņfaktori noslikšanas gadījumos ir atdzišana aukstā ūdenī un apdraudējums, ko rada spēcīgas straumes un bīstami virpuļi.

⁽³³⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 1999. gada 16. decembra Direktīva 1999/92/EK par minimālajām prasībām to darba ņēmēju drošības un veselības aizsardzības uzlabošanai, kas pakļauti sprādzienbīstamas vides riskam (piecpadsmitā atsevišķā direktīva Direktīvas 89/391/EEK 16. panta 1. punkta nozīmē) — OV L 23, 28.1.2000.

3.11. Transports

Transporta riski var rasties, dodoties uz darbu un no darba, kad darbinieki veic tālus ceļa posmus savu darba devēju uzdevumā. Drošību var palielināt, uzlabojot vadītāju apmācību, ierobežojot darba laiku un nodrošinot augstas kvalitātes un labā kārtībā uzturētus transportlīdzekļus.

Papildu apdraudējumu gājējiem rada uz vietas izmantojamais transports. Sabiedrība var tikt apdraudēta transporta piekļuves punktos. Ievainojumu iespējamību var mazināt ar labi sagatavotiem transporta plāniem, kuros ņemti vērā šādi riski.

3.12. Higiēna

Vispārējās higiēnas neievērošana būvlaukumā var radīt nevēlamus veselības apdraudējumus. Ir jāveic šādi pasākumi:

- jānodrošina atbilstošas mazgāšanās iespējas (tostarp dušas, ja tās ir vajadzīgas), lai darbinieki varētu efektīvi nomazgāt piesārņotājus;
- atsevišķos gadījumos jānodrošina īpašs apģērbs, lai ikdienas apģērbs un nenosēgta āda netiktu piesārņota ar kaitīgām vielām;

- jāinstruē darbinieki par piesardzības pasākumiem, kas jāveic, lai apkarotu īpašus riskus;
- darba zonas un labklājības aprikojums jāuztur tīrībā;
- jānodrošina atbilstoša pārtikas higiēna un droša to sabojājušos pārtikas produktu iznīcināšana, kuri varētu piesaistīt parazītus.

3.13. Citi riski

Citi riski var būt šādi (uzskaitījums nav izsmēlošs):

- šķidrumi zem spiediena (saspiests gaiss, hidrauliskais kontūrs);
- darbs slēgtās telpās (šahtās, tvertnēs);
- ar darbu saistīts stress (neatbilstība starp darbinieku spējām un darba noteiktajiem ierobežojumiem);
- vardarbība darba vietā (piem., aplaupīšana);
- jonizējošā un nejonizējošā radiācija (lāzers, radiosakari);
- nanodaļiņas;
- elektromagnētiskie lauki ⁽³⁴⁾;
- mākslīgais optiskais starojums ⁽³⁵⁾;
- palielināts ievainojumu un veselības bojājumu risks vairāku dažādu apdraudējumu vienlaicīgas iedarbības dēļ (t. i., sinerģiskā/vairākfaktoru iedarbība).

Ir jāizmanto arī citas Eiropas direktīvas, kas attiecas uz darbinieku aizsardzību.

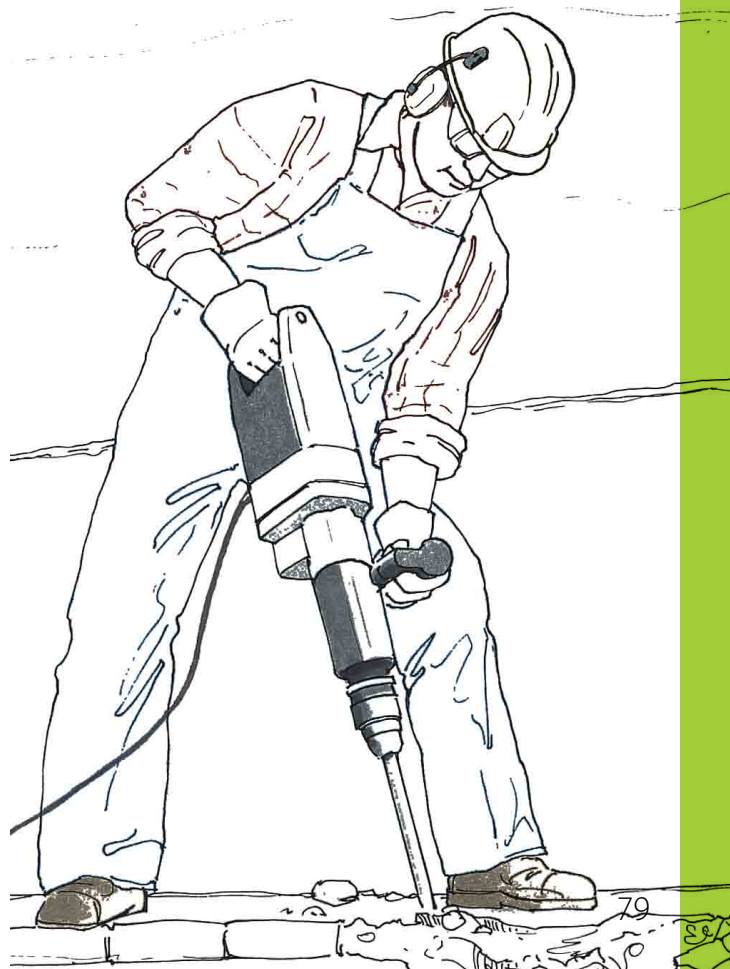
Šos un citus riskus var radīt gan būvniecības darbības, gan citi rūpnieciskie procesi, kas tiek veikti būvdarbu tuvumā (piem., darbi naftas pārstrādes uzņēmumos, kodolspēkstacijās vai to tuvumā u. c.).

⁽³⁴⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 23. aprīļa Direktīva 2008/46/EK, ar kuru groza Direktīvu 2004/40/EK par minimālajām drošības un veselības aizsardzības prasībām attiecībā uz darba ņēmēju pakļaušanu riskam, ko rada fizikāli faktori (elektromagnētiskie lauki) (astotņpadsmitā atsevišķā direktīva Direktīvas 89/391/EEK 16. panta 1. punkta nozīmē) — OV L 114, 26.4.2008.

⁽³⁵⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 5. aprīļa Direktīva 2006/25/EK par veselības un drošības minimālajām prasībām attiecībā uz darba ņēmēju pakļaušanu riskiem, ko izraisa fizikāli faktori (mākslīgais optiskais starojums) (deviņpadsmitā atsevišķā direktīva Direktīvas 89/391/EEK 16. panta 1. punkta nozīmē) — OV L 114, 27.4.2006.

4 Risku pārvaldība būvniecības projektu laikā

4.1. Projekta sagatavošanas posms.....	80
4.1.1. Projekta uzsākšana	80
4.1.2. Projekta izstrādes posms.....	82
4.1.3. Sagatavošanas darbu pabeigšana pirms būvdarbu uzsākšanas	92
4.2. Projekta izpildes posms	103
4.2.1. Būvniecības posms.....	103
4.2.2. Būvniecības beigu posms.....	109
4.2.3. Pēcbūvniecības posms.....	111

Šajā nodaļā ir sniegti praktiski norādījumi par to, kā dažādie projekta dalībnieki var efektīvi pārvaldīt riskus dažādajos būvniecības projektu posmos, sākot no lēmuma pieņemšanas par būvdarbu uzsākšanu līdz to pabeigšanai un pēc būvniecības posmā.

Ir svarīgi atcerēties, ka direktīva attiecas uz visiem būvdarbiem un ka visi būvdarbi būs daļa no projekta. Tas nozīmē, piemēram, ka visvienkāršākie un ātrākie ēkas apkopes darbi un remontdarbi būs būvniecības projekta daļa. Galvenais ir īstenot pragmatisku un praktisku pieeju direktīvas piemērošanā, lai tiktu izpildīti iesaistīto dalībnieku pienākumi un panākta darba drošība un veselības aizsardzība, neradot dalībniekiem lieku slogu. Tādēļ ir jālasa šī vadlīniju nodaļa, jo īpaši tiem, kuri iesaistīti ļoti nelielos projektos.

Direktīvā ir minēti divi galvenie posmi:

- sagatavošanas posms, kas ietver lēmuma pieņemšanu par būvdarbu uzsākšanu, darbu projektēšanu un sagatavošanu pirms to uzsākšanas būvlaukumā;
- izpildes posms, kas galvenokārt ietver būvdarbu veikšanu būvlaukumā līdz projekta pabeigšanai.

Pēc projekta pabeigšanas var tikt veiktas vēl citas papildu darbības. To bieži dēvē par pēc būvniecības posmu. Praksē tas galvenokārt ietver jaunus projektus, jo direktīva ir attiecināma uz visiem būvdarbiem neatkarīgi no to apjoma ierobežojumiem.

4.1. Projekta sagatavošanas posms

4.1.1. Projekta uzsākšana

Projekta sagatavošanas posms ir laika posms no lēmuma pieņemšanas par projekta uzsākšanu līdz brīdim, kad var uzsākt būvdarbus būvlaukumā.

Tas var ietvert lēmuma pieņemšanu par projekta uzsākšanu, citu projekta dalībnieku izvēli, ko veic klienti, plānošanu, izpēti un izmeklējumus, plānošanas, projektēšanas un sagatavošanas darbus pirms būvdarbu uzsākšanas.

Visiem būvniecības projektos iesaistītajiem dalībniekiem ir jāņem vērā darba drošības un veselības aizsardzības jautājumi jomās, kurās viņiem ir ietekme un kontrole, sākot jau projekta sagatavošanas posmā. Projektu izstrādē un plānošanā vienmēr jāņem vērā darbinieku darba drošība un veselības aizsardzība. Tas ir galvenais veiksmīga projekta priekšnosacījums. Līdzīgi ir jāņem vērā arī citu aizsardzība, piemēram, sabiedrības locekļu aizsardzība.

Šajā projektu posmā īpašas funkcijas ir jāveic klientiem vai projektu vadītājiem un projekta sagatavošanas posma koordinātoriem.

→ **Sk. 2.3. Būvniecības projekta dalībnieki, 35. lpp.**

Daudzos projektos sagatavošanas posms pārklāsies ar izpildes posmu, piemēram, ja projektēšanas darbi turpinās pēc būvdarbu uzsākšanas būvlaukumā.

a) Kas ir sākotnējās projekta sagatavošanas darbībās iesaistītie dalībnieki?

Klienti uzsāk projektus, pieņemot lēmumus veikt uzdevumus, kas ietver būvdarbus, vai uzdodot citiem veikt šādus uzdevumus. Citi dalībnieki, kas ir iesaistīti agrīnā posmā, ir projektu vadības konsultanti, projektētāji un citi eksperti (piem., specializētie konsultanti). Citi dalībnieki, kas var tikt iesaistīti šajā posmā, ir uzņēmumi, kas specializējas pabeigtu objektu nodošanā klientiem to lietošanai bez turpmākas viņu tiešas līdzdalības būvdarbu iepirkumos, un līdzīgi uzņēmumi, kuri pēc tam veic šādu jaunu objektu uzturēšanu, kā arī darba uzņēmēji un preču un pakalpojumu piegādātāji. Visiem šiem dalībniekiem ir jābūt skaidram priekšstatam par viņu pienākumiem, jo īpaši saskaņā ar Pamatdirektīvu 89/391/EEK, Direktīvu 92/57/EEK, kas ir šo vadlīniju priekšmets, un citām darbinieku aizsardzības direktīvām.

Klienti var iecelt būvdarbu projekta vadītājus. Direktīva nosaka, ka klientiem ir jāieceļ koordinatori jebkuram būvlaukumam, kurā darbus veic vairāk nekā viens darba uzņēmējs.

→ **Sk. 2.3. Būvniecības projekta dalībnieki, 35. lpp.**

Laba prakse

Iecelt vadošo koordinātoru, ja katram posmam (t. i., sagatavošanas un izpildes) ir iecelts vairāk nekā viens koordinators.

b) Kādi ir galvenie jautājumi/problēmas, kam jāpievērš uzmanība agrīnā projekta sagatavošanas posmā?

Galvenie jautājumi un problēmas, kas rodas, īstenojot strukturētu pieeju attiecībā uz darba drošību un veselības aizsardzību, ir jo īpaši:

Tādu projekta grupu izveide, kurām ir vajadzīgā kompetence (zināšanas, pieredze, prasmes un specializētās zināšanas) darba drošības un veselības aizsardzības jautājumos un resursi projekta veiksmīgai izpildei.

Laba prakse

Lielos projektos: klienti uzklauza ekspertu padomus par to, kas ir jāiesaista kā projekta grupas dalībnieks, kādām ir jābūt dalībnieku kompetencēm un resursiem attiecībā uz darba drošību un veselības aizsardzību un kurš pēc tam izstrādā un izmanto atlases kritērijus.

Nelielos projektos (t. i., projektos, kuros iesaistīts tikai viens darba uzņēmējs un kuri ilgst ne vairāk kā dažas dienas): klienti izmanto darba uzņēmējus, par kuriem tiem ir zināms no iepriekšējās pieredzes, ka tie spēj droši izpildīt ierosināto darbu.

Galveno projekta vadības pasākumu noteikšana attiecībā uz darba drošību un veselības aizsardzību, lai visi dalībnieki zinātu savus pienākumus un to, kā viņiem jāsadarbojas un jākoordinē sava darbība ar citiem

Klientiem vai projektu vadītājiem ir jāveic svarīgas funkcijas saskaņā ar 4. pantu.

Viens no izšķirošiem nosacījumiem ir atbilstošu pasākumu ieviešanas nodrošināšana projektēšanas un citu projekta sagatavošanas darbību laikā

Laba prakse

Lielos projektos: klienti uzklausa ekspertu padomus par to, kā ir jāpārvalda viņu projekti no darba drošības un veselības aizsardzības viedokļa un kuram pēc tam ir jānodrošina šādu pasākumu īstenošana.

Nelielos projektos: klienti vienojas ar saviem darba uzņēmējiem par atsevišķiem vienkāršiem sadarbības noteikumiem, lai garantētu drošību.

Klienta vajadzību noskaidrošana, lai tās varētu izpildīt vienlaicīgi ar to risku mazināšanu, kuriem pakļauti būvstrādnieki

Laba prakse

Lielos projektos: veic izpēti, lai izvērtētu klienta vajadzības un iespējas, apsverot būvniecības risinājumus un izvēloties iespējamus risinājumus, kas nerada liekus riskus.

Nelielos projektos: tas pats, tikai pragmatiskāk (piem., tā vietā, lai nomainītu bojātu jumtu pa daļām laiku pa laikam, nomaina visu jumtu, lai atbilstošas sastatnes vajadzētu uzstādīt tikai vienreiz, tādējādi palielinot drošību un samazinot izmaksas ilgtermiņā).

To citu cilvēku noskaidrošana, kuru drošību un veselību var nelabvēlīgi ietekmēt projekts, un darba kārtības noteikšana kopā ar viņiem vai ar atbilstošiem starpniekiem

Laba prakse

Lielos projektos: formāla pārskatīšana un darba attiecību nodibināšana (piem., ar apkārtnē esošiem uzņēmumiem, lietotāju uzņēmumiem (slimnīcām, skolām u. c.), autoceļu pārvaldēm, nomniekiem u. c.).

Nelielos projektos: sazināšanās ar šādām personām un problēmu un risinājumu apspriešana.

Informācijas apkopošana par pašreizējiem apstākļiem būvlaukumā, tā apkārtni un iespējamiem tehniskajiem un projektēšanas risinājumiem

Laba prakse

Lielos projektos: informācijas vajadzību grafika izstrāde un grupas locekļu iecelšana/citu dalībnieku pilnvarošana informācijas apkopošanai un tās vēlākai analizēšanai, lai noteiktu iespējamus risinājumus.

Nelielos projektos: apspriedes ar projektētāju un/vai darba devēju ierosinātajā būvdarbu vietā.

Projekta izvērsšana un citu lēmumu pieņemšana, veicot riska novērtējumu attiecībā uz paredzamiem darba drošības un veselības aizsardzības jautājumiem un — līdzīgi — piemērojot vispārīgos profilakses principus

Laba prakse

Lielos projektos: atsevišķi dalībnieki sniedz savu individuālo ieguldījumu apdraudējumu likvidēšanā un risku mazināšanā, un pārējie dalībnieki veic formālu strukturētu pārskatīšanu, attīstoties projektēšanas un citiem sagatavošanas darbiem.

Nelielos projektos: apspriedes ar projektētājiem/darba uzņēmējiem, pierakstot tikai to, kas ir būtisks darba drošības un veselības aizsardzības nodrošināšanai.

→ Sk. 1. Vispārīgie profilakses principi (VPP) attiecībā uz darba drošību un veselības aizsardzību, 17. lpp.

Atbilstošu termiņu noteikšana attiecīgā darba pabeigšanai

Laba prakse

Lielos projektos: formāla projekta plānošanas analīze, ko veic eksperti, ņemot vērā darba drošības un veselības aizsardzības apsvērumus.

Nelielos projektos: darba uzņēmēja specializēto zināšanu izmantošana, kad tiek apspriests un saskaņots pieņemams termiņš. Elastīga pieeja, ja rodas neparedzēti darba drošības un veselības aizsardzības apsvērumi.

→ Sk. 2.4.2. Darba drošības un veselības aizsardzības plāns, 59. lpp.

Darba drošības un veselības aizsardzības plānu izstrādes nodrošināšana, kad tas vajadzīgs (un līdzīga dokumenta nepieciešamības izvērtēšana, ja tādu neparedz vietējie tiesību akti)

Laba prakse

Lielos projektos: sagatavošana, ko veic koordinators, pilnībā ņemot vērā citviet šajās vadlīnijās sniegtos padomus.

Nelielos projektos: atbildīgās personas iecelšana īsa plāna sagatavošanai, pilnībā ņemot vērā apdraudējumus un riska pakāpi.

→ Sk. 2.4.2. Darba drošības un veselības aizsardzības plāns, 59. lpp.

c) Priekšdarbi

Ja tiek identificēti apdraudējumi, kuru novēršanai būs vajadzīgs ilgāks laiks (piem., pakalpojumi un komunālie pakalpojumi, azbesta aizvākšana u. c.), bieži vien lietderīgi ir tos novērst pirms pārējo būvdarbu veikšanas.

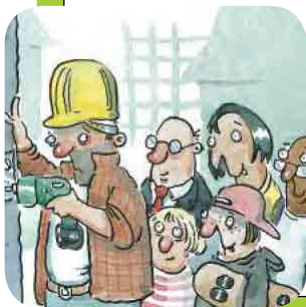
Piemēram, augstsprieguma elektropārvades kabeļus, kas traucē jauna ceļa izbūvei, ir iespējams identificēt jau projekta izstrādes posmā, lai īstenotu attiecīgus pasākumus un tādējādi aizsargātu darbiniekus pret risku.

d) Piemēri par 3 dažādiem projektu veidiem

79. piemērs

Tiek būvēta jauna daudzdzīvokļu dzīvojamā ēka ar 7 stāviem, no kuriem pirmais tiks izmantots komerciāliem mērķiem, bet 2 pazemes stāvi tiks izmantoti garāžām, netālu no skolas un ceļa ar intensīvu satiksmi.

Risinājumi: tā kā blakus atrodas skola un ceļš ar intensīvu satiksmi, sastatnēm ir vajadzīgi drošības tīkli, lai novērstu priekšmetu nokrišanu ārpus būvlaukuma. Lai novērstu tādu cilvēku (jo īpaši skolēnu) iekļūšanu būvlaukumā, kuriem tas nav atļauts, būs vajadzīgs arī atbilstošs norobežojošs žogs ar vārtu apsardzi.

80. piemērs

Individuālas garāžas būvniecība privātam īpašniekam (ģimenei), izmantojot mazāk nekā 500 cilvēkdienu.

Mājas īpašnieks ir klients, un darbu veikšanai būs vajadzīgi vairāki darba uzņēmēji/apakšuzņēmēji (piem., viens darba uzņēmējs objekta celtniecībai, cits — elektroietaišu ierīkošanai).

Risinājumi: tā kā projektā būs iesaistīts vairāk nekā viens darba uzņēmējs, ir vajadzīgi darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinatori. Projektētājs piekrit uzņemties pirmsbūvniecības posma funkcijas, un viens no darba uzņēmējiem tiek iecelts izpildes posmam.

81. piemērs

Tiek būvēta jauna dzelzceļa līnija lauku teritorijā, projektā iesaistot dažādus specializētus projektētājus un arī dažādus specializētus darba uzņēmējus.

Būvdarbi tiek iedalīti atsevišķos kopumos (piem., zemes darbi (rakšanas darbi, limeņošana, gulšņi un sliedes) un elektrifikācija (stabi, elektrokabeļi, kontakttīkli)). Katram no šiem darba uzņēmējiem būs apakšuzņēmēji.

Risinājumi

Dzelzceļa uzņēmumam (klientam) ir jāieceļ darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinatori, jo projektā būs iesaistīts vairāk nekā viens darba uzņēmējs.

Tipiskas problēmas šāda veida projektā agrīnā sagatavošanas posmā rada piekļuve būvlaukumam. Var būt nepieciešami pagaidu ceļi. Projektā jāņem vērā šādi pagaidu darbi un to plānošana, jo to veikšana var būt saistīta ar papildu apdraudējumiem.

4.1.2. Projekta izstrādes posms

Jāņem vērā, ka projekta vadītāja definīcija ir plaša un ietver projektētājus, kuri rīkojas klienta vārdā ("Būvlaukumu" direktīvas 2. panta c) punkts). Direktīvas projekta izstrāde ir minēta 4. pantā, kas attiecas uz vispārīgajiem principiem, kuri jāievēro projektu sagatavošanas posmos.

→ **Sk. 4.1.2. e) Kas ir projektētājs?, 84. lpp., un Vispārīgo profilakses principu ievērošana, 39. lpp.**

Direktīva paredz, ka projektu vadītājiem vai klientiem dažādajos projekta izstrādes posmos ir jāņem vērā vispārīgie profilakses principi. Darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinatori projektā sagatavošanas posmos ir, cita starpā, jākoordinē šādu prasību izpilde.

Tāpēc projektētājiem ir lietderīgi identificēt ar projektēšanu saistītās klientu, projektu vadītāju un šādu koordinators funkcijas un sniegt ieguldījumu, lai palīdzētu mazināt arodslimību un ievainojumu gadījumu skaitu būvniecības nozarē.

Turpmākais teksts būs noderīgs projektu vadītājiem, klientiem un darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinatoriem projektu sagatavošanas posmos, lai labāk izprastu, ko projektētāji var darīt, un tas palīdzēs projektētājiem izpildīt to, ko no tiem sagaida citi projekta dalībnieki.

Labā prakse

Atšķirībā no direktīvā noteiktās pieejas, kas izmantojama, nosakot minimālās darba drošības un veselības aizsardzības prasības darbam, kuru veic būvlaukumos (sk. direktīvas 4. pielikumu), direktīva tikai paredz, ka projekta vadītājam vai klientam ir jāņem vērā vispārīgie profilakses principi. Tas nodrošina dalībniekiem, kuri izstrādā projektus, ievērojamu brīvību izmantot savas profesionālās prasmes apmierinošu projektēšanas risinājumu izstrādē, nevis ierobežo tās ar noteiktām prasībām. Turpmākajā tekstā par projektēšanu ir izskaidroti daži no pamatjautājumiem un sniegta labas prakses izklāsts projektēšanas darbu virzīšanai.

Ir svarīgi, lai personas, kas izvēlas projektētājus, būtu, cik vien tas pamatoti iespējams, pārliecinātas, ka ieceltie projektētāji ir kompetenti veikt savas funkcijas, kas saistītas ar darba drošību un veselības aizsardzību, un ka tie ir iecerējuši atvēlēt pietiekamus resursus šādu uzdevumu izpildei. Pirms iecelšanas veicamās izpētes veids, apjoms un virziens būs atkarīgi no projekta iespējamā apjoma, sarežģītības, kā arī apdraudējumiem un riskiem.

Projektētājiem ir iespēja sniegt ievērojamu ieguldījumu darba drošībā un veselības aizsardzībā, identificējot un likvidējot apdraudējumus un veicot riska mazināšanas pasākumus visos projekta izstrādes posmos.

Darba drošības un veselības aizsardzības jautājumu risināšana jāuzskata par labas projektēšanas prakses sastāvdaļu tāpat kā estētika, funkcionalitāte, projekta priekšizpēte, izmaksas utt.

Nav lietderīgi pabeigt projekta izstrādi un tikai tad pievērsties darba drošības un veselības aizsardzības jautājumiem. Ja izmanto šādu pieeju, pastāv risks, ka daži sākotnējie lēmumi var izrādīties nederīgi un ka var būt nepieciešams papildu darbs, kas ietver pārprojektēšanu un attiecīgi rada papildu izmaksas.

Izpratne par iespējamiem apdraudējumiem un riskiem, kas var izrietēt no projektēšanas lēmumiem, ir būtiska daļa no projektētājam nepieciešamās kompetences. Tas nozīmē, ka ir jābūt pietiekamām zināšanām par darbu veidiem (tostarp jebkādiem pagaidu darbiem, kas būs jāiekļauj projektos vai ko projekti var nelabvēlīgi ietekmēt).

Projektētājiem jāizmanto racionāla pieeja attiecībā uz darba drošības un veselības apdraudējumiem un riskiem, tādējādi sniedzot vērtīgu ieguldījumu ar kvalitatīvu projektu starpniecību. Jo būtiskāki ir apdraudējumi un lielāki iespējamie riski, jo vairāk citi projekta dalībnieki gaidīs no projektētājiem cerībā, ka tie darīs visu, ko varēs, lai novērstu šādus riskus un apdraudējumus, veicot projekta izstrādi.

Līdzīgi arī projektējot pagaidu darbus (piemēram, pagaidu balsti vai pagaidu piekļuve un darba vietas), kas var būt vajadzīgi būvdarbu laikā, ir jāņem vērā vispārīgie profilakses principi.

a) Iesaistītie dalībnieki

Ir vairāki dalībnieki, kas var sniegt ieguldījumu projekta izstrādes posmā.

Tie var būt šādi:

- projektētāji, kuri izstrādā projektus, ņemot vērā vispārīgos profilakses principus;
- klienti vai projektu vadītāji, kuri nodrošina, ka projektētāji izstrādā projektus saskaņā ar direktīvu;
- darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinatori projekta sagatavošanas posmā, kuri koordinē projektētāju un citu dalībnieku darbu projekta izstrādes laikā, lai nodrošinātu, ka projektu izstrādē tiek ievēroti vispārīgie profilakses principi;
- darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinatori projekta sagatavošanas posmā, kuriem var būt pienākums sniegt ieguldījumu, lai pabeigtajos projektos tiktu ņemtas vērā būvdarbu veicēju vajadzības, pieprasot vispārīgo profilakses principu ievērošanu;
- arī darba uzņēmēji, darba devēji un pašnodarbinātie, kuriem jāveic būvdarbi, var sniegt ieguldījumu;
- materiālu un iekārtu (kas paredzētas vai nu iebūvēšanai, vai izmantošanai būvdarbu laikā) piegādātāji;
- personas, kuras atbild jebkuriem pastāvīgajiem darbiem būvlaukumā, un līdzīgi arī personas, kuras atbild par jebkurām jaunajām darbībām, tiklīdz projekts ir pabeigts;
- personas, kuras atbild par blakus esošajām darba vietām un darbiem (ieskaitot citus būvlaukumus, transporta sistēmas u. c.) neatkarīgi no tā, vai šie darbi ir pastāvīgi vai īslaicīgi, un kuras vēlēšies nodrošināt, ka to darbi netiek pakļauti riskam un arī nepakļauj būvstrādniekus riskam;
- personas, kuras atbild par citām blakus esošajām vietām un darbībām, kas nav saistītas ar darbu un kas ir jāņem vērā darba drošības un veselības aizsardzības nolūkos;
- vietējo kopienu pārstāvji, ievēlētas amatpersonas, viņu darbinieki un citas kopienu grupas.

Ja iespējams, projektētājiem var būt lietderīgi ņemt vērā šādu plašu iesaistīto dalībnieku klāstu, lai:

- izveidotu savstarpēju sadarbību;
- pieņemtu atbilstošus projektēšanas lēmumus;
- nodrošinātu svarīgas informācijas pieejamību projekta vajadzībām kopumā.

Klientiem vai projektu vadītājiem, viņu darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinatori projekta sagatavošanas posmā un projektētājiem būs jāizlemj, kā to var racionāli panākt, lai palīdzētu projektu izstrādē. Šim jautājumam nav vienota risinājuma. Jāņem vērā projekta veids un apjoms un apdraudējumi, kam pakļauti būvstrādnieki un citi dalībnieki un kas būs jārisina un jāpārvalda visā projekta laikā.

Darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinatoriem projekta sagatavošanas posmā ir savi pienākumi projekta izstrādes koordinēšanā darba drošības un veselības aizsardzības nolūkos.

82. piemērs

Visu projektētāju darbs tiek apvienots vienā BIM (būvniecības informācijas modeli), tas ir, datorizētā projektēšanas rīkā, kas apvieno vairāku projektētāju darbu un, citu funkciju starpā, identificē atsevišķas neatbilstības projektos), lai mazinātu risku, kas izriet no nesaderīgiem projektiem.

b) Kalpošanas laiks

Projektētājiem ir jāisto uz kalpošanas laiku vērstā pieeja, lai viņi izvērtētu ne tikai to, kā objekts tiks sākotnēji uzbūvēts, bet arī to, kā to var droši uzturēt labā kārtībā, veikt tā apkopi, atjaunot dekorējumus, atjaunot pašu objektu, remontēt un, visbeidzot, nojaukt. Jāņem vērā arī citi objekta kalpošanas laika posmi, kad var tikt projektētas un citu īstenotas tādas darbības kā aprikošana, izmaiņu veikšana un pārbūve.

Tas nozīmē, ka projektētājiem ir jāņem vērā, kuras personas var tikt pakļautas apdraudējumam, kad tās:

- uzsākas ierosinātos būvdarbus;
- veic turpmākus būvdarbus objekta kalpošanas laikā iecerētajam ēkas izmantojuma mērķim, beidzot ar tā nojaukšanu.

Būvlaukumu direktīva neparedz projektētājiem pienākumu izvērtēt to cilvēku drošību un veselības aizsardzību, kuri nav iesaistīti būvdarbos un kuri izmanto pabeigtu objektu citos veidos. Taču ir skaidrs, ka ir lietderīgi to tomēr darīt, vēl jo vairāk tāpēc, lai izpildītu plašākas klientu cerības.

c) Projektēšana citu drošībai

Laba prakse

Papildus minētajam projektētājiem ir lietderīgi ņemt vērā:

- sabiedrības locekļus un citas personas, kuras nav iesaistītas būvdarbos, bet kuras var tikt apdraudētas;
- personas, kas izmantos pabeigto objektu kā darba vietu (sk. turpmāk);
- personas, kas veic objekta uzturēšanas darbus, kurus varētu stingri neuzskatīt par būvdarbiem.

d) Projektēšana "izmantošanai"

Noteiktā projekta izstrādes posmā ir pilnībā jāizvērtē, kā pabeigtais objekts tiks izmantots kā darba vieta, lai objekts ļautu cilvēkiem (piemēram, īpašniekiem, iemītniekiem un lietotājiem) izpildīt citas ES direktīvas, piemēram, Darba vietu direktīvu un citas atsevišķas direktīvas, kas izstrādātas saskaņā ar Pamatdirektīvu (89/391/EEK).

Lai gan projektētājiem nav šāda konkrēta pienākuma saskaņā ar Būvlaukumu direktīvu (92/57/EEK), ir skaidrs, ka klientu interesēs ir, lai pabeigtie objekti būtu tādi, kurus var nodot ekspluatācijā, neveicot dārgas izmaiņas. Lietotāji vai citas personas, kurām ir pieredze saistībā ar iespējamām lietotāju vajadzībām, ir papildu dalībnieki, ar kuriem var būt lietderīgi apspriesties darba drošības un veselības aizsardzības nolūkos.

Projektētājiem ir jāņem vērā attiecīgās valsts tiesību akti, lai uzzinātu iespējamās papildu prasības.

e) Kas ir projektētājs?

Jebkurš dalībnieks var pieņemt ar projektēšanu saistītus lēmumus. Projektēšanas lēmumus pieņem ne tikai parastie projektētāji, piemēram, arhitekti, inženiertehniķi un konstrukciju inženieri. Bieži vien ir arī citi speciālisti un arī projektētāji, tostarp tie, kuri projektē mehāniskos un elektriskos pakalpojumus, liftus, apšuvumus, un citi, kuri ir "projektēšanas, piegādes un uzstādīšanas" speciālisti, un arī pagaidu nostiprināšanas darbu projektētāji. Projektēšanas lēmumu pieņem jebkurš, kurš izvēlas noteiktu materiālu vai vielu. Projektētāji var būt klienti, darba uzņēmēji un citi, ciktāl viņi veic projektēšanas darbu vai pieņem projektēšanas lēmumus. Ja projektētāji ierosina vairākas iespējas citām personām, teiksim, klientiem, tad projektētājiem ir jābūt pārliecinātiem, ka katra iespēja ir piemērota izmantošanai.

83. piemērs

Plānojot notekūdeņu attīrīšanas iekārtu, ir lietderīgi, ja projektēšanā vadību uzsākas procesa inženieris, kurš pārzina bioloģiskās attīrīšanas posmus un mehānisko aprikojumu. Šādam vadošajam projektētājam, protams, ir jāpiemīt zināšanām, kas ļauj izstrādāt projektus, ņemot vērā Būvlaukumu direktīvu.

Projektētāji ir iesaistīti ne tikai jaunos darbos. Projektētāji ir iesaistīti arī projektēšanas darbos, kas saistīti ar aprikošanu, izmaiņu veikšanu, pārbūvi, apkopi, dekorējumu atjaunošanu, renovāciju, remontu un nojaukšanu.

f) Empīriskie projekti

Lai gan projekti parasti tiek izstrādāti vai nu uz papīra, vai elektroniski, dažos gadījumos tā nav. Visbiežāk tas ir saistīts ar empīrisku projektu lēmumiem, kurus bieži vien pieņem uz vietas, vai nu par pastāvīgiem vai īslaicīgiem darbiem (ieskaitot pagaidu balstus un pagaidu darba platformas). Tomēr tie joprojām ir projekti, kuros jāievēro vispārīgie profilakses principi.

g) Apdraudējumu identificēšana un risku pārvaldība

Apdraudējumu identificēšana un risku pārvaldība ir būtiski procesi, kuri projektētājiem ir jāizprot un jāizmanto visā projekta izstrādes procesā.

Valstu tiesību aktos šis jautājums ir izvērtēts vairākos veidos, tomēr pamatdoma ir tāda, ka projektos ir jāievēro vispārīgie profilakses principi, tas ir:

- identificējot un likvidējot apdraudējumus, un, ja tos pilnībā likvidēt nav iespējams;
- mazinot riskus, ko rada jebkādi paliekošie apdraudējumi, līdz pieņemamam līmenim;
- pilnībā ņemot vērā vispārīgo profilakses principu "hierarhiju".

Pamatmērķis ir izstrādāt projektus tā, lai, ciktāl iespējams, būvdarbus varētu veikt droši visā objekta kalpošanas laikā.

→ Sk. 1.3. Riska novērtējums, 22. lpp.

Labā prakse

Labā projekta izstrāde bieži vien ir iteratīvs process, kurā tiek izstrādāta dokumentācija projekta uzmetumu, izdarīto pieņēmumu, rasējumu, aprēķinu, citiem projektētājiem paredzētu piezīmju u. c. veidā.

Rakstveida dokumentācijas izstrāde projektēšanas procesā ir daļa no labi pārvaldītas pieejas, lai gan direktīva skaidri neparedz konkrētu pienākumu izstrādāt jebkādu rakstveida dokumentāciju. Būs situācijas, kad rakstveida dokumentācijas priekšrocības būs ierobežotas, piemēram, vienkāršiem projektiem, kuros viens projektētājs risina visus ar projektēšanu saistītos jautājumus ierobežotā termiņā.

Labā prakse

Dokumentācijas izstrāde attiecībā uz darba drošību un veselības aizsardzību tieši tāpat, kā tiek izstrādāta dokumentācija par citiem jautājumiem, ja projektos ir iesaistīti citi projektētāji un projektēšanas grupas ilgākus laika posmus.

Projekta izstrādes posmi

Ir vairāki veidi, kā projektētāji iedala projekta izstrādes procesu atsevišķos posmos.

Tie ir šādi:

- sākotnējais un detalizētais projekts;
- koncepcija, shēma un detalizēts projekts;
- piecu posmu pieeja: 1. novērtēšana, 2. projekta uzmetums (kā divi sagatavošanas posmi), 3. koncepcijas izstrāde, 4. projekta attīstīšana, 5. tehniskais vai detalizētais projekts.

Visvienkāršākajiem projektiem vienlīdz iespējams ir tikai viens posms.

Darba drošības un veselības aizsardzības nolūkos pārsvārā nav nozīmes tam, kādi posmi vai procesi tiek izmantoti projekta izstrādē. Galvenais ir nodrošināt, lai izmantotā pieeja būtu strukturēta un racionāla un lai atbilstošie darba drošības un veselības aizsardzības jautājumi tiktu ņemti vērā katrā projekta izstrādes posmā.

84. piemērs

Ierosinātās objektu būvēšanas vietas tiek pārvietotas uz nepiesārņotajām vai mazāk piesārņotajām būvlaukuma daļām konceptuālās projektēšanas laikā, lai novērstu nepieciešamību veikt darbus piesārņotā gruntī.

Projektēšanas procesa strukturēšana

Projektētājiem projekta izstrādes laikā ir jāizmanto strukturēta pieeja attiecībā uz darba drošību un veselības aizsardzību.

Labā prakse

Noskaidrot klientu vajadzības.

Noskaidrot, kādiem dalībniekiem jābūt iekļautiem projektēšanas grupā un ar ko jāapspriežas, vai kas ir citādi jāiesaista projekta izstrādes laikā.

Noteikt projekta informācijas vajadzības.

Identificēt apdraudējumus, kas var rasties būvdarbu laikā īstenota projekta dēļ visā objekta kalpošanas laikā un līdzīgi arī tad, kad objekts tiek izmantots kā darba vieta.

Likvidēt apdraudējumus, ja tas ir iespējams, un mazināt riskus, ko rada paliekošie apdraudējumi, ievērojot vispārīgos profilakses principus (izvērtēt/mainīt projekta risinājumus, darba metodes, materiālus).

Ar projekta starpniecību sniegt informāciju par projekta riskiem, kas citiem cilvēkiem var nebūt acīmredzami.

Nodrošināt informāciju darba drošības un veselības aizsardzības dokumentācijas izstrādei.

Direktīvas 2. pielikumā ir minēti daži darbi, kas saistīti ar īpašiem darbinieku darba drošības un veselības apdraudējumiem. Projektētājiem ir jāpievērš tiem īpaša uzmanība.

h) Klientu vajadzību noskaidrošana

Šāda vajadzību noskaidrošana var būt saistīta tikai ar mērķi, kuram tiks izmantots pabeigtais objekts, bet var būt arī cita būtiska informācija, kas jānoskaidro no klienta.

85. piemērs

Vēlākas aprikošanas prasības un ilgāka termiņa plāni objekta turpmākai pilnveidošanai, veicot ietilpinošas izmaiņas un paredzamos pārveidojumus citiem izmantojuma mērķiem.

Šādos gadījumos projektu var izstrādāt tā, lai vēlākie projektēšanas darbi netiktu lieki sarežģīti.

i) Noteikšana, kam jābūt iekļautam projektēšanas grupā un ar ko jāapspriežas, un kas ir citādi jāiesaista projekta izstrādes laikā

Projektēšanas grupā ir jābūt iekļautiem dalībniekiem, kuriem ir zināšanas, prasmes, kompetence un pieredze darba veikšanā, vēl jo vairāk tāpēc, ka viens no pašsaprotamiem pamatnosacījumiem, kas projektētājam jāievēro, pirms klients dod rīkojumu un projektētājs to pieņem, ir klienta prasību izpildīšana attiecībā uz kompetenci.

Vairumā gadījumu būs nepieciešams sadarboties ar citiem, lai pārliecinātos, ka darba drošības un veselības aizsardzības apsvērumi tiek pietiekami ņemti vērā. Var būt nepieciešams iesaistīt plašu cilvēku klāstu. Tie var būt specializētie projektētāji, speciālisti ar īpašām zināšanām par iespējamām būvniecības metodēm un klienta pārstāvjus, kuri izmantos un uzturēs pabeigto objektu, kā arī darba drošības un veselības aizsardzības lietu speciālisti.

Būs nepieciešams arī ņemt vērā, kādā veidā klients vai projekta vadītājs vēlēties iesaistīties, lai pārliecinātos, vai projektētāji projektu izstrādē ir ņēmuši vērā vispārīgos profilakses principus. Ja projektam ir jāieieļ darba drošības un veselības aizsardzības koordinators projekta sagatavošanas posmā, tad būs jāņem vērā arī tas, kur un kā šāds koordinators sadarbosies ar projektēšanas grupām.

Laba prakse

Ja ir iecelti darba uzņēmēji, iesaistīt tos apspriežu procesā, lai tie ar savām zināšanām un pieredzi darba drošības un veselības aizsardzības jautājumos varētu sniegt ieguldījumu projekta izstrādes posmā.

Iesaistīt dalībniekus, kuri piedalīsies objekta vēlākajā izmantošanā, uzturēšanā un apkopē, jo viņi var nodrošināt lielāku skaidrību par apdraudējumiem, kas var rasties, un iespējamiem veidiem, kā tos novērst projektēšanas laikā.

j) Projekta informācijas vajadzību noteikšana

Pārsvārā ir trīs aspekti, kas jāņem vērā, nosakot projekta informācijas vajadzības.

- Informācija par vispārējo vidi, kurā tiks būvēts objekts, un ierosināto būvdarbu veikšanas vietu (ieskaitot jebkuru esošo darba drošības un veselības aizsardzības dokumentāciju).

Parasti tā tiek apkopota projekta sākotnējos posmos. Projektēšanas grupai ir jāizskata šāda informācija un jāidentificē jebkādas nepilnības. Jāveic pasākumi jebkādu trūkumu izlabošanai.

- Informācija par īpašām klientu vajadzībām un prasībām, kuru izpildi tie sagaida no projektēšanā un būvniecībā iesaistītajiem dalībniekiem.

Šie jautājumi ir jāatrisina ar klientu pirms projektēšanas darbu uzsākšanas. Klienta prasības var attiekties arī uz

darba drošības un veselības aizsardzības standartiem, kuru ievērošanu tie sagaida no iesaistītajām personām visā projekta gaitā gan tā sagatavošanas, gan izstrādes, gan būvniecības posmā, gan arī visā kalpošanas laikā. Projektētājiem jāņem vērā, ka var būt iespējamās šādas plašākas prasības un ka var būt arī nepieciešams sniegt ieguldījumu to izpildē.

- Informācija par iespējamām būvniecības metodēm, kas var tikt izmantotas.

Šis pēdējais aspekts ir atkarīgs no izvērtētajiem projektēšanas risinājumiem. Projektētājiem ir jāzina, kā iespējamās būvniecības metodes var ietekmēt darba drošību un veselības aizsardzību. Palīdzēt var citi projekta grupas dalībnieki, un projektētājiem viņi ir aktīvi jāiesaista, lai labāk izprastu iespējamās apdraudējumus un vairotu zināšanas par alternatīviem projektēšanas risinājumiem.

k) To apdraudējumu identificēšana, kuri var rasties objekta kalpošanas laikā

Ir jāņem vērā apdraudējumi, kam tiek pakļauti cilvēki būvdarbu laikā un visā ar projektu radītās uzbūvētās vides kalpošanas laikā, lai projektētāji varētu sniegt vislielāko iespējamo ieguldījumu darba drošības un veselības aizsardzības uzlabošanā. Tāpat projektētāji var racionāli izvērtēt apdraudējumus un riskus, kas ir iespējami, objektu izmantojot kā darba vietu, un ko var likvidēt vai mazināt, izstrādājot kvalitatīvu projektu.

Apdraudējumu identificēšana ir jāveic katrā projekta izstrādes procesa posmā, un tajā ir jāiesaista cilvēki ar vajadzīgajām zināšanām. Visvienkāršākajos projektos visas vajadzīgās zināšanas un pieredze var būt vienai personai. Vissarežģītākajos projektos atbilstoša var būt formālāka pieeja, iesaistot grupu, kurā iekļauti projekta dalībnieki, un izmantojot strukturētas analīzes sistēmu.

Apdraudējumu identificēšanai katrā posmā jābūt pietiekami stingrai, lai nodrošinātu pareizo lēmumu pieņemšanu. Pieeja, ko izmanto attiecībā uz darba drošību un veselības aizsardzību, ir jāiekļauj ierastajā projektēšanas praksē un pārbaudes un apstiprināšanas sistēmās. Resursi var būt izmantoti ļoti nelietderīgi, ja vēlāk tiek konstatēts, ka ir jāpārskata iepriekš pieņemtie lēmumi un jāveic pārprojektēšana.

Apdraudējumu identificēšanā katra projekta izstrādes posmā (piem., koncepcijas, shēmas un detalizētās izstrādes posmā) galvenā uzmanība jāpievērš konkrētajā brīdī pieņemtajiem lēmumiem un to iespējamai ietekmei uz darba drošību un veselības aizsardzību. Vislabāk ir izmantot strukturētu pieeju, lai varētu izvērtēt katras apsvērtās projekta iespējas ietekmi. Daudzas projektēšanas organizācijas ir ieviesušas apdraudējumu identifikācijas sistēmas kā daļu no to kvalitātes nodrošināšanas sistēmām. Citos gadījumos projektētājiem kā atgādnis var būt noderīgi vispārīgi apdraudējumu saraksti.

→ **Sk.3. Apdraudējumi un riski visos būvniecības projekta posmos — daži piemēri, 69. lpp.**

Apdraudējumu identificēšanu var veikt, pamatojoties uz “pirmajiem principiem”, par katru jautājumu izskatot vispārīgu apdraudējumu sarakstu. Tomēr tas var izrādīties nelietderīgi, ņemot vērā pieejamo laiku un resursus un iespējamību, ka sarežģītāki apdraudējumi var palikt neievēroti.

Apdraudējumu identificēšanu projekta izstrādes posmā vislabāk ir veikt projektētājiem — viņiem ir jāpieņem pietiekamām zināšanām un pieredzei darba drošības un veselības aizsardzības jautājumos un jābūt spējīgiem identificēt galvenos apdraudējumus, kas jāizvērtē katrā projekta izstrādes posmā.

Labā prakse

To apdraudējumu un problēmu piemēri, kuri var rasties projekta koncepcijas izstrādes posmā un kurus var būt nepieciešams izvērtēt:

- vispārējā vide projekta būvdarbu apkārtnē (tostarp citas darbības, ēkas, citas konstrukcijas, citi objekti un citas personas, piem., sabiedrība, ko var ietekmēt būvniecības darbības);
- pati būvdarbu veikšanas vieta un jebkādas tajā veicamās pastāvīgās darbības;
- jaunu objektu izvietošana, ieskaitot jebkādu konverģenci, un ietekme uz darba telpu un darbinieku labklājības aprikojumu būvdarbu laikā;
- konstrukcijas formas un materiālu izvēle galvenajiem komponentiem;
- būvdarbu veikšana uz vietas un konstrukciju salikšana ārpus būvlaukuma;
- projekta elementu, piemēram, iekārtu telpu un galveno pievadeļu izvietošana;
- jebkādi iespējamie pagaidu darbi un jebkāda iespējamā mijiedarbība starp tiem un pastāvīgajiem darbiem;
- ietekme uz loģistiku materiālu plūsmai uz būvlaukumu un no tā;
- ietekme uz galveno būvlaukuma iekārtu izvēli;
- darba metodes, kas var tikt izmantotas būvniecības laikā;
- vadības pieredze un kompetence, kā arī ar nozari saistīto tehnisko zināšanu bāze (ieskaitot projektētājus, piegādātājus un darba uzņēmējus), un līdzīgi arī darbinieku pieredze un kompetence;
- pabeigtā projekta kā darba vietas iecerētā vēlākā izmantošana;
- tā pastāvīga uzturēšana, tīrīšana, dekorējumu atjaunošana un citi apkopes darbi;
- jebkādas prasības attiecībā uz iespējamām turpmākajām izmaiņām;
- objekta iespējamā nojaukšana;
- piekļuves un evakuācijas maršruti, ņemot vērā satiksmes pārvaldību.

86. piemērs

To apdraudējumu piemēri, kuri rodas shēmas projekta izstrādes posmā un kam jāpievērš uzmanība:

- projekta koncepcijas izstrādes laikā izvērtēto jautājumu detalizētāka izvērtēšana pēc tam, kad ir pieņemti būtiskākie lēmumi;
- tirdzniecības un loģistikas darbības, kas tiek veiktas uz vietas, īpašu uzmanību pievēršot tām, kuras, kā vispārzināms, rada lielākus darba drošības un veselības apdraudējumus visā objekta kalpošanas laikā.

87. piemērs

To apdraudējumu piemēri, kuri rodas projekta detalizētās izstrādes posmā un kam jāpievērš uzmanība:

- objekta sastāvdaļu montāža un iespējamā demontāža;
- pagaidu aprikojuma montāža un iespējamā demontāža;
- vienkāršība, ar kādu pabeigtā objekta atsevišķās daļas var tikt uzturētas labā kārtībā un koptas;
- tas pats attiecībā uz darba drošības un veselības aizsardzības apsvērumiem objekta lietošanas laikā (atzīstot, ka šis jautājums būs jāizlemj klientam un lietotājam, nevis jebkuram citam saskaņā ar Būvlaukumu direktīvu).

Labā prakse

Īsi dokumentēt identificētos apdraudējumus un vēlāk — veidus, kā tie novērsti.

Apmainīties ar atbilstošo darba drošības un veselības aizsardzības informāciju starp projektēšanas grupām, kad projekti tiek nodoti no vienas grupas citai, lai mazinātu iespējamību, ka svarīgus lēmumus atceļ personas, kurām var nebūt pilnīgas izpratnes par sekām.

I) Vispārīgo profilakses principu ievērošana

Izvairšanās no riskiem, likvidējot apdraudējumus

Pirmais un galvenais no vispārīgajiem profilakses principiem ir izvairšanās no riska, likvidējot apdraudējumus. Šis princips ir vienmēr jāievēro, kad vien tas iespējams. Šāda pieeja bieži vien ir salīdzinoši viegli īstenojama sākotnējās (vai konceptuālās) projektēšanas posmā, bet savukārt grūtāk īstenojama, projektam atstoties.

→ **Sk. 1.2. Vispārējie profilakses principi, 18. lpp.**

88. piemērs

Vispārējā izvietojuma pārplānošana var ļaut izvairīties no bīstama satiksmes apdraudējuma vietā, pa kuru notiek iekļūšana būvlaukumā, gan būvdarbu veicējiem, gan vēlākajiem lietotājiem.

Būtībā ir jāatzīst, ka cilvēki tiek ievainoti būvlaukumos vai nu to darbību dēļ, kuras veic viņi paši, vai arī vispārējās darba vides dēļ (ieskaitot citu cilvēku veiktās darbības).

No tā, protams, izriet, ka ievainojumu un veselībai nodarītā kaitējuma iespējamību būvdarbu laikā var mazināt, izstrādājot projektus, kuros paredzēts mazāks projektā iesaistīto skaits, vienlaikus:

- palielinot konstrukciju salikšanu ārpus būvlaukuma;
- izvēloties procesus, kas saīsina nepieciešamo uz vietas veicamā darba laiku (t. i., projekta priekšizpēti).

Tas pats attiecas uz vēlākajiem būvdarbiem visā atlikušajā objekta kalpošanas laikā, ja apdraudējumu iedarbību var mazināt, paredzot apdares materiālus, kuriem nav vajadzīga apkope.

Ja ir acīmredzams, ka apdraudējumus var likvidēt ar aizstāšanu, svarīgi ir pārbaudīt, vai izmantotie līdzekļi neviļus neizraisa citus apdraudējumus.

89. piemērs

Konstrukciju salikšana ārpus būvlaukuma var palielināt īstermiņa riskus laikā, kad būvlaukumā tiek uzstādītas lielas saliekamās konstrukcijas, ja šādi montāžas riski netiek pilnībā izvērtēti projektēšanas laikā.

→ **Sk. 4. pielikumu "Projekta diagramma", 5. aile, 125. lpp.**

Nenovēršamu risku novērtēšana

Ne visus apdraudējumus var likvidēt, un daži nenovēršami apdraudējumi paliks.

Projektētājiem ir jāņem vērā riski, kas izrietēs no projektēšanas lēmumiem, kurus viņi pieņem individuāli, no lēmumiem, kurus viņi pieņem kopā ar citiem, un no lēmumiem, kas ir pašsaprotami, jo neviens nav iedomājies tos apsvērt. (Pēdējais gadījums ir īpašs gadījums, kad projektēšanas koordinācija ir nepietiekama vai tādas nav un kad lēmumu varētu vienlīdz pieņemt divi vai vairāki projektētāji, bet neviens to nedara — piem., spriežot par to, kā tiks ietekmēta darba drošība un veselība pagaidu un pastāvīgo darbu projektēšanas mijiedarbībā.)

Ja projektētāji izmanto strukturētu pieeju, viņu rīcībā jau ir izstrādāti to problēmu vai darbību saraksti, kuras var izraisīt apdraudējumus un kuras vēl nav atrisinātas.

Labā prakse

Izmantot vienkāršu kvalitatīvās riska novērtēšanas un mazināšanas sistēmu, kas ir īpaši piemērojama konkrētajam projektam, izvērtējot, kā projektēšanas lēmumi var visefektīvāk mazināt:

- darba drošības un veselības apdraudējumu iespējamību;
- iespējamo ievainojumu smagumu;
- ievainojumu riska iedarbības biežumu un ilgumu.

Īpaši sarežģīts kvantificēts riska novērtējums diez vai būs vajadzīgs, ja vien projekta aspekti nav tādi, kas var izraisīt smagu nelaimes gadījumu risku.

Projektētājiem ir jāpievēršas riska mazināšanai, izmantojot zināšanas un pieredzi, kas viņiem (un pārējiem dalībniekiem, ar kuriem viņi apspriedušies) ir saistībā ar darbībām, kuras būs jāveic visā objekta kalpošanas laikā. Ja ir bijis nepieciešams veikt izpēti un izmēģinājumus (piem., jaunām vai nezināmām darbībām), informācija par apdraudējumiem un kontroles pasākumiem papildinās vispārējo informācijas bāzi.

Uzmanības pievēršana būtiskiem riskiem noteikti atmaksāsies. Līdzīgā veidā ir arī pietiekami jāizvērtē aspekti, kas var izraisīt salīdzinoši nenozīmīgus ievainojumus, ja tos var mazināt, it īpaši, ja tas iespējams ar nelielām izmaksām.

Veselībai nodarītā kaitējuma novēršanai, tostarp jau sākot no darbinieku pakļaušanas riskam ilgākā termiņā, ir jāpiešķir pienācīga, nevis virspusīgāka uzmanība, kā tas ir attiecībā uz vairāk acīmredzamiem drošības apsvērumiem. Projektētājiem nav vienkārši jāsecina, ka riskus var novērst citi dalībnieki projekta izpildes posmā.

Daudzas riska mazināšanas projektēšanas stratēģijas jau būs labi zināmas, pamatojoties uz pieredzi un zināšanām, kas iegūtas līdzšinējā labā praksē, un tās būs viegli pārņemamas. Kā viens no darba kārtības jautājumiem jāiekļauj arī jauninājumu ieviešana, īstenojot jaunas projektēšanas pieejas, lai nozares veikspēja varētu nepārtraukti uzlaboties.

Labā prakse

Iesaistīt citus dalībniekus projekta grupā, lai darba drošības un veselības aizsardzības jautājumus varētu pārskatīt kopīgi katrā projekta izstrādes posmā, jo īpaši lielākos projektos.

Vēršanās pret riska cēloni

Vēršoties pret riska cēloni, risks tiek ierobežots jau tā rašanās vietā, bieži vien — bet ne vienmēr — izmantojot noteikta veida fizisku šķērslī.

90. piemērs

Saliekami konstrukciju elementi ar malu aizsardzību to uzstādītājiem.

Troksni ierobežojoši elementi ap nenovēršamo risku rašanās vietām.

Norobežojumi ap bīstamām kustīgu mašīnu daļām.

Barjeras gājēju nošķiršanai no braucošiem transportlīdzekļiem.

Projekts, kurā paredzētas saliekamās kāpnēs, lai varētu uzstādīt pastāvīgu piekļuves vietu jau agrīnā posmā.

Darba pielāgošana indivīdam

Pielāgojot darbu indivīdu spējām, projektētāji var tieši vai netieši sniegt ieguldījumu šādās darbībās:

- pagaidu būvlaukumu izkārtējuma veidošana;
- darba aprīkojuma izvēle;
- darba un ražošanas metožu izvēle.

Visiem projektētājiem, pieņemot projektēšanas lēmumus par objekta sastāvdaļu svaru, formu, lielumu un izvietojumu, ieskaitot objektā ierīkotos pakalpojumus, ir jāņem vērā cilvēku iespējas strādāt droši (piem., aizsniegšana, pacelšana un pārvietošana, kā arī vajadzīgā telpa).

91. piemērs

Mehāniskas/elektriskas iekārtas izvietojumā ir jāņem vērā iespējamās grūtības, kas radīsies tiem, kuriem vajadzēs iekārtu uzbūvēt, uzstādīt, uzturēt un nomainīt tās daļas.

Piemērošanās tehnikas attīstībai

Projektētājiem ir jābūt pilnībā informētiem par tehnikas attīstību, lai vakardienas problēmas varētu atrisināt šodienas projektos drošākai rītdienai.

Piemēram, piekļuves risinājumi objektu ārējo fasāžu apkopē ir ievērojami attīstījušies pēdējo desmitgažu laikā. Projektētāji tos var efektīvi izmantot savos projektos, ja vien viņi pilnībā izprot šādu risinājumu radītās iespējas un ierobežojumus.

92. piemērs

Stingru laukumu projektēšana ap ēkām, lai varētu izmantot pārvietojamās paceļamās darba platformas.

Jaunu materiālu izmantošana uzlabotos virsmu pārklājumos un salaidumu savienojumos, kuriem ir ilgāks kalpošanas laiks un kuriem tādējādi ir vajadzīga retāka apkope.

Tādu mehāniskās apstrādes sistēmu izvēle, kuras nodrošina integrētu pieeju materiālu apstrādē un tādējādi mazina nepieciešamību veikt apstrādi ar rokām (piem., stacionārie un pārvietojamie celtni, preču pacelāji, autokrāvēji ar dakšu darbam nelīdzenā apvidū, paliktņu autokrāvēji u. c.).

Bīstamā aizstāšana ar drošu vai mazāk bīstamo

Projektētājiem ir salīdzinoši vienkārši ievērot šo principu, ja viņi necenšas absolūti klasificēt projekta izvēles gadījumos, kad riski kopumā var būt līdzīgi. Tas pats ir attiecināms neatkarīgi no tā, vai tiek izstrādāts liels projekts vai tiek tikai pieņemts lēmums par specifiskāciju telpas pārkrāsošanai. Vislabākos projekta risinājumus pārsvārā var ātri identificēt, izmantojot veselo saprātu.

93. piemērs

Nepieciešamība veikt komunikāciju rakšanas darbus potenciāli piesārņotā vai citādi darbu apgrūtinotā zemē tiek novērsta, vai nu pārvietojot komunikācijas uz citu vietu vai arī apvienojot komunikāciju ierīkošanu atsevišķos pasākumos un iepriekš attīrot zemi šādās teritorijās. Rakšanas darbu laikā joprojām pastāv risks, bet tas ir mazāk bīstams, jo piesārņotās grunts radītie apdraudējumi būs novērsti.

94. piemērs

Piekļuves ceļu ierīkošana uz iekārtas telpām, lai novērstu vajadzību pēc vertikālām kāpnēm un nepieciešamību veikt darbus nelabvēlīgos laika apstākļos. Jaunie ceļi joprojām būs saistīti ar noteiktiem riskiem, bet šādi riski būs ievērojami mazināti.

95. piemērs

Tiek paredzēta betona cietēšanas palēninātāju izmantošana, lai veidotu viegli pārveidojamu virsmu apstrādi, tā vietā, lai izmantotu betona kalšanas instrumentus. Palēninātāji nav brīvi no riskiem, bet tādējādi varēs izvairīties no trokšņa un putekļiem, kas rodas betona apstrādes laikā.

96. piemērs

Tiek izmantota piesardzīga pieeja attiecībā uz materiālu un vielu izvēli. Dažu vielu izmantošana acīmredzami ir aizliegta. Atsevišķās projektēšanas praksēs ir izstrādāti "sarkanie, dzeltenie un zaļie" priekšrokas saraksti attiecībā uz citiem materiāliem un vielām; šādās praksēs tie tiek regulāri ņemti vērā visos projektēšanas darbos. Tipiski piemēri ir neuzliesmojošas, netoksiskas līmes un virsmu pārklājumi.

Saskaņotas vispārējās profilakses politikas izstrāde

Projektēšanas praksēs parasti ir ieviestas procedūras formalizētai pieejai attiecībā uz klientiem paredzēto rezumējumu un turpmāko projektu izstrādi, lai izpildītu klientu prasības. Tas ir vienkāršs veids, kā iekļaut darba drošību un veselības aizsardzību šādos lēmumu pieņemšanas un pārskatīšanas procesos.

Projektos ir arī ieviestas procedūras, kas mazākiem projektiem bieži vien ir neformālas, lai iesaistītie dalībnieki varētu sadarboties viņu kopīgo mērķu sasniegšanā. Šādās procedūrās ir jāiekļauj darba drošība un veselības aizsardzība.

Laba prakse

Nodrošināt "dalītus projekta risku reģistrus" kā instrumentu apdraudējumu identificēšanai, to likvidēšanai vai mazināšanai un paliekošo risku efektīvai pārvaldībai.

Priekšrokas došana kolektīviem, nevis individuāliem aizsardzības pasākumiem

Projekta risinājums, kas paredz darbiniekiem pienākumu izmantot individuālos aizsardzības līdzekļus (IAL), neatbilst kolektīvās aizsardzības principam, jo IAL tikai daļēji aizsargā individuālo lietotāju. Kolektīvie pasākumi aizsargā ikvienu, kurš var tikt apdraudēts.

97. piemērs

Aizsargbarjera ap lēzenu jumtu aizsargā ikvienu, kurš atrodas uz jumta — jumta mala, kurā nav ierīkota aizsardzība, pakļauj cilvēkus nokrišanas riskam. Projektētājiem ir jāizvērtē, vai pastāv apdraudējumi, kas ietekmē tikai tos, kuri uzstāda kolektīvo aizsardzības aprīkojumu, un, ja tādi pastāv, jāņem tie vērā projekta izstrādē.

Darbinieku pienācīga instruēšana

Šis pēdējais no vispārīgajiem profilakses principiem, iespējams, ir vislabāk saprotams no projektētāja viedokļa, jo tas ietver informēšanu par riskiem, kas, visticamāk, nebūs acīmredzami citiem (ieskaitot neparastos riskus).

Apdraudējuma likvidēšanas un riska mazināšanas dokumentēšana

Ja projektētāji ir nolēmuši veikt noteiktu dokumentēšanu katrā projekta izstrādes procesa posmā, ir lietderīgi īsi dokumentēt sasniegto un vēl paveicamo vēlākajos projekta izstrādes posmos.

Riska informācijas iekļaušana projektā

Projektētāji ir tiesīgi uzskatīt, ka citi projekta grupas dalībnieki ir kompetenti veikt viņiem uzticētos pienākumus. Tāpat arī šādiem dalībniekiem ir tiesības sagaidīt, ka projektētāji atsevišķos gadījumos ar savu projektu starpniecību sniegs viņiem informāciju vai darīs zināmas "brīdinājuma piezīmes".

Projektētājiem ir jādara zināmas brīdinājuma piezīmes, ja paliekošie darba drošības un veselības apdraudējumi varētu nebūt acīmredzami citiem kompetentajiem iesaistītajiem dalībniekiem. Tas var būt tāpēc, ka šādi apdraudējumi ir slēpti vai neparasti.

Šādi apdraudējumi var izrietēt no:

- projektiem,
- esošās vides, kurā ir jāveic darbs.

Ja šādi projekta apdraudējumi izriet no projekta izstrādes, ir saprātīgi pajauties uz to, ka projektētāji uzņemties vadību, lai vērstu uz tiem citu iesaistīto dalībnieku uzmanību. To var panākt daudzējādi. Informācija vai "brīdinājuma piezīmes" ir jāsniedz vienkāršā valodā, tas ir, tām jābūt īsām, skaidrām un precīzām. To formai ir jābūt atbilstoši lietotājiem. Attiecībā uz lielāko daļu cilvēku to parasti var nodrošināt, izmantojot piezīmes rasējumus, kas vajadzības gadījumā ietver atsauces uz citiem apliecinājošiem dokumentiem. Informācija ir jānodod citiem dalībniekiem laikus, lai viņi varētu to pilnībā ņemt vērā, izstrādājot turpmākos projektus vai sagatavojoties būvdarbiem.

Ja apdraudējumus rada pastāvošā vide (piemēram, azbests, piesārņota zeme, nepietiekami cieta grunts, varš, PHB un esošie objekti), projektētāji jau būs identificējuši riskus projekta izstrādes posmā un tāpēc varēs darīt tos zināmus koordinātoriem, darba uzņēmējiem un citiem, tostarp citiem projektētājiem, kuri var pajauties uz šādiem projektiem vai kuriem var būt pienākums veikt to turpmāku izstrādi. Ja projektiem ir vajadzīgi darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinatori projekta sagatavošanas posmā, viņi var sadarboties ar projektētājiem, lai pārliecinātos, ka par riskiem ir informēti citi. Ja koordinators nav, vadība jāuzņemas projektētājiem.

→ Sk. 4. pielikumu "Projekta diagramma" 125. lpp.

Informācijas nodrošināšana darba drošības un veselības aizsardzības dokumentācijas izstrādei

Projektētājiem ir jāsniedz atbilstoša informācija koordinātoriem, lai viņi varētu to ņemt vērā, sagatavojot vai atjauninot darba drošības un veselības aizsardzības dokumentāciju.

Šī informācija tiks izmantota no pabeigtiem projektiem, un tai būtu jābūt noderīgai citiem vēlākajiem projektēšanas darbu vai būvdarbu veikšanā. Šis ir robežas, ko var racionāli izmantot, lai nošķirtu sniedzamās informācijas veidus. Jāatceras, ka dokumentācijai vajadzīgā informācija, visticamāk, atšķirsies no informācijas, kas vajadzīga sākotnējiem būvdarbiem, jo dokumentācijas mērķis ir nodrošināt informācijas bāzi, kas būtu noderīga vēlākajiem būvdarbiem.

→ Sk. 6. pielikumu "Darba drošības un veselības aizsardzības dokumentācija — ieteicamais saturs" 130. lpp.

m) Piemēri par 3 dažādiem būvlaukumu veidiem

98. piemērs

Tiek būvēta jauna daudzdzīvokļu dzīvojamā ēka ar 7 stāviem, no kuriem pirmais tiks izmantots komerciāliem mērķiem, bet 2 pazemes stāvi tiks izmantoti garāžām.

Raksturīgās pazīmes

Pāļu dzišana

Problēmas

Projektētāji konstatēja, ka pāļu dzišana izraisīs trokšņa problēmas, nelabvēlīgi ietekmējot darbiniekus un sabiedrību, jo īpaši blakus esošajā skolā. Viņi bija arī noraizējušies par trokšņa un plaukstas–rokas vibrācijas riskiem, kam būs pakļauti darbinieki, kuri izmantos rokas drupinātājus, griežot pāļu galus.

Risinājumi

Projektētāji lūdza padomu darba uzņēmējam, un darba uzņēmējs piesaistīja apakšuzņēmēju, kurš specializējas pāļu dzišanā. Kopīgi viņi izvērtēja iespējas un rada problēmu risinājumu, kas atbilda ikviena vajadzībām.

Tika dota priekšroka vītņojamiem pāļiem uz vietas, nevis dzenamiem pāļiem, lai novērstu to dzišanas nepieciešamību, un pāļu galu nogriešanai tika izmantoti hidrauliskie gredzenveida griezēji, nevis rokas drupinātāji. Tādējādi tika mazināts troksnis, kuram pakļautas būvlaukumā un skolā esošās personas. Tika novērsta arī darbinieku pakļaušana plaukstas–rokas vibrācijai.

99. piemērs

Skolas zinātniskās laboratorijas aprīkošana no jauna

Raksturīgās pazīmes

Laboratoriju grupai lielā skolā bija jāveic modernizācija divos posmos, lai nodrošinātu skolas darbības nepārtrauktību. Bija nepieciešams nomainīt visus solus un saistītās komunikācijas.

Problēmas

Klients vēlējās pēc iespējas mazākus darbības pārtraukumus. Projektētājs un darba uzņēmējs arī zināja par nepieciešamību iespēju robežās mazināt darbinieku un skolēnu ievainojumu iespējamību, un viņi arī vēlējās, lai otrā posma būvniecība būtu pēc iespējas vienkāršāka.

Risinājumi

Projektētājs izvēlējās solu izgatavošanu ārpus būvlaukuma un sadarbojās ar komunikāciju projektētāju, lai apspriestos par izolācijas slēdžu un vārstu izvietojumu.

Solu izgatavošana ārpus būvlaukuma nozīmē, ka mazāk darbinieku tika pakļauti riskam būvlaukumā, jo uzstādīšanas darbi tika veikti ātri. Tika ievērojami samazināta arī vajadzība pēc izejvielām, tādējādi samazinot piegāžu skaitu un nepieciešamību ierīkot uzglabāšanas telpu ļoti ierobežotā vietā. Komunikāciju izolācijas punktu rūpīga izvietošana nozīmēja, ka otro posmu varēja turpināt, neatslēdzot pirmā posma komunikācijas.

Tādējādi tika ievērojami atvieglots darbs būvlaukumā otrajā posmā un mazināti skolas darbības pārtraukumi. Tika atvieglota arī vēlākā komunikāciju tehniskā apkope. Kad vien iespējams, darbs tika veikts, kad skola bija tukša.

100. piemērs**Jauna tuneļa būvniecība, izmantojot jaunu metodi.****Raksturīgās pazīmes**

Klients un projektētāji ļoti vēlējās izmantot jaunu metodi, izbūvējot dažus liela diametra tuneļus pilsētas teritorijā. Viņi bija informēti, ka tādējādi varētu būtiski iekonomēt.

Problēmas

Konkrētā metode nozarē iepriekš nebija izmantota, projekta dalībnieki bija noraizējušies par iespējamām apdraudējumiem, ko varētu radīt pēkšņa apjomīga iebūvēšana. Metode bija saistīta ar plānu uzsmidzināmā betona pagaidu apšuvumu, kas vēlāk tiek pastiprināts ar pastāvīgu apšuvumu, un sarežģītu pakāpeniskās būvniecības sistēmu, lai nodrošinātu nepārtrauktu zemes balstīšanu.

Risinājumi

Tika piesaistīta pieredzējušu projektētāju grupa pastāvīgo un pagaidu darbu projektēšanai, tādējādi nodrošinot maksimālu savstarpēju drošības lietu koordināciju. Tika izmantota stingra un piesardzīga pieeja attiecībā uz projektēšanu un parametriem, kas tika noteikti pagaidu apšuvuma efektivitātei. Darba uzņēmējs pārliecinājās, ka tā inženieri un citi darbinieki ir pilnībā apmācīti un ka ir nodrošināta pietiekama uzraudzība, ko veic pieredzējuši speciālisti. Tika izstrādāta neatkarīga ciešas darbu pārraudzības sistēma, kuru pēc tam ieviesa projektētāji, lai progress netiktu panākts uz drošības rēķina. Drošā vietā tika veiksmīgi uzbūvēts tuneļa izmēģinājuma posms.

Tika gūtas noderīgas atziņas, un tie paši dalībnieki, kas tagad bija ziņoāki un pieredzes bagātāki, lai īstenotu atlikušo projekta daļu, tika iesaistīti darbā, lai ievērotu tās pašas darba metodes un inženierbūvniecības uzraudzību un pārraudzību, kas bija izrādījusies veiksmīga izmēģinājuma laikā. Projekta darbi tika veiksmīgi pabeigti bez ievērojamām neveiksmēm.

Tie ir atkārtoti turpmāk tekstā un ir anotēti, lai norādītu funkcijas, kas var būt veicamas, tuvojoties būvdarbu sākumam. (Praktiskas vadlīnijas par sagatavošanas darbiem, kas ir ciešāk saistīti ar darbu būvlaukumā, ir sniegtas turpmāk.)

a) Tādu projekta grupu izveide, kurām ir vajadzīgā kompetence (zināšanas, pieredze, prasmes un specializētās zināšanas) darba drošības un veselības aizsardzības jautājumos un resursi projekta veiksmīgai izpildei

Darba grupa tiek papildināta ar papildu dalībniekiem, parasti vadošajiem darba uzņēmējiem un apakšuzņēmējiem. Jāizmanto stingri atlases kritēriji.

Laba prakse

Iekļaut darba drošības un veselības aizsardzības apsvērumus formalizētos atlases kritērijos.

Jebkurā atlases procesā apspriežams jautājums būs izmaksas, tāpat kā apkalpošana, kvalitāte un nodošanas laiks. Vienlīdz liela uzmanība jāpievērš darba drošībai un veselības aizsardzībai. Ir neapdomīgi atlasē vadīties tikai no zemāko izmaksu viedokļa.

Jau sākumā noskaidrot (tāpat kā darba drošības un veselības aizsardzības plānā), kurām augsta riska būvniecības darbībām īpašu interesi pievērsīs dalībnieki, kas bijuši iesaistīti projekta sagatavošanas posmā, lai viņi varētu sagaidīt atbilstošas metodiskās norādes pirms darba uzsākšanas.

Noteikt skaidrus darba drošības un veselības aizsardzības kritērijus, kas tiks izmantoti, novērtējot potenciālos darba uzņēmējus, izskaidrot tos potenciālajiem darba uzņēmējiem un sagaidīt, ka viņi rīkosies tāpat, ja darbs tiks nodots apakšuzņēmējiem.

b) Galveno projekta vadības pasākumu noteikšana attiecībā uz darba drošību un veselības aizsardzību, lai visi dalībnieki zinātu savus pienākumus un to, kā viņiem jāsadarbjas un jākoordinē sava darbība ar citiem

Ir jāpārskata projekta vadības pasākumi attiecībā uz darba drošību un veselības aizsardzību, lai nodrošinātu, ka tie pietiekami ietver darba uzņēmēju funkcijas. Šādiem pasākumiem jānodrošina, lai projekta grupas dalībnieki varētu savstarpēji sadarboties un koordinēt savas darbības nolūkā aizsargāt darba drošību un veselību darbu veikšanas vietā.

Laba prakse

Pasākumi, kas ļauj darba drošības un veselības aizsardzības apsvērumus izvērtēt integrēti kopā ar citiem projekta aspektiem, parasti tiek uzskatīti par veiksmīgākiem nekā tie, kuros konkrētais jautājums tiek vērtēts atsevišķi no pārējiem.

Nodrošināt, lai apakšuzņēmēji tiktu iesaistīti pasākumos, ja viņi var sniegt pozitīvu ieguldījumu.

4.1.3. Sagatavošanas darbu pabeigšana pirms būvdarbu uzsākšanas

Šajā projektu posmā noteiktas funkcijas ir jāveic klientiem vai projektu vadītājiem un projekta sagatavošanas posma koordinātoriem.

Noteikti pienākumi šajā posmā ir jāveic arī izpildes posma koordinātoriem, darba devējiem, darba uzņēmējiem, apakšuzņēmējiem un pašnodarbinātām personām, tādējādi sagatavojoties projekta izpildes posmam, kurā tiks veikti būvdarbi.

→ **Sk. 4.1.1. Projekta uzsākšana, 80. lpp. Minētajā punktā ir izklāstīti galvenie pasākumi, kas jāveic projektu sagatavošanas posmos darba drošības un veselības aizsardzības nolūkos.**

c) Klienta vajadzību noskaidrošana, lai tās varētu izpildīt vienlaicīgi ar to risku mazināšanu, kuriem pakļauti būvstrādnieki

Ir jāizvērtē galīgās klienta vajadzības (kas, visticamāk, būs saistītas ar atsevišķiem aspektiem būvniecības laikā).

Laba prakse

Klienti ņem vērā savu darba uzņēmēju vajadzības, kas bieži ir saistītas ar darbu, uzglabāšanai un labklājības aprikojumam nepieciešamo platību.

d) To citu cilvēku noskaidrošana, kuru drošību un veselību var nelabvēlīgi ietekmēt projekts, un darba kārtības noteikšana kopā ar viņiem vai ar atbilstošiem starpniekiem

Sadarbība ir jāturpina, ja tas tiek prasīts, un grupā ir jāiesaista papildu dalībnieki (piem., darba uzņēmēji).

e) Informācijas apkopošana par pašreizējiem apstākļiem būvlaukumā, tā apkārtni un iespējamajiem tehniskajiem un projektēšanas risinājumiem

Informācija par būvlaukumu, visticamāk, būs paplašinājusies un būs pieejama papildu informācijas plūsma par iecerētajiem būvdarbiem, jo īpaši no projektēšanas darbiem, kura vajadzības gadījumā jādara zināma iesaistītajiem dalībniekiem (tostarp darba uzņēmējiem, kad tie sagatavo priekšlikumus saviem klientiem).

Laba prakse

Koordinatoriem uzņemties vadību tās informācijas apkopošanā un izplatīšanā, kuru pieprasa citi, sniedzot ieguldījumu darba drošības un veselības aizsardzības uzlabošanā būvdarbu laikā.

f) Projekta izvērtēšana un citu lēmumu pieņemšana, veicot riska novērtējumu attiecībā uz paredzamiem darba drošības un veselības aizsardzības jautājumiem un — līdzīgi — piemērojot vispārīgos profilakses principus

Riska novērtējums un vispārīgie profilakses principi jāturpina piemērot plašākā mērogā, projekta grupā iesaistoties citiem darba devējiem (t. i., darba uzņēmējiem un apakšuzņēmējiem).

Laba prakse

Integrētie risku reģistri, kur galvenie iesaistītie dalībnieki sadarbojas, lai identificētu apdraudējumus un vienotos par visefektīvākajiem līdzekļiem to likvidēšanai, ja iespējams, un riska samazināšanai līdz pieņemamam līmenim, ja to likvidēt nav iespējams.

g) Atbilstošu termiņu noteikšana attiecīgā darba pabeigšanai

Makrolīmenī klientiem, viņu konsultantiem un vadošajiem darba uzņēmējiem ir jāatrisina visi jautājumi saistībā ar to, cik ilgs laiks ir vajadzīgs projekta drošai pabeigšanai. Mikrolīmenī ir jārisina tie paši jautājumi, parasti starp darba devējiem (darba uzņēmējiem un apakšuzņēmējiem), vajadzības gadījumā iesaistot koordinatorus.

h) Darba drošības un veselības aizsardzības plānu izstrādes nodrošināšana

Darba drošības un veselības aizsardzības plāniem jābūt izstrādes beigu posmā un jāietver noderīga iepriekš minētā veida informācija.

→ **Sk. 2.4.2. Darba drošības un veselības aizsardzības plāns, 59. lpp.**

Laba prakse

Koordinatori darba drošības un veselības aizsardzības plānu izstrādē un atjaunināšanā iesaista citus, jo īpaši galvenos darba uzņēmējus.

Darba uzņēmēji, kuri līdzīgi iesaista savus apakšuzņēmējus.

Sagatavot plānus kā daļu no informācijas, kuru apkopo, lai palīdzētu potenciālajiem darba uzņēmējiem sagatavot priekšlikumus iesniegšanai klientiem.

Darba uzņēmējs iesniedz plānus (vai galvenos izvilumus no plāniem) potenciālajiem apakšuzņēmējiem, kad tie savukārt izstrādā savus priekšlikumus.

i) Darba drošības un veselības aizsardzības dokumentācijas sagatavošanas uzsākšanas nodrošināšana, kad tas nepieciešams

Dokumentācija jau būs izstrādāta plašāk. Tā var ietvert informāciju, kas ir noderīga jaunākajiem projekta grupas dalībniekiem. Iesaistītie dalībnieki var tikt informēti par papildu ieguldījumu, kas no viņiem tiks sagaidīts dokumentācijas izstrādes pabeigšanā.

j) Iepriekšējs paziņojums

Iepriekšējs paziņojums ir jāiesniedz kompetentajai iestādei, tiklīdz ir izvēlēti galvenie darba uzņēmēji un pirms jebkuru darbu uzsākšanas būvlaukumā.

→ **Sk. 4.1.1. Projekta uzsākšana, 80. lpp.**

k) Sagatavošanas darbi pirms darbu uzsākšanas būvlaukumā

Ir daži praktiski jautājumi, kas parasti ir jāizvērtē tiem, kuri veic sagatavošanas pasākumus pirms darba uzsākšanas būvlaukumā. Šajā procesā iesaistītie dalībnieki var būt klienti, projektu vadītāji, koordinatori, ja tie ir vajadzīgi, darba devēji (darba uzņēmēji un apakšuzņēmēji) un pašnodarbinātie.

Klientiem un projektu vadītājiem ir jāturpina veikt savus pienākumus, kas viņiem noteikti saskaņā ar 4. pantu.

→ **Sk. 2.3.2. Klients, 36. lpp., un 2.3.3. Projekta vadītājs, 39. lpp.**

Līdzīgā veidā savi pienākumi ir jāveic projekta sagatavošanas posma koordinatori.

→ **Sk. 2.3.5. g) Kādas funkcijas jāveic darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinatoriem projekta sagatavošanas posmā?, 44. lpp.**

Klientiem, viņu projektu vadītājiem un darba drošības un veselības aizsardzības plānu izstrādātājiem ir jāatvēl laiks sagatavošanas darbiem, kas vajadzīgi pirms darbu uzsākšanas būvlaukumos.

Labā prakse

Atvēlēt reālu termiņu sagatavošanas darbiem pirms būvdarbu uzsākšanas.

Atkārtoti pārskatīt termiņu, ja darba uzņēmēji uzskata, ka atvēlētais termiņš ir nepietiekams.

Noteikta termiņa apkopes projektu gadījumā, jo īpaši, ja ir pienākums reaģēt uz klientu avārijām viņu objektu uzturēšanā, īstenot pēc iespējas vairāk sagatavošanas darbu, ņemot vērā paredzamos būvdarbus, un izstrādāt procedūras, kas ļauj atlikušos sagatavošanas darbus pabeigt ar minimālu kavēšanos, neapdraudot drošību. (Piem., uzņēmums, kas nolīgts, lai ārpus darba laika reaģētu uz avārijām, piemēram, ūdens noplūdēm, kas rodas klientam, kuram ir liela patēriņa veikalā ķēde, vienojas ar klientu, ka pamatinformācija par darba drošības un veselības apdraudējumiem un pasākumiem to apkarošanai (piem., elektropadeves ķēžu izolēšana, drošas piekļuves maršruti utt.) tiks norādīta uz visu telpu piekļuves durvīm.)

Klientiem, projektu vadītājiem, koordinatoriem un darba uzņēmējiem ir cieši jāsadarbojas. Jāizmanto racionāla pieeja, ņemot vērā darbu un risku veidu un apjomu. Praktiskie jautājumi, kas jāapsver, ir šādi:

- darba drošības un veselības aizsardzības plāni;
- darba drošības un veselības aizsardzības dokumentācija;
- vadības un organizatoriskie pasākumi (tostarp būvlaukuma noteikumi);
- priekšdarbi;
- piekļuve būvlaukumam;
- nožogojumu nodrošināšana un jebkādu slēgto zonu norobežošana;
- esošās un pagaidu komunikācijas;
- būvlaukuma iekārtojums, tostarp satiksmes maršruti, uzglabāšanas zonas;
- materiālu pārvietošana;
- pagaidu biroji un labklājības aprīkojums;
- individuālo aizsardzības līdzekļu lietošanas politika;
- pasākumi avārijas situācijās;
- apmācība.

Ierosināto darbu un būvlaukuma apzināšana

Jaunajiem projekta dalībniekiem ir jāiepazīstas ar ierosināto darbu un būvlaukuma veidu un apjomu, lai viņi būtu informēti par to, kā tiks ietekmēta darba drošība un veselība. To var darīt, izskatot dokumentus un veicot būvlaukuma apmeklējumus.

Labā prakse

Iepazīties ar informāciju, ko apkopojuši citi būvlaukuma apskates laikā, piem.:

- vai būvlaukumā ir bīstami atkritumi?
- vai ir kaut kas tāds, kas liecina par bīstamām vielām (piem., azbestu), piesārņojumu vai neeksplodējušu munīciju?
- vai būvlaukumā ir virszemes elektrolīnijas, pazemes komunikācijas vai citi stabi un vai tie ir pareizi norādīti būvlaukuma plānos?
- vai ir pieejama ūdens padeve ugunsgrēku dzēšanai?
- vai ir pieejama energoapgāde?
- vai ir kādi citi ierobežojumi, piemēram, ko rada apkārt esošie objekti, ceļi un dzelzceļi?
- kādi satiksmes vadības kontroles pasākumi un ierobežojumi jau ir ieviesti?
- kādi sabiedrības aizsardzības pasākumi ir ieviesti?

Darba drošības un veselības aizsardzības plāni

Darba drošības un veselības aizsardzības plāni ir galvenie dokumenti, kas būs jāņem vērā jaunajiem projektu grupās iesaistītajiem dalībniekiem, lai viņi zinātu un būtu pilnībā informēti par darba drošības un veselības aizsardzības jautājumiem, kas īpaši saistīti ar projektu.

→ **Sk. 2.4.2. Darba drošības un veselības aizsardzības plāns, 59. lpp.**

Labā prakse

Darba drošības un veselības aizsardzības plānu kopīga izskatīšana, ko veic darba uzņēmēji, drošības lietu vai darbinieku pārstāvji, koordinatori un klienti/ projektu vadītāji, un plānu atjaunināšana, ņemot vērā panāktās vienošanās.

Darba drošības un veselības aizsardzības dokumentācija

Ja ir pieejama darba drošības un veselības aizsardzības dokumentācija, arī tā var būt jāņem vērā jaunajiem projektu grupās iesaistītajiem dalībniekiem, lai viņi zinātu un būtu pilnībā informēti par aktuālajiem darba drošības un veselības aizsardzības jautājumiem. Ja šādā dokumentācijā ietvertā būtiskā informācija ir pilnībā ņemta vērā, sagatavojot darba drošības un veselības aizsardzības plānus, samazinās nepieciešamība veikt pārskatīšanu.

Ja ir jāsagatavo jauna dokumentācija (vai jāatjaunina esošā), darba uzņēmējiem ir jāzina, kādi ir viņu pienākumi un kāds ieguldījums no viņiem tiek sagaidīts.

→ **Sk. 2.4.3. Darba drošības un veselības aizsardzības dokumentācija, 61. lpp.**

Laba prakse

Jaunie projektu grupās iesaistītie dalībnieki izskata esošo dokumentāciju un jautā citiem dalībniekiem, ja ir šaubas par nozīmīgumu attiecībā uz darba drošību un veselības aizsardzību.

Darba uzņēmēji pārliecinās, vai viņi un viņu apakšuzņēmēji zina, kāds ieguldījums no viņiem tiek sagaidīts darba drošības un veselības aizsardzības dokumentācijas izstrādē.

Jaunas dokumentācijas izstrādē vienoties ar klientiem par to, kāds ieguldījums esošajā dokumentācijā vai citos dokumentos varētu būt noderīgs.

Vadības un organizatoriskie pasākumi, tostarp būvlaukuma noteikumi un plāni

Darba drošības un veselības aizsardzības plānos ir jāiekļauj informācija par šo tēmu. Vajadzības gadījumā plāni ir jāpārskata, jāpielāgo un jāatjaunina. Jārīkojas, lai tiktu ieviesti atbilstošie pasākumi, tostarp jāizvēlas atbilstošie cilvēki, jāizstrādā vajadzīgās procedūras un jāīsteno tās (ieskaitot jebkādu apmācību, kas var būt vajadzīga darba drošības un veselības aizsardzības nolūkos).

Ir jāizstrādā un jāsaskaņo būvlaukuma noteikumi. Jāizlemj par līdzekļiem, kas tiks izmatoti, lai par šiem noteikumiem informētu darbiniekus un citus cilvēkus.

Būvlaukuma drošības uzlabošanā parasti ir noderīgi izstrādāt būvlaukuma iekārtojuma plānus, kuros norādīti piekļuves ceļi, būvlaukumā esošie objekti un sistēmas.

→ **Sk. 2.4.2. Darba drošības un veselības aizsardzības plāns, 59. lpp.**

Ja valsts tiesību akti neparedz pienākumu izstrādāt darba drošības un veselības aizsardzības plānus, dalībniekiem, kuri gatavoja uzsākt būvdarbus, tik un tā būs jāizvērtē līdzīgi jautājumi. Īstermiņa darbu gadījumā, vienojoties par šādiem jautājumiem ar klientiem, noderīgas var būt mutiskas vienošanās, īsas piezīmes vai vienkārši uzmetumi.

Laba prakse

Paplašināt darba drošības un veselības aizsardzības plānus, tajos iekļaujot būvlaukuma iekārtojuma plānus, kuros norādīti satiksmes maršruti un būvlaukumā esošie objekti, u. c., ja tādi vēl nav pieejami.

Priekšdarbi (jeb pamatdarbi)

Šis ir projekta posms, kad ir jāveic jebkādi priekšdarbi jeb pamatdarbi, ja tie vēl nav īstenoti.

101. piemērs

Darbam uz upēm un ūdensceļiem, ņemot vērā riskus, ko rada stipras lietusgāzes un vēja brāzmas, var būt vajadzīgi papildu drošības pasākumi, piem., novirzīšanas kanāli un dambji.

Laba prakse

Veikt atsārņošanu, azbesta aizvākšanu un atrisināt neeksplodejušās munīcijas jautājumus pirms atlikušo būvdarbu uzsākšanas.

Vietas un celi iekļūšanai būvlaukumā

Ir jānosaka un jāierīko atbilstošas piekļuves vietas un celi, lai būvlaukumā varētu uzsākt būvdarbus.

To skaits un veids būs atkarīgs no darba prasībām un citu ieinteresēto personu (piem., klientu, blakus esošo īpašumu, autoceļu pārvalžu u. c.) prasībām. Ļoti lielos būvlaukumos iepriekšējā plānošanā var tikt secināts, ka piekļuves vietas darbu laikā ir jāmaina.

Laba prakse

Apspriešties ar klientiem, apkārt esošo īpašumu iemītniekiem un autoceļu pārvaldēm par vispiemērotākajām vietām piekļuves vietu un ceļu ierīkošanai un to izkārtojumu.

Vienoties par piekļuves/izklūšanas vietām piemērojamiem kritērijiem (piem., minimālajām redzamības līnijām u. c.).

Ņemot vērā esošās satiksmes plūsmas un kustību, lai mazinātu riskus, jo īpaši, ja darbs tiek veikts uz auto-
maģistrāles.

Apzināties, ka satiksmes kustība piekļuves un izklūšanas vietās var apdraudēt gājējus, un plānot to cilvēku pārvietošanos, kuriem ir invaliditāte.

Izvairīties no nepieciešamības šķērsot sabiedrisko maršrutus, ja tas iespējams, vai arī ieviest kontroles pasākumus, piemēram, luksoforus.

Nošķirt piekļuves un izklūšanas vietas un ierīkot vien-
virziena satiksmes plūsmas būvlaukumā.

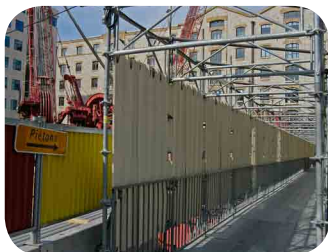
Ierīkot ceļu lietotājiem un gājējiem iepriekšējas brīdinājuma zīmes par būvlaukuma ieejām un izejām.

Apzīmēt evakuācijas izejas, lai tās vienmēr būtu brīvas no šķēršļiem.

Plānot būvlaukuma ceļus, celtņu un cita pacelšanas aprīkojuma darbības vietas.

Nodrošināt pietiekamus drošības attālumus no rakšanas darbiem, būvniecības aprīkojuma un dabiskajiem apdraudējumiem, piemēram, kokiem, nelīdzenas zemes un ūdensceliem.

Nožogojumu nodrošināšana, jebkādu slēgto zonu norobežošana un nepilnvarotu personu neielaišana būvlaukumā

Vispārīgajam principam jābūt tādam, ka būvdarbi tiek norobežoti no cilvēkiem, kuri nav iesaistīti būvdarbos, jo īpaši sabiedrības un mazāk aizsargātajām sabiedrības grupām. Turklāt būvlaukuma apkārtnē un tā perimetram jābūt aprīkotam ar ceļa norādēm un jābūt labi saredzamam un identificējamam.

Nošķiršanu parasti var īstenot, ierīkojot fiziskas barjeras un veicot nošķiršanu laikā (piem., ja darbs tiek veikts ārpus "darba laika") vai ar attālumu (piem., ja darbs tie pilnībā nošķirts no citu cilvēku klātbūtnes). Vajadzīgās nošķiršanas metodes veids būs atkarīgs no projekta un veicamajiem darbiem, kā arī būvlaukuma atrašanās vietas. Tas, kas ir piemērots lielam būvlaukumam, ne vienmēr būs piemērots elektropārvades līnijas ierīkošanai nomaļā vietā, uzturēšanas darbiem uz esošiem autoceļiem, kurus turpina izmantot, vai atsevišķiem nelieliem darbiem. To ietekmēt var arī iespējamā nepieciešamība pārvietot barjeras būvdarbu veikšanas gaitā.

Droši nožogojumi var kalpot divējādam mērķim — tie var palīdzēt aizsargāt sabiedrību no riskiem, kas rodas būvdarbu laikā, un tie var arī aizsargāt darbiniekus no ārējiem riskiem, piemēram, garāmbraucošajiem transportlīdzekļiem.

Droši nožogojumi palīdz novērst tādu cilvēku iekļūšanu būvlaukumā, kuriem tas nav atļauts. Piekļuves vietās parasti ir vajadzīgi papildu drošības pasākumi.

Būvlaukuma robežās var būt slēgtas zonas, kas jāierīko, lai aizsargātu būvstrādniekus no esošajiem apdraudējumiem.

Laba prakse

Šāda veida jautājumu risināšanā apspriesties ar klientiem, kaimiņiem, vietējo pašvaldību, autoceļu pārvaldēm u. c.

Piekļuves kontrole, pieprasot uzrādīt ieejas caurlaides. (Šādās caurlaidēs var norādīt arī kompetenci darba drošības un veselības aizsardzības jautājumos, informāciju par apmācību un svarīgu veselības informāciju, kas saistīta ar darba drošību.)

Izmantot specializētu darba uzņēmēju pakalpojumus, lai norobežotu darba zonas, ja tās jānorobežo no īpaši intensīvas vai ātrgaitas satiksmes. (Līdzekļi aizsardzības nodrošināšanai un darba zonu drošības palielināšanai ir, piemēram, papildu triecienbarjeras vai izturīgas pagaidu sienas).

Kolektīvie pasākumi, piemēram, ceļu un dzelzceļu pagaidu slēgšana, vizuālu vai akustisku brīdinājuma metožu vietā.

Esošās un pagaidu komunikācijas

Ir jānoskaidro jebkādas prasības attiecībā uz pagaidu komunikācijām, kas vajadzīgas darba drošības un veselības aizsardzības nolūkos, un jāveic pasākumi to nodrošināšanai. Šādas komunikācijas var būt saziņas līdzekļi, kas izmantojami avārijas gadījumos.

Esošās un pagaidu komunikācijas, kas var apdraudēt drošību, ir jāidentificē, jāatzīmē un attiecīgi jāmarkē. Dažas dalībvalstis ir publicējušas norādījumus par to, kā to var panākt, neietekmējot drošību.

Laba prakse

Pastāvīgi veikt aktualizētu uzskaiti par šādu komunikāciju atrašanās vietu.

Nodrošināt dzeramā ūdens krājumu pieejamību, nevis paļauties uz tā ikdienas piegādi.

Uzstādīt pagaidu komunikācijas atbilstoši visaugstākajiem standartiem un vienoties par attiecīgajiem jautājumiem (piemēram, zemēšanu u. c.) ar pakalpojumu sniegšanas uzņēmumiem.

Uzstādīt pagaidu elektroietaisus un sadales komunikācijas, kas aizsargā drošību (piem., zemsprieguma un ar baterijām darbināmi instrumenti, ierīkojot atbilstošus uzlādes punktus).

Veikt beztaras degvielas (piem., gāzes, šķidrā kurināmā u. c.) uzglabāšanu drošās vietās.

Ir jānoskaidro un jāīsteno projekta prasības attiecībā uz mākslīgo apgaismojumu.

Laba prakse

Plānot satiksmes maršrutu, uzglabāšanas, darba un atpūtas zonu apgaismojumu.

Nodrošināt apgaismojumu, kas apgaismo visas vajadzīgās vietas, neradot apzīlbumu.

Nemt vērā nepieciešamību aizsargāt sabiedrību un nodrošināt apgaismojumu ārpus būvlaukuma robežām, jo īpaši piekļuves un izkļūšanas vietās.

Būvlaukuma iekārtojums, tostarp satiksmes maršruti, uzglabāšanas zonas

Izņemot vismazākos projektus, laba prakse ir sagatavot būvlaukuma iekārtojuma plānus, tajos iekļaujot ar drošību saistītus aspektus. Plāni parasti ir jāatjaunina darbu gaitā.

Labā prakse

Būvlaukuma iekārtojuma plānos norādīt:

- pagaidu izmitināšanas un labklājības objektus būvlaukumā;
- noliktavu aprīkojumu — atklātas teritorijas un slēgtas noliktavas, atkritumu utilizācijas vietas;
- piekļuves un izkļūšanas vietas;
- transportlīdzekļu stāvvietas;
- ierīkotas satiksmes maršrutus transportlīdzekļu un gājēju nošķiršanai;
- darba zonas;
- ārējos ierobežojumus, ko rada citu darbības aiz būvlaukuma robežām;
- stacionāras iekārtas un aprīkojumu, piemēram, silosus;
- celtnes un citas mehāniskās pārvietošanas iekārtas (parasti norādot to celšanas jaudu);
- pārvietojamo iekārtu darbības vietas;
- pastāvīgās un pagaidu komunikācijas;
- teritorijas, kurās obligāti jāizmanto individuālie aizsardzības līdzekļi;
- galvenās sastatnes;
- pagaidu apgaismes ķermeņu apgaismojuma virzienu;
- tādu komunālo pakalpojumu kā elektrība, ūdens, gāze u. c. izvietojums un sadale.

Materiālu pārvietošana

Integrēta pieeja attiecībā uz materiālu pārvietošanu, līdz minimumam samazinot divkāršu pārvietošanu un palielinot mehānisko pacelšanas iekārtu izmantošanu, samazina ievainojumu iespējamību.

Labā prakse

Izstrādāt plānus, kas ļauj īstenot integrētu pieeju attiecībā uz materiālu pārvietošanu, piem.:

- uzglabāšanas zonas un beztaras materiālu silosi u. c., kam var tieši piekļūt ar piegādes transportlīdzekļiem;
- uzglabāšanas zonas, kas droši izvietotas celtnes darbības robežās.

Iekārtas un aprīkojums

Ir jānosaka iekārtu un aprīkojuma prasības un jāveic pasākumi, lai tās varētu droši ekspluatēt to kopīgas izmantošanas gadījumos.

Labā prakse

Vispārēja apmācība uz vietas, tostarp jau apgūto zināšanu pilnveidošana.

Skaidra izpratne par vispārējās izmantošanas, testēšanas un apkopes kārtību.

Pagaidu biroji un labklājības aprīkojums

Pastāvīgs aprīkojums bieži vien ir vislabākais drošības un labklājības problēmu risinājums, ja šāds aprīkojums ir pieejams. Ja tas nav pieejams, jāizvērtē un jāīsteno prasības attiecībā uz pagaidu aprīkojumu.

Darba uzņēmēja pagaidu mītnes objekti parasti ir vajadzīgi labklājības aprīkojumam (maltīšu ieturēšanai, pārgēršanās, mazgāšanās un labierīcību izmantošanas vajadzībām), atpūtas telpām, dzīvošanai un gulēšanai, ja tas nepieciešams, birojiem uz vietas projekta grupu vajadzībām, instrumentu noliktavām, materiālu noliktavām, degvielas noliktavām.

Labā prakse

Izvietot būvlaukuma birojus tā, lai būtu iespējams novērot drošības ziņā kritiskās vietas.

Ņemt vērā cilvēku ar invaliditāti piekļuves iespējas.

Ierīkot drošus piekļuves maršrutus no robežu piekļuves vietām līdz birojiem un labklājības objektiem, lai nebūtu vajadzīgi IAL.

Izvietot labklājības objektus tā, lai tie būtu droši nošķirti no satiksmes maršrutiem un kustības.

Izvietot labklājības objektus darba zonu tuvumā, lai saīsinātu laiku nokļūšanai līdz būvlaukumam. Lielos būvlaukumos apsvērt iespēju nodrošināt šādu objektu pieejamību vairākās vietās.

Izvietot labklājības objektus tā, lai tie nebūtu pakļauti nepieļaujamam riskam, ko var radīt konstrukciju sabrukšanas iespējamība darbu laikā.

Pilnībā ņemt vērā nepieciešamību ierīkot evakuācijas izejas.

Vienoties, ka objektus, kas sākotnēji ierīkoti, lai tos izmantotu viens darba uzņēmējs, būvdarbiem attīstoties, izmantos arī citi.

Nodrošināt, ka šādi objekti tiek regulāri tīrīti.

Atbilstošas sanitārās un mazgāšanās telpas ir jāierīko jau sākumā. Šādas telpas ir sanitārās labierīcības, karstais un aukstais ūdens (tostarp dušas, ja nepieciešams), pārgēršanās telpas, aizsargapģērba un darbam neizmantojamā apģērba glabāšanas telpas, ēdnīcas, tualetes (tostarp, ja nepieciešams, īpašas telpas grūtniecēm), kā arī telpas, kurās pārtverties no nelabvēlīgiem laika apstākļiem.

Jāparedz un jāievieš pasākumi šādu telpu uzturēšanai tīrībā un atbilstošā stāvoklī. Papildu prasības ir izklāstītas direktīvas 4. pielikumā.

Individuālo aizsardzības līdzekļu lietošanas politika

Ir jāizstrādā individuālo aizsardzības līdzekļu lietošanas politika, kas jādara zināma citiem, iespējams, to iekļaujot būvlaukuma noteikumos. Visbiežāk nepieciešamie šādas politikas komponenti būs "ķiveru" zonas, ņemot vērā krītošu materiālu risku, taču par nepieciešamu vai noderīgu var tikt uzskatīts arī cits aprīkojums atkarībā no veicamā darba.

Laba prakse

Ieviest prasības vajadzīgo individuālo aizsardzības līdzekļu obligātai lietošanai (piem., viegli pamanāms apģērbs, aizsargapavi, acu aizsargi, aizsargbrilles, aizsargcimdi utt.), ja iepriekšējā pieredze liecina, ka to lietošana vai mazināt ievainojumu iespējamību.

Pasākumi avārijas situācijās, tostarp pirmā palīdzība

Plānojot avārijas situācijās veicamos pasākumus, jāņem vērā gan cilvēku izraisītas katastrofas, gan dabas katastrofas (piem., plūdi, ugunsgrēks, konstrukciju sabrukšana, zemestrīces, zibens spārieni u. c.).

Lietderīgi ir izstrādāt vispārīgus plānus un pasākumus avārijas situācijām un pirmās palīdzības sniegšanai. Pamatdirektīva nosaka darba devējiem pienākumu sadarboties un koordinēt savas darbības darba drošības un veselības aizsardzības jomā, un šis ir piemērs, kur šāda rīcība var būt izdevīga.

Pasākumos avārijas situācijām un pirmās palīdzības sniegšanai jāņem vērā darba radītie apdraudējumi, apdraudējumam pakļauto cilvēku skaits un atbalsta iespējamība, kā arī tas, cik ilgā laikā varētu reaģēt avārijas dienesti, jo īpaši nošķirtu projektu gadījumā. Šādu jautājumu risināšanā noderīga var būt sadarbība ar avārijas dienestiem.

Plānos avārijas situācijām ir jāņem vērā ugunsgrēku iespējamība. Tipiski apsverami jautājumi ir karstie procesi, degošu vai uzliesmojošu materiālu, šķidrumu, gāzu un atkritumu uzglabāšana un palielināts risks, ko rada izmitināšanas objektu apdzīvošana naktī.

Jāņem vērā arī citi apdraudējumi un iespējamās avārijas (tostarp dabas katastrofas), ņemot vērā projekta veidu un tā atrašanās vietu.

Izstrādājot plānus avārijas situācijām, galvenais ir vispirms nodrošināt:

- ka tiek īstenota efektīva pārvaldība, lai novērstu avārijas situācijas iespējamību;
- ka ir ieviestas sistēmas avārijas situāciju agrīnai identifikēšanai un saziņai ar avārijas reaģēšanas grupu;
- ka visi darbinieki ir informēti par avārijas situāciju un zina, kā rīkoties;
- ka avārijas reaģēšanas grupa ir atbilstoši apmācīta, aprīkota, instruēta un uzraudzīta;
- ka ir notikusi saziņa ar avārijas dienestiem;
- ka ir informēti citi, kuri var tikt nelabvēlīgi ietekmēti.

Laba prakse

Vienoties par visaptverošiem ugunsdzēsības un glābšanas pasākumiem ar atbilstošajām iestādēm saistībā ar lieliem būvlaukumiem un projektiem ar augstu ugunsgrēka iespējamību vai ja personāla glābšana var būt īpaši sarežģīta.

Plānot un ieviest ārkārtas pasākumus un veikt praktiskās mācības.

Nosūtīt maršrutu kartes avārijas dienestiem, ja varētu būt sarežģīti saprast, kā piekļūt darba vietai.

Izvietot pirmās palīdzības aprīkojumu būvlaukuma izeju tuvumā, lai tie būtu viegli pieejami medicīniskās palīdzības dienestu darbiniekiem.

Ierīkot ugunsgrēku dzēšanas punktus ar ugunsdzēsības aprīkojumu bīstamajās vietās un kustības maršrutos. Apmācīt darbiniekus to lietošanā.

Apmācība, informēšana, apspriešanās un iesaistīšana

Ir jāizvērtē ar projektu saistītās apmācības vajadzības un jāveic attiecīgi pasākumi. Atsevišķiem indivīdiem var būt vajadzīga apmācība, lai viņi varētu veikt savus attiecīgos pienākumus būvlaukumā. Jāizvērtē darbinieku, kā arī projektu vadītāju kompetence (kvalifikācijas, prasmes, zināšanas un pieredzes), lai nodrošinātu, ka viņi spēj droši veikt savus pienākumus.

Visiem, kuri iekļūst būvlaukumā, ir vajadzīga ievada apmācība, lai viņi apzinātos īpašos apdraudējumus un riskus, kā arī zinātu, kādi ir atbilstošie reaģēšanas pasākumi avārijas gadījumos.

Jāveic pasākumi, lai nodrošinātu to, ka darbinieki saņem vajadzīgo informāciju par darba drošību un veselības aizsardzību būvlaukumā.

Īpaša uzmanība jāpievērš migrējošo darba ņēmēju un citu grupu, piemēram, jauniešu, pagaidu darbinieku un būvniecības nozares jaunpieņacēju, apmācības vajadzībām.

Noderīgi var būt organizēt darba uzsākšanas sanāksmes sākotnējo būvdarbu posmā, lai nodrošinātu vienotu izpratni par būvlaukuma noteikumiem. Līdzīgas sanāksmes var organizēt arī tad, ja notiek būtiskas izmaiņas, kas saistītas ar jauniem darba uzņēmējiem.

→ Sk. Informācija darbiniekiem, 52. lpp.

Jāveic pasākumi, lai nodrošinātu, ka darbinieki tiek informēti par darba drošību un veselības aizsardzību un ka viņi aktīvi iesaistās.

→ Sk. Apspriešanās ar darbiniekiem, 53. lpp.

Laba prakse

Izstrādāt un ieviest projekta apmācību plānus.

Izstrādāt vienotu apmācību par darba uzsākšanu būvlaukumā.

Izstrādāt vienotu neformālu pārrunu programmu.

Izstrādāt vienotas pieejas attiecībā uz informācijas sniegšanu, apspriešanos un iesaistīšanu.

Izsniegt drošības caurlaides visiem darbiniekiem, kuri izpilda apmācību programmu. Drošības caurlaidēs var norādīt darbinieka specializāciju vai profesiju un darba devēja vārdu vai nosaukumu.

I) Būvlaukumā veicamo darbību plānošana un organizēšana

Šajā vadlīniju daļā ir sniegta informācija par dažiem tipiskiem jautājumiem, kas jārisina, plānojot un organizējot būvlaukumā veicamās darbības. Aplūkotās tēmas ir orientējošas un līdzīgas tām, kas ir aktuālas daudzos projektos, tomēr tās, visticamāk, nebūs pietiekami visaptverošas, lai tās attiecinātu uz konkrētiem uzdevumiem.

Jāņem vērā direktīvas 4. pielikums, citas direktīvas darbinieku aizsardzības jomā un valstu tiesību akti, kuros var būt noteikti augstāki standarti.

Klientiem vai to projektu vadītājiem joprojām ir saistoši pienākumi, kas tiem noteikti ar direktīvas 4. pantu, un tāpat savi pienākumi ir arī projektu sagatavošanas posma koordinatori saskaņā ar direktīvas 5. pantu.

→ Sk. 2.3.2. Klienti, 36. lpp., 2.3.3. Projekta vadītājs, 39. lpp., un 2.3.5. Darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinatori, 41. lpp.

Darba devējiem (darba uzņēmējiem un apakšuzņēmējiem) un pašnodarbinātām personām, tiklīdz tie ir izvēlēti, ir jāplāno un jāorganizē savas būvlaukumā veicamās darbības, pirms tie uzsāk darbu, lai nepakļautu cilvēkus nevajadzīgam riskam.

Pārvaldība un uzraudzība

Ir jāievieš atbilstoši pārvaldības un uzraudzības pasākumi, ņemot vērā projekta un saistīto risku veidu un apjomu. Šādi pasākumi ir jāiekļauj vispārējos projekta pārvaldības pasākumos.

Drošas darba metodes

Jāizstrādā drošas darba metodes. Drošu darba metožu elementi, tas ir, droša piekļuve, izklūšana, darba vieta, iekārtas, pārvietošana un darba vide, kā arī apmācību nodrošināšana un informācijas un instrukciju sniegšana ir izklāstīta turpmākajā šo vadlīniju daļā.

Atbilstoša piekļuve un izklūšana un darba vietas

Jānodrošina atbilstoši un droši piekļuves un izklūšanas līdzekļi un drošas darba vietas. To var panākt, vai nu izmantojot esošos objektus, pabeigtos būvdarbus vai arī pagaidu līdzekļus, tādus kā mehāniskas piekļuves iekārtas, sastatnes, pagaidu kāpnes un trepes. Izvēli noteiks vairāki apsvērumi, tostarp riska novērtējumi.

Darbs augstumā

Šis jautājums ir izvērtēts citā direktīvā, proti, Direktīvā 2009/104/EK⁽³⁶⁾ par drošības un veselības aizsardzības minimālajām prasībām, darba ņēmējiem lietojot darba aprikojumu darbā. Visaptveroša praktiska informācija ir pieejama nesaistošajās vadlīnijās par to, "Kā izvēlēties visatbilstošāko darba aprikojumu pagaidu darbu veikšanai augstumā"⁽³⁷⁾.

Jāizmanto uz risku balstīta pieeja, lai noteiktu visatbilstošāko aprikojuma izvēli konkrētam uzdevumam.

Laba prakse

Izmantot iebūvētas kāpnes kā piekļuves līdzekli.

Dot priekšroku pagaidu kāpnēm, nevis trepēm. Kāpnes mazina spriedzi, kas iedarbojas uz darbiniekiem, un paātrina darba procesus.

Pagaidu aprikojums

Pagaidu aprikojums var būt sastatnes, margas, aizsargtīkli, nostiprinājumi, stalažas un citu veidu pagaidu atbalsta aprikojums. Tas ir jāplāno un jāprojektē.

Šim aprikojumam ir jābūt droši uzbūvētam un pārbauzītam pirms tā nodošanas lietošanai.

Ir jāveic arī šāda aprikojuma regulāra pārraudzība, ņemot vērā pārveidojumus, izmaiņas, nelabvēlīgus laika apstākļus un lietošanas apstākļus.

⁽³⁶⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 16. septembra Direktīva 2009/104/EK par drošības un veselības aizsardzības minimālajām prasībām, darba ņēmējiem lietojot darba aprikojumu darbā (otrā atsevišķā direktīvas 89/391/EEK 16. panta 1. punkta nozīmē) — OV L 260, 3.10.2009.

⁽³⁷⁾ Visaptveroša praktiska informācija ir pieejama nesaistošajās vadlīnijās par to, "Kā izvēlēties visatbilstošāko darba aprikojumu pagaidu darbu veikšanai augstumā": <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=en&pubId=140&type=2&furtherPubs=yes>

Droša pārvietošana, uzglabāšana un transportēšana, u. c.

Plānošanā ir jāņem vērā līdzekļi to priekšmetu, saliekamo konstrukciju un vielu drošai pārvietošanai, uzglabāšanai un transportēšanai, kas tiks izmantotas pabeigtajos darbos vai citā veidā būvdarbu laikā. Uz vielu drošu izmantošanu ir attiecināmas citas direktīvas.

Ergonomika

Plānošanā ir jāņem vērā ergonomikas apsvērumi, jo īpaši, ja ir paredzamas atkārtotas vai sarežģītas ķermeņa kustības.

Papildu norādes par darbinieku pakļaušanu riskiem, kas izriet no fiziskiem faktoriem (vibrācijām), ir sniegtas Direktīvā 2002/44/EK ⁽³⁸⁾.

102. piemērs

Ja nav iespējams izvairīties no smagu bloku likšanas, viens no paņēmieniem, kā nodrošināt atbilstošu darba platformu smago bloku pacelšanai, ir šķērveida pacelēja izmantošana.

103. piemērs

Ja ir jāieliek smagi logi, plānot darbu veikšanu tā, lai uz sastatnēm būtu pietiekama darba telpa un pietiekama kravnesība, kas ļauj izmantot atbilstošu pacelšanas aprīkojumu.

Pacelšanas aprīkojums

Būvniecības nozarē daudz tiek izmantoti pagaidu celtni un pārvietojamie celtni. Īpaša uzmanība jāpievērš to drošai izmantošanai. Šis jautājums ir izvērtēts Direktīvā 2009/104/EK ⁽³⁹⁾ par drošības un veselības aizsardzības minimālajām prasībām, darba ņēmējiem lietojot darba aprīkojumu darbā.

Šāda droša izmantošana nozīmē zemes un jebkādu pagaidu pamatu atbilstību, drošas uzstādīšanas un nojaukšanas darbības, drošību izmantošanas laikā (ieskaitot cilvēku nostiprināšanu ar siksnām un vadītāju apmācību un kompetenci) un drošu darba vidi (piem., apkārtnē veicamais darbs, virszemes elektrolīnijas, blakus esošās zemes izmantošana, atstatums no kustīgām/rotējošām daļām utt.). Ceļamkrāni jāplāno tā, lai darbs ar tiem būtu drošs un atbilstu iekārtu darbības amplitūdai. Ir jāplāno un jāievēro pārbaudes un uzturēšanas kārtība.

Līdzīgi jāizvērtē arī pagaidu pacelēju izmantošana un citu pacelšanas iekārtu, piemēram, autokrāvēju ar dakšu darbam nelīdzenā apvidū, izmantošana.

Labā prakse

Izstrādāt integrētus risinājumus materiālu pacelšanai.

Saskaņot un ierīkot drošus maršrutus, lai piekļūtu izmantošanas vietai, un sagatavot darba vietu tā, lai varētu droši uzstādīt un izmantot pacelšanas aprīkojumu.

Koordinēt šādas iekārtas izmantošanu, ja ir vairāki lietotāji.

Pastāvīgi pārbaudīt, testēt pacelšanas iekārtas un nodrošināt to tehnisko apkopi un atbilstību paredzētajam izmantojumam.

Izstrādāt skaidrus ekspluatācijas noteikumus, ja būvniecības projektā ir vairāki celtni.

Ierīkot fiziskus šķēršļus, lai norobežotu darba zonas no slēgtajām zonām (piem., zonām, kurās atrodas virszemes elektrolīnijas un viegli sabojājamas pazemes komunikācijas).

Skaidri noteikt apmācību procedūras. Daudzi vietējie normatīvie akti paredz obligātu apmācību, lai saņemtu apliecības pacelšanas aprīkojuma ekspluatācijai.

⁽³⁸⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2002. gada 25. jūnija Direktīva 2002/44/EK par obligātajām veselības un drošības prasībām attiecībā uz darba ņēmēju pakļaušanu riskiem, ko rada fizikālie faktori (vibrācija) (sešpadsmitā atsevišķā direktīva Direktīvas 89/391/EEK 16. panta 1. punkta nozīmē) — OV L 177, 06.07.2002.

⁽³⁹⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 16. septembra Direktīva 2009/104/EK par drošības un veselības aizsardzības minimālajām prasībām, darba ņēmējiem lietojot darba aprīkojumu darbā (otrā atsevišķā direktīva Direktīvas 89/391/EEK 16. panta 1. punkta nozīmē) — OV L 260, 3.10.2009.

Citas iekārtas un aprīkojums

Īpaši jāizvērtē citas lielas iekārtas un aprīkojums, tostarp jahtājumi, kas saistīti ar to piegādi, uzstādīšanu, izmantošanu un vēlāku aizvākšanu no būvlaukuma.

Labā prakse

Izpētīt piekļuves maršrūtus, pa kuriem būvlaukumā nogādāt lielas iekārtas, piemēram, uz smagajiem automobiļiem uzmontētus betona sūkņus.

Pievērst īpašu uzmanību brīva vertikālā atstatuma un platuma nodrošināšanai un iekārtām un tiltu un piekļuves maršrutu kravnesībai.

Izvietot ražošanas iekārtas (piemēram, betona jaukšanas iekārtas vai konstrukciju salikšanas vietas) būvlaukuma ciešā tuvumā.

Darba vides drošība

Izvērtējot darba vides drošību, jāpārskata apdraudējumi un riski:

- ko rada attiecīgie darbi un kam pakļauti to veicēji un citi cilvēki;
- ko rada citi darbi un kam pakļauts projekts;
- ko rada citas rūpnieciskās darbības būvlaukumā;
- ko rada vispārējā vide, kurā tiek īstenots projekts.

Var izmantot informāciju no darba drošības un veselības aizsardzības plāniem un dokumentāciju un informāciju, kas saņemta no citiem darba devējiem, kuri strādā tajā pašā darba vietā. Noteiktas funkcijas ir jāveic klientiem vai projektu vadītājiem un koordinatori. Pašnodarbinātajiem un darba devējiem, kas veic būvdarbus, ir jāņem vērā sava darba drošība un veselības aizsardzība un arī to citu cilvēku darba drošība un veselības aizsardzība, kuri var tikt nelabvēlīgi ietekmēti.

Kolektīvie aizsardzības pasākumi

Priekšroka ir jādod pasākumiem, kas nodrošina darbinieku kolektīvu aizsardzību, jo tie mazina visu darbinieku pakļaušanu riskam.

Darba uzņēmējiem ir jāsadarbības un jākoordinē savas darbības, lai sasniegtu šādu rezultātu. Klientiem vai projektu vadītājiem un koordinatori ir jāveic savi attiecīgie pienākumi.

→ **Sk. 1.2.8. Priekšrokas došana kolektīviem, nevis individuāliem aizsardzības pasākumiem, 21. lpp.**

104. piemērs

Uzstādīt barjeras, ja būvdarbi notiek ūdensceļu tuvumā un pastāv noslīkšanas risks.

Nodrošināt malu atbilstošu aizsardzību, ja pastāv nokrišanas risks.

m) Darbinieku un pašnodarbinātu personu informēšana, apspriešanās ar tiem, iesaistīšana, apmācība, instruēšana un uzraudzība

Darbinieki un/vai viņu pārstāvji:

- ir jāinformē par pasākumiem, kas veicami attiecībā uz viņu darba drošību un veselības aizsardzību;
- ar viņiem ir jāapspriežas, un viņi ir jāiedrošina iesaistīties darba drošības un veselības aizsardzības jautājumu izlemšanā;
- ir jāapmāca, jāinstruē un jāuzrauga saistībā ar darbu, kas viņiem jāveic. Sk. Pamatdirektīvu 89/391/EEK.

Labā prakse

Pašnodarbinātajiem darbiniekiem un darba devējiem, kas paši veic būvdarbus, ir jāizvērtē savas apmācības vajadzības.

→ **Sk. 4.2.1. Būvniecības posms, 103. lpp., un 2.3.9. Darbinieki un viņu pārstāvji, 55. lpp.**

n) Piemēri par 3 dažādiem būvlaukumu veidiem

105. piemērs

Jaunas daudzdzīvokļu dzīvojamās mājas būvniecība uz pāļu pamatiem un piesārņotas grunts

Raksturīgās pazīmes

Jauna būvniecība, ko veic privāts darbu veicējs, kurš nav darba uzņēmējs.

Problēma

Kā uzbūvēt pāļu pamatus, nepakļaujot darbiniekus nevajadzīgiem riskiem.

Risinājumi

Klients lūdz iecelto specializēto projektētāju, arhitektu un inženieru palīdzību un paļaujas uz tiem. Tie uzdod pārbaudīt, kāds ir piesārņojuma līmenis un kādi ir iespējamie tehniskie risinājumi saistībā ar pāļu dzīšanu. Tiek izstrādāti sākotnējie risinājumi, kas ietver stipri piesārņotās zemes attīrīšanu būvdarbu vietā, un risinājumi pāļu izstumtās zemes aizvešanai no būvlaukuma un utilizācijai. Koordinators, kurš projektā iesaistīts jau agrīnā posmā, izstrādā darba drošības un veselības aizsardzības plānu.

Tad darba uzņēmēji, kas specializējušies pāļu dzīšanā, tiek aicināti izrādīt ieinteresētību darba veikšanā. Viens no viņiem iesaka izmantot salīdzinoši jaunu vītņojamo pāļu sistēmu, kas rada minimālu izstumtās zemes daudzumu un tādējādi pakļauj darbiniekus mazākam piesārņotas augsnes riskam, kā arī samazina izmaksas saistībā ar zemes utilizāciju ārpus būvlaukuma.

Klients uzdod darba veikšanu šim darba uzņēmējam un pielāgo un apstiprina darba drošības un veselības aizsardzības plānu pirms darba uzsākšanas būvlaukumā.

106. piemērs

Operāciju zāļu krāsošana lielā slimnīcā

Raksturīgās pazīmes

Regulāra apkope, lai iegūtu augstas kvalitātes sienu apdari, ko var viegli uzturēt kārtībā.

Problēmas

Šādas apdares sastāvā bieži ir kaitīgas vielas, jo īpaši, ja tās tiek izsmidzinātas slikti vēdināmās iekštelpās.

Apdraudējums pacientiem un citiem darbiniekiem (slimnīcas personālam), kas izmanto to pašu darba vietu.

Būvlaukuma izveidošana jau pastāvošā darba vietā.

Dažām zālēm jābūt pieejamām vienmēr ārkārtas gadījumiem.

Risinājumi

Tika apsvērti alternatīvi virsmu pārklājumi un izvēlēts pārklājums, kas rada vismazāko apdraudējumu.

Tika izstrādāti līdzekļi, lai noblīvētu pastāvīgās ventilācijas sistēmas un citas iespējamās atveres, pa kurām varētu iekļūt tvaiki un putekļi. Tika izvēlētas atbilstošas pārvietojamās mehāniskās nosūkšanas ventilācijas sistēmas, kas tika īslaicīgi uzstādītas un testētas, radot darba zonās negatīvu spiedienu un tādējādi nodrošinot pietiekamu svaiga gaisa piegādi darbinieku drošībai. Tika izvēlēti atbilstoši individuālie aizsardzības līdzekļi, lai aizsargātu darbiniekus, un nodrošināts atbilstošs labklājības aprīkojums.

Pakāpeniska darbu veikšana nodrošināja zāļu pieejamību, ierīkojot norobežotus piekļuves maršrutus būvstrādniekiem (tika izveidoti īpaši izturīga polietilēna tuneļi).

Klienta vecākais darba drošības un veselības aizsardzības lietu konsultants un projekta koordinators sadarbojās ar arhitektu, aprīkojuma un virsmu pārklājuma materiāla piegādātājiem un darba uzņēmēju. Tika izstrādāti īpaši pasākumi darba uzņēmēja darba vides pārraudzībai, kas bija daļa no darba drošības un veselības aizsardzības plāna. Kopā ar darba uzņēmēju tika izstrādāti īpaši būvlaukuma noteikumi. Darbinieki, kurus nodarbināja slimnīcā un darba uzņēmējs (un to pārstāvji), tika pastāvīgi informēti par visām norisēm.

107. piemērs

Augsta dūmeņa nojaukšana ierobežotā vietā

Raksturīgās pazīmes

Augsta dzelzsbetona dūmeņa nojaukšana rada īpašus apdraudējumus būvstrādniekiem, kā arī cilvēkiem ārpus būvlaukuma robežām.

Problēmas

Krītošs materiāls, instrumenti un aprīkojums darba laikā.

Citu iekārtu bojājumi, apdraudot cilvēkus.

Šajā gadījumā — pārāk maz vietas spīdzināšanas paņēmieni izmantošanai.

Darbinieku nokrišanas risks.

Darba laikā radītie putekļi.

Risinājumi

Klients piesaistīja specializētus konsultantus. Tika pieaicināti nojaukšanas darbos specializējušies darba uzņēmēji, lai tie pierādītu savu kompetenci darba veikšanā, iepazīstinot ar saviem darbības veidiem, iepriekšējiem projektiem un priekšlikumiem par to, kā ierosināto darbu varētu paveikt droši (izklāstot drošas darba metodes).

Divi konkurējoši darba uzņēmēji ieteica divus alternatīvus risinājumus — viena ieteiktais risinājums bija zāģēšana pa daļām, ko veic būvstrādnieki, izmantojot smagu zāģēšanas aprīkojumu un termiskos pīkus, un nozāģēto gabalu nocelšana ar celtņi, un otra ieteiktais risinājums bija ar laužēju aprīkotas specializētas nojaukšanas mašīnas izvietošana dūmeņa augšgalā, nojauktā materiāla nomešana lejup pa dūmeni un tad aizvākšana, izmantojot mašīnu ar aizsargātu kabīni. Abi risinājumi paredzēja sarežģītas sastatņu sistēmas dūmeņa iekšpusē, ko darba gaitā varētu hidrauliski pazemināt.

Abām metodēm tika paredzēts rūpīgs apdraudējumu un riska novērtējums, ko veica klienta specializētie konsultanti ar koordinators palīdzību, ņemot vērā riskam pakļauto darbinieku skaitu un saistītos apdraudējumus.

Tika izvēlēta otrā iespēja, jo tā paredzēja procesa mehanizāciju, tādējādi pakļaujot riskam mazāk darbinieku.

4.2. Projekta izpildes posms

4.2.1. Būvniecības posms

Būvniecības gaitā projekta iepriekšējos posmus nomaina izpildes posms, kurā tiek iesaistīti izpildes posma darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinatori, darba devēji, darba uzņēmēji un apakšuzņēmēji. Viņiem visiem ir jāveic īpaši pienākumi.

→ Sk. 2.3. Būvniecības projekta dalībnieki, 35. lpp.

Tiek iesaistīti arī darbinieki un viņu pārstāvji, jo citiem dalībniekiem ir pienākums viņus informēt, ar viņiem apspriesties un iesaistīt viņus darbā.

→ Sk. 2.3.9. Darbinieki un viņu pārstāvji, 55. lpp.

Darba drošības un veselības aizsardzības plānos un dokumentācijā, ja tāda tiek prasīta, cilvēki ir jāinformē par būvdarbu veikšanu.

→ Sk. 2.4.2. Darba drošības un veselības aizsardzības plāns, 59. lpp., un 2.4.3. Darba drošības un veselības aizsardzības dokumentācija, 61. lpp.

Labā prakse

Ja plāni un dokumentācija netiek prasīta, labs risinājums parasti ir noslēgt starp iesaistītajiem dalībniekiem vienošanās, kuras aptver līdzīgus jautājumus, ja tādējādi tiek uzlabota drošība.

Projekta izpildes posma koordinatori:

- ir jākoordinē:
 - kā tiek īstenoti vispārīgie profilakses principi;
 - kā darba devēji un pašnodarbinātie īsteno 8. pantā paredzētos principus;
 - kā darba devēji un pašnodarbinātie īsteno darba drošības un veselības aizsardzības plānus;
- ir jāorganizē sadarbība starp darba devējiem, tostarp pašnodarbinātajiem;
- ir jākoordinē pasākumi, lai pārbaudītu, vai darba procedūras tiek veiktas pareizi;
- ir jāatjaunina darba drošības un veselības aizsardzības plāni un dokumentācija;
- jāveic pasākumi, lai nodrošinātu, ka būvlaukumos ielaiž tikai personas, kam ir atļauts tur uzturēties.

→ 2.3.5. h) Kādas ir darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinatoru funkcijas projekta izpildes posmā?, 46. lpp.

Labā prakse

Ja koordinatori nav vajadzīgi, labs risinājums parasti ir noslēgt starp klientiem un atsevišķajiem iesaistītajiem darba uzņēmējiem vienošanās, kas aptver līdzīgus jautājumus, ja sadarbība un koordinācija starp klientiem un viņu darba uzņēmējiem uzlabo drošību.

Neatkarīgi no tā, vai koordinatori ir vai nav, darba devējiem:

- ir jāīsteno Direktīvas 89/391/EEK 6. pants;
- ir jāveic pasākumi, kas atbilst Direktīvas 92/57/EEK 4. pielikumā noteiktajām minimālajām prasībām;
- ir jāsniedz visaptveroša informācija darbiniekiem un/vai viņu pārstāvjiem;
- ir jānodrošina apspriešanās ar darbiniekiem un viņu pārstāvjiem un viņu iesaistīšana;
- ir jāpilda pienākumi, kas tiem noteikti ar Pamatdirektīvu 89/391/EEK;
- ir jāņem vērā koordinatoru norādījumi, ja koordinatori ir iecelti;
- darba devējiem, kas personīgi iesaistījušies būvdarbos, ir jāizpilda 10. panta 1. punktā noteiktās prasības.

→ Sk. 2.3.8. Pašnodarbināta persona, 54. lpp.; darba uzņēmējiem un apakšuzņēmējiem ir jāizlasa 2.3.7. Darba uzņēmēji un apakšuzņēmēji, 54. lpp.; piegādātājiem un citiem dalībniekiem ir jāizlasa 2.3.10. Piegādātāji, 56. lpp., un 2.3.11. Citi dalībnieki, 56. lpp.

Pasākumi, kas būs vajadzīgi, lai izpildītu šos pienākumus, būs atkarīgi no projekta veida un apjoma, no apdraudējumiem un riskiem, kas radīsies, un no tā, kas būs vajadzīgs, lai nodrošinātu risku efektīvu kontroli. Veicot pasākumus, jāizvairās no nevajadzīgas birokrātijas; šādiem pasākumiem ir jāsniedz pozitīvs ieguldījums projektā, mazinot darba drošības un veselības apdraudējumus, kam cilvēki varētu būt pakļauti citā gadījumā.

Galvenais ir efektīvu pārvaldības pasākumu īstenošana neatkarīgi no būvdarbu veida, apjoma un ilguma. Darba drošības un veselības aizsardzības plānos, ja tādi tiek prasīti, ir jāinformē cilvēki par pārvaldības pasākumiem. Svarīga nozīme ir arī tam, lai darbinieki iesaistītos labprātīgi, jo tad viņi var sniegt efektīvu ieguldījumu darba drošībā uz vietas.

Būtiska nozīme var būt klientiem, kuri apņēmušies sniegt ieguldījumu projektā, kas atbilst paraugstandartiem, izrādot savu apņemšanos projekta būvniecības posmā.

Labā prakse

Klients iecel "vēstnieku" — personu, kura var skaidri informēt par klientu apņemšanos nodrošināt labus darba apstākļus un kura darbojas kā starpnieks saziņas uzturēšanai ar būvlaukuma darbiniekiem.

a) Darba drošības un veselības aizsardzības pārvaldība projektos

Lai būvdarbus varētu paveikt droši, ir vajadzīga to efektīva organizācija un koordinācija. Direktīva nosaka, ka izpildes posma koordinatori ir jāuzņemas vadība šo funkciju veikšanā un ka darba devējiem (darba uzņēmējiem un pašnodarbinātajiem) ir jāņem vērā koordinatoru sniegtie norādījumi. Šīs funkcijas ir vislabāk veikt tā, lai pārvaldības organizācija, pasākumi un darbības darba drošības un veselības aizsardzības jomā tiktu iekļautas galvenajās projektu pārvaldības darbībās. Lai to nodrošinātu, koordinatori ir cieši jāsadarbības ar dalībniekiem, kuri veic šādas plašākas pārvaldības funkcijas.

Labā prakse

Visi projekta dalībnieki cieši sadarbojas, lai sasniegtu kopīgu mērķi, proti, "nulles pielaidi" attiecībā uz jebkādu nepietiekamu drošības ievērošanu no jebkura grupas dalībnieka puses.

Koordinācija

Ir svarīgi ņemt vērā, ka koordinatoru uzdevums ir koordinēt vispārīgo profilakses principu ievērošanu un 8. pantā sīki izklāstītos jautājumus, kā arī darba drošības un veselības aizsardzības plānus. Lai to sasniegtu, viņu pienākums nav tieši pārvaldīt darba devēju un citu dalībnieku darbību. Koordinācija nozīmē, ka ir plaši jāizvērtē veiktās darbības un darba drošības un veselības aizsardzības jautājumi, kas radīsies. Tas jā dara pirms darbu uzsākšanas.

Savā darbā koordinatori izmanto savas zināšanas par veicamo darbu, darba devēju (darba uzņēmēju un apakšuzņēmēju) veiktos riska novērtējumus un darba metodes, ko ierosina izmantot darba devēji un pašnodarbinātie. Koordinatori ir jāsadarbības ar viņiem, lai panāktu darba drošību un to, ka viena dalībnieka veiktais darbs neapdraud citus un ka koplietošanas objekti un aprikojums tiks sagādāts, uzturēts un izmantots, kā to paredz projekta plāni.

Darba devējiem un pašnodarbinātajiem ir jāsadarbības ar koordinatoriem un pilnībā jāņem vērā viņu sniegtie norādījumi, lai tos varētu apmierinoši izpildīt. Viņiem ir arī jāsaprot, kādas priekšrocības viņiem sniedz koordinatoru darbs un viņu pašu pienākums koordinēt savstarpējās darbības saskaņā ar pamatdirektīvu.

Labā prakse

Izstrādāt kopīgus riska novērtējumus atsevišķos projekta posmos (piem., konstrukciju uzstādīšana), iesaistot visus dalībniekus, kuri veic darbus vai var sniegt ieguldījumu pozitīvu drošības rezultātu sasniegšanā.

Sadarbība

Direktīva paredz koordinatoriem pienākumu organizēt sadarbību starp darba devējiem (tostarp pašnodarbinātajiem) darba drošības un veselības aizsardzības nolūkos. Darba devējiem un citiem dalībniekiem ir pienākums saskaņā ar pamatdirektīvu savstarpēji sadarboties savu darbību īstenošanā darba drošības un veselības aizsardzības jomā. Lai nodrošinātu šādu sadarbību, darba devējiem ir jāapsver, ko viņi var darīt, lai sadarbības radušos jautājumu atrisināšanā — gan savā individuālajā darbā, gan kopīgajās darba jomās un kopīgā aprikojuma izmantošanā. Vajadzīgā sadarbība un līdzekļi tās sasniegšanai būs atkarīgi no konkrētajiem apdraudējumiem un riskiem. Darba devējiem un pašnodarbinātajiem ir pilnībā jāņem vērā norādījumi, ko viņiem sniedz koordinatori, cenšoties izveidot sadarbību starp dalībniekiem.

Labā prakse

Ieviest saskaņotus, visu projektu aptverošus koordinācijas pasākumus un darbības, kas nodrošina līdzekļus apdraudējumu likvidēšanas un risku mazināšanas koordinācijai, iesaistot projektētājus un darba uzņēmējus.

Darbības efektivitāte

Efektīvas koordinācijas un sadarbības pamatā ir informācijas apmaiņa, izpēte un vienošanās par jautājumiem, kas skar kopējas intereses, un šādas vienošanās īstenošana. Svarīga nozīme ir arī efektīvai saziņai starp iesaistītajiem dalībniekiem. Darba drošības un veselības aizsardzības plāni dod iespēju jau iepriekš noteikt, kā šīs funkcijas tiks veiktas, un atspoguļot izmaiņas, kas tiek ieviestas būvdarbu norises gaitā.

Labā prakse

Grupu saliedēšanas pasākumi, kas palīdz uzskatāmi pierādīt, kā var rast savstarpēji izdevīgus risinājumus, ja tiek īstenota efektīva sadarbība.

Darba pārbaudīšana

Koordinatori ir arī jāveic pasākumi, lai pārbaudītu, vai darba procedūras tiek veiktas pareizi. Viņi var darīt to paši vai uzdot citiem (jo īpaši darba devējiem un pašnodarbinātajiem) sniegt ieguldījumu šādas pārbaudes veikšanā. Praksē visefektīvākais veids visbiežāk ir abu variantu apvienojums, lai darba devēji varētu pārbaudīt savas darbības un mijiedarbību starp viņiem pašiem un citiem dalībniekiem un informēt koordinatorus par rezultātiem, savukārt koordinatori varētu neatkarīgi pārskatīt projekta izpildi, izmantojot holistiskāku pieeju un īpašu uzmanību pievēršot tam, cik efektīvi ir pārvaldības pasākumi, kas tiek īstenoti darba drošības un veselības aizsardzības nolūkos.

Laba prakse

Noteikt panākumu kritērijus pirms būvdarbu uzsākšanas un salīdzināt ar tiem sasniegtos darba rezultātus.

108. piemērs

Klients pieprasīja prēmiju programmu, lai uzlabotu darba drošību un veselības aizsardzību. Līgumā tika paredzēta summa, lai segtu prēmiju izmaksas darba uzņēmējiem un darbiniekiem. Izmaksu apjoms bija atkarīgs no tā, cik labi bija darbības rezultāti attiecībā uz darba drošību un veselības aizsardzību (piem., būvlaukuma uzturēšana kārtībā, piedalīšanās apmācības kursos uz vietas, ziņošana par potenciālajiem negadījumiem un piedalīšanās drošības sanāksmēs).

Apakšuzņēmēji

Darba devējiem, īstenojot sadarbību un sava darba koordināciju un pārraudzību, jāņem vērā visi darbi, ko tie uzticējuši apakšuzņēmējiem. Viņiem ir jāiekļauj apakšuzņēmēji savos pasākumos. Darba devējiem jānodrošina, ka to apakšuzņēmēji pilnībā pārzina jebkuras izmaiņas darba drošības un veselības aizsardzības plānos, ir spējīgi tās ietekmēt un tiek pastāvīgi informēti par tām.

Laba prakse

Informēt koordinatorus par visiem apakšuzņēmējiem, kas strādā būvlaukumā.

Nodrošināt, lai apakšuzņēmēji pilnībā piedalītos darba drošības un veselības aizsardzības ieviešanā, jo īpaši apakšuzņēmēji, kas iesaistīti augsta riska vai apdraudējuma darbību veikšanā.

Citi dalībnieki

Projekta izpildes posma koordinatori ir arī jānodrošina klientu un viņu projekta vadītāju, projekta gatavošanas posma koordinatoru un citu dalībnieku, piemēram, projektētāju un piegādātāju, sadarbība un koordinācija apmierinošu projekta rezultātu sasniegšanā.

Laba prakse

Aktīvi iesaistīt citus dalībniekus, kuri citādi varētu palikt ārpus aktīvās projekta īstenošanas.

Sanāksmes uz vietas

Atkarībā no projekta sanāksmes uz vietas ir viens no saziņas paņēmieniem, kā nodrošināt efektīvu informācijas nodošanu, sadarbību un koordināciju, kā arī darba drošības un veselības aizsardzības jomā gūto panākumu pārskatīšanu.

Pārsvārā darba drošības un veselības aizsardzības jautājumus ir vislabāk risināt, iekļaujot tos apspriedēs par to, kā tiek pārvaldīti projekti, lai tie tiktu pilnībā ņemti vērā, kad tiek veikta tehniska pārskatīšana, informācijas izplatīšana, apspriedes par panākumiem, darba plānošana, loģistika un tamlīdzīgi pasākumi. Tomēr atsevišķa uzmanība vienmēr ir jāpievērš darbības rezultātu pārskatīšanai un korektīvajām darbībām, lai sasniegtu nepieciešamos darba drošības un veselības aizsardzības standartus.

109. piemērs

Veicot darbus uz strāvai pieslēgtas dzelzceļa līnijas, koordinators nodrošināja, ka īpašajās projekta sanāksmēs piedalās dzelzceļa sabiedrības pārstāvji, lai gatavošanas posmos identificētos apdraudējumus varētu veiksmīgi pārvaldīt visa projekta gaitā un varētu regulāri veikt apdraudējumu reģistra pārskatīšanu. Tādējādi tika nodrošināta projekta droša izpilde un dzelzceļu sistēmas droša ekspluatācija.

Kontrolēta piekļuve teritorijai

Koordinatoriem ir pienākums nodrošināt pasākumu veikšanu, lai būvlaukumā netiktu ielaisti cilvēki, kuriem tas nav atļauts.

Personas, kurām tas varētu būt atļauts, visticamāk, būs personas, kuras ir piedalījušās ievada apmācībā un kurām pēc tam atļauts iekļūt būvlaukumā, piemēram:

- personas, kas veic būvdarbus un to uzraudzību;
- klienti, projektu vadītāji un citi dalībnieki, ko klienti un projektu vadītāji iecēluš, piemēram, projektētāji;
- personas, kurām tas atļauts ar likumu (piem., būvniecības kontroles darbinieki, darba drošības un veselības aizsardzības kompetentās iestādes, policija un ugunsdzēsības dienesti) u. c.

leviesto pasākumu efektivitāte ir jāizvērtē koordinatori, kad viņi veic projekta darbības rezultātu pārskatīšanu, un vajadzības gadījumā jāveic korektīvi pasākumi. Jāizvērtē turpmākā būvdarbu attīstība, kas var nelabvēlīgi ietekmēt drošību, lai varētu laikus izstrādāt pasākumus drošības saglabāšanai.

Labā prakse

Kontrolēt piekļuvi, ieviešot pie darba apgērba piespraužamās personas kartītes katram darbiniekam, kuras piešķir un pārbauda kompetentais apsardzes personāls.

Ieviest elektroniskās piekļuves kontroles sistēmas visām personām, kurām atļauts iekļūt būvlaukumā. Šādās sistēmās varētu būt ietverta informācija par darbinieka apmācību darba drošībā un veselības aizsardzībā un cita ar darbu saistīta informācija.

Iecelt vienu darba uzņēmēju, kurš atbild par drošību būvlaukumā.

Izstrādāt būvlaukumā ielaižamo personu un darbinieku sarakstu, norādot arī, vai viņi ir sekmīgi izpildījuši ievada apmācību.

Uzturēt reģistru, kurā tiek norādīti būvlaukumā esošie darba uzņēmēji un darbinieki, lai to izmantotu avārijas gadījumos.

Avārijas gadījumi

Papildus būvlaukumā veicamā darba plānošanai iesaistītajiem dalībniekiem ir arī kopīgi jāvelta pietiekams laiks un resursi avārijas reaģēšanas pasākumu plānošanai un izvērtēšanai — saistībā ar pirmās palīdzības sniegšanu, ugunsgrēku dzēšanu, glābšanu un evakuāciju. Šādi jautājumi ir jāiekļauj darba drošības un veselības aizsardzības plānos. Ja plāns netiek prasīts, klientiem un to atsevišķajam darba uzņēmējam ir jāapsver avārijas gadījumos veicamie pasākumi.

110. piemērs

Avārijas gadījumā veicamo pasākumu plānā projektam, kas bija saistīts ar iepriekš uzbūvēta liela ceļa paplašināšanu, tika ņemts vērā, ka ir jānodrošina avārijas dienestu piekļuve avārijas gadījumos gan uz projekta ceļiem, gan uz sabiedriskās satiksmes ceļiem. Plāna izstrādē notika cieša sadarbība starp klientu, koordinators, projektētāju un avārijas dienestiem.

→ **Sk. 2.4.2. Darba drošības un veselības aizsardzības plāns, 59. lpp.**

Informēšana, apspriešanās un iesaistīšana — darbinieki un/vai viņu pārstāvji

Vispārējās informācijas sniegšanu dažreiz vislabāk var īstenot, izmantojot projektā vienotu pieeju. Pasākumu ieviešanā atsevišķi pienākumi var būt koordinatoriem. Tāpat, īstenojot vienotu pieeju projektā, svarīga nozīme var būt arī apspriedēm un iesaistīšanai.

→ **Sk. 2.3.9. Darbinieki un viņu pārstāvji, 55. lpp.**

Labā prakse

Izmantot šādu paņēmieni plašu klāstu:

- instruēšanas un apspriežu sanāksmes;
- bukleti, videomateriāli u. c.;
- paziņojumu dēļi būvlaukumā;
- plakātu kampaņas;
- tādu tematu izvēle neformālajām pārrunām, kuri saistīti ar darbu (piem., individuālie aizsardzības līdzekļi, būtiski riski, tādi kā nokrišana, nāvējošais elektrošoks u. c.);
- īpašas uzmanības pievēršana "potenciālajiem apdraudējumiem", jo tie varētu liecināt par problemātiskajām jomām.

Apdraudēti varētu būt darbinieki, kuru dzimtā valoda nav būvlaukumā lietotā valoda, un viņiem ir jāpievērš īpaša uzmanība.

Labā prakse

Iecelt vismaz vienu būvlaukuma uzraugu, kas var sazināties ar darbiniekiem, kuru dzimtā valoda nav būvlaukumā lietotā valoda.

Pārtulkot drošības noteikumus, ievada, apmācības un instruktažas materiālus.

Izmantot ilustrācijas, piktogrammas un starptautiskās drošības zīmes, lai instrukcijas būtu vieglāk saprotamas.

Informēt koordinatorus par visiem apakšuzņēmējiem, kas strādā būvlaukumā.

111. piemērs

Visiem darbiniekiem tiek nodrošināta piekļuve atbilstošajām publikācijām un/vai internetam, lai viņiem būtu pieejama darba drošības un veselības aizsardzības informācija.

b) Direktīvas 92/57/EEK 8. pants un 4. pielikums un Pamatdirektīvas 89/391/EEK 6. pants

Direktīvas 8. pants nosaka pienākumu vispārēji īstenot pamatdirektīvas 6. pantā paredzētos principus, proti, vispārīgos profilakses principus (sk. šo vadlīniju 1.2. punktu).

Direktīvas 4. pielikumā ir noteiktas minimālās darba drošības un veselības aizsardzības prasības būvlaukumiem. A daļā ir noteiktas vispārīgās minimālās prasības attiecībā uz darba vietām būvlaukumā. B daļā ir noteiktas konkrētas minimālās prasības darba pozīcijām būvlaukumā. B daļa ir iedalīta divās sadaļās. I sadaļa nosaka minimālos standartus darba pozīcijām būvlaukuma telpās. II sadaļa nosaka standartus būvlaukuma darba pozīcijām āra apstākļos.

Vadošajiem dalībniekiem projektu izpildes posmos šajā ziņā ir pienākums veikt īpašas funkcijas. Tādējādi:

- koordinatoriem ir jākoordinē, kā darba devēji un pašnodarbinātie īsteno 8. pantā noteiktos principus;

- darba devējiem:
 - ir jāīsteno Direktīvas 89/391/EEK 6. pants;
 - ir jāveic pasākumi, kas atbilst 4. pielikumā noteiktajām minimālajām prasībām;
 - ir jāpilda pienākumi, kas tiem noteikti ar Pamatdirektīvu 89/391/EEK;
- pašnodarbinātajiem darbiniekiem ir jāievēro 8. pants un 4. pielikums.

→ Sk. 2.3. Būvniecības projekta dalībnieki, 35. lpp.

Direktīvas 8. pantā ir uzskatīti 10 gadījumi, kuros principi ir jo īpaši jāievēro. Tie attiecas uz:

- būvlaukuma uzturēšanu labā kārtībā un apmierinošā tīrības stāvoklī;
- vietas izvēli darba pozīcijām, ņemot vērā nepieciešamību piekļūt šīm darba vietām, kā arī pārvietošanās un kustības maršrutu un iekārtu izvietojuma zonu noteikšanu;
- nosacījumiem, saskaņā ar kuriem tiek izmantoti dažādi materiāli;
- tehnisko apkopi, pārbaudēm pirms nodošanas ekspluatācijā un regulārām instalāciju un iekārtu pārbaudēm, ko veic ar mērķi izlabot jebkādas kļūmes, kas varētu ietekmēt darbinieku drošību un veselību;
- dažādu materiālu uzglabāšanas zonu marķēšanu un ierīkošanu, jo īpaši attiecībā uz bīstamiem materiāliem vai vielām;
- nosacījumiem, saskaņā ar kuriem tiek novākti izmantotie bīstamie materiāli;
- atkritumu un būvgružu glabāšanu un apglabāšanu vai novākšanu;
- izmaiņām faktiskajā laika periodā, kas tiks atvēlēts dažādiem darbiem vai darba posmiem, pamatojoties uz darba gaitu būvlaukumā;
- darba devēju un pašnodarbināto personu sadarbību;
- mijiedarbību ar rūpnieciskajām darbībām tajā vietā, kurā vai kuras tuvumā atrodas būvlaukums.

c) Daži citi jautājumi

Iekārtu/instrumentu/materiālu un darba metožu izvēle

Izvēle jāizdara, ņemot vērā vispārīgos profilakses principus un ergonomikas principus.

→ Sk. 1.2. Vispārējie profilakses principi, 18. lpp.

Darba pozīciju izvietojums ir jāprojektē, pirms tam novērtējot riskus un ņemot vērā ergonomikas apsvērumus.

Darba platformām jābūt stabilām un izvietotām tā, lai novērstu kritienu iespējamību. Jānodrošina droša piekļuve.

Būvniecības mašīnām, pacelšanas iekārtām un citām mašīnām ir jāatbilst veicamajam darbam, jābūt pārbaudītām, testētām un uzturētām tehniskā kārtībā. Darbiniekiem ir jābūt atbilstoši apmācītiem.

Gaisa kvalitāte, troksnis, vibrācija, putekļi, apgaismojums, tīrība

Darba vide ir jāierīko un jāuztur tā, lai tā atbilstu attiecīgajām Eiropas direktīvām (piem., attiecībā uz troksni, ķīmikālijām utt.).

→ Sk. 7. pielikumu "Eiropas Savienības tiesību akti", sadaļu "Citas direktīvas darba drošības un veselības aizsardzības jomā" 157. lpp.

Darba aprīkojuma atbilstība

Darba aprīkojumam ir jābūt atbilstošam, pārbaudītam, testētam un uzturētam labā tehniskā kārtībā. Darbiniekiem jābūt atbilstoši apmācītiem tā lietošanā.

Darba uzņēmējiem var būt lietderīgi izvērtēt līdzīgus jautājumus kopīgi ar saviem apakšuzņēmējiem.

Labā prakse

Ieviest uzņēmumā politiku, kas paredz darba drošības un veselības aizsardzības kritēriju iekļaušanu iepirkuma un nomas procedūrās.

Izmantot aprīkojumu, kas atbilst Eiropas standartiem un kam ir atbilstības deklarācijas. Uz darba aprīkojuma redzamā vietā ir jābūt izvietotam CE marķējumam.

Ieviest darba aprīkojumu, kam ir augsts veikspējas līmenis attiecībā uz to risku novēršanu, kuri saistīti ar tā izmantošanu (piem., vibrācija, putekļu emisijas u. c.).

Koordinatoriem veicināt tāda darba aprīkojuma izmantošanu, kas uztver emisijas to rašanās vietā, un līdzīgi arī aprīkojumu, kam ir viszemākais vibrāciju līmenis.

d) Darba drošības un veselības aizsardzības plānu atjaunināšana

Direktīva nosaka koordinatoriem pienākumu atjaunināt darba drošības un veselības aizsardzības plānus. Plāni ir regulāri jāpārskata, un ir jāvienojas par izmaiņām un tās jāievieš pēc apspriešanās ar attiecīgajiem dalībniekiem. Regulāri jāpārskata pārvaldības pasākumi darba drošības un veselības aizsardzības nodrošināšanai, lai tie joprojām atbilstu paredzētajam mērķim.

→ Sk. 2.4.2. Darba drošības un veselības aizsardzības plāns, 59. lpp.

e) Darba drošības un veselības aizsardzības dokumentācijas atjaunināšana

Direktīva nosaka koordinatoriem pienākumu atjaunināt darba drošības un veselības aizsardzības dokumentāciju. Papildu informāciju var iegūt no dalībniekiem, kas turpina izstrādāt projektus, un no dalībniekiem, kas veic būvdarbus.

→ **Sk. 2.4.3. Darba drošības un veselības aizsardzības dokumentācija, 61. lpp.**

f) Piemēri par 3 dažādiem būvlaukumu veidiem

112. piemērs

Tiek būvēta jauna daudzdzīvokļu dzīvojamā ēka ar 7 stāviem, no kuriem pirmais tiks izmantots komerciāliem mērķiem, bet 2 pazemes stāvi tiks izmantoti garāžām (sk. iepriekš 98. piemēru 4.1.2. m) punktā

Raksturīgās pazīmes

Klients: privāts uzņēmējs, kas nav darba uzņēmējs.

7 stāvu ēka ar dzelzsbetona pamatkonstrukciju un uz vietas izgatavotām plāksnēm, ar ķieģeļu apšuvumu/mūrējumu.

Pāļu pamati.

Lēzens jumts ar aizsargbarjeru.

Uz āru izvirzīti balkoni.

Pirmais stāvs komerciālai izmantošanai un 2 pazemes stāvi.

Būvniecība piesārņotā būvlaukumā.

Blakus atrodas skola un ceļš ar intensīvu satiksmi.

Blakus atrodas arī cits būvlaukums.

Problēmas

Veicot darba drošības un veselības aizsardzības revīziju būvlaukumā, tiek konstatēts, ka ķieģeļu mūrēšanas darbu uzņēmējs strādā no konstrukcijas, nevis ārējām sastatnēm, un ka pastāv risks, ka darbinieki varētu pārkrist pār neaizsargātām malām.

Saskaņā ar darba drošības un veselības aizsardzības plānu, bija jābūt uzstādītām ārējām sastatnēm, ko izmantotu vairāki darbu veicēji, tostarp ķieģeļu mūrētāji.

Risinājumi

Darbs tiek pārtraukts, līdz ir uzstādītas atbilstošas sastatnes.

Tiek informēta būvlaukuma drošības komiteja.

Tiek organizētas neformālas pārrunas visiem darbu veicējiem par darba drošību, veicot darbus augstumā.

113. piemērs

Pazemes notekcaurules nomaiņa zem koplietošanas ceļa

Raksturīgās pazīmes

Klients — pilsētas dome, kurai ir inženiertehniskā nodaļa — nomaina daļu no notekūdeņu cauruļvada zem iepriekš uzbūvēta ceļa, darbos iesaistot vairāk nekā vienu darba uzņēmēju.

Problēmas

Blakus atrodas sabiedriskās un dzīvojamās ēkas.

Pazemes un virszemes komunikāciju un komunālo pakalpojumu ietaišu klātbūtne. Rakumu iebrukšanas risks.

Risinājumi

Iecelt koordinatoru.

Sagatavot darba drošības un veselības aizsardzības plānu, jo pastāv īpašs darbinieku apbēšanas risks zemes nogrūvuma dēļ, neatkarīgi no tā, vai ir vajadzīgs iepriekšējs paziņojums.

Koordinatori aktīvi piedalās uz vietas notiekošajās sanāksmēs un kopā ar citiem izvērtē esošo komunikāciju plānu precizitāti un interpretāciju. Tiek panākta vienošanās ierīkot atbilstošu nozogojumu ap darbu veikšanas vietu. Koordinators un darba uzņēmēji kopīgi pārskata darba metodes, tostarp iekārtu un aprīkojuma izmantošanas drošību, jo īpaši attiecībā uz rakšanas darbiem komunikāciju tuvumā un pacelšanas darbībām.

Pirms darbu uzsākšanas tiek organizētas neformālas pārrunas par galvenajiem riskiem (piem., virszemes un pazemes komunikācijas, rakumu iebrukšana, ekskavatori, kas tiek izmantoti kā celtni).

114. piemērs

Piekartilta renovācija

Raksturīgās pazīmes

Piekartilta renovācija.

Darbu veids un mērķi:

- krāsas noņemšana un aizsargmargu pārkrāsošana;
- trošu apstrāde aizsardzībai pret koroziju;
- seguma virskārtas renovācija;
- kustīgo savienojumu nomaiņa.

Kopējais darbu ilgums ir aptuveni 4 mēneši.

Problēmas

Satiksmes ierobežojumi.

Darbs naktīs, lai nomainītu seguma virskārtu.

Riski, kas saistīti ar nesaderību starp darbu veicējiem, kuri strādā vienā un tajā pašā laikā (skrošu apstrāde, trošu attīrīšana, nodiluma virskārta).

Ar darbu augstumā saistītie riski.

Risinājumi

Ieviest īpaši projektētas platformas darbu veikšanai augstumā (trosēm, aizsargmargām).

Kopīgi novērtēt riskus, kuri viena darbu veicēja darbības rezultātā nelabvēlīgi ietekmē citus. Organizēt darbinieku sākotnējo instruēšanu un informēšanu par darbu intensīvas satiksmes tuvumā.

Apmācīt darbiniekus par darbu veikšanu naktīs.

Pievērst īpašu uzmanību metodoloģijām, lai novērstu īpašus riskus, piemēram, saistībā ar darbu veikšanu augstumā.

Veikt uzraudzību uz vietas skrošu apstrādes laikā, lai novērtētu ar putekļiem un troksni saistītos riskus.

4.2.2. Būvniecības beigu posms

Kad būvdarbi ir pabeigti, projekts ir gandrīz noslēdzies. Ir jāpabeidz darbi, kas saistīti ar darba drošības un veselības aizsardzības dokumentāciju, un jāizmanto iespēja izvērtēt paveikto un gūt vērtīgas atziņas, ko varētu izmantot turpmāko projektu īstenošanā.

a) Darba drošības un veselības aizsardzības dokumentācijas atjaunināšana

Ir jāatjaunina darba drošības un veselības aizsardzības dokumentācija, lai ņemtu vērā jebkādu jaunu informāciju. Dokumentācija ir jānodod klientiem, izskaidrojot, kādi ir tās mērķi un kas tajā ietverts.

→ **Sk. 2.4.3. Darba drošības un veselības aizsardzības dokumentācija, 61. lpp.**

b) Darba drošības un veselības aizsardzības ievērošanas novērtēšana būvniecības projektā

Labā prakse

Sniegt projekta noslēguma ziņojumu par darba drošības un veselības aizsardzības ievērošanu.

Pabeidzot katru būvniecības projektu, veikt darbības rezultātu novērtēšanu, pamatojoties uz proaktīvu un retrospektīvu uzraudzību projekta beigās. (Šādu pieeju var izmantot arī projekta laikā, un tā ir ierasta prakse daudzos būvniecības projektos, lai vajadzības gadījumā varētu veikt tūlītēju korektīvu rīcību.)

Salīdzināt veiktos pasākumus ar tiem, kas bija iepļānoti, projektu uzsākot (t. i., proaktīvā uzraudzība).

Izvērtēt neveiksmes, veicot darbā gūto ievainojumu un veselības traucējumu gadījumu uzraudzību (t. i., retrospektīvā uzraudzība).

Izstrādāt veidus (sanāksmes u. c.), kā apkopot šajā projektā gūto informāciju un pieredzi, lai uzlabotu darba drošību un veselības aizsardzību nākamajā projektā.

c) Piemēri par 3 dažādiem būvlaukumu veidiem

115. piemērs

Jaunas daudzdzīvokļu dzīvojamās ēkas būvniecība

Raksturīgās pazīmes

Ēkas būvniecības izpildes posma beigās darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinators projekta izpildes posmā ir saņēmis no darba uzņēmēja visu ar ēku saistīto informāciju, lai atjauninātu un pabeigtu šī projekta darba drošības un veselības aizsardzības dokumentāciju.

Problēmas

Tehniskās apkopes posmā būs nepieciešams izmantot sastatnes vēlākai fasādes apstrādei (krāsošanai, remontdarbiem u. c.). Kā sastatnes nostiprināt pie konstrukcijas?

Risinājumi

Projekta izpildes posmā ierīkot konstrukcijā atsevišķus stiprinājumus, lai pie tiem varētu piestiprināt sastatnes, to skaidri norādot darba drošības un veselības aizsardzības dokumentācijā.

Darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinators projekta izpildes posmā nodod pabeigto darba drošības un veselības aizsardzības dokumentāciju klientam vai klienta ieceltai personai (piem., ēkas pārvaldniekam, ko iecēluši katra dzīvokļa īpašnieki). Laba prakse ir glabāt šādas dokumentācijas oriģinālu drošā vietā un izmantot kopijas.

Ēkas pārvaldnieks var sadarboties, pastāvīgi atjauninot dokumentāciju un gādājot, lai tā būtu pieejama jebkuram no dzīvokļu īpašniekiem, kad vien tas nepieciešams (piem., atļautu izmaiņu veikšanai katrā dzīvoklī). Kad mainās ēkas pārvaldnieks, dokumentācija tiek nodota jaunajam pārvaldniekam.

Jebkurš darbs saistībā ar ēkas kopējām daļām vai tā aprīkojumu ir jauns projekts, kura gadījumā ir jāizskata šāda dokumentācija.

116. piemērs

Deformācijas šuvju nomaiņa viaduktam/tiltam

Raksturīgās pazīmes

Deformācijas šuves izmanto viaduktos un tiltos, kā arī daudzās citās konstrukcijās (ēkās, cauruļvados, dzelzceļos, u. c.).

Tās ir paredzētas pastāvīgam "darbam" un kustību kontrolēšanai (piem., paplašināšanās un/vai sašaurināšanās). Tās var izmantot arī, lai kontrolētu kustību lietošanas apstākļos (piem., kustību, ko rada braucoši satiksmes līdzekļi).

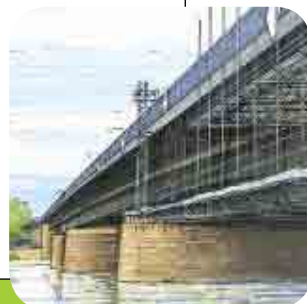
Problēmas

Šo elementu kalpošanas laiks parasti ir īsāks nekā to konstrukciju kalpošanas laiks, kurās tie uzstādīti. Tāpēc šādas šuves nodilst, un blakus esošas virsmas sāk pārvietoties. Tas var izraisīt traucējumus braucošiem transportlīdzekļiem.

Risinājumi

Kad tas notiek, ir laiks nomainīt šuves. Parasti ir vajadzīgi īpaši pasākumi transportlīdzekļu novirzīšanai, lai darbu veikšana būtu drošāka. Šādi pasākumi var būt satiksmes vadības plāni un darba drošības un veselības aizsardzības plāni.

Tiklīdz šuves ir nomainītas, organizācijai, kas atbild par konstrukcijas uzturēšanu, ir jānodrošina darba drošības un veselības aizsardzības dokumentācijas papildināšana ar informāciju, kas būs noderīga citiem, veicot vēlākus būvdarbus. Šādos gadījumos jauna dokumentācija visbiežāk nav vajadzīga.

117. piemērs

Rites virsmas atjaunošana uz lielas automaģistrāles

Raksturīgās pazīmes

Ir jāatjauno lielas automaģistrāles rites virsma, ņemot vērā noteiktos nomaiņas kritērijus. Virsma sākotnēji tika uzbūvēta pēc direktīvas stāšanās spēkā.

Problēmas

Atjaunošanas darbi ir jauns projekts. Var būt pieejama viena vai vairākas dokumentācijas no iepriekšējiem būvniecības projektiem, kas saistīti ar automaģistrāles uzturēšanu. Pašreizējais stāvoklis ir neskaidrs.

Risinājumi

Par automaģistrāles uzturēšanu atbildīgā organizācija nolemj, ka tiks izstrādāta atsevišķa dokumentācija, kas tiks atjaunināta par visiem uzturēšanas darbiem, neatkarīgi no tā, vai to pieprasa direktīva. Dokumentācijā tiek iekļauta informācija, kas par automaģistrāli zināma no citiem avotiem, lai dokumentācijas ieraksti būtu lietderīgāki.

4.2.3. Pēcbūvniecības posms

Pēcbūvniecības posms ir posms, kad ēkas (vai citi objekti, kas radīti projektu īstenošanā) ir gatavas izmantošanai vai tiek pastāvīgi izmantotas pēc projekta pabeigšanas. Bieži vien darba drošības un veselības aizsardzības aspektiem šajā posmā tiek pievērsta nepietiekama uzmanība, jo īpaši, kad tiek veikti apkopes un tamlīdzīgi darbi.

Īpaša uzmanība jāpievērš tam, lai tiktu nodrošināts:

- ka apdraudējumi to darbinieku drošībai un veselībai, kuri veic vēlākus objekta apkopes darbus, tiek likvidēti vai samazināti līdz pieņemamam līmenim;
- ka darba drošības un veselības aizsardzības dokumentācija tiek pastāvīgi atjaunināta

a) Darba drošības un veselības aizsardzības dokumentācijas pastāvīga atjaunināšana

Dokumentācijas mērķis ir sniegt visiem tiem, kuri veic vēlākus objekta apkopes darbus, informāciju, kas ļauj viņiem plānot un īstenot vēlākus darbus drošā veidā un pienācīgi ņemot vērā veselības aizsardzību.

Dokumentācija ir jāatjaunina, ja tiek ieviestas izmaiņas, kas ietekmē darbinieku darba drošību un veselības aizsardzību paredzamo vēlāko būvdarbu laikā.

Dokumentācija parasti ir jāglabā klientiem.

Klienti parasti nodod dokumentācijas kopijas lietotājiem un nodod dokumentāciju jaunajiem īpašniekiem, ja mainās īpašumtiesības.

→ Sk. 2.4.3. Darba drošības un veselības aizsardzības dokumentācija, 61. lpp.

b) Piemēri par 3 dažādiem būvlaukumu veidiem

118. piemērs

Tiek būvēta jauna daudzdzīvokļu dzīvojamā ēka ar septiņiem stāviem, no kuriem pirmais tiks izmantots komerciāliem mērķiem, bet divi pazemes stāvi tiks izmantoti garāžām.

Raksturīgās pazīmes

Klients: privāts uzņēmējs.

Pirms būvdarbu uzsākšanas izstrādātajā darba drošības un veselības aizsardzības dokumentācijā netiek ņemtas vērā būvdarbu laikā veiktās izmaiņas un izmantotās darba metodes. Pirms projekta pabeigšanas darba uzņēmējs sniedz informāciju daļēji pabeigtās dokumentācijas atjaunināšanai. Arī citi uzņēmumi, kas veikuši darbu, piemēram, apakšuzņēmēji, izpilda savu pienākumu sniegt attiecīgo informāciju dokumentācijas vajadzībām un nodod to darba uzņēmējam, lai to varētu nodot tālāk koordinatoram.

Problēmas

Dokumentācijas atjaunināšana, lai ņemtu vērā būvdarbu laikā veiktās izmaiņas.

Risinājumi

Uzņēmumi, kas veikuši būvdarbus, izpilda pienākumu sniegt attiecīgo informāciju dokumentācijas vajadzībām.

Izmaiņas cauruļvadu diagrammās u. c. var dokumentēt salīdzinoši vienkārši, jo plānu izstrādi un būvniecības pārvaldību veic viens uzņēmums; tomēr vispirms ir jāuzdod jautājums — kas no šīs informācijas ir būtisks (ja vispār ir būtisks) attiecībā uz darba drošību un veselības aizsardzību vēlāku būvdarbu laikā?

Specifikācijā tika iekļautas stiprinājumu vietas, lai tās varētu izmantot darbinieki, kuriem tiks uzticēta logu mazgāšana. Dokumentācijā ir jāiekļauj informācija par stiprinājumu pārbaudi, tehnisko apkopi un izmantošanu.

Sadarbībā ar ražotājiem ir noteikti periodi tehniskās apkopes darbu veikšanai attiecībā uz apkures un gaisa kondicionēšanas iekārtām un iekārtām, kuras ir jātestē utt., tomēr ir jāuzdod jautājums — kas no šīs informācijas ir būtisks (ja vispār ir būtisks) attiecībā uz darba drošību un veselības aizsardzību vēlāku būvdarbu laikā?

Dokumentācija būs noderīga, kad tiks ierīkotas jaunas komunikācijas, piemēram, ieviesta jauna ēkas pārvaldības tehnoloģija un saules enerģijas tehnoloģija.

119. piemērs

Dažu jumta dakstiņu nomaiņa lauku saimniecības šķūnim

Raksturīgās pazīmes

Dakstiņu nomaiņa nelielas saimniecības ēkas slīpam jumtam var būt bīstama.

Problēmas

Slīps jumts — risks nokrist no jumta malas vai izkrist caur jumtu.

Piekļuve, jo dažādās jumta daļās ir bojāti dakstiņi.

Risinājumi

Lauksaimnieks iznomā pārvietojamo paceļamo darba platformu (MEWP), kas ir pietiekami liela, lai nodrošinātu atbilstošu malu aizsardzību, un nomaina bojātos dakstiņus rudenī, kad šķūnis ir pilns ar sienu. (Pie MEWP ir piestiprinātas drošības siksnas (individuālais aizsardzības līdzeklis)). Apdraudējumi un riski ir samazināti.

Pēc darba pabeigšanas turpmākā rīcība nav vajadzīga.

120. piemērs

Ventilācijas sistēmas tehniskās apkopes/tīrīšanas darbi lidostas terminālī

Raksturīgās pazīmes

Ventilācijas šahtas ēkā ir regulāri jātīra. Objekta ekspluatanti un projektētāji vienojās par atbilstošiem intervāliem šī darba veikšanai. Katru gadu tiek izsludināts konkurss par līguma noslēgšanu tīrīšanas darbu veikšanai.

Problēmas

Tīrīšana lidostas darbības laikā, t. i., tīrīšana nedrīkst traucēt vai kaitēt pasažieriem.

Nokrišanas risks, jo ventilācijas šahtas parasti ir piestiprinātas pie augstiem griestiem.

Risinājumi

Vairāku gadu garumā šī darba veikšanai tika nolīgts viens un tas pats uzņēmums, jo tas pārzina vietu, izprot klienta vajadzības, nodarbina personālu vienīgi šī darba veikšanai un tam ir izcila darba drošības ieviešanas reputācija.

Projektētājam iesaistoties darba drošības un veselības aizsardzības dokumentācijas sagatavošanā, ventilācijas sistēmai tika izstrādāti tīrīšanas plāni. Ventilācijas šahtas, kurās var ieiet, tīra personāls.

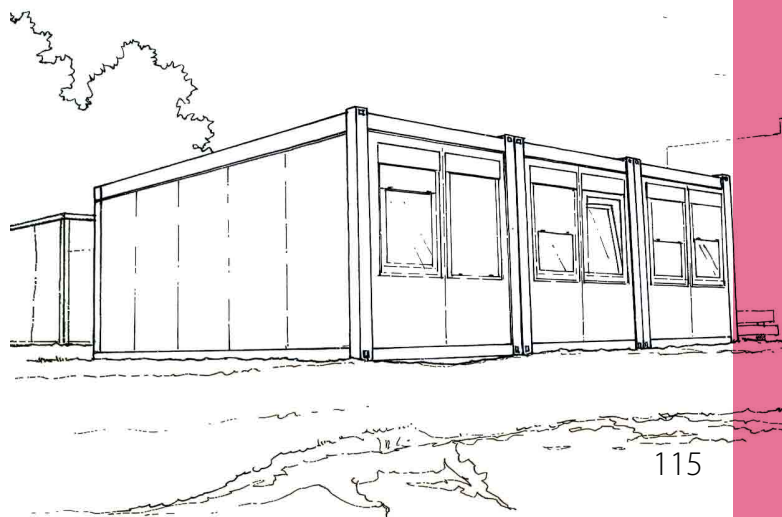
Mazākas šahtas tīra, izmantojot robotus un velkmes iekārtas.

Tīrīšana tiek dokumentēta.

Piekļuvei tiek izmantotas pārvietojamās sastatnes, darbs, kas ietekmē pasažierus, tiek veikts, kad lidosta ir mazāk noslogota, un darba zonas tiek nošķirtas ar barjeru sistēmu, kādu citviet lidostā izmanto pasažieru plūsmas kontrolēšanai.

5. Būvniecības projekta laikā veicamo katra dalībnieka pienākumu vispārējā tabula

1 Iesaistītie dalībnieki	2 Pienākumi, kas veicami, ja projekta izpildes posmā ir tikai viens darba uzņēmējs	3 Papildu pienākumi, kas veicami, ja projekta izpildes posmā ir vairāk nekā viens darba uzņēmējs. Piezīme. Ir piemērojami arī visi 2. ailē norādītie pienākumi.
Klienti	Var iecelt projekta vadītāju, kurš rīkojas klientu vārdā, ja viņi tā vēlas.	
Klienti vai projektu vadītāji (Ņem vērā, ka "projekta vadītājs" nozīmē personu(-as), kas atbild par projekta sagatavošanu un/vai izpildi, un/vai projekta izpildes uzraudzību un kas rīkojas klienta vārdā.)	Iesniedz iepriekšēju ziņojumu kompetentajai iestādei, ja tāds vajadzīgs. Veic pasākumus, lai nodrošinātu, ka šāds ziņojums ir novietots būvlaukumā redzamā vietā un tiek atjaunināts, ja tas nepieciešams (3. panta 3. punkts). Ievēro vispārīgos profilakses principus dažādajos projekta izstrādes un sagatavošanas posmos (4. pants) Nodrošina darba drošības un veselības aizsardzības plāna izstrādi pirms darbu uzsākšanas būvlaukumā (3. panta 2. punkts). (Ņem vērā, ka atsevišķos ierobežotos gadījumos var būt dalībvalstu pieļautas atkāpes.)	Ieceļ koordinators projekta sagatavošanas un projekta izpildes posmam (3. panta 1. punkts) Ņem vērā, ka klientiem un projektu vadītājiem ir pastāvīgi pienākumi saskaņā ar 5. un 6. pantu, kaut arī viņi ir iecēlušī koordinators (7. panta 1. punkts).
Darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinatori projekta sagatavošanas posmā	Nav pienākuma iecelt koordinatoru.	Koordinē 4. panta īstenošanu (5. panta a) punkts). Nodrošina darba drošības un veselības aizsardzības plāna sagatavošanu (5. panta b) punkts). Sagatavo darba drošības un veselības aizsardzības dokumentāciju (5. panta c) punkts).

Darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinatori projekta izpildes posmā	Nav pienākuma iecelt koordinatoru.	Koordinē vispārīgo profilakses un drošības principu īstenošanu (6. panta a) punkts). Koordinē 8. pantā noteikto principu īstenošanu, ko veic darba devēji un pašnodarbinātie (6. panta b) punkts). Koordinē darba drošības un veselības aizsardzības plāna īstenošanu, ko veic darba devēji un pašnodarbinātie (6. panta b) punkts). Atjaunina darba drošības un veselības aizsardzības plānu un dokumentāciju (6. panta c) punkts). Organizē sadarbību starp darba devējiem, tostarp pašnodarbinātajiem (6. panta d) punkts). Koordinē pasākumus, lai pārbaudītu, vai darba procedūras tiek veiktas pareizi (6. panta e) punkts). Veic pasākumus, lai nodrošinātu, ka būvlaukumā ielaiž tikai personas, kam ir atļauts tur uzturēties (6. panta f) punkts).
Darba devēji	Īsteno Direktīvas 89/391/EEK 6. pantu (8. panta a)–j) punkts). Veic pasākumus, kas atbilst 4. pielikumā noteiktajām minimālajām prasībām (9. pants). Sniedz visaptverošu informāciju darbiniekiem un/vai viņu pārstāvjiem par viņu darba drošību un veselības aizsardzību (11. pants). Nodrošina apspriešanos ar darbiniekiem un viņu pārstāvjiem un viņu iesaistišanu (12. pants). Ņem vērā, ka darba devējiem ir pastāvīgi pienākumi, kas tiem jāveic saskaņā ar Pamatdirektīvu 89/391/EEK (7. panta 2. punkts).	Ņem vērā koordinatoru norādījumus (9. pants).
Pašnodarbinātas personas	ievēro 10. panta 1. punktā noteiktās prasības (10. panta 1. punkts).	
Darba devēji, kas personīgi iesaistījušies darba veikšanā	ievēro 10. panta 2. punktā noteiktās prasības (10. panta 2. punkts).	
Darbinieki un viņu pārstāvji	Darbinieku informēšana un darbinieku un/vai viņu pārstāvju iesaistišana jāveic saskaņā ar Būvlaukumu direktīvu (11. un 12. pants).	

PIELIKUMI

1. pielikums. Glosārijs	120
2. pielikums. Piemēru tabula	121
3. pielikums. Vispārīga riska novērtējuma diagramma	124
4. pielikums. Projekta diagramma	125
5. pielikums. Darba drošības un veselības aizsardzības plāns — ieteicamais saturs	126
1. Vispārīga informācija par projektu	126
2. Ar projektu saistīta informācija un informācijas avoti	127
3. Informācija par to, kā ir jāpārvalda projekts	127
4. Pasākumi, lai sniegtu ieguldījumu darba drošības un veselības aizsardzības dokumentācijā	129
6. pielikums. Darba drošības un veselības aizsardzības dokumentācija — ieteicamais saturs	130
7. pielikums. Eiropas Savienības tiesību akti	132
Pamatlīdzība 89/391/EEK	132
Direktīva 92/57/EEK	140
Citas direktīvas darba drošības un veselības aizsardzības jomā	157
Paziņojums COM(2008) 698	159
8. pielikums. Papildinformācija	177
Eiropas Savienības bibliogrāfija	177
Informācijas sniedzēji	178
Šo vadlīniju sagatavošanā iesaistītie eksperti	184

1. pielikums. Glosārijs

Termins	Definīcija
Būvlaukumu direktīva 92/57/EEK (sk. 7. pielikumu, 132. lpp.)	Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 92/57/EEK par darba drošības un veselības aizsardzības minimālo prasību īstenošanu pagaidu vai pārvietojamajos būvlaukumos. Tā ir astotā atsevišķā direktīva Direktīvas 89/391/EEK par veicināšanas pasākumiem darbinieku drošības un veselības aizsardzības uzlabošanai darbā 16. panta 1. punkta nozīmē.
Darba devējs	Jebkura fiziska vai juridiska persona, kas ir darba attiecībā ar darba ņēmēju un atbild par uzņēmumu un/vai iestādi.
Darba drošības un veselības aizsardzības dokumentācija	Projekta raksturam atbilstīga dokumentācija, kurā iekļauta attiecīgā darba drošības un veselības aizsardzības informācija, kas jāņem vērā, veicot vēlākus būvdarbus.
Darba drošības un veselības aizsardzības plāns	Dokuments, kurš vajadzīgs saskaņā ar Direktīvu 92/57/EEK un kurš paredz būvlaukumam piemērojamās noteikums, un kurā ir izvērtēti īpaši jautājumi, kas minēti 5. pantā. Atsevišķos gadījumos dalībvalstis drīkst pieļaut atkāpes no šī dokumenta — jāizskata vietējie tiesību akti.
Darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinators projekta izpildes posmā	Jebkura fiziska vai juridiska persona, kam klients un/vai projekta vadītājs ir uzticējis Direktīvas 92/57/EEK 6. pantā minēto pienākumu veikšanu projekta izpildes posmā.
Darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinators projekta sagatavošanas posmā	Jebkura fiziska vai juridiska persona, kam klients un/vai projekta vadītājs ir uzticējis Direktīvas 92/57/EEK 5. pantā minēto pienākumu veikšanu projekta sagatavošanas posmā.
Darbinieks	Katra persona, ko nodarbina kāds darba devējs, arī praktikanti un mācekļi, bet ne mājkalpotāji.
Darbinieku pārstāvis ar īpašu atbildību par darba ņēmēju drošību un veselības aizsardzību	Katra persona, kas saskaņā ar valsts tiesību aktiem un/vai praksi ievēlēta, izraudzīta vai norīkota pārstāvēt darbiniekus, ja rodas problēmas ar darbinieku drošību un veselības aizsardzību darbā.
Iepriekšējs paziņojums	Grafiks, kurā apkopota informācija par projektu un kurš noteiktos gadījumos ir jānosūta kompetentajai iestādei pirms darba uzsākšanas būvlaukumā.
Klients	Jebkura fiziska vai juridiska persona, kuras uzdevumā projekts tiek veikts.
Pagaidu vai pārvietojamie būvlaukumi	Jebkurš būvlaukums, kurā tiek veikti būvdarbi vai inženiertehniski darbi; šādu darbu neizsmeļošs uzskaitījums ir sniegts Direktīvas 92/57/EEK 1. pielikumā.
Pamatdirektīva 89/391/EEK (sk. 7. pielikumu, 132. lpp.)	Direktīva 89/391/EEK par pasākumiem, kas ieviešami, lai uzlabotu darbinieku drošību un veselības aizsardzību darbā.
Pašnodarbināta persona	Jebkura persona, izņemot tās, kas minētas Direktīvas 89/391/EEK 3. panta a) un b) punktā, kuras profesionālā darbība ir ieguldījums projekta izpildē.
Profilakse	Rīcība vai pasākumi, ko uzņēmumā veic vai plāno visos darba posmos, lai novērstu vai mazinātu arodrisku.
Projekta izpildes posms	Projekta posms, kad tiek veikti būvdarbi būvlaukumā.
Projekta sagatavošanas posms	Projekts posms, kad tiek veikti projekta izstrādes un sagatavošanas darbi pirms būvniecības uzsākšanas.
Projekta vadītājs	Jebkura fiziska vai juridiska persona, kas atbild par projekta sagatavošanu un/vai izpildi, un/vai projekta izpildes uzraudzību un kas rīkojas klienta vārdā.

2. pielikums. Piemēru tabula

Neliels	Ar dzeltenu iekrāsoti nelielu projektu piemēri
Vidējs	Ar zaļu iekrāsoti vidēju projektu piemēri
Liels	Ar oranžu iekrāsoti lielu projektu

Piemēra Nr.	Lap-puse	Darbu veids								Risku veidi																					
		Izmaiņas — pārbuve	Būvniecība	Demontāža — Nojaukšana	Rakšanas darbi — zemes darbi	Atjaunošana — remontdarbi	Uzturēšana — tehniskā apkope	Saliekamās konstrukcijas	Aprikošana	Atjaunošana	Piekļuve	Sabrukšana	Piesārņota grunts	Slēgta telpa	Putekļi	Elektrība	Ergonomika	Sprādziens	Nokrišana no augstuma	Krītošs materiāls	Ugunsgrēks	Gāze	Pārvietošana ar rokām	Troksnis	Sabiedrības drošība	Pasīdēšana	Satiksme	Toksiskas vielas	Vibrācija	Laika apstākļi	
1. piem.	21															x		x	x	x	x					x					
2. piem.	21														x								x						x	x	x
3. piem.	22													x																	
4. piem.	22	x	x												x									x						x	
5. piem.	23	x	x														x						x								
6. piem.	23	x	x														x						x								
7. piem.	23					x																							x		
8. piem.	24														x														x		
9. piem.	24			x											x																
10. piem.	25																x						x								
11. piem.	25																		x												
12. piem.	25												x					x				x							x		
13. piem.	26		x		x		x																						x		
14. piem.	27																														
15. piem.	27		x			x	x										x			x	x										
16. piem.	28						x													x	x										
17. piem.	28																			x										x	
18. piem.	28		x																	x											
19. piem.	35		x				x										x						x								
20. piem.	35		x	x														x		x		x									
21. piem.	35						x																			x					
22. piem.	35		x			x													x	x						x					
23. piem.	35		x																	x					x	x					
24. piem.	35				x					x							x														
25. piem.	36		x								x																				
26. piem.	36		x																	x				x							
27. piem.	36						x																								
28. piem.	36		x														x														
29. piem.	36		x					x			x						x		x				x								
30. piem.	36						x				x						x		x												
31. piem.	36	x			x							x														x					
32. piem.	36		x																											x	
33. piem.	36						x				x								x												
34. piem.	37		x												x														x		

Piemēra Nr.	Lap-puse	Darbu veids								Risku veidi																					
		Izmaiņas — pār-būve	Būvniecība	Demontāža — Nojaukšana	Rakšanas darbi — zemes darbi	Atjaunošana — remontdarbi	Uzturēšana — tehniskā apkope	Saliekamās konstrukcijas	Aprīkošana	Atjaunošana	Piekļuve	Sabrukšana	Piesārņota grunts	Slēgta telpa	Putekļi	Elektrība	Ergonomika	Sprādziens	Nokrišana no augstuma	Krītošs materiāls	Ugunsgrēks	Gāze	Pārvietošana ar rokām	Troksnis	Sabiedrības drošība	Pasīdēšana	Satiksme	Toksiskas vielas	Vibrācija	Laika apstākļi	
35. piem.	37	x													x													x			
36. piem.	37					x									x														x		
37. piem.	37	x																													
38. piem.	37	x																													
39. piem.	37						x				x									x											
40. piem.	38		x					x												x											
41. piem.	38		x																		x										
42. piem.	38						x													x											
43. piem.	38					x				x																					
44. piem.	38					x																									
45. piem.	38					x	x																								
46. piem.	41						x																								
47. piem.	41					x				x																					
48. piem.	42		x																												
49. piem.	42		x																												
50. piem.	43				x																										
51. piem.	43		x					x																							
52. piem.	43		x					x																							
53. piem.	43							x																							
54. piem.	44								x																						
55. piem.	44								x																						
56. piem.	44	x																													
57. piem.	45						x																								
58. piem.	45					x																									
59. piem.	46			x																											
60. piem.	48		x																												
61. piem.	48		x																												
62. piem.	48		x																												
63. piem.	48		x		x																										
64. piem.	49		x																												
65. piem.	50																														
66. piem.	53		x	x																											
67. piem.	55		x																												
68. piem.	58		x																												
69. piem.	59																														
70. piem.	59																														
71. piem.	60																														
72. piem.	72		x																</												

Piemēra Nr.	Lap-puse	Darbu veids								Risku veidi																				
		Izmaiņas — pārbūve	Būvniecība	Demontāža — Nojaukšana	Rakšanas darbi — zemes darbi	Atjaunošana — remontdarbi	Uzturēšana — tehniskā apkope	Saliekamās konstrukcijas	Aprikošana	Atjaunošana	Piekļuve	Sabrukšana	Piesārņota grunts	Slēgta telpa	Puteklji	Elektrība	Ergonomika	Sprādziens	Nokrišana no augstuma	Krītošs materiāls	Ugunsgrēks	Gāze	Pārvietošana ar rokām	Troksnis	Sabiedrības drošība	Pasliedšana	Satiksme	Toksiskas vielas	Vibrācija	Laika apstākļi
78. piem.	72																													
79. piem.	72		x																	x					x					
80. piem.	72		x																											
81. piem.	72		x																											
82. piem.	72																													
83. piem.	72																													
84. piem.	72												x																	
85. piem.	72								x																					
86. piem.	72																													
87. piem.	72																													
88. piem.	72																										x			
89. piem.	72							x																						
90. piem.	72							x			x								x					x	x		x			
91. piem.	72						x																							
92. piem.	72					x					x								x				x							
93. piem.	72				x								x																	
94. piem.	72										x								x											x
95. piem.	72		x												x									x						
96. piem.	72																	x										x		
97. piem.	72		x																x											
98. piem.	72		x																						x	x				x
99. piem.	72	x						x																		x				
100. piem.	72		x		x							x																		
101. piem.	72																													x
102. piem.	72		x														x		x					x						
103. piem.	72		x			x											x							x						
104. piem.	72		x			x													x	x						x				
105. piem.	72		x										x																	
106. piem.	72						x																			x			x	
107. piem.	72			x								x			x			x	x	x										
108. piem.	72																													
109. piem.	72						x																					x		
110. piem.	72	x																								x		x		
111. piem.	72																													
112. piem.	72		x								x		x				x		x	x						x				
113. piem.	72				x						x	x							x							x				
114. piem.	72					x					x				x				x	x						x			x	
115. piem.	72		x																x	x										
116. piem.	72						x				x																	x		
117. piem.	72					x																						x		
118. piem.	72		x																x											
119. piem.	72					x														x	x									
120. piem.	72						x													x	x						x			

3. pielikums. Riska novērtējuma diagramma

Piezīme. Šī diagramma ir ieteikums, bet ne pienākums saskaņā ar Būvlaukumu direktīvu (riska novērtējums ir jāveic vienmēr saskaņā ar pamatdirektīvu).

PROJEKTS

DARBĪBA NOVĒRTĒTĀJS DATUMS

1. aile	2. aile	3. aile	4. aile	5. aile			6. aile	7. aile	8. aile
	1. POSMS Apdraudējumu un apdraudēto personu identificēšana			2. POSMS Novērtēšana un prioritāšu noteikšana			3. POSMS Izlemšana par profilaktisko rīcību	4. POSMS Rīcības īstenošana	5. POSMS Pārraudzība
Atsauces Nr.	Jautājums/ darbība/ būvniecības elements	Identificētie potenciālie apdraudējumi kalpošanas laikā un apdraudējumu lietotājiem	Riskam pakļautie cilvēki	Iespējamība	Nopietnība	Biežums. Apjoms	Profilaktiskā rīcība — lai likvidētu apdraudējumus vai mazinātu riskus.	Kurš un kad īsteno rīcību	Pārraudzības pasākumi
Piemērs	Darbs, izmantojot vairākus celtnus	Darba diapazons, kas savstarpēji pārklājas	Tuvumā esošie darbinieki, cilvēki	Vid.	Vid.	Vid.	Optimizē būvlaukuma iekārtojumu, elektroniski norobežo darba diapazonu	Izpildes posma koordinators	Testē norobežojumu pēc uzstādīšanas
		Pārkrišana	Tuvumā esošie darbinieki, cilvēki	Zema	Augsta	Augsts	Inženierim jāapstiprina celtnu pamatnes	Darba uzņēmējs būvlaukuma sagatavošanas posmā	Brigadieris reizi mēnesī izmēra vertikālo pozīciju
Piemērs	Jumta likšanas darbi	Kritieni no augstuma	Darbinieki, kas atrodas uz jumta	Augsta	Augsta	Augsts	Ierīko malu aizsardzību, tostarp margas	Darba uzņēmējs pirms darba uzsākšanas	Būvlaukuma brigadieris katru dienu
		Kritoši priekšmeti	Citi, kas atrodas uz zemes	Augsta	Augsta	Augsts	Aizsargslietņi un drošības tīkli	Darba uzņēmējs pirms darba uzsākšanas	Būvlaukuma brigadieris katru dienu

Apstiprinājis

Nākamā pārskatīšana. Pārskatīšanas datums

4. pielikums. Projekta diagramma

Piezīme. Šī diagramma ir ieteikums, bet ne pienākums saskaņā ar Būvlaukumu direktīvu.

Aizpildot šādu veidlapu katrā projekta izstrādes posmā, tiks iegūta uzskaitē par projekta attīstības gaitā pieņemtajiem lēmumiem.

PROJEKTS KOORDINATORS

PROJEKTĒTĀJS PROJEKTA IZSTRĀDES POSMS

(1) Atsauces Nr.	(2. aile) Jautājums/ darbība/ būvniecības elements	(3. aile) Identificētie potenciālie apdraudējumi kalpošanas laikā un apdraudējumi lietotājiem	(4. aile) Riskam pakļautie cilvēki	(5. aile) Projektēšanas laikā veiktās darbības — lai likvidētu apdraudējumus vai mazinātu riskus.	(6. aile) Vai atlikušie riski varētu nebūt acīmredzami citiem? JĀ/NĒ	(7. aile) Ja JĀ, īstenotā rīcība (piem., piezīme rasējumā)
Piemērs	Akumulatoru telpa rezerves enerģijas piegādei	Gāzes no bojātajiem akumulatoriem	Lietotāja tehniskās apkopes darbinieki	Ierīko telpas ventilāciju un gāzes detektora signalizācijas sensoru	Ķīmiskie apdraudējumi ir mazāk zināmi	Sniedz informāciju darba drošības un veselības aizsardzības dokumentācijā vajadzībām par apdraudējumiem sistēmas tehniskās apkopes laikā
Piemērs	Spriegoti grunts enkuri	Enkurs pārtrūkst, kad to rauj	Darbinieki vēlāku rakšanas darbu laikā	Paredz grunts enkuru atkārtotu spriegošanu pēc pastāvīgā objekta pabeigšanas	Pagaidu pasākumi nav iekļauti izpildrasējumos	Iekļauj piezīmi rasējumos, norāda konkursa procedūrās, pārbauda pirms aizbēršanas

5. pielikums. Darba drošības un veselības aizsardzības plāns — ieteicamais saturs

Ievads

Visaptverošs plāns lielam, sarežģītam projektam varētu ietvert jautājumus, kādi izklāstīti šajā neizsmelšajā pielikumā, vienmēr atceroties, ka plānā ir jābūt iekļautiem īpašajiem jautājumiem, kas attiecināmi uz apdraudējumiem un riskiem projektā. Izvēloties plāna saturu, formātu un veidu, jāņem vērā ar projektu saistītie apdraudējumi un riski.

Jāņem vērā arī, ka saturam jāattīstās visa projekta gaitā, jo daļa no ieteiktās informācijas nebūs pieejama projekta sagatavošanas posmā, bet tiks apkopota, projektam attīstoties.

Šo 5. pielikumu var izmantot arī kā pārbaudes punktu sarakstu mazākiem projektiem, ar nosacījumu, ka plāna satura noteikšanā tiek izmantota racionāla pieeja. Darba drošības un veselības aizsardzības plānā mazākam projektam jāiekļauj tikai tie jautājumi, kas attiecināmi uz konkrēto projektu.

Plānus var strukturēt turpmāk minētajās galvenajās sadaļās:

1. Vispārīga informācija par projektu
2. Ar projektu saistīta informācija un informācijas avoti
3. Informācija par to, kā jāpārvalda projekts
4. Pasākumi, lai sniegtu ieguldījumu darba drošības un veselības aizsardzības dokumentācijā

1. Vispārīga informācija par projektu

Projekta apraksts

Projekta aprakstam jābūt pietiekamam, lai tas radītu pilnīgu priekšstatu par to, kas ir iekļauts projektā, ieskaitot jebkādas sagatavošanas darbus, jebkādu pakāpenisku būvlaukuma nodošanu, jebkādu pakāpenisku pabeigto darbu nodošanu un jebkādu kopīgu apdzīvošanu, kas var būt nepieciešama.

Galvenā uzmanība jāpievērš jautājumiem, kas saistīti ar darbinieku darba drošību un veselības aizsardzību un jebkuru citu tādu cilvēku drošību un veselības aizsardzību, kuri var tikt nelabvēlīgi ietekmēti.

Iesaistīto dalībnieku vārdi, uzvārdi un nosaukumi

Plānā ir skaidri jānorāda šādu dalībnieku vārdi, uzvārdi vai nosaukumi:

- visi klienti un vadošais klients, ja ir vairāk nekā viens klients un ir nolemts, ka viens no viņiem uzņemsies vadību;
- projektu vadītāji;
- koordinatori;
- visi projektētāji (neatkarīgi no tā, kurš tos iecēlis vai iecēls);
- visi darba devēji (neatkarīgi no tā, kurš tos iecēlis vai iecēls);
- visi darba uzņēmēji (neatkarīgi no tā, kurš tos iecēlis vai iecēls);
- jebkādi sociālie partneri, kas ir īpaši jāmin;
- jebkuras citas vietējās personas, kas ir projekta dalībnieki (piem., vietējo kopienu pārstāvji, ievēlētas amatpersonas, viņu darbinieki un citas kopienu grupas);
- jebkuras citas personas, ko var uzskatīt par projekta dalībniekiem (piem., uzņēmumi, kas piegādā iekārtas un aprīkojumu iebūvēšanai vai izmantošanai būvdarbu laikā, u. c.);
- vienlaikus notiekošo rūpniecisko darbību drošības pārraugi.

Šo informāciju vislabāk var izklāstīt tabulas formā, lai varētu viegli identificēt iesaistītās personas un to attiecīgo ieguldījumu. Saraksts var tikt papildināts projekta attīstības gaitā.

Klientu cerības attiecībā uz to, kā projekts tiks īstenots, un veiksmīgas darba drošības un veselības aizsardzības politikas kritēriji, kas tiks izmantoti

Šī ir iespēja klientiem skaidri definēt savus politikas mērķus un apņemšanās attiecībā uz visu to cilvēku darba drošības un veselības aizsardzības ievērošanu, kuri var tikt pakļauti riskam.

Klientu veiksmes kritērijus var formulēt daudzējādi. Bieži izmanto veikspējas kritērijus, kuru pamatā ir ievainojumu un veselības traucējumu gadījumu biežums, bet šie galvenokārt ir neveiksmju rādītāji, un dati vienkārši ir vēsturiski.

Priekšroka jādod pozitīvākiem veikspējas kritērijiem. Pēc tiem var novērtēt aktivitātes līmeņus (piem., profilaktisko revīziju, būvlaukuma drošības instruktāžu, arodveselības novērtējumu, būvlaukuma drošības sanāksmju skaitu u. c.), un pēc tiem var arī lietderīgi novērtēt pozitīvus panākumus darba drošā izpildē, piemēram, par kuriem var liecināt darba drošības un veselības aizsardzības revīziju rezultāti (gan attiecībā uz būvlaukumā veiktajām darbībām, gan citu dalībnieku, piem., projektētāju un koordinatoru panākumiem profilakses stratēģiju piemērošanā).

2. Ar projektu saistīta informācija un informācijas avoti

Par galvenajiem informācijas avotiem varētu uzskatīt projekta rasējumus un specifikācijas. Tomēr šādi dokumenti parasti attiecas uz daudziem jautājumiem, kas nav saistīti ar darba drošību un veselības aizsardzību. Lai gan atsevišķas to daļas var būt izmantojamas kā noderīgi atsaucē punkti, ir jāveic papildu pasākumi, lai identificētu galvenos darba drošības un veselības aizsardzības informācijas atsaucē avotus.

Projekta apdraudējumu identificēšana

Lietderīgi var būt apkopot apdraudējumu reģistru, tajā uzskaitot avota dokumentus, kuros var atrast plašāku informāciju.

Apdraudējumi būvlaukumā var ietvert šādus (bet ne tikai šādus) aspektus:

- esošie objekti un iekārtas virs un zem zemes un jebkādi konstrukciju trūkumi, nestabilitāte, trausli jumti utt.;
- strāvai pieslēgtās vai iespējami pieslēgtās komunikācijas, kas ierīkotas būvlaukumā vai kas apgādā būvlaukumu — gan pastāvīgās, gan pagaidu;
- jebkādu bīstamu materiālu (it īpaši azbesta) un vielu klātbūtne būvlaukumā, iekārtās vai aprīkojumā, vai glabāšanā vai tranzītā;
- nelabvēlīgi ģeoloģiskie apstākļi;
- piesārņota grunts;
- ūdensteces un applūšanas risks;
- pazemes un virszemes komunikācijas;
- nepārtrauktas darba aktivitātes, ko veic klients būvdarbu laikā, un procesa apdraudējumi un riski;
- minētās aktivitātes, ko veic citi;
- darbs satiksmes (autoceļu, dzelzceļu, ūdensceļu vai gaisa ceļu) vietā vai tās tuvumā;
- darbs sabiedriskās vietās vai to tuvumā, jo īpaši, tajās atrodas mazaizsargāti cilvēki, piemēram, bērni, invalīdi un veci cilvēki;
- pienākumi uzturēt piekļuves maršrutus, komunikācijas, darba vietas u. c., kas savienotas ar citām vai paredzētas citu vajadzībām, darba laikā;
- citi būvdarbi, kas tiks veikti projekta laikā;
- jebkādi citi projekta riski, kas izriet no esošās vides un kam jāpievērš īpaša uzmanība.

To ārpus būvlaukuma esošo apdraudējumu identificēšana, kuri būs jāņem vērā

Lietderīgi var būt apkopot tādu pašu grafiku. Apdraudējumi ārpus būvlaukuma var ietvert šādus (bet ne tikai šādus) aspektus:

- tos, kuri minēti iepriekš, bet ir saistīti ar blakus esošās zemes izmantošanu un šādiem apsvērumiem:
- blakus esošās zemes izmantojums, ja tas ietekmē darba drošību un veselības aizsardzību (piem., mazaizsargāti cilvēki, proti, jaunieši, nevarīgi un veci cilvēki, un viegli ietekmējamās darba aktivitātes, piem., augsta apdraudējuma rūpnieciskās darba vietas, ātrgaitas transporta sistēmas u. c.);
- piekļuves ceļi un jebkādi to izmantošanas ierobežojumi, kas var izraisīt sarežģījumus;

- ierobežojumi, ko būvniecības darbībām piemērojušas vietējās plānošanas vai citas līdzīgas iestādes (piem., applūdināšana, pāri lidojoši gaisa kuģi, darbs ātrgaitas vilcienu maršrutu tuvumā u. c.);
- jebkādi citi projekta riski, kas izriet no esošās vides un kam jāpievērš īpaša uzmanība.

To no projekta izrietošo risku identificēšana, kuri var nebūt acīmredzami citiem (tostarp neparastie riski)

Projektētāji, ievērojot šajās vadlīnijās ieteikto struktūrēto pieeju attiecībā uz projekta izstrādi, būs izvērtējuši, vai viņu plānojumi rada jebkādu projekta riskus, kas var nebūt acīmredzami citiem (ieskaitot neparastus riskus). Šādi riski ir jāmin zem šī plāna virsraksta, norādot arī atsauci uz avotiem, kuros var atrast papildu informāciju.

To darbu identificēšana, kuri saistīti ar īpašiem riskiem atbilstoši 2. pielikumam

Direktīvas 2. pielikumā ir uzskaitīti 10 darbu veidi, kas, kā tiek uzskatīts, rada īpašus riskus. Uzskaitījums nav izsmeljošs, un visi, kuri sagatavo darba drošības un veselības aizsardzības plānus un sniedz ieguldījumu to sagatavošanā, konkrētos gadījumos var norādīt papildu darbus. Zem šī virsraksta ir jāmin darbi, kas saistīti ar vienu vai vairākiem šādiem īpašajiem riskiem, un arī šajā gadījumā ir jābūt atsaucē uz avotiem, kuros var atrast papildu informāciju.

Citu ar darba drošību un veselības aizsardzību saistītu informācijas avotu identificēšana

Projektā iesaistītie dalībnieki var būt identificējuši papildu informācijas avotus, ko var būt lietderīgi minēt plānā. Tie var būt gan saistīti ar konkrēto projektu (piem., klienta standarti), gan vispārīgāki (piem., vietējie un starptautiskie standarti).

3. Informācija par to, kā jāpārvalda projekts

Ja pārvaldības organizācija un pasākumi attiecībā uz darba drošību un veselības aizsardzību sagatavošanas posmā un būvdarbu posmā atšķiras, jāsniedz informācija par abiem posmiem.

Jāiekļauj arī informācija par to, kā ir iecerēts pārvaldīt projektu kopumā, iesaistot visus dalībniekus, nevis tikai tos, kuri darbojas būvlaukumā, lai gan tā acīmredzami būs viena no būtiskākajām informācijas daļām.

Iesaistītajiem dalībniekiem ir jāvienojas par strukturētu pieeju darba drošības un veselības aizsardzības pārvaldībā, un sīkāka informācija par to ir jāiekļauj darba drošības un veselības aizsardzības plānā.

Ir svarīgi, lai organizācija un pasākumi atbilstu projekta veidam un apjomam un arī apdraudējumiem un riskiem, lai sasniegtu noderīgus rezultātus. Galvenā uzmanība jāpievērš efektīvai riska pārvaldībai.

Projekta sagatavošanas posma koordinatoriem plāna izstrādē ir cieši jāsadarbjas citiem dalībniekiem, jo īpaši ar:

- projekta izpildes posma koordinatoru;
- darba devējiem un darba uzņēmējiem, kuri uzņemsies vadību būvlaukumā;
- dalībniekiem, kuri būs iesaistīti augsta riska darbību veikšanā.

Tipiski jautājumi, ko var būt nepieciešams īpaši izvērtēt, ir norādīti turpmāk. (NB! Jautājumu uzskaitījums nav izsmēļošs).

Pārvaldības pasākumi

Projekta pārvaldības pasākumi attiecībā uz darba drošību un veselības aizsardzību ir skaidri jānorāda, lai visi iesaistītie dalībnieki zinātu, kas no viņiem tiek sagaidīts. Minētais var ietvert šādas darbības:

- projekta darba drošības un veselības aizsardzības mērķu saskaņošana un noteikšana;
- projekta darba drošības un veselības aizsardzības pārvaldības organizācija, kārtība un procedūras;
- līdzekļi koordinācijai un sadarbībai starp visiem dalībniekiem, tostarp ar projektētājiem (t. i., ne tikai starp darba uzņēmējiem);
- riska novērtējumu un metodisko norāžu izstrāde un apmaiņa;
 - darbību secības un laika noteikšana un darba zonu sadale tā, lai garantētu darba drošību un veselības aizsardzību (projekta būvniecības plānos ir pilnībā jāņem vērā šādi darba drošības un veselības aizsardzības jautājumi);
 - procedūras, lai apspriestos ar darbiniekiem;
- īpašas iniciatīvas, publicitāte u. c., lai uzlabotu darba drošību un veselības aizsardzību;
- darba drošības un veselības aizsardzības plāna īstenošanas un darbības rezultātu pārraudzība, kā arī nevēlamu notikumu, tostarp potenciālu nelaimes gadījumu, izmeklēšana.

Pasākumi labklājības nodrošināšanai

Šādi pasākumi ietver aprikojumu, kas nepieciešams abiem dzimumiem šādām vajadzībām:

- pārgērbšanās;
- individuālo aizsardzības līdzekļu, aizsargapģērba, personīgo mantu un apģērba droša glabāšana;
- apģērba žāvēšana;
- mazgāšanās iespējas, tostarp dušu ierīkošana, ņemot vērā risku un personīgo higiēnu;
- iespējas patverties no īpaši nelabvēlīgiem laika apstākļiem;
- dzeramā ūdens nodrošināšana;
- pārtikas un dzērienu sagatavošana un patēriņš;
- atpūtas pārtraukumu iespējas;
- nesmēķētāju aizsardzība no tabakas dūmiem;
- atbilstošs aprikojums grūtniecēm, zīdītājām un invalīdiem;
- telpas dzīvošanai, gulēšanai un atpūtai, ja tas vajadzīgs, ņemot vērā darba specifiku.

Ir jāņem vērā darba veids un darba drošības un veselības apdraudējumi.

Būvlaukuma noteikumi (vajadzības gadījumā ņemot vērā citas būvlaukumā notiekošas rūpnieciskās darbības)

Būvlaukuma noteikumi ir jāformulē vienkāršā valodā, lai tie būtu viegli saprotami. Tajos jāiekļauj tikai informācijas minimums, kas vajadzīgs iecerēto mērķu sasniegšanai. Par tiem jāinformē visi darba devēji, darba uzņēmēji un darbinieki, kad viņi tiek ievadīti projekta darbā, un tiem jābūt izvietotiem labi redzamā vietā, kur tiek īstenots projekts.

Lai gan bieži izmanto vispārīgus būvlaukuma noteikumus, iespējams, ka būs nepieciešami noteikumi, kas īpaši attiecas uz konkrēto projektu, ņemot vērā saistītos apdraudējumus un riskus.

Pasākumi, kas veikti vispārīgu jautājumu risināšanai

Šie pasākumi būs atkarīgi no projekta un veicamā darba veida. Tie var ietvert šādus pasākumu un arī pasākumus to pārvaldībai un koordinēšanai:

- kopēja pieeja attiecībā uz jautājumiem, kas minēti citviet šajās vadlīnijās saistībā ar darba drošības un veselības aizsardzības plānu;
- kopēja pieeja attiecībā uz īpašiem apdraudējumiem būvlaukumā un ārpus būvlaukuma, kas identificēti iepriekš plānā;
- piekļuves un izkļūšanas ceļi cilvēkiem, iekārtām, loģistikas piegādēm un materiālu aizvākšanai;
- gājēju un transportlīdzekļu maršruti un satiksmes vadība būvlaukumā;
- materiālu glabāšana būvlaukumā un ārpus tā;
- šāda kopīga aprikojuma un iekārtu nodrošināšana, izmantošana un uzturēšana:
 - piekļuves maršruti un piekļuves sistēmas;
 - būvlaukuma iekārtas, instrumenti un aprikojums;
 - mehāniskās pārvietošanas ierīces;
 - pagaidu komunikācijas un enerģijas avoti;
- visu to komunikāciju un enerģijas avotu aizsardzība un marķēšana, kuri var izraisīt apdraudējumu;
- aizsardzība pret kritieniem un krītošiem materiāliem;
- sabiedrības un to citu cilvēku (it īpaši mazaizsargāto grupu) drošība, kuri var tikt nelabvēlīgi ietekmēti;
- ugunsgrēka profilakses pasākumi (vispārīgi un procesa riski);
- būvlaukuma robežas apsargāšana;
- apdraudējumi darbiniekiem no darbībām, ko citi cilvēki veic būvlaukumā vai tā tuvumā;
- būvlaukuma un tā aprikojuma uzturēšana tīrībā un labā kārtībā;
- atkritumu apsaimniekošana;
- apspriedes starp sociālajiem partneriem par darba drošības un veselības aizsardzības jautājumiem;
- drošības jautājumiem veltītas sanāksmes;
- drošības pārbaudes un revīzijas;
- darbinieku un apmeklētāju instruēšana;
- sākotnējā un kvalifikācijas paaugstināšanas apmācība (neformālas pārrunas un tamlīdzīgi).

Lietderīgi var būt īpaši minēt šādus arodveselības aspektus:

- iniciatīvas informētības veicināšanai;
- uzmanības pievēršana vispārējiem arodveselības jautājumiem, kā arī jautājumiem, kas attiecas uz konkrētām darbībām, tostarp šādiem:
 - bīstami materiāli un vielas;
 - piesārņota grunts un iekārtas;
 - pārvietošana ar rokām;
 - troksnis;
 - vibrācija;
 - putekļi;
 - jonizējošā un nejonizējošā radiācija;
 - pakļaušana saules iedarbībai;
 - bioloģiskie apdraudējumi;
- Īpaša uzmanība to darbu plānošanai un organizācijai, kas var nelabvēlīgi ietekmēt arodveselību.

Pasākumi, kas veikti to projekta risku izvērtēšanai, kuri var nebūt acīmredzami citiem (ieskaitot neparastos riskus)

Šajās vadlīnijās ir izskaidrots, kā projektētāji var identificēt šādus projekta riskus un sniegt informāciju par tiem. Līdzīgi savā pieredzē un zināšanās var dalīties arī koordinatori. Plānu ir izdevīgi izstrādāt tabulas veidā, tajā iekļaujot arī papildu informāciju.

Pasākumi, kas veikti, lai ņemtu vērā ar īpašiem riskiem saistītu darbu

Direktīva paredz, ka šādi darbi, kas minēti direktīvas 2. pielikumā, ir jānorāda darba drošības un veselības aizsardzības plānos. Plānā ir jāidentificē šādi riski un jāiekļauj īpašie pasākumi šādu risku likvidēšanai vai novēršanai.

Pasākumi, kas veikti, lai ņemtu vērā citus būvlaukumā veiktus darbus, tostarp rūpnieciskās darbības

Direktīva nosaka, ka ir jāiekļauj šādi pasākumi. Plānā ir jāidentificē šādi riski un tas, kā tie tiks risināti.

Pasākumi darba drošības un veselības aizsardzības nodrošināšanai, kad būvlaukums tiek izmantots kopīgi ar klientu, un projekta galīga nodošana klientiem

Būvniecības posmos klienti var turpināt vai uzsākt būvdarbu veikšanas vietā vai to tuvumā darbības, kas nav rūpnieciskas darbības. Būvlaukuma kopīga izmantošana var ietekmēt darbinieku un citu cilvēku, piemēram, sabiedrības pārstāvju drošību un veselības aizsardzību. Šādā gadījumā ir jāizklāsta pasākumi, kas būs jāveic, lai novērstu šādu ietekmi. Noderīgs būtu arī apdraudējumu un risku skaidrojums.

Darbības, kas tiek veiktas, kad projekts tiek nodots tā galīgajam klientam, var radīt nevajadzīgu risku, ja visi iesaistītie dalībnieki nevelta pietiekamu pārvaldības uzmanību koordinācijai un kontrolei. Plānā ir jāizklāsta pasākumi, kas jāveic, lai to īstenotu.

Pasākumi ievainojumu un avārijas gadījumos

Šādos pasākumos ir pilnībā jāņem vērā apdraudējumi un riski, ko rada būvdarbi un darba vide, tostarp citas rūpnieciskās un nerūpnieciskās darbības un tamlīdzīgas darbības.

Šie pasākumi var būt šādi:

- pirmās palīdzības personāla apmācība, aprīkojuma un iekārtu nodrošināšana būvlaukumā;
- glābšanas un evakuācijas līdzekļi;
- ugunsgrēku profilakse, reaģēšana ugunsgrēka un evakuācijas gadījumā, tostarp instruktāžas, apmācību un aprīkojuma nodrošināšana;
- avārijas reaģēšanas un evakuācijas procedūras citiem paredzamiem gadījumiem;
- sadarbība ar citiem darba devējiem un avārijas dienestiem;
- pasākumi praktiskai apmācībai.

Jāņem vērā īpaši riski, piemēram, rīcība nevēlamu notikumu gadījumā grūti pieejamās vietās, piem., tornceltņu augšā, uz iekārtām piekļuves ejām, tuneļos, telpās zem gaisa spiediena un slēgtās telpās, u. c.

4. Pasākumi, lai sniegtu ieguldījumu darba drošības un veselības aizsardzības dokumentācijā

Projekta dalībniekiem ir lietderīgi zināt, kā un kad no viņiem tiek sagaidīts ieguldījums darba drošības un veselības aizsardzības dokumentācijas izstrādē. Tāpat ir lietderīgi zināt, kāds tieši ieguldījums tiek sagaidīts — konkretizēts vai vispārīgāks. Šādus jautājumus var būt lietderīgi iekļaut plānā.

Noderīgi ir arī precizēt, kā projekta sagatavošanas posma koordinatori un projekta izpildes posma koordinatori sadarbosies darba drošības un veselības aizsardzības dokumentācijas sagatavošanā.

6. pielikums. Darba drošības un veselības aizsardzības dokumentācija — ieteicamais saturs

Ievads

Dokumentāciju var strukturēt šādās galvenajās sadaļās:

- vispārīga informācija par projektu;
- ar projektu saistīta informācija un informācijas avoti;
- informācija par to, kā projektētāji ir ņēmuši vērā apdraudējumus, kas varētu rasties vēlāku būvdarbu laikā;
- citu ar darba drošību un veselības aizsardzību saistītu informācijas avotu identificēšana

Saturs, forma un formāts noteikti atšķirsies atkarībā no projekta, klienta un paredzamajiem apdraudējumiem un riskiem. Vienmēr ir jāņem vērā, ka dokumentācijā ir nepieciešams iekļaut informāciju, kas varētu būt noderīga vēlāku projektēšanas darbu un būvdarbu laikā, pievēršot tiešu uzmanību darbinieku un to citu cilvēku drošībai un veselības aizsardzībai, kuri varētu tikt nelabvēlīgi ietekmēti. Īpaša uzmanība jāpievērš arodveselības apdraudējumiem, jo tie bieži vien netiek ievēroti.

Dokumentācijas mērķis nav ne pilnībā uzskaitīt, kas ir veikts iepriekšējo būvdarbu laikā, ne būt par pilnīga izpildesējumu kopuma glabātuvu, ja vien tiem nav īpaši svarīga nozīme — tā tas varētu būt tikai izņēmuma gadījumos.

1. Vispārīga informācija par projektu

Projekta apraksts

Projekta aprakstam jābūt pietiekamam, radot skaidru priekšstatu par to, uz kādiem jautājumiem attiecas dokumentācija, lai personas, kuras to vēlāk lasīs, varētu saprast, vai tā ir attiecināma uz visu attiecīgajā brīdī pastāvošo objektu vai tikai tā daļu. Jābūt pieejamiem līdzekļiem, lai reģistrētu, kad dokumentācija tiek atjaunināta un kāds varētu būt atjaunināšanas apjoms un ierobežojumi. Ja dokumentācija tiek pavairota kopijās, ir vajadzīga kontrolēta kopiju sistēma.

Iepriekšējo dalībnieku vārdi, uzvārdi un nosaukumi

Dokumentācijā ir jānorāda dati par dalībniekiem, kuru rīcībā varētu būt informācija, kas var būt būtiska attiecībā uz darba drošību un veselības aizsardzību un kas vēl nav iekļauta dokumentācijā (piemēram, īpaši sarežģītu objektu projektētāju rīcībā varētu būt liels apjoms projektēšanas informācijas, ko pamatotu iemeslu dēļ nevar glabāt dokumentācijā).

2. Ar projektu saistīta informācija un informācijas avoti

Var apsvērt iespēju dokumentācijā iekļaut projekta rasējumus un specifikācijas, ja tās palīdz saprast dokumentācijā ietverto informāciju un ir noderīgas, lai sniegtu informāciju, kas būs būtiska attiecībā uz darba drošību un veselības aizsardzību vēlāku būvdarbu laikā.

Apdraudējumu identificēšana

Noderīgi var būt apkopot apdraudējumus, kas var nebūt acīmredzami citiem, uzskaitot to rašanās vietas, veidus, kā tie risināti iepriekš, un jebkādu avota dokumentus, kuros ir atrodama plašāka informācija (piem., piesārņotas grunts apsekojumi, azbests, pazemes un tādu citu komunikāciju atrašanās vieta, kuras varētu nebūt saskatāmas vai tūlītēji saskatāmas, potenciāli bojātas ēkas u. c.).

Projekta radīto apdraudējumu identificēšana

Projektētāji, ievērojot šajās vadlīnijās ieteikto struktūrēto pieeju attiecībā uz projekta izstrādi, būs izvērtējuši, vai viņu projekti rada jebkādu apdraudējumu, kas var nebūt acīmredzami citiem (ieskaitot neparastos apdraudējumus). Šādiem jautājumiem parasti jābūt iekļautiem apdraudējumu sarakstā, ja vien ir maz iespējams, ka tie varētu rasties, tiklīdz ir pabeigti sākotnējie būvdarbi.

Parasti dokumentācijā jābūt norādītiem arī apdraudējumiem, kas var paredzami rasties vēlāku būvdarbu laikā, piemēram, apdraudējumiem, ko rada neparasti konstruktīvie risinājumi (piem., priekšspriegošana un pēcspriegošana, iespējamā nestabilitāte), bīstamu materiālu un vielu izmantošana, grīdu nestspējas ierobežojumi u. c.

Īpašu risku identificēšana (2. pielikums)

Ja ir pamatoti paredzams, ka vēlāki būvdarbi var radīt īpašus riskus (sk. direktīvas 2. pielikumu), var būt lietderīgi tos minēt apdraudējumu sarakstā.

3. Informācija par to, kā projektētāji ir ņēmuši vērā apdraudējumus, kas varētu rasties vēlāku būvdarbu laikā

Regulārā apkope

Projektu izstrādē projektētājiem ir jābūt ņēmušiem vērā iespējas veikt drošu objekta regulāro apkopi. Dokumentācijā jābūt iekļautai attiecīgai informācijai, lai būtu skaidrs, kā var veikt šādus darbus (piem., logu mazgāšana, to būvelementu un iekārtu nomaiņa, kam ir salīdzinoši īss kalpošanas laiks salīdzinājumā ar tā objekta kalpošanas laiku, kura daļa tie ir, ēkas komunikāciju tehniskā apkope u. c.), skaidri uzsverot iespējamus apdraudējumus. Tipiski jautājumi, kam jābūt iekļautiem, ir piekļuve augstumā, darbs slēgtās telpās, līdzekļi smagu iekārtu un aprīkojuma pārvietošanai, līdzekļi bīstamu iekārtu un aprīkojuma izolēšanai, tehniskajai apkopei, remontam un nomaiņai, u. c., kā arī spriegumam pieslēgto iekārtu izolēšana.

Apjomīgāki darbi

Tāpat projektētājiem arī jābūt ņēmušiem vērā, kā var veikt apjomīgākus būvdarbus, kas ir pamatoti paredzami visā pabeigtā objekta kalpošanas laikā (ieskaitot tā demontāžu un nojaukšanu). Arī šajā ziņā ir jāapsver iespēja iekļaut dokumentācijā attiecīgu informāciju, lai šāda dokumentācija būtu noderīgs informācijas avots.

4. Citu ar darba drošību un veselības aizsardzību saistītu informācijas avotu identificēšana

Var būt arī citi informācijas avoti, ko var būt lietderīgi minēt dokumentācijā.

7. pielikums. Eiropas Savienības tiesību akti

L 183/1

EIROPAS KOPIENU OFICIĀLAIS VĒSTNESIS

29.6.1989.

PADOMES DIREKTĪVA

(1989. gada 12. jūnijs)

par pasākumiem, kas ieviešami, lai uzlabotu darba ņēmēju drošību un veselības aizsardzību darbā

(89/391/EEK)

EIROPAS KOPIENU PADOME,

ņemot vērā Eiropas Ekonomikas kopienas dibināšanas līgumu un jo īpaši tā 118.a pantu,

ņemot vērā Komisijas priekšlikumu ⁽¹⁾, kas izstrādāts, konsultējoties ar Darba drošības, higiēnas un veselības aizsardzības padomdevēju komiteju,

sadarbībā ar Eiropas Parlamentu ⁽²⁾,

ņemot vērā Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinumu ⁽³⁾,

tā kā Līguma 118.a pants paredz, ka Padome ar direktīvām nosaka prasību minimumu, kas jāizpilda, lai veicinātu uzlabojumus attiecībā uz darba ņēmēju drošības un veselības aizsardzību, jo īpaši darba vidē;

tā kā šī direktīva neattieks atsevišķās dalībvalstīs jau sasniegtā aizsardzības līmeņa pazemināšanu un dalībvalstis saskaņā ar Līgumu ir apņēmušās veicināt apstākļu uzlabojumus šajā jomā un saskaņot nosacījumus, saglabājot jau veiktos uzlabojumus;

tā kā ir zināms, ka darba ņēmēji darba dzīves gaitā var būt pakļauti bīstamu vides faktoru ietekmei darba vietā;

tā kā, izpildot Līguma 118.a pantu, šādās direktīvās jāvairās uzlikt tādus administratīvus, finanšu un juridiskus ierobežojumus, kas traucē izveidoties un attīstīties maziem un vidējiem uzņēmumiem;

tā kā Komisijas paziņojums par darba drošības, higiēnas un veselības aizsardzības programmu ⁽⁴⁾ paredz pieņemt direktīvas, lai garantētu darba ņēmēju drošību un veselības aizsardzību;

tā kā 1987. gada 21. decembra rezolūcijā par darba drošību, higiēnu un veselības aizsardzību ⁽⁵⁾ Padome ir minējusi Komisijas nodomu tuvākā laikā iesniegt Padomei direktīvu par darba ņēmēju drošības un veselības nodrošinājumu darbā;

tā kā 1988. gada februārī Eiropas Parlaments pēc debatēm par iekšējo tirgu un darba ņēmēju aizsardzību pieņēma četras rezolūcijas; tā kā šīs rezolūcijas īpaši mudināja Komisiju izstrādāt vispārīgu direktīvu, kas būtu pamats konkrētām direktīvām attiecībā uz jebkādu risku, kas saistīts ar drošību un veselību darbā;

tā kā dalībvalstīm ir pienākums savā teritorijā veicināt darba ņēmēju drošības un veselības aizsardzības uzlabojumus; tā kā pasākumi, kas aizsargā darba ņēmēju veselību un drošību darbā, dažos gadījumos palīdz saglabāt arī to personu veselību un, iespējams, drošību, kuras dzīvo kopā ar viņiem;

⁽¹⁾ OV C 141, 30.5.1988., 1. lpp.

⁽²⁾ OV C 326, 19.12.1988., 102. lpp. un OV C 158, 26.6.1989.

⁽³⁾ OV C 175, 4.7.1988., 22. lpp.

⁽⁴⁾ OV C 28, 3.2.1988., 3. lpp.

⁽⁵⁾ OV C 28, 3.2.1988., 1. lpp.

tā kā dalībvalstu tiesību sistēmas, kas attiecas uz drošību un veselības aizsardzību darbā, stipri atšķiras un ir jāuzlabo; tā kā valsts tiesību akti šajā jomā bieži ietver tehniskas instrukcijas un/vai pašregulācijas standartus, var radīt dažādu drošības un veselības aizsardzības līmeni un pieļaut konkurenci uz drošības un veselības rēķina;

tā kā nelaimes gadījumu darbā un saslimšanu ar arodslimībām joprojām ir pārāk daudz; tā kā tūlīt ir jāievieš vai jāuzlabo aizsargpasākumi, lai nodrošinātu darba ņēmēju drošību un veselību un paaugstinātu aizsardzības līmeni;

tā kā, lai paaugstinātu aizsardzības līmeni, darba ņēmēji un/vai to pārstāvji jāinformē par risku, kas draud viņu drošībai un veselībai, un pasākumiem, kas vajadzīgi, lai šo risku mazinātu vai likvidētu; tā kā tiem arī jāspēj saskaņā ar valsts tiesību aktiem un/vai praksi ar pietiekamu līdzdalību veicināt uzraudzību pār to, ka tiek veikti vajadzīgie drošības pasākumi;

tā kā starp darba devējiem un darba ņēmējiem un/vai to pārstāvjiem ar piemērotām procedūrām un līdzekļiem saskaņā ar valsts tiesību aktiem un/vai praksi jāattīsta informācija, dialogs un pietiekama līdzdalība darba drošības un veselības aizsardzības jautājumos;

tā kā darba ņēmēju darba drošības, higiēnas un veselības aizsardzības uzlabošana ir mērķis, ko nedrīkstētu pakārtot tikai saimnieciskiem apsvērumiem;

tā kā darba devējiem ir pienākums būt informētiem par jaunākajiem sasniegumiem tehnoloģijā un zinātniskiem atklājumiem attiecībā uz darba vietu ierīkojumu, rēķinoties ar briesmām, kādas pastāv viņu uzņēmumā, un attiecīgi informēt darba ņēmēju pārstāvjus, kas saskaņā ar šo direktīvu īsteno līdzdalības tiesības, lai varētu garantēt augstāku darba ņēmēju veselības un drošības aizsardzības līmeni;

tā kā šī direktīva, neskarot stingrākas pašreizējās vai turpmākas Kopienas normas, attiecas uz jebkādu risku, un jo īpaši uz tādu, kas rodas, izmantojot darbā ķīmiskas, fizikālas un bioloģiskas vielas, uz kurām attiecas Direktīva 80/1107/EEK ⁽¹⁾, kurā jaunākie grozījumi izdarīti ar Direktīvu 88/642/EEK ⁽²⁾;

tā kā, izpildot lēmumu 74/325/EEK ⁽³⁾, Komisija apspriežas ar Darba drošības, higiēnas un veselības aizsardzības padomdevēju komiteju, gatavodama priekšlikumus šajā jomā;

tā kā vajag izveidot Komiteju, kas sastāv no dalībvalstu izvirzītiem locekļiem, lai palīdzētu Komisijai izdarīt formālus pielāgojumus atsevišķās direktīvās, kuras paredzētas šajā direktīvā,

IR PIEŅĒMUSI ŠO DIREKTĪVU.

I IEDAĻA

VISPĀRĪGI NOTEIKUMI

1. pants

Mērķis

1. Šīs direktīvas mērķis ir ieviest pasākumus, kas veicinātu darba ņēmēju drošības un veselības aizsardzības uzlabošanu.

2. Tālab tajā izklāstīti galvenie principi arodriskā novēršanai, drošības un veselības aizsardzībai, riska un nelaimes gadījuma faktoru likvidēšanai, informēšanai, konsultācijām, pietiekamai līdzdalībai saskaņā ar valsts tiesību aktiem un/vai praksi un darba ņēmēju un viņu pārstāvju apmācībai, kā arī vispārīgas pamatnoādes minēto principu īstenošanai.

3. Šī direktīva nav pretrunā pašreizējiem vai turpmākiem valsts un Kopienas noteikumiem, kas ir vēl labvēlīgāki darba ņēmēju drošībai un veselības aizsardzībai.

2. pants

Darbības joma

1. Šī direktīva attiecas uz visām valsts un privātas darbības nozarēm (rūpniecību, lauksaimniecību, tirdzniecību, pārvaldi, pakalpojumiem, izglītību, kultūru, izklaidi u.c.).

2. Šī direktīva nav piemērojama, ja tā ir nenovēršamā pretrunā dažu valsts dienestu darbības īpatnībām, piemēram, bruņotajos spēkos vai policijā, vai kādā īpašā civilās aizsardzības dienestā.

Tādā gadījumā darba ņēmēju drošība un veselības aizsardzība, cik iespējams, jānodrošina, apzinoties šīs direktīvas izvirzītos mērķus.

⁽¹⁾ OV L 327, 3.12.1980., 8. lpp.

⁽²⁾ OV L 356, 24.12.1988., 74. lpp.

⁽³⁾ OV L 185, 9.7.1974., 15. lpp.

3. pants

Definīcijas

Šajā direktīvā termini ir šādas nozīmes:

- a) darba ņēmējs — katra persona, ko nodarbina kāds darba devējs, arī praktikanti un mācekļi, bet ne mājkalpotāji;
- b) darba devējs — katra fiziska vai juridiska persona, kas ir darba attiecībās ar darba ņēmējiem un atbild par uzņēmumu un/vai iestādi;
- c) darba ņēmēju pārstāvis ar īpašu atbildību par darba ņēmēju drošību un veselības aizsardzību — katra persona, kas saskaņā ar valsts tiesību aktiem un/vai praksi ievēlēta, izraudzīta vai norīkota pārstāvēt darba ņēmējus, ja rodas problēmas ar darba ņēmēju drošību un veselības aizsardzību darbā;
- d) profilakse — rīcība vai pasākumi, ko uzņēmumā veic vai plāno visos darba posmos, lai novērstu vai mazinātu arodrisku.

4. pants

1. Dalībvalstis veic visu vajadzīgo, lai nodrošinātu, ka darba devēji, darba ņēmēji un darba ņēmēju pārstāvji ievēro tiesību normas, kas vajadzīgas, lai īstenotu šo direktīvu.

2. Dalībvalstis jo īpaši nodrošina pietiekamu kontroli un uzraudzību.

II IEDAĻA

DARBA DEVĒJU PIENĀKUMI

5. pants

Vispārīgi noteikumi

1. Darba devējam ir pienākums nodrošināt darba ņēmēju drošību un veselības aizsardzību visos ar darbu saistītos aspektos.

2. Ja kāds darba devējs 7. panta 3. punkta sakarā iesaista kompetentus dienistus vai personas no malas, tas neatbrīvo viņu no atbildības šajā jomā.

3. Darba ņēmēju pienākumi drošības un veselības aizsardzības jomā nemazina darba devēja atbildību.

4. Šī direktīva neierobežo dalībvalstu tiesības atcelt vai mazināt darba devēju atbildību, ja nelaimes gadījumi notiek neparastu un

neprognozējamu apstākļu dēļ, kas nav darba devēju varā, vai ārkārtēju notikumu dēļ, no kuru sekām nevar izvairīties, kaut arī pielikti visi pūliņi.

Pirmajā daļā minētās izvēles tiesības dalībvalstīm nav obligāti jāizmanto.

6. pants

Darba devēju galvenie pienākumi

1. Līdz ar citiem pienākumiem darba devējs veic vajadzīgos darba ņēmēju drošības un veselības aizsardzības pasākumus, tostarp novērš arodrisku, sagādā informāciju un rīko apmācības, kā arī nodrošina vajadzīgo organizāciju un līdzekļus.

Darba devējs ātri reaģē uz vajadzību koriģēt šos pasākumus, rēķinoties ar mainīgiem apstākļiem un mērķi uzlabot situāciju.

2. Darba devējs īsteno pasākumus, kas minēti 1. punkta pirmajā daļā, pamatojoties uz šādiem galvenajiem profilakses principiem:

- a) izvairīties no riska;
- b) novērtēt nenovēršamu risku;
- c) vērsties pret riska cēloni;
- d) darbu pielāgot indivīdam, īpaši darba vietu ierīkojuma, darba inventāra un darba un ražošanas metožu izvēles ziņā, tostarp domājot, kā atvieglot monotonu darbu un darbu normētā tempā un samazināt šāda darba iespaidu uz veselību;
- e) piemēroties tehnikas attīstībai;
- f) bīstamo aizstāt ar drošu vai mazāk bīstamo;
- g) izveidot saskanīgu vispārējas profilakses politiku, aptverot tehnoloģiju, darba organizāciju, darba apstākļus, sabiedriskās attiecības un darba vides faktoru ietekmi;
- h) dot priekšroku kolektīviem, nevis individuāliem drošības pasākumiem;
- i) pienācīgi instruēt darba ņēmējus.

3. Neskarot citus šīs direktīvas noteikumus, darba devējs, ņemot vērā uzņēmuma un/vai iestādes darbības īpatnības:

- a) novērtē, kāds risks darba ņēmēju drošībai un veselībai rodas, *inter alia*, no darba inventāra izvēles, izmantojamām ķīmiskām vielām vai preparātiem un darba vietu aprīkojuma.

Pēc šīs novērtēšanas un vajadzības gadījumā — profilakses pasākumiem darba un ražošanas metodēm, ko izmanto darba devējs:

— jānodrošina darba ņēmēju drošības un veselības aizsardzības uzlabošana,

— jābūt integrētiem visos uzņēmuma un/vai iestādes darbības veidos un visos hierarhijas līmeņos;

b) dodot darba ņēmējam uzdevumus, ņem vērā viņa spējas veselības aizsardzības un darba drošības ziņā;

c) nodrošina, ka jaunas tehnoloģijas plānošana un ieviešana tiek apspriesta ar darba ņēmējiem un/vai viņu pārstāvjiem, ciktāl inventāra izvēle, darba apstākļi un darba vide iespaido darba ņēmēju drošību un veselību;

d) veic piemērotus pasākumus, lai nodrošinātu, ka tikai tie darba ņēmēji, kas saņēmuši pietiekamas instrukcijas, var iekļūt zonās, kur ir nopietnas un īpašas briesmas.

4. Ja vairākiem uzņēmumiem ir kopīga darba vieta, darba devēji, neskarot citus šīs direktīvas noteikumus, sadarbojas, īstenojot drošības, veselības aizsardzības un profesionālās higiēnas noteikumus un, ņemot vērā sava uzņēmuma darbības īpatnības, koordinē rīcību aizsardzības un arodriskā profilakses jautājumos un par šo risku informē cits citu un attiecīgos darba ņēmējus un/vai darba ņēmēju pārstāvjus.

5. Pasākumi, kam sakars ar darba drošību, higiēnu un veselības aizsardzību, nekādā gadījumā nedrīkst finansiāli ietekmēt darba ņēmējus.

7. pants

Drošības un profilakses dienests

1. Ciktāl tas nav pretrunā 5. un 6. pantā minētajiem pienākumiem, darba devējs norīko vienu vai vairākus darba ņēmējus, lai tie veiktu darbību, kas saistīta ar aizsardzību pret arodrisku un tā novēršanu uzņēmumā un/vai iestādē.

2. Norīkotajiem darba ņēmējiem nedrīkst radīt neizdevīgus apstākļus viņu darbības dēļ, kas saistīta ar aizsardzību pret arodrisku un tā profilaksi.

Norīkotiem darba ņēmējiem dod pietiekami daudz laika, lai tie varētu izpildīt šajā direktīvā paredzētos pienākumus.

3. Ja šādus drošības un profilakses pasākumus uzņēmumā un/vai iestādē nevar organizēt kompetenta personāla trūkuma dēļ, darba devējs iesaista kompetentus dienestus vai personas no malas.

4. Ja darba devējs iesaista šādus dienestus vai personas, viņš informē tos par zināmajiem faktoriem, kas iespaido vai varētu iespaidot darba ņēmēju drošību un veselību, un to rīcībā jābūt ziņām, kas minētas 10. panta 2. punktā.

5. Visos gadījumos:

— norīkotiem darba ņēmējiem jābūt vajadzīgajām spējām un vajadzīgajiem līdzekļiem,

— dienestiem vai personām no malas, ar kurām konsultējas, jābūt vajadzīgajai prasmei un vajadzīgajiem personiskiem un profesionāliem līdzekļiem, un

— norīkotiem darba ņēmējiem un dienestiem vai personām no malas, ar kurām konsultējas, jābūt pietiekamā skaitā, lai tie varētu nodarboties ar drošības un profilakses pasākumu organizēšanu, ņemot vērā uzņēmuma un/vai iestādes lielumu un/vai briesmas, kādas darba ņēmējiem draud, un darba ņēmēju izvietošanu uzņēmumā un/vai iestādē.

6. Aizsardzība pret risku veselībai un drošībai, un riska profilakse, kas ir šā panta priekšmets, ir pienākums vienam vai vairākiem darba ņēmējiem, vienam vai vairākiem dienestiem, kuri ir no uzņēmuma un/vai iestādes vai no malas.

Darba ņēmējiem un/vai dienestiem, kad vien vajadzīgs, jāsadarbojas.

7. Atkarībā no uzņēmumu darbības un lieluma dalībvalstis var noteikt uzņēmumu kategorijas, kuros darba devējs, ja vien viņš ir kompetents, var pats uzņemties atbildību par 1. punktā minētajiem pasākumiem.

8. Dalībvalstis definē 5. punktā minētās spējas un prasmi.

Tās var noteikt, cik liels ir pietiekamais skaits, kas minēts 5. punktā.

8. pants

Pirmā palīdzība, ugunsdzēsība un darba ņēmēju evakuācija, nopietnas un tuvas briesmas

1. Darba devējs:

— veic vajadzīgos pirmās palīdzības, ugunsdzēsības un darba ņēmēju evakuācijas pasākumus, piemērojoties uzņēmuma un/vai iestādes darbībai un lielumam, kā arī ņemot vērā citu

personu klātbūtni,

- nodibina vajadzīgos sakarus ar dienestiem no malas, īpaši attiecībā uz pirmo palīdzību, neatliekamo medicīnisko palīdzību, glābšanas darbiem un ugunsdzēsību.

2. Izpildot 1. punktu, darba devējs cita starpā pirmajai palīdzībai, ugunsdzēsībai un darbaņēmēju evakuācijai norīko darbaņēmējus, kas vajadzīgi, lai veiktu šādus pasākumus.

Šādu darbaņēmēju skaits, viņu apmācība un viņu rīcībā esošais aprīkojums atbilst uzņēmuma un/vai iestādes lielumam un/vai specifiskām briesmām.

3. Darba devējs:

- a) līdzko iespējams, informē visus darbaņēmējus, kas ir pakļauti vai var tikt pakļauti nopietnām un tuvām briesmām, par to, kāds ir risks un kādi drošības pasākumi ir veikti vai tiks veikti;
- b) veic pasākumus un sniedz norādījumus, kas ļauj darbaņēmējiem nopietnu, tuvu un nenovēršamu briesmu gadījumā pārtraukt darbu un/vai tūlīt pamest darba vietu un pārcelties drošībā;
- c) izņemot ārkārtējus gadījumus ar pienācīgu pamatojumu, neliek darbaņēmējiem atsākt darbu apstākļos, kad joprojām ir nopietnas un tuvas briesmas.

4. Darbaņēmējiem, kas nopietnu, tuvu un nenovēršamu briesmu gadījumā atstāj darba iecirkni un/vai bīstamu zonu, nedrīkst viņu rīcības dēļ radīt neizdevīgus apstākļus, un viņiem saskaņā ar valsts tiesību aktiem un/vai praksi jābūt pasargātiem no jebkādam nelabvēlīgām un neattaisnojamām sekām.

5. Darba devējs nodrošina, ka visi darbaņēmēji, ja viņu pašu un/vai citu personu drošībai draud nopietnas un tuvas briesmas un ja tiešais atbildīgais nav sastopams, ir spējīgi veikt vajadzīgos pasākumus atbilstīgi savām zināšanām un viņu rīcībā esošiem tehniskiem līdzekļiem, lai izvairītos no šo briesmu radītām sekām.

Viņu rīcība tiem nerada neizdevīgus apstākļus, ja vien viņi paši nav rīkojušies bezrūpīgi vai nolaidīgi.

9. pants

Dažādi darba devēju pienākumi

1. Darba devējs:

- a) iepazīstas ar darba drošības un veselības riska novērtējumu, tostarp tā, ar ko saskaras darbaņēmēju grupas, kas pakļautas īpašam riskam;

- b) lemj, kādus aizsardzības pasākumus veikt un, ja vajadzīgs, kādus aizsarglīdzekļus lietot;

- c) glabā to nelaimes gadījumu darbā sarakstu, kuru dēļ kāds darbaņēmējs nav bijis derīgs darbam ilgāk par trim darba dienām;

- d) saskaņā ar valsts tiesību aktiem un/vai praksi izstrādā ziņojumus atbildīgām iestādēm par nelaimes gadījumiem darbā, kuros cietuši viņa darbaņēmēji.

2. Atkarībā no uzņēmumu darbības un lieluma dalībvalstis nosaka, kādi pienākumi atbilst dažādu kategoriju uzņēmumiem attiecībā uz to dokumentu izstrādāšanu, kas paredzēti 1. punkta a) un b) apakšpunktā, un gatavojot 1. punkta c) un d) apakšpunktā paredzētos dokumentus.

10. pants

Darbaņēmēju informēšana

1. Darba devējs veic attiecīgus pasākumus, lai darbaņēmēji un/vai viņu pārstāvji uzņēmumā un/vai iestādē saņemtu, saskaņā ar valsts tiesību aktiem un/vai praksi, kas *inter alia* var ņemt vērā uzņēmuma un/vai iestādes lielumu, visas vajadzīgās ziņas:

- a) par risku, kas apdraud drošību un veselību, un par drošības un profilakses pasākumiem un darbību gan attiecībā uz uzņēmumu un/vai iestādi vispār, gan attiecībā uz katru darba iecirkni un/vai nodarbi;

- b) par pasākumiem, kas veikti 8. panta 2. punkta sakarā.

2. Darba devējs veic attiecīgus pasākumus, lai darba devēji uzņēmumu un/vai iestāžu darbaņēmējiem, kas ir iesaistīti darbā viņa uzņēmumā un/vai iestādē no malas, saskaņā ar valsts tiesību aktiem un/vai praksi saņemtu pietiekamas ziņas, kas konkrētajiem darbaņēmējiem pienākas, par 1. punkta a) un b) apakšpunktā minētajiem jautājumiem.

3. Darba devējs veic attiecīgus pasākumus, lai darbaņēmēji, kam ir īpašs uzdevums darbaņēmēju drošības un veselības aizsardzībā, vai darbaņēmēju pārstāvji, kas īpaši atbild par darbaņēmēju drošību un veselības aizsardzību, savu uzdevumu veikšanai saskaņā ar valsts tiesību aktiem un/vai praksi varētu iepazīties:

- a) ar riska izvērtējumu un drošības pasākumiem, kas minēti 9. panta 1. punkta a) un b) apakšpunktā;

- b) ar sarakstu un ziņojumiem, kas minēti 9. panta 1. punkta c) un d) apakšpunktā;
- c) ar ziņām, kas iegūtas aizsardzības un profilakses pasākumos, inspekcijas iestādēs un iestādēs, kas atbild par drošību un veselības aizsardzību.

11. pants

Konsultācijas un darba ņēmēju līdzdalība

1. Darba devēji apspriežas ar darba ņēmējiem un/vai viņu pārstāvjiem un ļauj tiem piedalīties diskusijās par visiem jautājumiem, kas attiecas uz darba drošību un veselības aizsardzību.

Tas paredz:

- darba ņēmēju konsultēšanu,
- darba ņēmēju un/vai viņu pārstāvju tiesības izteikt priekšlikumus,
- pietiekamu līdzdalību saskaņā ar valsts tiesību aktiem un/vai praksi.

2. Darba ņēmēji vai darba ņēmēju pārstāvji, kas īpaši atbild par darba ņēmēju drošību un veselības aizsardzību, saskaņā ar valsts tiesību aktiem un/vai praksi pietiekami piedalās vai arī darba devējs tos laikus konsultē jautājumos, kas skar:

- a) visus pasākumus, kas var būtiski iespaidot drošību un veselību;
- b) darba ņēmēju norīkošanu, kas minēta 7. panta 1. punktā un 8. panta 2. punktā, un darbību, kas minēta 7. panta 1. punktā;
- c) ziņas, kas minētas 9. panta 1. punktā un 10. pantā;
- d) vajadzības gadījumā kompetentu dienestu vai personu iesaistīšanu uzņēmumā un/vai iestādē no malas, kā minēts 7. panta 3. punktā;
- e) apmācību plānošanu un organizēšanu, kas minēta 12. pantā.

3. Darba ņēmēju pārstāvjiem, kas īpaši atbild par darba ņēmēju drošību un veselības aizsardzību, ir tiesības prasīt, lai darba devējs veic piemērotus pasākumus, un šajā nolūkā iesniegt viņam priekšlikumus, lai mazinātu darba ņēmēju apdraudējumu un/vai likvidētu briesmu cēloņus.

4. Darba ņēmējiem, kas minēti 2. punktā, un darba ņēmēju pārstāvjiem, kas minēti 2. un 3. punktā, nedrīkst radīt neizdevīgus apstākļus viņu darbības dēļ, kas minēta 2. un 3. punktā.

5. Darba devējiem jānodrošina darba ņēmēju pārstāvjiem, kas īpaši atbild par darba ņēmēju drošību un veselības aizsardzību, pietiekami daudz brīva laika, nesamazinot atalgojumu, un jāapgādā tie ar vajadzīgiem līdzekļiem, lai šie pārstāvji spētu īstenot savas tiesības un uzdevumus, kas izriet no šīs direktīvas.

6. Darba ņēmēji un/vai viņu pārstāvji ir tiesīgi saskaņā ar valsts tiesību aktiem un/vai praksi vērsties pie iestādes, kas atbild par darba drošību un veselības aizsardzību, ja viņi uzskata, ka darba devēja veiktie pasākumi un izmantotie līdzekļi nav pietiekami, lai nodrošinātu drošību un veselības aizsardzību.

Darba ņēmēju pārstāvjiem jānodrošina iespēja izteikt piezīmes kompetentās iestādes inspekcijas laikā.

12. pants

Darba ņēmēju apmācība

1. Darba devējs gādā, lai visi darba ņēmēji saņemtu pietiekamu apmācību drošības un veselības aizsardzības jomā, jo īpaši — informāciju un instrukcijas, kas attiecas tieši uz viņa iecirkni vai nodarbi:

- stājoties darbā,
- ja tiek pārcelti citā darbā vai maina darbu,
- ja tiek ieviests jauns inventārs vai izdarītas pārmaiņas esošajā inventārā,
- ja tiek ieviesta jauna tehnoloģija.

Apmācību:

- koriģē, ņemot vērā jaunu vai citādu risku, un
- vajadzības gadījumā periodiski atkārtoti.

2. Darba devējs gādā, lai uzņēmumā un/vai iestādē darba ņēmēji no malas, kuri iesaistīti darbā viņa uzņēmumā un/vai iestādē, būtu patiešām saņēmuši vajadzīgās instrukcijas par risku, kas apdraud viņu veselību un drošību šajā uzņēmumā un/vai iestādē.

3. Darba ņēmēju pārstāvjiem, kam ir īpaša nozīme darba ņēmēju drošības un veselības aizsardzībā, ir tiesības uz attiecīgu apmācību.

4. Šā panta 1. un 3. punktā minētā apmācība nevar būt par darba ņēmēju vai darba ņēmēju pārstāvju naudu.

1. punktā minētajai apmācībai jānotiek darba laikā.

IV IEDAĻA

DAŽĀDI NOTEIKUMI

3. punktā minētajai apmācībai jānotiek darba laikā vai, saskaņā ar valsts praksi, uzņēmumā un/vai iestādē vai ārpus tās.

14. pants

Medicīniskā uzraudzība

1. Pasākumus, kas nodrošina, ka darba ņēmēji saņem medicīnisko uzraudzību, kas atbilst riskam, kāds darbā apdraud viņu veselību un drošību, ievieš saskaņā ar attiecīgās valsts tiesību aktiem un/vai praksi.

2. Šā panta 1. punktā minētie pasākumi ir tādi, lai visi darba ņēmēji, kas vēlas, varētu regulāri saņemt medicīnisko uzraudzību.

3. Medicīnisko uzraudzību var paredzēt kā daļu no valsts veselības aizsardzības sistēmas.

15. pants

Riska grupas

Īpaša riska grupas jāaizsargā no briesmām, kas tās tieši apdraud.

16. pants

Atsevišķas direktīvas; grozījumi; vispārīga direktīvas darbības joma

1. Padome, lemjot pēc Komisijas priekšlikuma, kam pamatā ir Līguma 118.a pants, pieņem atsevišķas direktīvas, *inter alia*, pielikumā minētajās jomās.

2. Šo direktīvu un, neskarot 17. pantā minēto tehniskas pielāgošanas procedūru, atsevišķās direktīvas var grozīt Līguma 118.a panta paredzētajā kārtībā.

3. Šīs direktīvas noteikumi pilnīgi attiecas uz visām jomām, ko reglamentē atsevišķās direktīvas, neskarot stingrākus un/vai īpašus noteikumus šajās atsevišķajās direktīvās.

17. pants

Komiteja

1. Lai atsevišķajās direktīvās, kas paredzētas 16. panta 1. daļā, veiktu tehniskus pielāgojumus, ņemot vērā:

III IEDAĻA

DARBA ŅĒMĒJU PIENĀKUMI

13. pants

1. Katra darba ņēmēja pienākums ir saskaņā ar viņam mācīto un darba devēja instrukcijām, cik iespējams, rūpēties pašam par savu un par to personu drošību un veselību, kuras iespaido viņa rīcība vai kļūmes darbā.

2. Tādēļ darba ņēmējiem jo īpaši, saskaņā ar viņiem mācīto un darba devēja instrukcijām:

a) pareizi jārikojas ar mehānismiem, aparātiem, rīkiem, bīstamām vielām, transporta līdzekļiem un citiem ražošanas līdzekļiem;

b) pareizi jāapietas ar individuāliem aizsarglīdzekļiem, kas viņiem sagādāti, un pēc lietošanas tie jānoliek vietā;

c) jāatturas patvaļīgi atvienot, mainīt vai novākt drošības ierīces, ar kurām apgādāti, piemēram, mehānismi, aparāti, rīki, fabrika un ēkas, un šādas drošības ierīces jālieto pareizi;

d) tūlīt jāinformē darba devējs un/vai darba ņēmēji, kas īpaši atbild par darba ņēmēju drošību un veselības aizsardzību, par katru situāciju darbā, kad ir pamats uzskatīt, ka drošība un veselība ir nopietni un tieši apdraudēta, un par visiem trūkumiem drošības organizācijā;

e) saskaņā ar valstī esošo praksi tik ilgi jāsadarbojas ar darba devēju un/vai darba ņēmējiem, kas īpaši atbild par darba ņēmēju drošību un veselības aizsardzību, cik vajadzīgs, lai varētu izpildīt uzdevumus vai prasības, ko uzliek kompetentā iestāde, lai aizsargātu darba ņēmēju drošību un veselību darbā;

f) saskaņā ar valstī pastāvošo praksi tik ilgi jāsadarbojas ar darba devēju un/vai darba ņēmējiem, kas īpaši atbild par darba ņēmēju drošību un veselības aizsardzību, cik vajadzīgs, lai darba devējs varētu nodrošināt, ka darba vide un darba apstākļi viņu darbības jomā ir droši un nerada nekādu risku drošībai un veselībai.

— direktīvas, kas pieņemtas tehniskas saskaņošanas un standartizācijas jomā, un/vai

— tehnikas attīstību, izmaiņas starptautiskā reglamentācijā vai instrukcijās un jaunus atklājumus,

Komisijai asistē komiteja, kas sastāv no dalībvalstu pārstāvjiem un ko vada Komisijas pārstāvis.

2. Komisijas pārstāvis iesniedz komitejai veicamo pasākumu projektu.

Komiteja sniedz atzinumu par projektu termiņā, ko priekšsēdētājs var noteikt atkarībā no jautājuma steidzamības.

Atzinumu pieņem ar balsu vairākumu, kā noteikts Līguma 148. panta 2. punktā gadījumiem, kad Padomei lēmums jāpieņem pēc Komisijas priekšlikuma.

Dalībvalstu pārstāvju balsīm komitejā ir tāda vērtība, kā noteikts minētajā pantā. Priekšsēdētājs nebalso.

3. Komisija pieņem paredzētos pasākumus, ja tie saskan ar komitejas atzinumu.

Ja paredzētie pasākumi nesaskan ar komitejas atzinumu vai nekāds atzinums nav sniegts, Komisija nekavējoties iesniedz Padomei priekšlikumu par veicamajiem pasākumiem. Padome pieņem lēmumu ar kvalificētu balsu vairākumu.

Ja trīs mēnešus pēc vēršanās pie Padomes tā nav pieņēmusi lēmumu, ierosinātos pasākumus pieņem Komisija.

18. pants

Nobeiguma noteikumi

1. Dalībvalstīs stājas spēkā normatīvi un administratīvi akti, kas vajadzīgi, lai līdz 1992. gada 31. decembrim izpildītu šīs direktīvas prasības.

Par to dalībvalstis tūlīt informē Komisiju.

2. Dalībvalstis dara Komisijai zināmus tos tiesību aktus, ko tās pieņemušas vai pieņem jomā, uz kuru attiecas šī direktīva.

3. Reizi piecos gados dalībvalstis ziņo Komisijai par šīs direktīvas noteikumu faktisko īstenošanu, uzrādot darba devēju un darba ņēmēju viedokļus.

Komisija informē Eiropas Parlamentu, Padomi, Ekonomikas un sociālo lietu komiteju un Darba drošības, higiēnas un veselības aizsardzības padomdevēju komiteju.

4. Komisija regulāri iesniedz Eiropas Parlamentam, Padomei un Ekonomikas un sociālo lietu komitejai ziņojumu par to, kā tiek īstenota šī direktīva, ņemot vērā 1., 2. un 3. punktu.

19. pants

Šī direktīva ir adresēta dalībvalstīm.

Luksemburgā, 1989. gada 12. jūnijā

Padomes vārdā —

priekšsēdētājs

M. CHAVES GONZALES

PIELIKUMS

Jomas, kas minētas 16. panta 1. punktā:

- Darba vietas
- Darba inventārs
- Individuālie aizsarglīdzekļi
- Darbs ar monitoriem
- Smagu nastu pārvietošana, riskējot savainot muguru
- Pagaidu vai mobilās darbvietas
- Zivkopība un zemkopība

PADOMES DIREKTĪVA 92/57/EEK

(1992. gada 24. jūnijs)

par darba drošības un veselības aizsardzības minimālo prasību īstenošanu pagaidu vai pārvietojamajos būvlaukumos (astotā atsevišķā direktīva Direktīvas 89/391/EEK 16. panta 1. punkta nozīmē)

EIROPAS KOPIENU PADOME,

bijušas par iemeslu vairāk nekā pusei darba negadījumu, kas notikuši Kopienas būvlaukumos;

ņemot vērā Eiropas Ekonomiskās Kopienas dibināšanas līgumu un jo īpaši tā 118.a pantu,

tā kā katrā dalībvalstī pirms darbu sākšanas jāinformē iestādes, kas atbild par darba drošību un veselības aizsardzību, par tādu darbu izpildi, kuru mērogs pārsniedz noteiktu robežu;

ņemot vērā Komisijas priekšlikumu ⁽¹⁾, kas iesniegts pēc konsultācijām ar Darba drošības, higiēnas un veselības aizsardzības padomdevēju komiteju,

tā kā laikā, kad projekts tiek īstenots, neatbilstīga koordinēšana var izraisīt lielu skaitu darba negadījumu, jo īpaši, ja dažādi uzņēmumi vienlaikus vai pēc kārtas strādā vienā un tajā pašā pagaidu vai pārvietojamajā būvlaukumā;

sadarbībā ar Eiropas Parlamentu ⁽²⁾,

ņemot vērā Ekonomikas un sociālo lietu komitejas viedokli ⁽³⁾,

tā kā projekta sagatavošanas posmā un arī darba izpildes laikā tādēļ ir nepieciešams uzlabot koordināciju starp dažādām iesaistītajām pusēm;

tā kā Līguma 118.a pants paredz, ka Padome direktīvu veidā pieņem minimālās prasības uzlabojumu ieviešanas veicināšanai, jo īpaši attiecībā uz darba apstākļiem, lai nodrošinātu labāku darbinieku drošības un veselības aizsardzības līmeni;

tā kā minimālo prasību, kuru mērķis ir garantēt labākus darba drošības un veselības aizsardzības standartus pagaidu vai pārvietojamajos būvlaukumos, ievērošanai ir būtiska nozīme darbinieku drošības un veselības nodrošināšanā;

tā kā saskaņā ar minēto pantu šīm direktīvām jāizvairās no administratīvu, finansiālu un juridisku ierobežojumu uzspiešanas tādā veidā, ka tiktu kavēta mazo un vidējo uzņēmumu izveidošana un attīstība;

tā kā gadījumos, kad pašnodarbinātās personas un darba devēji personiski iesaistās darba veikšanā, viņi ar savu darbību pagaidu vai pārvietojamajos būvlaukumos var pakļaut briesmām darbinieku drošību un veselību;

tā kā Komisijas paziņojums par tās programmu attiecībā uz darba drošību, higiēnu un veselības aizsardzību ⁽⁴⁾ paredz pieņemt direktīvu, kuras mērķis ir garantēt darbinieku drošību un veselības aizsardzību pagaidu vai pārvietojamajos būvlaukumos;

tā kā tādēļ ir nepieciešams attiecināt uz pašnodarbinātajām personām un darba devējiem, kas paši iesaistās darba izpildē būvlaukumā, atbilstīgos Padomes 1989. gada 30. novembra Direktīvas 89/655/EEK noteikumus par drošības un veselības aizsardzības minimālajām prasībām, darbiniekiem lietojot darba aprīkojumu darba vietās (otrā atsevišķā direktīva) ⁽⁶⁾, un Padomes 1989. gada 30. novembra Direktīvas 89/656/EEK noteikumus par veselības aizsardzības un drošības minimālajām prasībām, darbiniekiem lietojot individuālus aizsardzības līdzekļus darba vietās (trešā atsevišķā direktīva) ⁽⁷⁾;

tā ka Padome savā 1987. gada 21. decembra rezolūcijā par darba drošību, higiēnu un veselības aizsardzību ⁽⁵⁾ ir ņēmusi vērā Komisijas nodomu tuvākajā nākotnē Padomei iesniegt minimālās prasības attiecībā uz pagaidu vai pārvietojamajiem būvlaukumiem;

tā kā pagaidu vai pārvietojamie būvlaukumi veido darbības zonu, kurā darbinieki ir pakļauti īpaši lieliem riskiem;

tā kā neapmierinoša arhitektūras un/vai organizatoriskā izvēle vai arī slikti darbu plānošana projekta sagatavošanas posmā ir

tā kā šī ir atsevišķā direktīva Padomes 1989. gada 12. jūnija Direktīvas 89/391/EEK 16. panta 1. punkta nozīmē par

⁽¹⁾ OV C 213, 28.8.1990., 2. lpp. un OV C 112, 27.4.1991., 4. lpp.

⁽²⁾ OV C 78, 18.3.1990., 172. lpp. un OV C 150, 15.6.1992.

⁽³⁾ OV C 120, 6.5.1991., 24. lpp.

⁽⁴⁾ OV C 28, 3.2.1988., 3. lpp.

⁽⁵⁾ OV C 28, 3.2.1988., 1. lpp.

⁽⁶⁾ OV L 393, 30.12.1989., 13. lpp.

⁽⁷⁾ OV L 393, 30.12.1989., 18. lpp.

pasākumu ieviešanu, lai veicinātu darbinieku drošības un veselības aizsardzības darbā uzlabošanu ⁽¹⁾; tā kā tādēļ minētās direktīvas noteikumi ir pilnībā attiecināmi uz pagaidu vai pārvietojamajiem būvlaukumiem, neierobežojot stingrākos un/vai specifiskos noteikumus, kas iekļauti šajā direktīvā;

tā kā šī direktīva ir praktisks solis ceļā uz iekšējā tirgus sociālās dimensijas sasniegšanu un tā īpaši atsaucas uz Padomes 1988. gada 21. decembra Direktīvu 89/106/EEK attiecībā par dalībvalstu normatīvo un administratīvo aktu par celtniecības produktiem tuvināšanu ⁽²⁾ un Padomes 1989. gada 18. jūlija Direktīvu 89/440/EEK, kas ievieš labojumus Direktīvā 71/305/EEK par procedūru koordinēšanu, piešķirot tiesības pildīt būvdarbu valsts līgumus ⁽³⁾;

tā kā saskaņā ar Padomes Lēmumu 74/325/EEK ⁽⁴⁾ Komisija konsultē Darba drošības, higiēnas un veselības aizsardzības padomdevēju komiteju ar mērķi sagatavot priekšlikumus šajā jomā,

IR PIEŅĒMUSI ŠO DIREKTĪVU.

1. pants

Regulēšanas priekšmets

1. Šī direktīva, kas ir astotā atsevišķā direktīva Padomes Direktīvas 89/391/EEK 16. panta 1. punkta nozīmē, nosaka drošības un veselības aizsardzības minimālās prasības pagaidu vai pārvietojamajos būvlaukumos, kā definēts 2. panta a) punktā.

2. Šī direktīva neattiecas uz urbumiem un izrakteņu ieguvei ieguves rūpniecības nozarē Padomes 1974. gada 27. jūnija Lēmuma 74/326/EEK par Raktuvju darba drošības un veselības aizsardzības komisijas pienākumu paplašināšanu uz visām derīgo izrakteņu ieguves rūpniecības nozarēm ⁽⁵⁾ 1. panta 2. punkta nozīmē.

3. Direktīvas 89/391/EEK noteikumi ir pilnībā attiecināmi uz 1. punktā minēto, neierobežojot stingrākos un/vai specifiskos noteikumus, kas iekļauti šajā direktīvā.

2. pants

Definīcijas

Šajā direktīvā:

a) "pagaidu vai pārvietojamais būvlaukums" (turpmāk saukts "būvlaukums") nozīmē jebkuru būvlaukumu, kurā tiek veikti būvdarbi vai inženiertehniski darbi; šādu darbu neizsmēlošs uzskaitījums ir sniegts 1. pielikumā;

⁽¹⁾ OV L 183, 29.6.1989., 1. lpp.

⁽²⁾ OV L 40, 11.2.1989., 12. lpp.

⁽³⁾ OV L 210, 21.7.1989., 1. lpp. Labots ar Komisijas Lēmumu 90/380/EEK (OV L 187, 19.7.1990., 55. lpp.).

⁽⁴⁾ OV L 185, 9.7.1974., 15. lpp. Pēdējo reizi labots ar 1985. gada Pievienošanās Aktu.

⁽⁵⁾ OV L 185, 9.7.1974., 18. lpp.

b) "klients" nozīmē jebkuru fizisku vai juridisku personu, kuras uzdevumā projekts tiek veikts;

c) "projekta vadītājs" nozīmē jebkuru fizisku vai juridisku personu, kas atbild par projekta sagatavošanu un/vai izpildi, un/vai projekta izpildes uzraudzību un kas rīkojas klienta vārdā;

d) "pašnodarbināta persona" nozīmē jebkuru personu, izņemot tās, kas minētas Direktīvas 89/391/EEK 3. panta a) un b) punktā, kuras profesionālā darbība ir ieguldījums projekta izpildē;

e) "darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinators projekta sagatavošanas posmā" nozīmē jebkuru fizisku vai juridisku personu, kam klients un/vai projekta vadītājs ir uzticējis 5. pantā minēto pienākumu veikšanu projekta sagatavošanas posmā;

f) "darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinators projekta izpildes posmā" nozīmē jebkuru fizisku vai juridisku personu, kam klients un/vai projekta vadītājs ir uzticējis 6. pantā minēto pienākumu veikšanu projekta izpildes posmā.

3. pants

Koordinatoru iecelšana — Darba drošības un veselības aizsardzības plāns — Iepriekšējs paziņojums

1. Jebkuram būvlaukumam, kurā darbojas vairāk nekā viens darba uzņēmējs, klients vai projekta vadītājs ieceļ vienu vai vairākus darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinatorus atbilstīgi 2. panta e) un f) punktā sniegtajām definīcijām.

2. Klients vai projekta vadītājs nodrošina, lai pirms būvlaukuma izveidošanas tiktu izstrādāts darba drošības un veselības aizsardzības plāns saskaņā ar 5. panta b) punktu.

Pēc konsultācijām ar vadību un darbiniekiem, dalībvalstis drīkst pieļaut atkāpes no pirmās daļas noteikumiem, izņemot gadījumus, kad:

— attiecīgais darbs ir saistīts ar īpašiem riska veidiem, kas uzskaitīti 2. pielikumā, vai

— attiecīgajam darbam ir nepieciešams iepriekšējais paziņojums saskaņā ar šī panta 3. punktu.

3. Gadījumā, ja būvlaukumos:

— darbs tiek plānots uz laiku, kas ilgāks par 30 darba dienām, un tajā vienlaikus tiek nodarbināti vairāk nekā 20 darbinieki, vai

— plānotais darba apjoms pārsniedz 500 cilvēkdienas,

klients vai projekta vadītājs pirms darbu sākšanas nosūta kompetentām iestādēm iepriekšējo paziņojumu, kas sastādīts atbilstīgi 3. pielikumam.

Iepriekšējam paziņojumam ir jābūt novietotam būvlaukumā redzamā vietā un, ja nepieciešams, tas ir regulāri jāatjauno.

4. pants

Projekta sagatavošanas posms: vispārīgie principi

Projekta vadītājs vai, atbilstīgā situācijā, klients, dažādos projekta izstrādes un sagatavošanas posmos ievēro Direktīvā 89/391/EEK minētos vispārīgos profilakses principus attiecībā uz darba drošību un veselības aizsardzību, jo īpaši:

- kad tiek lemts par arhitektūras, tehniskajiem un/vai organizatoriskajiem aspektiem, plānojot dažādus jautājumus vai darba posmus, kas norisināsies vienlaikus vai arī pēc kārtas,
- kad tiek aprēķināts šāda darba vai darba posmu veikšanai nepieciešamais laiks. Katru reizi, kad tas nepieciešams, jāņem vērā visi darba drošības un veselības aizsardzības plāni un dokumenti, kas izstrādāti saskaņā ar 5. panta b) un c) punktiem, vai laboti saskaņā ar 6. panta c) punktu.

5. pants

Projekta sagatavošanas posms: koordinātoru pienākumi

Darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinators(-i), ko ieceļ projekta sagatavošanas posmā saskaņā ar 3. panta 1. punktu:

- a) koordinē 4. panta noteikumu izpildi;
- b) izstrādā vai liek izstrādāt darba drošības un veselības aizsardzības plānu, kurā izklāstīti noteikumi, kas jāievēro attiecīgajā būvlaukumā, ja nepieciešams, ņemot vērā rūpnieciskās darbības, kas notiek laukumā; šajā plānā ir jāiekļauj arī konkrēti pasākumi attiecībā uz darbu, kas ietilpst vienā vai vairākās 2. pielikumā minētajās kategorijās;
- c) sagatavo projekta raksturam atbilstīgu dokumentāciju, kurā iekļauta attiecīgā darba drošības un veselības aizsardzības informācija, kas jāņem vērā, veicot jebkādos sekojošos darbus.

6. pants

Projekta izpildes posms: koordinātoru pienākumi

Darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinators(-i), ko ieceļ projekta izpildes posmā saskaņā ar 3. panta 1. punktu:

- a) koordinē vispārīgo profilakses un drošības principu īstenošanu:
 - kad tiek lemts par tehniskajiem un/vai organizatoriskajiem aspektiem, plānojot dažādus jautājumus vai darba posmus, ko veic vienlaikus vai pēc kārtas,
 - kad aprēķina šāda darba vai darba posmu izpildei nepieciešamo laika periodu;
- b) koordinē attiecīgo noteikumu īstenošanu, lai nodrošinātu, ka darba devēji un, ja nepieciešams darbinieku aizsardzībai, arī pašnodarbinātās personas:
 - konsekvēnti ievēro principus, kas noteikti 8. pantā,
 - ja nepieciešams, ievēro darba drošības un veselības aizsardzības plānu, kas minēts 5. panta b) punktā;
- c) veic vai liek veikt visus pielāgojumus, kas ir nepieciešami 5. panta b) punktā minētajam darba drošības un veselības aizsardzības plānam un 5. panta c) punktā minētajiem dokumentiem, ņemot vērā paveikto darbu un visas notikušās izmaiņas;
- d) organizē sadarbību starp darba devējiem, ieskaitot tos darba devējus, kas vienā un tajā pašā būvlaukumā strādā pēc kārtas, viņu darbību koordinēšanu, lai aizsargātu darbiniekus un novērstu negadījumus un arodslimību draudus, kā arī organizē savstarpēju informācijas apmaiņu, kā paredzēts Direktīvas 89/391/EEK 6. panta 4. punktā, nodrošinot pašnodarbinātu personu iesaistīšanu šajā procesā, kad tas nepieciešams;
- e) koordinē pasākumus, lai pārbaudītu, vai darba procedūras tiek veiktas pareizi;
- f) veic nepieciešamos pasākumus, lai nodrošinātu, ka būvlaukumā ielaiž tikai personas, kam ir atļauts tur uzturēties.

7. pants

Klientu, projekta vadītāju un darba devēju atbildība

1. Ja klients vai projekta vadītājs ir iecēlis koordinātoru vai koordinātorus 5. un 6. pantā minēto pienākumu veikšanai, ne klients, ne darba devējs netiek atbrīvoti no savas atbildības šajā jomā.

2. 5. un 6. panta un šī panta 1. punkta izpilde neietekmē darba devēja atbildības principu, kas paredzēts Direktīvā 89/391/EEK.

10. pants

Citu personu grupu pienākumi

8. pants

Direktīvas 89/391/EEK 6. panta izpilde

Veicot darbu, ievēro Direktīvas 89/391/EEK 6. pantā minētos principus, jo īpaši attiecībā uz:

- a) būvlaukuma uzturēšanu labā kārtībā un apmierinošā tīrības stāvoklī;
- b) vietas izvēli darba pozīcijām, rēķinoties ar nepieciešamību piekļūt šīm darba vietām, kā arī pārvietošanās un kustības maršrutu un iekārtu izvietojuma zonu noteikšanu;
- c) nosacījumiem, saskaņā ar kuriem tiek izmantoti dažādi materiāli;
- d) tehnisko apkopi, pārbaudēm pirms nodošanas ekspluatācijā un regulārām instalāciju un iekārtu pārbaudēm, ko veic ar mērķi izlabot jebkādas kļūmes, kas varētu ietekmēt darbinieku drošību un veselību;
- e) dažādu materiālu uzglabāšanas zonu marķēšanu un ierīkošanu, jo īpaši attiecībā uz bīstamiem materiāliem vai vielām;
- f) nosacījumiem, saskaņā ar kuriem tiek novākti izmantotie bīstamie materiāli;
- g) atkritumu un būvgrižu glabāšanu un apglabāšanu vai novākšanu;
- h) izmaiņām faktiskajā laika periodā, kas tiks atvēlēts dažādiem darbiem vai darba posmiem, pamatojoties uz darba gaitu būvlaukumā;
- i) darba devēju un pašnodarbināto personu sadarbību;
- j) mijiedarbību ar rūpnieciskajām darbībām tajā vietā, kurā vai kuras tuvumā atrodas būvlaukums.

9. pants

Darba devēju pienākumi

Lai būvlaukumā nodrošinātu darba drošību un veselības aizsardzību atbilstīgi 6. un 7. pantā minētajiem nosacījumiem, darba devēji:

- a) veic pasākumus, kas atbilst 4. pielikumā minētajām minimālajām prasībām, jo īpaši, īstenojot 8. pantu;
- b) ņem vērā darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinatora(-u) norādījumus.

1. Lai būvlaukumā nodrošinātu darba drošību un veselības aizsardzību, pašnodarbinātās personas:

- a) jo īpaši ievēro sekojošo, *mutatis mutandis*:
 - (i) Direktīvas 89/391/EEK 6. panta 4. punkta un 13. panta, un šīs direktīvas 8. panta un 4. pielikuma prasības;
 - (ii) Direktīvas 89/655/EEK 4. panta un pielikuma attiecīgos noteikumus;
 - (iii) Direktīvas 89/656/EEK 3. pantu, 4. panta 1. līdz 4. un 9. punktu, un 5. pantu;

b) ņem vērā darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinatora(-u) norādījumus.

2. Lai būvlaukumā nodrošinātu darba drošību un veselības aizsardzību gadījumos, kad darba devēji ir personiski iesaistīti darba procesā būvlaukumā, viņi:

- a) jo īpaši ievēro sekojošo, *mutatis mutandis*:
 - (i) Direktīvas 89/391/EEK 13. pantu;
 - (ii) Direktīvas 89/655/EEK 4. pantu un pielikuma attiecīgos noteikumus;
 - (iii) Direktīvas 89/656/EEK 3. pantu, 4. panta 1., 2., 3., 4. un 9. punktu, un 5. pantu;
- b) ņem vērā darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinatora(-u) piezīmes.

11. pants

Informācija darbiniekiem

1. Neierobežojot Direktīvas 89/391/EEK 10. panta noteikumus, darbiniekus un/vai viņu pārstāvjus informē par visiem pasākumiem, kas tiks veikti būvlaukumā saistībā ar viņu darba drošību un veselības aizsardzību.

2. Informācijai jābūt saprotamai attiecīgajiem darbiniekiem.

12. pants

Apspriešanās ar darbiniekiem un to iesaistīšana

Apspriešanās ar darbiniekiem un/vai viņu pārstāvjiem un darbinieku un/vai viņu pārstāvju iesaistīšana notiek saskaņā ar Direktīvas 89/391/EEK 11. pantu par jautājumiem, kas aplūkoti šīs direktīvas 6., 8. un 9. pantā, ja nepieciešams, nodrošinot

atbilstīgu koordinēšanu starp darbiniekiem un/vai viņu pārstāvjiem uzņēmumos, kas veic darbības darba vietā, ņemot vērā darba vietas lielumu un ar to saistīto risku.

13. pants

Pielikumu labojumi

1. Šīs direktīvas 1., 2. un 3. pielikuma labojumus pieņem Padome saskaņā ar procedūru, kas noteikta Līguma 118.a pantā.

2. Tīri tehniski labojumi 4. pielikumā, kas radušies dēļ:

- direktīvu par tehnisko saskaņošanu un standartizāciju pieņemšanas attiecībā uz pagaidu vai pārvietojamajiem būvlaukumiem, un/vai
- tehniskiem sasniegumiem, izmaiņām starptautiskajos noteikumos vai specifikācijās, vai zināšanās pagaidu un pārvietojamo būvlaukumu jomā,

pieņem saskaņā ar Direktīvas 89/391/EEK 17. pantā noteikto procedūru.

14. pants

Noslēguma noteikumi

1. Dalībvalstīs stājas spēkā normatīvie un administratīvie akti, kas vajadzīgi, lai izpildītu šīs direktīvas prasības ne vēlāk kā līdz 1993. gada 31. decembrim.

Dalībvalstis par to tūlīt informē Komisiju.

2. Kad dalībvalstis paredz šos pasākumus, tajos ietver atsauci uz šo direktīvu vai arī šādu atsauci pievieno to oficiālajai publikācijai. Dalībvalstis nosaka metodes, kā veikt šādas atsauces.

3. Dalībvalstis dara Komisijai zināmus tiesību aktus, ko tās jau ir pieņēmušas vai pieņem jomā, kuru regulē šī direktīva.

4. Ik pēc četriem gadiem dalībvalstis ziņo Komisijai par šīs direktīvas noteikumu praktisko ieviešanu, norādot darba devēju un darba ņēmēju.

Komisija informē Eiropas Parlamentu, Padomi, Ekonomikas un sociālo lietu komiteju un Darba drošības, higiēnas un veselības aizsardzības padomdevēju komiteju.

5. Komisija regulāri iesniedz Eiropas Parlamentam, Padomei un Ekonomikas un sociālo lietu komitejai ziņojumu par šīs direktīvas ieviešanu, ņemot vērā 1., 2., 3. un 4. punktu.

15. pants

Šī direktīva ir adresēta dalībvalstīm.

Luksemburgā, 1992. gada 24. jūnijā

Padomes vārdā —

prezidents

José DA SILVA PENEDA

1. PIELIKUMS

ŠĪS DIREKTĪVAS 2. PANTA a) PUNKTĀ MINĒTO BŪVDARBU UN INŽENIERTEHNISKO DARBU NEIZSMEĻOŠS UZSKAITĪJUMS

1. Rakšanas darbi	8. Remontdarbi
2. Zemes darbi	9. Demontāža
3. Celtniecība	10. Nojaukšana
4. Saliekamo konstrukciju sastāvdaļu montāža un demontāža	11. Uzturēšana
5. Pārbūve vai aprīkošana	12. Apkope — krāsošanas un tīrīšanas darbi
6. Izmaiņas	13. Drenāža
7. Atjaunošana	

2. PIELIKUMS

NEIZSMEĻOŠS TO DARBU UZSKAITĪJUMS, KAS SAISTĪTI AR ĪPAŠIEM RISKIEM ATTIECĪBĀ UZ DARBINIEKU DARBA DROŠĪBU UN VESELĪBAS AIZSARDZĪBU, KĀ MINĒTS ŠĪS DIREKTĪVAS 3. PANTA 2. PUNKTA OTRAJĀ DAĻĀ

1. Darbs, kas saistīts ar darbinieku apbēšanas risku zemes nogrūvuma rezultātā, nogrimšanu purvā vai krišanu no augstuma, ja risku jo īpaši pastiprina darba raksturs vai izmantotie procesi, vai darba vietas vai zonas vide (*).
2. Darbs, kas pakļauj darbiniekus riskam, kas saistīts ar ķīmiskām vai bioloģiskām vielām, kuras rada īpašas briesmas darbinieku drošībai un veselībai vai uz kurām attiecas ar likumu noteikta prasība veikt veselības uzraudzību.
3. Darbs ar jonizējošo radiāciju, kurā nepieciešams noteikt kontrolētas vai uzraudzībā esošas zonas, kā noteikts Direktīvas 80/836/Euratom ⁽¹⁾ 20. pantā.
4. Darbs augstsprieguma līniju tuvumā.
5. Darbs, kurā darbinieki ir pakļauti riskam noslīkt.
6. Darbs akās, pazemē veicamos zemes darbos, tuneļos.
7. Darbs, ko veic ūdenslīdzēji, izmantojot gaisa padeves sistēmu.
8. Darbs, ko darbinieki veic kesonos zem atmosfēras spiediena.
9. Darbs, kas saistīts ar sprāgstvielu izmantošanu.
10. Darbs, kas saistīts ar saliekamo konstrukciju smagu sastāvdaļu montāžu vai demontāžu.

3. PIELIKUMS

ŠIS DIREKTĪVAS 3. PANTA 3. PUNKTA PIRMAJĀ DAĻĀ MINĒTĀ IEPRIEKŠĒJĀ PAZIŅOJUMA SATURS

1. Nosūtīšanas datums:
2. Precīza būvlaukuma adrese:
.....
3. Klienta(-u) vārds(-i) un adrese(-s):
.....
4. Projekta veids:
5. Projekta vadītāja(-u) vārds(-i) un adrese(-s):
.....
6. Projekta sagatavošanas posma darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinators(u) vārds(i) un adrese(s):
.....
7. Projekta izpildes posma darba drošības un veselības aizsardzības lietu koordinators(u) vārds(i) un adrese(s):
.....
.....
8. Datums, kurā tiek plānots sākt darbu būvlaukumā:
9. Plānotais darba ilgums būvlaukumā:
10. Plānotais maksimālais darbinieku skaits būvlaukumā:
11. Plānotais darba uzņēmēju un pašnodarbināto personu skaits būvlaukumā:
.....
.....
12. Informācija par jau izvēlētajiem darba uzņēmējiem:
.....
.....
.....

4. PIELIKUMS

DARBA DROŠĪBAS UN VESELĪBAS AIZSARDZĪBAS MINIMĀLĀS PRASĪBAS BŪVLAUKUMIEM,

kas minētas šīs direktīvas 9. pantā a) punktā un 10. panta 1. punkta a) apakšpunkta i) daļā

Ievads

Šajā pielikumā izklāstītos pienākumus izpilda visos gadījumos, kad to prasa būvlaukuma, darbības, apstākļu vai riska raksturs.

Šajā pielikumā "telpas", cita starpā, nozīmē telpas ar jumtu.

A DAĻA

VISPĀRĪGĀS MINIMĀLĀS PRASĪBAS ATTIECĪBĀ UZ DARBA VIETĀM BŪVLAUKUMĀ

1. *Stabilitāte un izturība*
 - 1.1. Materiāli, iekārtas un, vispārīgā nozīmē, jebkura sastāvdaļa, kas, atrodoties kustībā, var ietekmēt darbinieku drošību un veselību, ir jāpadara stabila atbilstīgā un drošā veidā.
 - 1.2. Piekļūšana virsmām, kas veidotas no nepietiekami izturīgiem materiāliem, nav atļauta bez atbilstīga aprīkojuma vai līdzekļiem, kas ļauj darbu veikt drošos apstākļos.
2. *Energosadales instalācijas*
 - 2.1. Instalācijas ir jāplāno, jāierīko un jāizmanto tā, lai nerastos ugunsgrēka vai eksplozijas risks; cilvēkiem ir jābūt atbilstīgi aizsargātiem no nāvējošām elektrotraumām, ko izraisa tiešs vai netiešs kontakts.
 - 2.2. Iekārtu un aizsardzības ierīču plānojumā, ierīkošanā un izvēlē ir jāņem vērā sadalāmās enerģijas veids un jauda, ārējie apstākļi un to personu kompetence, kam ir iespējams piekļūt instalācijas sastāvdaļām.
3. *Avārijas ejas un izejas*
 - 3.1. Avārijas ejām un izejām ir jābūt brīvām, un pēc iespējas taisnākā veidā jāved uz drošu zonu.
 - 3.2. Briesmu gadījumā darbiniekiem ir jāspēj ātri un, cik vien iespējams, droši evakuēt visus darba pozīcijas.
 - 3.3. Avārijas eju un izeju skaits, izvietojums un izmēri ir atkarīgi no būvlaukuma izmantošanas, tajā esošajām iekārtām un izmēriem, kā arī no maksimālā iespējamā klātesošo personu skaita.
 - 3.4. Konkrētas avārijas ejas un izejas ir jāapzīmē ar norādēm saskaņā ar valsts normatīviem aktiem, ieviešot Direktīvu 77/576/EEK ⁽¹⁾.
Šādām norādēm ir jābūt pietiekami izturīgām un novietotām atbilstīgās vietās.
 - 3.5. Avārijas ejām un izejām, kā arī satiksmes ejām un durvīm, kas ved uz tiem, ir jābūt brīvām no šķēršļiem, lai tos bez kavēšanās varētu izmantot jebkurā laikā.
 - 3.6. Avārijas ejas un izejas, ko nepieciešams apgaismot, ir jāaprīko ar atbilstīgās intensitātes avārijas apgaismojumu gadījumam, ja nedarbojas parastais apgaismojums.
4. *Ugunsgrēka atklāšana un dzēšana*
 - 4.1. Atkarībā no vietas rakstura, telpu izmēriem un izmantošanas, tajā esošajām iekārtām, izmantojamo vielu fiziskajām un ķīmiskajām īpašībām, kā arī maksimālā iespējamā klātesošo cilvēku skaita, ir jānodrošina atbilstīgs skaits piemērotu ugunsdzēsības ierīču un, kur nepieciešams, arī ugunsgrēka detektoru un trauksmes sistēmas.

⁽¹⁾ OV L 229, 7.9.1977., 12. lpp. Pēdējo reizi labots ar Direktīvu 79/640/EEK (OV L 183, 19.7.1979., 1. lpp.).

- 4.2. Šādas ugunsdzēsības ierīces, ugunsgrēka detektori un trauksmes sistēmas ir regulāri jāpārbauda un jāuztur kārtībā.

Regulāros laika intervālos ir jāriko atbilstīgas pārbaudes un mācības.
- 4.3. Manuālajām ugunsdzēsības iekārtām ir jābūt viegli pieejamām un vienkārši izmantojamām.

Iekārtas ir jāapzīmē ar norādēm atbilstīgi valsts normatīviem aktiem, ieviešot Direktīvu 77/576/EEK.

Šādām norādēm ir jābūt pietiekami izturīgām un novietotām atbilstīgās vietās.
5. *Ventilācija*

Ņemot vērā izmantojamās darba metodes un darbinieku fizisko slodzi, veicami pasākumi, lai nodrošinātu pietiekamu svaiga gaisa daudzumu.

Ja tiek izmantota mehāniskās ventilācijas sistēma, tā ir jāuztur darba kārtībā, un darbiniekus nedrīkst pakļaut caurvējiem, kas kaitē veselībai.

Kur tas nepieciešams darbinieku veselības aizsardzībai, ar kontroles sistēmu jāveic jebkādu kļūmju atklāšana.
6. *Pakļautība konkrētiem riska veidiem*
 - 6.1. Darbiniekus nedrīkst pakļaut kaitīgam trokšņa līmenim vai kaitīgām ārējām ietekmēm (piemēram, gāzēm, tvaikiem, putekļiem).
 - 6.2. Ja darbiniekiem ir jāieiet zonā, kurā atmosfēra var saturēt toksiskas vai kaitīgas vielas, vai nepietiekamu daudzumu skābekļa, vai arī tā ir viegli uzliesmojoša, šī slēgtā atmosfēras zona jāuzrauga un ir jāveic attiecīgi pasākumi, lai novērstu jebkādas draudus.
 - 6.3. Nekādos apstākļos strādnieku nedrīkst pakļaut slēgtās atmosfēras ietekmei ar paaugstinātu bīstamību.

Strādnieks vismaz visu laiku ir jānovēro no ārpuses un ir jāveic visi attiecīgie piesardzības pasākumi, lai nodrošinātu viņam tūlītēju efektīvu palīdzību.
7. *Temperatūra*

Temperatūrai darba laikā ir jābūt piemērotai cilvēkiem, ņemot vērā izmantojamās darba metodes un darbiniekiem izvirzītās fiziskās prasības.
8. *Dabiskais un mākslīgais darba pozīciju, telpu un satiksmes eju apgaismojums būvlaukumā*
 - 8.1. Cik tālu iespējams, darba pozīcijām, telpām un satiksmes ejām ir jābūt pietiekami apgaismotām ar dabisko gaismu un aprīkotām ar atbilstīgu un pietiekamu mākslīgo apgaismojumu naktī un tad, kad dabiskā dienas gaisma ir nepietiekama; ja nepieciešams, tiek izmantoti triecienizturīgi pārnēsājami gaismas avoti.

Izmantotā mākslīgā apgaismojuma krāsa nedrīkst mainīt vai ietekmēt signālu vai norāžu uztveršanu.
 - 8.2. Apgaismojuma instalācijas telpās, darba pozīcijās un satiksmes ejās ir jānovieto tā, lai ierīkotā apgaismojuma veida dēļ strādnieki netiktu pakļauti negadījuma riskam.
 - 8.3. Mākslīgi apgaismotās telpās, darba pozīcijās un satiksmes ejās, kurās darbinieki ir jo īpaši pakļauti riskam gadījumos, ja nedarbojas mākslīgais apgaismojums, ir jāierīko atbilstīgās intensitātes avārijas apgaismojums.
9. *Durvis un vārti*
 - 9.1. Bīdāmās durvis ir jāaprīko ar drošības ierīci, kas novērš durvju izslidēšanu no sliedēm un apgāšanos.
 - 9.2. Durvis un vārti, kas veras augšup, ir jāaprīko ar mehānismu, kas novērš krišanu lejup.
 - 9.3. Durvīm un vārtiem, kas veras uz glābšanās ejām, ir jābūt atbilstīgi marķētiem.
 - 9.4. Galvenokārt transportlīdzekļiem domātu vārtu tuvumā, ja gājēji nevar šos vārtus droši izmantot, ir jāierīko gājēju durvis; šādām durvīm ir jābūt skaidri marķētām, un tās visu laiku ir jātur neaizsprostotas.

- 9.5. Mehāniskajām durvīm un vārtiem ir jādarbojas, nepakļaujot darbiniekus nelaimes gadījuma riskam.
- Tie ir jāaprīko ar avārijas izslēgšanas ierīcēm, kam jābūt viegli atpazīstamām un pieejamām un, ja vien tie gadījumos, kad pazūd strāva, neatveras automātiski, jābūt arī iespējai atvērt tos ar rokām.
10. *Satiksmes ejas — bīstamās zonas*
- 10.1. Satiksmes ejām, to skaitā kāpnēm, nostiprinātām pieslienamajām kāpnēm un iekraušanas/izkraušanas platformām un rampām, ir jābūt aprēķinātām, izvietotām, izplānotām un pieejamām tā, lai nodrošinātu tām vieglu, drošu un piemērotu piekļūšanu, neapdraudot darbiniekus, kas strādā šo satiksmes eju tuvumā.
- 10.2. Gājēju satiksmē un/vai preču pārvietošanā izmantojamo eju, to skaitā eju, ko izmanto iekraušanai un izkraušanai, izmēriem ir jāatbilst potenciālo lietotāju skaitam un veicamajai darbībai.
- Ja satiksmes ejās tiek izmantoti transportlīdzekļi, ir jānodrošina pietiekama drošības josla vai atbilstīgas aizsargierīces pārējiem būvlaukuma lietotājiem.
- Ejas ir skaidri jāmarķē, regulāri jāpārbauda un jāuztur kārtībā.
- 10.3. Starp transportlīdzekļu pārvietošanās ejām un durvīm, vārtiem, gājēju celiņiem, gaiteņiem un kāpnēm ir jābūt pietiekami lielai atstarpei.
- 10.4. Ja būvlaukumā ir zonas, kurām piekļūšana ir ierobežota, tās jāaprīko ar ierīcēm, kas nepieļauj nepiederošu darbinieku ienākšanu.
- Jāveic atbilstīgi pasākumi, lai aizsargātu darbiniekus, kam ir atļauts ieiet bīstamajās zonās.
- Bīstamās zonas ir jāaprīko ar skaidri redzamām norādēm.
11. *Iekraušanas platformas un rampas*
- 11.1. Iekraušanas platformām un rampām ir jāatbilst transportējamo kravu izmēriem.
- 11.2. Iekraušanas platformām ir jābūt vismaz vienai noejai.
- 11.3. Iekraušanas rampām ir jābūt pietiekami drošām, lai novērstu darbinieku nokrišanu.
12. *Pārvietošanās brīvība darba pozīcijā*
- Grīdas zonai darba pozīcijā ir jābūt tādai, lai, ņemot vērā jebkādas tur atrodošās nepieciešamās iekārtas vai ierīces, darbinieki, veicot savu darbu, varētu pietiekami brīvi pārvietoties.
13. *Pirmā medicīniskā palīdzība*
- 13.1. Darba devējam ir jānodrošina pirmās medicīniskās palīdzības sniegšana un iespēja jebkurā laikā izsaukt personālu, kas ir apmācīts pirmās medicīniskās palīdzības sniegšanā.
- Jāveic pasākumi, lai darbiniekus, kas ir cietuši nelaimes gadījumā vai pēkšņi saslimuši, varētu nogādāt vietā, kur tiem sniegs medicīnisko aprūpi.
- 13.2. Tur, kur to prasa darbu apjoms vai veicamās darbības, ir jāiekārto viena vai vairākas pirmās medicīniskās palīdzības telpas.
- 13.3. Pirmās medicīniskās palīdzības telpas ir jāaprīko ar svarīgākajām pirmās medicīniskās palīdzības iekārtām un jānodrošina, lai tām varētu viegli piekļūt ar nestuvēm.
- Tās ir jāaprīko ar norādēm saskaņā ar valsts normatīviem aktiem, ieviešot Direktīvu 77/576/EEK.
- 13.4. Pirmās medicīniskās palīdzības iekārtām papildus ir jābūt pieejamām visās vietās, kur to prasa darba apstākļi.
- Šīm iekārtām ir jābūt attiecīgi marķētām un viegli pieejamām.
- Vietējā ātrās palīdzības dienesta adresei un telefona numuram ir jābūt novietotiem redzamā vietā.

14. *Sanitārais aprīkojums*
 - 14.1. Ģērbtuves un slēdzamie skapīši
 - 14.1.1. Ja darbiniekiem ir jāvalkā speciāls darba apģērbs un ja veselības aizsardzības vai pieklājības normas nepieļauj pārgērbšanos jebkurā citā vietā, darbiniekiem jānodrošina atbilstīgas ģērbtuves.

Ģērbtuvēm jābūt viegli pieejamām, pietiekami ietilpīgām, un tajās jābūt sēdvietām.
 - 14.1.2. Ģērbtuvēm ir jābūt pietiekami lielām un aprīkotām ar ierīcēm, kas ļauj katram darbiniekam, ja nepieciešams, izžāvēt darba apģērbu un personisko apģērbu un mantas, kā arī glabāt tos slēdzamā skapītī.

Ja to prasa apstākļi (piemēram, bīstamas vielas, mitrums, netīrumi), jānodrošina iespēja glabāt darba apģērbu atsevišķi no darbinieku personiskā apģērba un mantām.
 - 14.1.3. Vīriešiem un sievietēm jānodrošina atsevišķas ģērbtuves vai arī atsevišķa ģērbtuvju lietošana.
 - 14.1.4. Ja ģērbtuves nav nepieciešamas 14.1.1 punktā minēto iemeslu trūkuma dēļ, katram darbiniekam ir jānodrošina vieta, kurā viņš var ielēgtā veidā glabāt savu personisko apģērbu un mantas.
 - 14.2. Dušas un izlietnes
 - 14.2.1. Ja to prasa darba raksturs vai veselības apsvērumi, darbiniekiem ir jānodrošina piemērotas dušas pietiekamā skaitā.

Vīriešiem un sievietēm ir jānodrošina atsevišķas dušu telpas vai arī atsevišķa dušu telpu lietošana.
 - 14.2.2. Dušas telpām ir jābūt pietiekami lielām, lai katram darbiniekam būtu iespējams netraucēti mazgāties higiēnas prasībām atbilstīgos apstākļos.

Dušas ir jāapgādā ar karstu un aukstu tekošu ūdeni.
 - 14.2.3. Gadījumos, kad dušas nav nepieciešamas 14.2.1 punktā minēto iemeslu trūkuma dēļ, darba pozīciju un ģērbtuvju tuvumā ir jāierīko pietiekams skaits piemērotu izlietņu ar tekošu ūdeni (ja nepieciešams — ar karstu ūdeni).

Ja to prasa pieklājības normas, vīriešiem un sievietēm ir jānodrošina atsevišķas izlietnes vai arī atsevišķa izlietņu lietošana.
 - 14.2.4. Ja telpas, kurās atrodas dušas vai izlietnes, atrodas atsevišķi no ģērbtuvēm, ir jānodrošina ērta nokļūšana no vienām telpām otrās telpās.
 - 14.3. Tualetes un izlietnes

Darba pozīciju, atpūtas telpu, ģērbtuvju un dušu vai izlietņu telpu tuvumā darbinieku vajadzībām ir jāiekārto speciālas telpas ar atbilstīgu tuaļu un izlietņu skaitu.

Vīriešiem un sievietēm ir jānodrošina atsevišķas tualetes vai arī atsevišķa tuaļu telpu lietošana.
15. *Atpūtas telpas un/vai dzīvojamās telpas*
 - 15.1. Ja to prasa darbinieku darba drošība vai veselības aizsardzība, jo īpaši veicamā darba dēļ vai ja darbinieku daudzums pārsniedz noteiktu skaitu, vai arī ja būvlaukums atrodas tālu prom, darbiniekiem ir jānodrošina viegli pieejamas atpūtas un/vai dzīvojamās telpas.
 - 15.2. Atpūtas telpām un/vai dzīvojamām telpām jābūt pietiekami lielām un tajās jābūt attiecīgajam darbinieku skaitam atbilstīgam galdam un krēslu (ar atzveltnēm) skaitam.
 - 15.3. Ja šādas iespējas nav, ir jāierīko citas telpas, kurās darbinieki var uzturēties darba pārtraukumos.

- 15.4. Stacionārajās dzīvojamajās telpās, ja tās netiek izmantotas tikai izņēmuma gadījumos, ir jābūt atbilstīgam sanitāram aprīkojumam, atpūtas istabai un brīvā laika pavadīšanas istabai.
- Tām jābūt apgādātām ar gultām, trauku skapjiem, galdiem un krēsliem ar atzveltnēm atbilstīgi strādnieku skaitam. Ja nepieciešams, telpas ir jāsadala, rēķinoties ar abu dzimumu darbinieku klātbūtni.
- 15.5. Jāveic attiecīgi pasākumi, lai aizsargātu nesmēķētājus no neērtībām, ko rada tabakas dūmi atpūtas telpās un/vai dzīvojamajās telpās.
16. *Grūtnieces un sievietes, kas zīda mazuļus*
- Grūtniecēm un sievietēm, kas zīda mazuļus, ir jābūt iespējai atgulties, lai atpūstos piemērotos apstākļos.
17. *Darbinieki — invalīdi*
- Ja nepieciešams, darba vietas ir jāorganizē, ņemot vērā darbinieku — invalīdu vajadzības.
- Šis noteikums jo sevišķi attiecas uz durvīm, gaiteniem, kāpnēm, dušām, izlietnēm, tualetēm un darba pozīcijām, ko tiešā veidā izmanto vai aizņem invalīdi.
18. *Dažādi noteikumi*
- 18.1. Būvlaukuma apkārtnē un uz tā robežlīnijas ir jāizvieto skaidri redzamas un atpazīstamas norādes.
- 18.2. Būvlaukumā darbinieki ir jānodrošina ar pietiekamu daudzumu dzeramā ūdens un, iespējams, arī ar vēl kādu piemērotu bezalkoholisku dzērienu gan aizņemtās telpās, gan darba pozīciju tuvumā.
- 18.3. Darbiniekiem ir:
- jādod iespēja ieturēt maltītes apmierinošos apstākļos,
 - ja nepieciešams, viņi jānodrošina ar iespēju gatavot maltītes apmierinošos apstākļos.

B DAĻA

KONKRĒTAS MINIMĀLĀS PRASĪBAS DARBA POZĪCIJĀM BŪVLAUKUMĀ

Ievads

Ja situācija ir īpaša, tālāk sniegto minimālo prasību klasificēšana divās sadaļās nav jāuzskata par saistošu.

I sadaļa

Darba pozīcijas būvlaukuma telpās

1. *Stabilitāte un izturība*
- Telpu struktūrai un stabilitātei ir jāatbilst to izmantošanas raksturam.
2. *Avārijas izejas durvis*
- Avārijas izejas durvīm ir jāveras uz ārpusi.
- Avārijas izejas durvis nedrīkst tikt aizslēgtas vai nostiprinātas tā, ka jebkura persona, kam nepieciešams tās izmantot avārijas situācijā, nevarētu šīs durvis viegli un bez kavēšanās atvērt.
- Bīdāmās durvis vai virpuļdurvis par avārijas izejām izmantot nedrīkst.

3. *Ventilācija*

Ja tiek izmantotas gaisa kondicionēšanas vai mehāniskās ventilācijas iekārtas, tām jādarbojas tā, lai darbinieki neciestu no caurvēja, kas rada neērtības.

Bez kavēšanās ir jānovāc jebkādas atliekas vai netīrumi, kas var radīt tūlītējus draudus darbinieku veselībai, piesārņojot atmosfēru.

4. *Temperatūra*

4.1. Temperatūrai atpūtas zonās, dežurējošā personāla zonās, sanitārajās telpās, ēdnīcās un pirmās medicīniskās palīdzības telpās ir jāatbilst attiecīgās telpas mērķim.

4.2. Ņemot vērā darba raksturu un telpas izmantošanu, logi, virsgaisma logi un stikla starpsienas ir attiecīgi jāapriko, lai novērstu pārliecīgas saules gaismas ieplūdi.

5. *Dabiskais un mākslīgais apgaismojums*

Darba vietām pēc iespējas vairāk jāsaņem dabiskais apgaismojums, un tās ir jāapriko ar mākslīgās gaismas avotiem, lai pasargātu darbinieku drošību un veselību.

6. *Telpu grīdas, sienas, griesti un jumti*

6.1. Darba vietu grīdās nedrīkst būt bīstami pacēlumi, bedres un slīpumi, tām jābūt nostiprinātām, stabilām, un tās nedrīkst būt slidenas.

6.2. Telpu grīdu, sienu, griestu virsmām jābūt tādām, lai tās varētu notīrīt vai atjaunot atbilstīgi higiēnas standartiem.

6.3. Caurspīdīgās vai gaismu caurlaidošās sienas, jo īpaši stikla starpsienas telpās vai darba vietu un satiksmes eju tuvumā, ir redzami jāmarķē un jāgatavo no droša materiāla vai arī jānorobežo no šādām vietām vai no satiksmes ejām, lai novērstu darbiniekiem iespēju sadurties ar sienām vai, sienai saplīstot, gūt ievainojumus.

7. *Logi un virsgaismas logi*

7.1. Jānodrošina, lai darbinieki var logus, virsgaismas logus un ventilatorus drošā veidā atvērt, aizvērt, mainīt to stāvokli vai nostiprināt tos.

Atvērtā stāvoklī tie nedrīkst apdraudēt darbiniekus.

7.2. Logi un virsgaismas logi ir jāprojektē kopā ar attiecīgām iekārtām vai arī jāapriko citādā veidā, ļaujot veikt to tīrīšanu, nepakļaujot riskam darbiniekus, kas veic šo darbu, un tuvumā esošos darbiniekus.

8. *Durvis un vārti*

8.1. Durvju un vārtu izvietojumu, skaitu un izmērus, kā arī materiālus, kas tiek izmantoti durvju un vārtu gatavošanā, nosaka telpu vai zonu raksturs un izmantošana.

8.2. Caurredzamas durvis ir attiecīgi jāmarķē labi redzamā augstumā.

8.3. Virpuļdurvīm un vārtiem ir jābūt caurredzamiem vai arī jāsaturs caurredzamas plāksnes.

8.4. Ja durvju un vārtu caurredzamās virsmas nav izgatavotas no droša materiāla, un ir iespējams, ka darbinieki var gūt ievainojumus, ja durvis vai vārti saplīst, virsmas ir jāpasargā no saplīšanas.

9. *Satiksmes ejas*

Ņemot vērā telpu izmantošanas nolūku un esošās iekārtas, satiksmes ejas ir skaidri jāmarķē, kur tas ir nepieciešams, lai pasargātu darbinieku drošību un veselību.

10. *Specifiski pasākumi eskalatoriem un slīdceļiem*
Eskalatoriem un slīdceļiem jāfunkcionē droši.
Tie jāaprīko ar nepieciešamajām drošības ierīcēm.
Tie jāaprīko ar viegli identificējamām un pieejamām izslēgšanas ierīcēm avārijas gadījumam.
11. *Telpu izmēri un telpu ietilpība*
Darba telpām jābūt ar pietiekamu virsmas laukumu un augstumu, ļaujot darbiniekiem veikt darbu, neapdraudot savu drošību, veselību vai labsajūtu.

II sadaļa

Būvlaukuma darba pozīcijas āra apstākļos

1. *Stabilitāte un izturība*
 - 1.1. Augstām un zemām pārvietojamām vai stacionārām darba pozīcijām jābūt izturīgām un stabilām, ņemot vērā:
 - darbinieku skaitu tajās,
 - maksimālo svaru, kādu tām var nākties izturēt, kā arī svara sadali,
 - ārējās ietekmes, kam tās var tikt pakļautas.Ja šo darba pozīciju balsta ierīces un citi elementi nav stabili paši par sevi, stabilitāte ir jānodrošina ar atbilstīgu un drošu nostiprināšanas metožu palīdzību, lai izvairītos no jebkādam neparedzētas vai pēkšņas visa darba pozīcijas vai tās daļu kustēšanās.
 - 1.2. *Pārbaude*
Stabilitāte un izturība ir attiecīgi jāpārbauda, īpaši pēc izmaiņām darba pozīcijas augstumā vai dziļumā.
2. *Energosadales instalācijas*
 - 2.1. Regulāri jāpārbauda un jāuztur kārtībā uz laukuma esošās energosadales instalācijas, jo īpaši tās, kas pakļautas ārējai ietekmei.
 - 2.2. Instalācijas, kas pastāvējušas pirms laukuma ierīkošanas, ir jāidentificē, jāpārbauda un skaidri jāapzīmē ar norādēm.
 - 2.3. Ja iespējams, tur, kur ir gaisa elektropārvades līnijas, tās vai nu jāpārvieto prom no būvlaukuma zonas, vai arī strāva ir jāatslēdz.
Ja tas nav iespējams, jāierīko barjeras vai norādes, lai nodrošinātu, ka to tuvumā neatrodas transportlīdzekļi un instalācijas.
Tur, kur transportlīdzekļiem ir jāpārvietojas zem elektropārvades līnijām, jāizvieto attiecīgi brīdinājumi un piekarināmie aizsargi.
3. *Atmosfēras ietekme*
Darbinieki ir jāaizsargā no atmosfēras, kas var ietekmēt viņu veselību un drošību.
4. *Krītoši objekti*
Tur, kur tas ir tehniski iespējams, darbinieki jāaizsargā no krītošiem objektiem ar uztveršanas metodēm.
Materiāli un iekārtas jāizkārto vai jāizvieto tā, lai novērstu sabrukšanas vai apgāšanās iespēju.
Ja nepieciešams, laukumā jāierīko apjūmtas ejas vai arī pieklūšana bīstamajai zonai jāpadara neiespējama.

5. *Krišana no augstuma*
 - 5.1. Kritieni no augstuma jānovērš ar fiziskām metodēm, jo īpaši izmantojot izturīgas grozāmās sastatnes, kas ir pietiekami augstas un kurām ir norobežojums vismaz galos, galvenā marga un starpmarga, vai arī kādu tām līdzvērtīgu alternatīvu.
 - 5.2. Principā darbu augstu virs zemes drīkst veikt tikai ar atbilstīgām iekārtām vai izmantojot kolektīvās aizsardzības ierīces, kā, piemēram, grozāmās sastatnes, platformas vai drošības tīklus.

Ja šādu iekārtu izmantošana nav iespējama darba rakstura dēļ, jānodrošina piemērots piekļūšanas veids un jāizmanto drošības virves vai cita veida nostiprinošas drošības metodes.
6. *Sastatnes un kāpnes (*)*
 - 6.1. Sastatnes attiecīgi jāsagatavo, jāuzstāda un jāuztur, lai novērstu sabrukšanas iespēju un nejaušu sakustēšanos.
 - 6.2. Darba platformas, trapi un sastatņu kāpnes jāuzstāda, to izmēri jāizvēlas, tās jānodrošina un jāizmanto tādā veidā, lai novērstu cilvēku krišanu un pasargātu tos no krītošiem objektiem.
 - 6.3. Sastatnes jāpārbauda kompetentai personai:
 - (a) pirms sastatņu izmantošanas uzsākšanas;
 - (b) tās izmantojot, ik pēc noteikta laikposma;
 - (c) pēc izmaiņām, periodiem, kuru laikā tās nav tikušas izmantotas, ir bijušas pakļautas sliktiem laika apstākļiem vai zemestrīcēm, vai citiem apstākļiem, kas būtu varējuši ietekmēt sastatņu stiprumu vai stabilitāti.
 - 6.4. Kāpnēm jābūt pietiekami stiprām un pareizi uzturētām.

Tās ir jāizmanto pareizi, atbilstīgās vietās un saskaņā ar mērķi, kam tās ir domātas.
 - 6.5. Pārvietojamās sastatnes jānodrošina pret pēkšņu sakustēšanos.
7. *Ceļamiekārtas (*)*
 - 7.1. Visām ceļamierīcēm un piederumiem, to skaitā minēto ierīču un piederumu sastāvdaļām, papildinājumiem, stiprinājumiem un balstiem, jābūt:
 - (a) pienācīgi projektētiem un konstruētiem un pietiekami izturīgiem tam mērķim, kam tie tiek izmantoti;
 - (b) pareizi uzstādītiem un izmantotiem;
 - (c) uzturētiem labā darba kārtībā;
 - (d) pārbaudītiem un pakļautiem regulāriem testiem un pārbaudēm saskaņā ar spēkā esošiem tiesību aktiem;
 - (e) ar tiem drīkst strādāt kvalificēti darbinieki, kas ir saņēmuši atbilstīgu apmācību.
 - 7.2. Uz visām ceļamierīcēm un piederumiem ir skaidri jānorāda maksimālais paceļamās kravas svars.
 - 7.3. Ceļamiekārtas un piederumus nedrīkst izmantot citiem mērķiem, kā tikai tiem, kam tie ir domāti.
8. *Rakšanas un materiālu pārvadāšanas transportlīdzekļi un iekārtas (*)*
 - 8.1. Visiem rakšanas un materiālu pārvadāšanas transportlīdzekļiem un iekārtām jābūt:
 - (a) pienācīgi projektētiem un konstruētiem, pēc iespējas vairāk ņemot vērā ergonomikas principus;
 - (b) uzturētiem labā darba kārtībā;
 - (c) pareizi izmantotiem.

(*) Šis punkts tiks konkretizēts nākamajā direktīvā, kas izdarīs labojumus Direktīvā 89/655/EEK, jo īpaši ar mērķi papildināt tās pielikuma 3. punktu.

- 8.2. Rakšanas un materiālu pārvadāšanas transportlīdzekļu un iekārtu vadītājiem un operatoriem ir jābūt speciāli apmācītiem.
- 8.3. Jāveic piesardzības pasākumi, lai nodrošinātu, ka rakšanas un materiālu pārvadāšanas transportlīdzekļi un iekārtas neiekrīt izraktajās bedrēs vai ūdenī.
- 8.4. Ja nepieciešams, rakšanas un materiālu pārvadāšanas transportlīdzekļi un iekārtas jāapriko ar attiecīgām konstrukcijām, lai vadītājs netiktu saspiests, ja transportlīdzeklis apgāžas, kā arī tiktu aizsargāts no kritošiem objektiem.
9. *Instalācijas, mašīnas, iekārtas (*)*
 - 9.1. Instalācijām, mašīnām, iekārtām, to skaitā rokas instrumentiem — gan ar strāvu darbināmiem, gan bez strāvas darbināmiem, jābūt:
 - (a) pienācīgi projektētiem un konstruētiem, pēc iespējas vairāk ņemot vērā ergonomikas principus;
 - (b) uzturētiem labā darba kārtībā;
 - (c) izmantotiem tikai tam darbam, kam tie ir paredzēti;
 - (d) ar tiem drīkst strādāt darbinieki, kas ir saņēmuši attiecīgu apmācību.
 - 9.2. Instalācijas un iekārtas, kas darbojas zem atmosfēras spiediena, jāpārbauda un jāpakļauj regulāriem testiem un pārbaudēm saskaņā ar pastāvošiem tiesību aktiem.
10. *Rakšanas darbi, akas, pazemes darbi, tuneļi un zemes darbi*
 - 10.1. Rakšanas darbos, akās, pazemes darbos un tuneļos jāveic atbilstīgi piesardzības pasākumi:
 - (a) izmantojot piemērotus balstus vai veicot malu nostiprināšanu;
 - (b) lai novērstu risku, kas saistās ar cilvēku, materiālu vai objektu krišanu, kā arī applūšanu;
 - (c) lai nodrošinātu pietiekamu ventilāciju visās darba pozīcijās, tādējādi nodrošinot atmosfēru, kuras ieelpošana nav bīstama un kaitīga veselībai;
 - (d) lai strādnieki varētu nokļūt drošībā ugunsgrēka gadījumā vai arī ūdens vai materiālu noplūdes gadījumā.
 - 10.2. Pirms rakšanas darbu sākuma jāveic pasākumi, lai noteiktu un samazinātu līdz minimumam jebkādu risku, kas saistās ar pazemes kabeļiem un citām sadales sistēmām.
 - 10.3. Jāierīko droši ceļi, kas ved iekšā un ārā no izraktajām platībām.
 - 10.4. Zemes kaudzēm, materiāliem un transportlīdzekļiem jāatrodas tālāk prom no izraktās platības; ja nepieciešams, jāuzceļ atbilstīgas barjeras.
11. *Nojaukšana*

Gadījumos, kad ēkas vai celtnes nojaukšana var izrādīties bīstama:

 - (a) jāizmanto atbilstīgi piesardzības pasākumi, metodes un procedūras;
 - (b) darbs jāplāno un jāveic tikai un vienīgi kompetentas personas uzraudzībā.
12. *Metāla vai betona karkasi, veidņi un saliekamo konstrukciju smagas sastāvdaļas*
 - 12.1. Metāla vai betona karkasi un to sastāvdaļas, veidņi, saliekamo konstrukciju sastāvdaļas vai pagaidu balsti un stiprinājumi jāuzstāda un jānojauc tikai un vienīgi kompetentas personas uzraudzībā.
 - 12.2. Jāveic atbilstīgi piesardzības pasākumi, lai pasargātu darbiniekus no riska, ko rada konstrukcijas pagaidu trauslums vai nestabilitāte.

(*) Šis punkts tiks konkretizēts nākamajā direktīvā, kas izdarīs labojumus Direktīvā 89/655/EEK, jo īpaši ar mērķi papildināt tās pielikuma 3. punktu.

-
- 12.3. Veidņi, pagaidu balsti un stiprinājumi jāprojektē, jāuzstāda un jāuztur tā, lai tie droši izturētu jebkādu spiedienu un spiedienu, kas uz tiem attiektos.
 - 13. *Koferdami un kesoni*
 - 13.1. Visiem koferdamiem un kesoniem jābūt:
 - (a) pienācīgi izgatavotiem no atbilstīgiem, izturīgiem piemērota stipruma materiāliem;
 - (b) atbilstīgi aprīkoti, lai darbinieki var rast tajos patvērumu ūdens un materiālu noplūdes gadījumā.
 - 13.2. Koferdamu un kesonu izgatavošana, uzstādīšana, pārveidošana un demontāža ir jāveic tikai un vienīgi kompetentas personas uzraudzībā.
 - 13.3. Ik pēc noteikta laikposma visi koferdami un kesoni ir jāpārbauda kompetentai personai.
 - 14. *Darbs uz jumtiem*
 - 14.1. Ja nepieciešams izvairīties no riska vai arī ja augstums vai slīpums pārsniedz dalībvalstu noteiktos radītājus, jāveic kolektīvi piesardzības pasākumi, lai novērstu darbinieku un darbarīku vai citu priekšmetu vai materiālu krišanu.
 - 14.2. Ja strādniekiem jāstrādā uz vai pie jumta vai kādas citas virsmas, kas gatavota no trausliem materiāliem, kam ir iespējams izkrist cauri, jāveic piesardzības pasākumi, lai nodrošinātu, ka viņi netīšām neuzkāpj uz virsmas, kas gatavota no trausla materiāla, vai nenokrīt no tās.
-

Citas direktīvas darba drošības un veselības aizsardzības jomā

Ir ieteicams apmeklēt *Eur-lex* tīmekļa vietni (<http://eur-lex.europa.eu>) lai pārlicinātos, ka tiek izmantoti konkrētajā brīdī spēkā esošie Eiropas tiesību akti.

Direktīva 89/654/EEK

Padomes Direktīva (1989. gada 30. novembris) par minimālajām prasībām attiecībā uz drošību un veselības aizsardzību darba vietā (89/654/EEK) — OV L 393, 30.12.1989.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31989L0654:LV:HTML>

Direktīva 89/656/EEK

Padomes Direktīva (1989. gada 30. novembris) par drošības un veselības aizsardzības minimālajām prasībām, lietojot individuālos aizsardzības līdzekļus darba vietās (89/656/EEK) — OV L 393, 30.12.1989.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31989L0656:LV:HTML>

Direktīva 90/269/EEK

Padomes Direktīva (1990. gada 29. maijs) par minimālajām prasībām attiecībā uz drošību un veselības aizsardzību kravu apstrādē ar rokām, pastāvot īpašam riskam darba ņēmējiem gūt muguras traumas (90/269/EEK) — OV L 156, 21.6.1990.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31990L0269:LV:HTML>

Direktīva 90/270/EEK

Padomes Direktīva (1990. gada 29. maijs) par minimālajām prasībām attiecībā uz drošību un veselības aizsardzību darbā ar displeju ierīcēm (90/270/EEK) — OV L 156, 21.6.1990.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31990L0270:LV:HTML>

Direktīva 92/58/EEK

Padomes Direktīva 92/58/EEK (1992. gada 24. jūnijs) par minimālajām prasībām drošības un/vai veselības aizsardzības zīmēm darba vietā — OV L 245, 26.8.1992.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31992L0058:LV:HTML>

Direktīva 92/85/EEK

Padomes Direktīva 92/85/EEK (1992. gada 19. oktobris) par pasākumu ieviešanu, lai veicinātu drošības un veselības aizsardzības darbā uzlabošanu strādājošām grūtniecēm, sievietēm, kas strādā pēcdzemdību periodā, vai strādājošām sievietēm, kas baro bērnu ar krūti — OV L 348, 28.11.1992.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31992L0085:LV:HTML>

Direktīva 98/24/EK

Padomes Direktīva 98/24/EK (1998. gada 7. aprīlis) par darba ņēmēju veselības un drošības aizsardzību pret risku, kas saistīts ar ķīmikāliju izmantošanu darbā — OV L 131, 5.5.1998.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31998L0024:LV:HTML>

Direktīva 1999/92/EK

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 1999/92/EK (1999. gada 16. decembris) par minimālajām prasībām to darba ņēmēju drošības un veselības aizsardzības uzlabošanai, kas pakļauti sprādzienbīstamas vides riskam — OV L 23, 28.1.2000.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31999L0092:LV:HTML>

Direktīva 2000/54/EK

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2000/54/EK (2000. gada 18. septembris) par darba ņēmēju aizsardzību pret risku, kas saistīts ar bioloģisku aģentu iedarbību darba vietā — OV L 262, 17.10.2000.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32000L0054:LV:HTML>

Direktīva 2002/44/EK

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2002/44/EK (2002. gada 25. jūnijs) par minimālajām veselības un drošības prasībām attiecībā uz darba ņēmēju pakļaušanu riskiem, ko rada fizikāli faktori (vibrācija) — OV L 177, 6.7.2002.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32002L0044:LV:HTML>

Direktīva 2003/10/EK

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2003/10/EK (2003. gada 6. februāris) par veselības un drošības minimālajām prasībām attiecībā uz darba ņēmēju pakļaušanu darba vides riskiem, ko rada fizikāli faktori (troksnis) — OV L 42, 15.2.2003.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32003L0010:LV:HTML>

Direktīva 2004/37/EK

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2004/37/EK (2004. gada 29. aprīlis) par darba ņēmēju aizsardzību pret risku, kas saistīts ar kancerogēnu vai mutagēnu iedarbību darbā — OV L 158, 30.4.2004.

[http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32004L0037R\(01\):LV:HTML](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32004L0037R(01):LV:HTML)

Direktīva 2004/40/EK

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2004/40/EK (2004. gada 29. aprīlis) par minimālajām drošības un veselības aizsardzības prasībām attiecībā uz darba ņēmēju pakļaušanu riskam, ko rada fizikāli faktori (elektromagnētiskie lauki) — OV L 159, 30.4.2004.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:184:0001:0009:LV:PDF>

Direktīva 2006/25/EK

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2006/25/EK (2006. gada 5. aprīlis) par veselības un drošības minimālajām prasībām attiecībā uz darba ņēmēju pakļaušanu riskiem, ko izraisa fizikāli faktori (mākslīgais optiskais starojums) — OV L 114, 27.4.2006.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:114:0038:01:LV:HTML>

Direktīva 2009/104/EK

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2009/104/EK (2009. gada 16. septembris) par drošības un veselības aizsardzības minimālajām prasībām, darba ņēmējiem lietojot darba aprīkojumu darbā — OV L 260, 3.10.2009.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32009L0104:LV:HTML>

Direktīva 2009/148/EK

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2009/148/EK (2009. gada 30. novembris) par darba ņēmēju aizsardzību pret risku, kas saistīts ar pakļaušanu azbesta iedarbībai darba vietā — OV L 330, 16.12.2009.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:330:0028:0036:LV:PDF>

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS PADOMEI, EIROPAS PARLAMENTAM, EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI

par to, kā praksē tiek īstenota Direktīva 92/57/EEK (pagaidu un pārvietojamie būvlaukumi) un Direktīva 92/58/EEK (drošības zīmes darba vietā) par drošību un veselības aizsardzību darbā

COM(2008)698

1. IEVADS

Šis paziņojums ir sniegts saistībā ar Komisijas apņemšanos¹ novērtēt reglamentējošo noteikumu īstenošanu nolūkā to uzlabot.

Paziņojums galvenokārt balstās uz dalībvalstu sniegtajiem ziņojumiem² un neatkarīga eksperta ziņojumu, kurā analizēta abu direktīvu īstenošana visās attiecīgajās privātajās un/vai publiskajās ekonomikas nozarēs. Paziņojumā izmantoti arī rezultāti, kuri gūti Eiropas kontroles kampaņās par drošību būvniecības nozarē, kas 2003. un 2004. gadā veiktas 15 dalībvalstīs, jaunākā Eiropas statistika par nelaimes gadījumiem darbā un pieredze, ko Komisija guvusi, pārraugot direktīvu transponēšanu un piemērošanu.

Novērtējums ir pieejams tikai par ES-15 dalībvalstīm, un tas attiecas uz divu direktīvu transponēšanu un īstenošanu - Padomes 1992. gada 24. jūnija Direktīva 92/57/EEK par darba drošības un veselības aizsardzības minimālo prasību īstenošanu pagaidu vai pārvietojamajos būvlaukumos³ un Padomes 1992. gada 24. jūnija Direktīva 92/58/EEK par minimālajām prasībām drošības un/vai veselības aizsardzības zīmēm darba vietā⁴. Komisija cer, ka 12 jaunās dalībvalstis šajā novērtējumā atradīs daudz noderīgas informācijas divu minēto direktīvu piemērošanai.

2. JURIDISKĀS SEKAS

2.1. Direktīva 92/57/EEK

Saskaņā ar dalībvalstu ziņojumiem⁵, pateicoties Direktīvas 92/57/EEK *formālajai* ietekmei (vienkāršošana, racionalizācija, konsolidācija un kodifikācija), dalībvalstis ir varējušas saskaņot, konsolidēt un atjaunināt spēkā esošos valsts tiesību aktus. Tomēr dažas dalībvalstis apgalvo, ka direktīva nav ietekmējusi juridiskos/administratīvos principus.

Valsts tiesību akti ir *būtiski* ietekmēti visās dalībvalstīs. Pat tās dalībvalstis, kuras apgalvoja, ka tām jau ir sīki izstrādāti valsts tiesību akti, ieviesa grozījumus, lai pielāgotos direktīvas

¹ Paziņojums "Darba kvalitātes un produktivitātes uzlabošana: Kopienas stratēģija par drošību un veselības aizsardzību darbā 2007. līdz 2012. gadam", COM(2007) 62 galīgā redakcija, 21.2.2007.

² Iesniegti Komisijai saskaņā ar 14. un 11. pantu attiecīgajās direktīvās. Šie panti vēlāk tika atcelti ar Direktīvu 2007/30/EK.

³ OV L 245, 26.8.1992., 6. lpp.

⁴ OV L 245, 26.8.1992., 23. lpp.

⁵ Divas dalībvalstis, kuras vēlējās nodrošināt, ka direktīva tiek novērtēta objektīvi, izmantoja aptaujas/pētījumus, ko veica neatkarīgi ārējie eksperti; gandrīz visās dalībvalstīs ziņojuma izstrādē liela nozīme bija sociālajiem partneriem.

pamatjēdzieniem. Saskaņā ar direktīvu ir būtiski papildinātas tiesību normas par drošību un veselības aizsardzību darbā, jo īpaši attiecībā uz projektēšanu un būvlaukumu koordināciju, darba drošības un veselības aizsardzības plānu un darba drošības un veselības aizsardzības dokumentāciju.

Tiek uzskatīts, ka lielākā ietekme ir bijusi jaunajai pieejai attiecībā uz profilaksi, jo īpaši nosakot dažādo ieinteresēto personu pienākumus un atbildību būvlaukumā.

Direktīva 92/58/EEK

Vairums dalībvalstu vienkārši atcēla iepriekšējos noteikumus par drošības zīmēm, ar kuriem transponēja Direktīvu 77/576/EEK, un aizstāja tos ar jauniem tiesību aktiem, ar kuriem transponē Direktīvu 92/58/EEK. Dažas dalībvalstis apgalvo, ka jaunie noteikumi papildināja, paplašināja vai atjaunināja to tiesisko regulējumu, kā arī ļāva konsolidēt valsts noteikumus.

Svarīgākie būtiskie grozījumi ietver jaunus noteikumus par zīmēm, tostarp verbālus paziņojumus un žestus, veselības aizsardzības zīmes, kuras nebija ietvertas iepriekšējā direktīvā, un jaunus darba devēju pienākumus informēt un apmācīt darbiniekus, un apspriesties ar tiem; šie grozījumi arī attiecina direktīvas darbības jomu uz visām darbības nozarēm.

3. IZPRATNI VEICINOŠI UN ATBALSTA PASĀKUMI SAISTĪBĀ AR DIREKTĪVĀM 92/57/EEK UN 92/58/EEK

Pēc direktīvu pieņemšanas Komisija un dalībvalstis tās publicēja un sniedza padomus par to īstenošanu būvlaukumos un attiecībā uz zīmēm darba vietā. Darba drošības, higiēnas un veselības aizsardzības Eiropas gads 1992. gadā, Eiropas Veselības un drošības nedēļas un valsts mēroga izpratni veicinošas kampaņas bija vērtīgs atbalsts informācijas izplatīšanā un atbildīgo personu informēšanā par to pienākumiem. Eiropas Aģentūra drošībai un veselības aizsardzībai darbā, kas izveidota 1994. gadā⁶, iesaistījās Eiropas mēroga informatīvajos un izpratnes veicināšanas pasākumos un izveidoja Eiropas forumu par darba drošību būvniecībā, lai veicinātu pieredzes apmaiņu starp nozares dalībniekiem un jo īpaši starp mazajiem un vidējiem uzņēmumiem (MVU). Arī Vecāko darba inspektoru komiteja (*SLIC*)⁷ īstenoja piemērošanas un izpratnes veicināšanas iniciatīvas (Eiropas kontroles kampaņas).

Dalībvalstis ieviesa visaptverošus plānus, lai veicinātu aktīvu profilaksi, palielinātu izpratni par integrētu profilaksi un lai izstrādātu praktiskas vadlīnijas nolūkā palīdzēt darba devējiem un darbiniekiem izpildīt jaunus tiesību aktus. Dažās dalībvalstīs šie pasākumi bija vērsti uz galvenajiem dalībniekiem, piemēram, klientiem. Arī profesionālās federācijas, darbinieku arodbiedrības un arhitektu un inženieru asociācijas informēja savus dalībniekus par jaunajiem tiesību aktiem, rīkojot seminārus un sanāksmes, kā arī ar informatīvajām brošūrām un citiem rakstiskajiem plašsaziņas līdzekļiem. Visbeidzot, daži lieli būvniecības uzņēmumi izstrādāja paši savu informāciju saviem darbiniekiem un apakšuzņēmējiem.

⁶ Padomes 1994. gada 18. jūlija Regula (EK) Nr. 2062/94, ar ko izveido Eiropas Aģentūru drošībai un veselības aizsardzībai darbā (OV L 216, 20.8.1994., 1. lpp.). Jaunākie grozījumi izdarīti ar Regulu (EK) Nr. 1112/2005 (OV L 184, 15.7.2005., 5. lpp.).

⁷ Komisijas 1995. gada 12. jūlija Lēmums, ar ko izveido Vecāko darba inspektoru komiteju (OV L 188, 9.8.1995., 11. lpp.).

4. TRANSPONĒŠANA

Lai gan par transponēšanas termiņiem iepriekš tika veikta padziļināta apspriešanās ar sociālajiem partneriem un Padome tos pieņēma vienbalsīgi, lielākā daļa dalībvalstu nav ievērojušas abu direktīvu transponēšanas termiņus, kas jūtami ietekmēja direktīvu praktisko īstenošanu būvlaukumos⁸.

Pēc transponēšanas Komisija uzraudzīja atbilstību un uzsāka diskusijas ar valstu iestādēm, lai noskaidrotu un atrisinātu visas problēmas, un veiktu nepieciešamos labojumus. Ja bija nepieciešams, tā uzsāka pienākumu neizpildes procedūras saskaņā ar EK līguma 226. pantu. Arī Komisijas saņemtās sūdzības sniedza vērtīgu informāciju, kas tai ļāva noteikt vājos punktus valstu tiesību aktos.

4.1. Direktīva 92/57/EEK

Direktīvas 92/57/EEK īstenošana ir tehniski un administratīvi sarežģīta; dalībvalstis regulāri pārskata un atjaunina savus tiesību aktus. Tādēļ dažās dalībvalstīs direktīva ir transponēta ļoti fragmentāri ar vairākiem tiesību aktiem (atsevišķos gadījumos pat vairāk par 40), kas sarežģī novērtēšanu. Novērtēšanā ir konstatētas atšķirības valstu tiesību aktos, kas radušās sakarā ar iepriekšējiem reglamentējošajiem noteikumiem un sakarā ar to, ka direktīvā ir noteiktas minimālās prasības un tā ļauj dalībvalstīm izvēlēties – saglabāt līdzšinējo aizsardzības līmeni vai noteikt augstāku⁹.

Galvenās konstatētās atbilstības problēmas attiecas uz tiesību akta darbības jomu, definīcijām, koordinātoru iecelšanu, projektu sagatavošanu un izpildi, kā arī uz klientu, projektu vadītāju, koordinātoru un darba devēju pienākumiem.

Tomēr vairākās dalībvalstīs tiesību aktos ietverts vairāk par Direktīvas 92/57/EEK minimālajām prasībām, ir noskaidrotas atsevišķas koordinācijas problēmas un noteiktas procedūras efektīvai atbilstības nodrošināšanai.

Konstatētās atbilstības problēmas un ārkārtīgi augstais darba nelaimes gadījumu skaits būvniecības nozarē liecina par to, ka ir grūtības ar Direktīvas 92/57/EEK saprašanu, kuras vēl vairāk saasina valsts īstenošanas pasākumu sarežģītība.

Eiropas līmeņa papildu nesaistoši instrumenti, kas palīdzētu visiem dalībniekiem labāk saprast savas tiesības un pienākumus, būtu noderīgi, lai labāk piemērotu direktīvu dalībvalstīs. Tādēļ Komisija ciešā sadarbībā ar padomdevēju komiteju¹⁰ un dažādiem nozares profesionāļiem ir sākusi darbu, lai izstrādātu nesaistošas vadlīnijas direktīvas piemērošanā.

⁸ Vairumā dalībvalstu iepriekšējās apspriedes notika ar visiem būvniecības nozares pārstāvjiem (sociālajiem partneriem, arhitektiem, klientiem, projektu vadītājiem u.c.), un viņiem tika dota iespēja piedalīties direktīvas transponēšanā.

⁹ Skatīt 17. punktu Tiesas spriedumā par lietu C-84/94 Apvienotā Karaliste pret Padomi [1996] ECR I-5755.

¹⁰ Padomes 2003. gada 22. jūlija lēmums par Darba drošības un veselības aizsardzības padomdevējas komitejas izveidošanu (OV C 218, 13.9.2003., 1. lpp.).

4.2. Direktīva 92/58/EEK

Attiecībā uz šīs direktīvas būtību tā faktiski tika transponēta burtiski lielākajā daļā dalībvalstu. Nedaudzie iespējamās neatbilstīgās transponēšanas gadījumi tika novērsti, sazinoties ar kompetentajām iestādēm, neveicot nekādas papildu tiesiskas darbības.

5. PASĀKUMI NOZARĒ — DIREKTĪVAS 92/57/EEK ĪSTENOŠANA PRAKSĒ

Situācijas novērtējums būvlaukumos liecina par pastāvošām atšķirībām: dažās dalībvalstīs direktīvas īstenošana patiešām ir palīdzējusi uzlabot drošības un veselības aizsardzības nosacījumus un novērst nelaimes gadījumus, tomēr citās dalībvalstīs vēl daudz jādara, lai izpildītu prasības un pilnībā izmantotu efektīvas profilakses sniegtās priekšrocības.

Neraugoties uz ieguldītajām pūlēm, darba nelaimes gadījumu statistika nav apstrīdama: būvniecība vēl joprojām ir augsta riska nozare, kurā ir divas reizes vairāk nelaimes gadījumu, nekā vidēji visās nozarēs kopā un 2,5 reizes vairāk nāves gadījumu¹¹.

Ar direktīvu ir noteikts, ka visas personas, kas darbojas būvlaukumā, ir nozīmīgas nelaimes gadījumu novēršanā. Tādēļ direktīvas īstenošana ir novērtēta saskaņā ar to, kā katra grupa ietekmē darba risku profilaksi un aizsardzību pret tiem. Svarīgākie secinājumi ir šādi.

Klienti

Direktīvā klientiem noteikti dažādi pienākumi īstenot profilaktiskos pasākumus darba drošībai un veselības aizsardzībai. Šie pienākumi tiem sagādā dažas problēmas.

Klienti iedalās vairākās kategorijās atkarībā no šādiem kritērijiem:

- attiecīgais sektors: publisks vai privāts;
- būvlaukuma izmērs: liels, vidējs vai mazs;
- būvniecības vai civilās būvniecības darbu veikšanas biežums: regulāri vai neregulāri;
- juridiskais statuss: privātpersona, būvniecības uzņēmums vai projektu attīstītājs, valsts mājokļu aģentūras.

Dažādas klientu kategorijas profilaksē iegulda ļoti atšķirīgas pūles, jo šiem klientiem ir atšķirīgas zināšanas par tiesību aktiem, tie atšķirīgi iedala resursus profilaksei un tiem ir atšķirīga motivācija. Privātpersonas, kuras kā klienti darbojas neregulāri un mazos būvlaukumos, nezina, kādi ir to pienākumi profilakses jomā, savukārt lielāki klienti, kuri regulāri darbojas lielos būvlaukumos, parasti zina savus pienākumus profilakses jomā un aktīvi darbojas, lai novērstu darba riskus. Lielie klienti ir pārliecināti, ka profilakse ir būtiska un ka tā noteikti ļaus ietaupīt arī tad, ja tie cenšas pēc iespējas samazināt izmaksas. Šie klienti apgalvo, ka galvenā viņu problēma ir izmaksu paaugstināšanās saistībā ar jaunajiem tiesību aktiem un jo īpaši saistībā ar koordināciju. Turpretim privātpersonas, kas šādus darbus veic neregulāri, ļoti negribīgi veic profilakses pasākumus, kurus tie uzskata par finansiālu un birokrātisku ierobežojumu, un uzskata, ka viņu atbildība beidzas līdz ar būvniecības līguma

¹¹ Avots: Eurostat ESND 2005. gada dati.

parakstīšanu. Tomēr šī problēma nav tieši saistīta ar direktīvu, kas ļauj dalībvalstīm noteikt par profilaksi atbildīgo personu saskaņā ar būvniecības projekta veidu un izmēru.

Slikta plānošana un ierobežots laiks ir vairākkārt minēti kā faktori, kas kavē nelaimes gadījumu un slimību profilakses īstenošanu. Klienti, kuri uzstāj uz ārkārtīgi īsu izpildes termiņu, bieži vien tiek minēti kā šo problēmu iemesls.

Lai gan ar direktīvu fiziskām vai juridiskām personām nav aizliegts veikt vairākus darbus vienlaicīgi, šķiet, ka, piemēram, klienta un koordinatora uzdevumu apvienošana rada praktiskas problēmas. Klients bieži vien nav spējīgs uzņemties koordinatora uzdevumus, jo viņam/viņai, piemēram, nav vajadzīgo prasmju vai zināšanu.

Situācija dažās dalībvalstīs liecina par to, ka dažādas klientu kategorijas saskaņā ar būvlaukuma izmēru (mazs), juridisko statusu (privātpersona) un darba veidu (neregulārs vai regulārs) ir jāinformē un jāapmāca, un ir jāpalielina to izpratne par attiecīgo jomu. Šajā jomā vadība jāuzņemas valsts iestādēm un profesionālajām apvienībām.

Dažas dalībvalstis jau ir veikušas pasākumus, lai nodrošinātu, ka publiskā iepirkuma līgumos tiek iekļauti adekvāti noteikumi par profesionālo veselību un drošību. Šo praksi vajadzētu pārņemt arī citām dalībvalstīm.

Saskaņā ar direktīvā noteikto profilakses sistēmu vadošā loma bija jāuzņemas klientiem, jo viņiem pieder ekonomikas un finanšu resursi darbu veikšanai. Tomēr tiem bieži vien nav vajadzīgo zināšanu un prasmju, tādēļ direktīvā noteikts, ka tiem ir jāpiesaista citas personas, neizvairoties no tiem noteiktās atbildības.

Projektu vadītāji

Ļoti bieži klients uzņemas arī projekta vadītāja lomu. Lai uzlabotu profilaksi gadījumos, kad būvlaukumā darbojas vairāki apakšuzņēmēji, par darbu atbildīgais galvenais līgumslēdzējs var uzņemties projekta vadītāja lomu saskaņā ar Direktīvu 92/57/EEK.

Parasti projektu vadītāji labi koordinē darba drošības un veselības aizsardzības jautājumus projektu izpildes laikā, bet sūdzas, ka drošība nav pietiekami ņemta vērā projekta izstrādē un sagatavošanā, un uzskata, ka ir skaidrāk jādefinē vadītāja un klienta pienākumi. Daži uzņēmumi apzinās koordinācijas nozīmi, bet uzskata par traucējošām administratīvās formalitātes, kas ar to saistītas; turklāt tie norāda uz neskaidrībām koordinatoru un profilakses dienestu uzdevumos.

Apmeklētie lielie uzņēmumi labi pārzina prasības. Tie bieži izmanto profilakses pakalpojumus, un to profesionālās apvienības regulāri sniedz tiem informāciju. Mazie un mikrouzņēmumi parasti sliktāk pārzina noteikumus, turklāt arī tad, ja pārzina, šie uzņēmumi negribīgi veic profilakses pasākumus un jo īpaši koordinēšanas pasākumus. Mazajiem un vidējiem uzņēmumiem, kuri neietilpst profesionālajās apvienībās, trūkst informācijas, kas savukārt ierobežo to zināšanas par darba drošību un veselības aizsardzību. Turklāt, jo vairāk apakšuzņēmēju, jo vairāk trūkst informācijas. Klienti un projektu vadītāji uzskata, ka garš apakšuzņēmēju saraksts mazina atbildību. Tikai mazie uzņēmumi, kuri ir apakšuzņēmēju saraksta augšgalā, var gūt labumu no galvenā līgumslēdzēja pieredzes un labās prakses.

Profilakse bieži ir ļoti attīstīta tajos apakšuzņēmumos, kuri specializējas īpašos darbos (piemēram, gāzes iekārtu uzstādīšana vai liftu apkope).

Cieša sadarbība visā piegādes ķēdē liecina par to, ka efektīvi plānoti, pārvaldīti un koordinēti būvniecības projekti ir drošāki un veselībai nekaitīgāki. Šādos projektos arī ir lielāka iespējamība gūt komerciālu labumu, jo ir mazāk darba kavējumu, mazāki zaudējumi un mazāka iespējamība pārtērēt budžetu. Visiem piegādes ķēdes dalībniekiem — gan klientiem, gan līgumslēdzējiem — tas būtu jāņem vērā un attiecīgi jārīkojas.

Ņemot vērā grūtības aptvert uzņēmumus, kuri apakšuzņēmēju ķēdē atrodas vistālāk no galvenā līgumslēdzēja, apakšuzņēmēju piesaiste vēl joprojām ir jautājums, kas jāskata padziļināti. Tas ietekmē arī drošības un veselības aizsardzības noteikumu īstenošanu. Komisijai šis jautājums ir jārisina kā daļa no Kopienas stratēģijas 2007.-2012. gadam.

Arhitekti, inženieri un konsultāciju uzņēmumi

Lai gan direktīvā nav tiešas atsaucē uz arhitektiem, inženieriem vai konsultāciju uzņēmumiem, šī grupa tika vērtēta tādēļ, ka projekta izstrādātājiem ir liela nozīme projekta sagatavošanas posmā, kā arī darba risku profilaksē būvlaukumos.

Arhitekti un inženieri, kuri izstrādā projektus, ir skaidri norādījuši, ka pārzina prasības, bet nepiekrīt jaunajiem noteiktajiem pasākumiem pilnībā. Daži no tiem nepiekrīt prasībai, ka klientam jānorīko koordinators projekta izstrādes posmā, jo tie uzskata, ka tas varētu ietekmēt viņu radošo brīvību.

Tomēr dažās dalībvalstīs arhitekti un inženieri bieži vien uzņemas koordinatora lomu projekta izstrādes posmā. Pateicoties tam, ir ievērojami uzlaboti darba apstākļi būvlaukumos, nodrošinot kolektīvu aizsardzību un zīmes. Lielākā daļa projektu izstrādātāju piekrīt koordinēšanas filozofijai, bet negrib uzņemties papildu atbildību. Daži ziņo par problēmām pārliecināt klientus un projektu vadītājus, lai tie veiktu nepieciešamos profilakses pasākumus. Arhitekti kritizē arī atsevišķu valsts noteikumu formālismu attiecībā uz maziem būvlaukumiem un atšķirīgo interpretāciju, ko šie noteikumi varētu radīt.

Darba drošības un veselības aizsardzības profilaktiskie pasākumi bieži vien nav iekļauti projektā izstrādes posmā, jo drošības nosacījumi projekta izpildē un turpmākā objekta lietošanā un apkopē nav svarīgākais faktors, kas ietekmē dizaina/arhitektūras izvēli.

Dalībvalstīm vēl ir ļoti daudz darāmā, lai profilakses kultūra iesakņotos projekta izstrādes posmā.

Lai to panāktu, kompetentajām valsts iestādēm ir jāapmāca projektu izstrādātāji arodskolās un universitātēs, padarot profilaksi par būtisku izglītības programmas sastāvdaļu.

Koordinatori

Saskaņā ar Direktīvu 92/57/EEK koordinators uzdevums ir koordinēt dažādus darba drošības un veselības aizsardzības noteikumus, ko īsteno personas, kuras iesaistītas projekta sagatavošanas un izpildes posmā.

Direktīvā nav noteiktas prasmes, kas nepieciešamas, lai uzņemtos koordinators pienākumus projekta sagatavošanas un izpildes posmā. Šie noteikumi dažādās dalībvalstīs ievērojami

atšķiras. Dažas dalībvalstis ir ļoti detalizēti noteikušas koordinatoriem nepieciešamās zināšanas un/vai prasmes, atsevišķos gadījumos pat pieprasot iziet īpašu apmācību vai apmācību apvienojumā ar pieredzi. Citas dalībvalstis vienkārši noteic, ka ir jāieceļ koordinatori, bet nenosaka konkrētu nepieciešamo zināšanu līmeni.

Tā kā dalībvalstīs ievērojami atšķiras koordinatoriem noteiktās prasmes, arī koordinācijas standarti dažādās dalībvalstīs atšķiras.

Šajā jomā veiktais novērtējums liecina, ka īstenošana būtu labāka, ja dalībvalstis noteiktu vienotas minimālās prasības attiecībā uz kompetenci atkarībā no būvlaukuma izmēra un/vai riska veida. Ir būtiski noteikt pamata kritērijus koordinatora prasmju novērtēšanai un apliecināšanai. Komisija sadarbībā ar dalībvalstīm sekmēs šo kritēriju izstrādi.

Visi būvniecības nozares dalībnieki norāda, ka koordinators tiek iecelts pārāk vēlu. Darbinieku pārstāvji norāda uz faktisku koordinācijas trūkumu izstrādes posmā. Arī novērtējums liecina par to, ka projekta sagatavošanas posmā bieži jāsastopas ar koordinācijas (un kontroles) trūkumu; koordinācija darbojas tikai izpildes posmā.

Tā kā projektu sagatavošanā pirms projekta pabeigšanas netiek ņemta vērā darba risku profilakse, plānošanas trūkumi profilakses jomā ir jānovērš izpildes posmā. Tas varētu būt viens no iemesliem, kādēļ šajā nozarē salīdzinājumā ar pārējām ir ārkārtīgi liels nelaimes gadījumu skaits. Šāda situācija arī traucē veikt darba risku profilaksi visā būvlaukuma pastāvēšanas laikā, jo īpaši tā ekspluatācijā, apkopē, uzturēšanā un pat nojaukšanā.

Ja dalībvalstis ar tiesību aktiem noteiktu prasību sistemātiski iekļaut konkursu uzaicinājumu tehniskajā specifikācijā un līguma izpildes noteikumos profilaktiskos pasākumus saskaņā ar līguma būtību, kā arī noteiktu kvalitatīvu līguma pārvaldību, kas jāveic līgumslēdzējam iestādēm, varētu mainīt attieksmi šajā jomā.

Projekta izpildes posmā ir iespējami vairāki scenāriji. Dažas dalībvalstis noteic, ka koordinatoram jābūt tam arhitektam vai inženierim, kurš ir izstrādājis būves projektu, vai būvlaukuma galvenajam līgumslēdzējam (projekta vadītājam). Citās dalībvalstīs koordinators var būt neatkarīga fiziska vai juridiska persona vai persona no klientu organizācijas vai uzņēmuma.

Pat tad, ja notiek koordinācija būvlaukumā, tā bieži ir minimāla. Koordinācijas trūkums izstrādes posmā ietekmē koordinatora darba kvalitāti izpildes posmā. Būvlaukumā norīkotie koordinatori bieži vien sastopas ar veselības aizsardzības un darba drošības problēmām, kuras ir grūti risināmas, jo tās nav ņemtas vērā projekta sagatavošanas posmā. To vēl paasina vadības problēmas, jo citreiz daži dalībnieki nesaprot, kāds ir koordinatora uzdevums, turklāt pašnodarbinātās personas un apakšuzņēmēji būvlaukumā vēl jo mazāk vēlas atzīt koordinatora autoritāti.

Turpretim, ja koordinators ir neatkarīgs (proti, nav saistīts ne ar projekta vadītāju, ne ar arhitektu vai inženieriem, vai tml.), attiecības starp koordinatoru un darbiniekiem parasti ir ļoti labas, un šādā gadījumā darbiniekiem ir vieglāk informēt koordinatoru par visām profilakses problēmām, par kurām tie nelabprāt runātu ar personu, kas atbildīga par būvlaukumu. Šāda veida uzticēšanos ir vieglāk izveidot, ja koordinators regulāri apmeklē būvlaukumu.

Lielajos būvlaukumos situācija kopumā ir pieņemama, un tajos koordinācija ir efektīva. Tomēr mazos un vidēja izmēra būvlaukumos situācija ir ļoti dažāda, un direktīva reti tiek piemērota. Mazos privātos būvlaukumos koordināciju gandrīz vienmēr pilnībā ignorē, un tā aprobežojas ar “administratīvo prasību izpildi”; koordinators bieži vien tiek iecelts vēlu, un mazie uzņēmumi kopumā koordinatoru uzskata par “fakultatīvu”.

Efektīvas koordinācijas grūtības mazos būvlaukumos vajadzētu risināt, izstrādājot nesaistošus instrumentus, tādējādi būtiskos profilakses pasākumus īstenojot vienkārši un samērīgi, ņemot vērā būvlaukuma izmērus un riskus.

Darbinieki

Daudzās dalībvalstīs būvniecības nozarē strādā dažādu tautību darbinieki, kas padara problemātiskāku saziņu un saprašanos. Valodas barjeras dēļ darbiniekiem ir grūtāk uztvert drošības un veselības aizsardzības instrukcijas iekārtu un ķīmisko vielu izmantošanā. Migrējošie darbinieki šķiet mazāk apmācīti un informēti par darba risku profilaksi, nekā pārējie. Bieži vien profilakses kultūras trūkuma un atšķirīgas pamatvērtību uztveres dēļ darbinieki uzņemas nevajadzīgu risku. Apmācība un izglītošana par veselības aizsardzības un drošības profilaksi ir būtiskas šīs situācijas uzlabošanā.

Būvniecības darbinieku pārstāvjiem ir būtiska nozīme, lai nodrošinātu, ka laba profilakse tiek īstenota ikdienā, jo īpaši mazajos būvlaukumos, kur ne vienmēr ir klāt projekta vadītājs un koordinators. Darbinieku pārstāvji konstatē, ka ar direktīvu ir panākta ievērojama attīstība higiēnas pasākumu jomā (ģērbtuves, ēdnīcas, sanitārās iekārtas) un piekļuvē būvlaukumiem.

Darbinieki teic, ka nesaprot koordinatora uzdevumu izstrādes posmā, toties viņi zina, ko koordinators dara izpildes posmā.

Klienti apgalvo, ka darbinieki neuzņemas iniciatīvas profilakses jomā, bet aprobežojas ar savu pienākumu izpildi, nedomājot par to, kā tas var ietekmēt viņu veselību un drošību.

Būvlaukumos veiktais novērtējums liecina, ka papildus vispārējam apmācības trūkumam pastāv arī ievērojamas saziņas un saprašanas problēmas, kuras ir jo lielākas, ja būvlaukumā strādā migrējošie darbinieki. “Safe Pass”¹² tipa apmācības programmas varētu būt labs piemērs, kam sekot.

Darba apstākļus varētu uzlabot, ja būvlaukumos atrastos darbinieku pārstāvji.

Darbinieki bieži uzskata, ka koordinatora pienākumos ietilpst būvlaukumu inspekcija, jo īpaši pārbaudot individuālās aizsardzības līdzekļu izmantošanu.

Pašnodarbinātie darbinieki

Visās dalībvalstīs pašnodarbināto darbinieku skaits būvlaukumos neatlaidīgi pieaug, jo arvien pastiprinās tendence slēgt apakšuzņēmēju līgumus. Šo personu pienākumi ir noteikti

¹²

Darba drošības un veselības aizsardzības informatīvā apmācības programma “Safe Pass” ir vienas dienas programma, ko rīko Īrijas apmācību un nodarbinātības iestāde. “Safe Pass” mērķis ir nodrošināt, lai visiem būvniecības nozares darbiniekiem Īrijā būtu pamatzināšanas par drošību un veselību un lai tie tādējādi varētu darboties būvlaukumos, neapdraudot ne sevi, ne pārējos darbiniekus, ko tie varētu ietekmēt ar savām darbībām.

Direktīvas 92/57/EEK 10. pantā, saskaņā ar kuru pašnodarbinātajiem darbiniekiem ir jāpilda konkrēti pienākumi un jāievēro koordinators instrukcijas.

Pašnodarbinātās personas, kuras veic remontdarbus privātiem klientiem, rada vislielākās problēmas, jo tās ir pakalpojumu sniedzēji, nevis apakšuzņēmēji, un parasti strādā bez tehniskas uzraudzības, turklāt bieži vien nemaz nepārzina tiesību aktus.

Kompetentajām iestādēm vajadzētu īstenot īpašas izpratni palielinošas kampaņas, kuras vērstas uz pašnodarbinātiem darbiniekiem. Klientiem vai uzņēmumiem, kuri nolīgst pašnodarbinātos darbiniekus, ir jāuzņemas atbildība par to veselību un drošību, un par pašnodarbināto personu rīcības ietekmi uz pārējiem darbiniekiem.

Profilakses pasākumi

Kopumā jaunie tiesību akti ir sekmējuši konsultantu skaita pieaugumu darba drošības un veselības aizsardzības jomā, bet tie ir iesaistīti tikai projekta izpildes posmā, nevis projekta izstrādē un sagatavošanā.

Dažās dalībvalstīs profilakses dienesti ir bijuši ļoti aktīvi, nodrošinot apmācību un informāciju, jo īpaši koordinatoriem un klientiem. Tomēr tie sūdzas par resursu trūkumu, lai piedalītos projekta izstrādes posmā.

Profilakses dienestiem būtu jānodrošina aktīvāka loma darbinieku informēšanā un apmācībā būvlaukumos.

5.1. Nepieciešamie dokumenti — īstena profilakse vai tikai birokrātija?

Lielākā kritika attiecībā uz Direktīvu 92/57/EEK ir saņemta par administratīvā sloga palielināšanos un nesamērīgām izmaksām, kas rodas uzņēmumiem, jo īpaši MVU.

Direktīvā paredzēti trīs veidu dokumenti, kuru mērķis ir pilnībā ievērot veselības aizsardzības un darba drošības jautājumus visos būvniecības posmos: no projekta izstrādes līdz pat tā izpildei, lietošanas un apkopes laikā, atjaunošanas un aprīkošanas, kā arī nojaukšanas posmā.

Iepriekšējs paziņojums

Saskaņā ar Direktīvas 92/57/EEK 3. pantu atsevišķos gadījumos klientam vai projekta vadītājam pirms darbu sākšanas jāizstrādā iepriekšējs paziņojums, kurā sniegta administratīva informācija par būvlaukumu, un šis paziņojums jānovieto būvlaukumā. Vairumā gadījumu iepriekšējs paziņojums jānosūta kompetentām iestādēm termiņā, kas noteikts valsts tiesību aktos. Bieži vien par šīs prasības izpildi klientam atgādina koordinators, kas norīkots tikai tad, kad projekts jau ir krietni pārvirzījies uz priekšu.

Iepriekšēja paziņojuma izstrāde un nosūtīšana kompetentajām iestādēm dažādās dalībvalstīs atšķiras. Bieži vien šo darbu paveic koordinators, lai gan direktīvā ir noteikts, ka tas ir klienta vai projekta vadītāja pienākums.

Saskaņā ar direktīvu iepriekšēja paziņojuma mērķis ir sniegt pamatinformāciju par būvlaukumu un galvenajiem dalībniekiem tajā, par darbinieku, uzņēmumu un pašnodarbināto darbinieku skaitu būvlaukumā, bet tas ir jādara tikai dažu būvlaukumu kategoriju gadījumā. Raugoties no profilakses viedokļa, šis dokuments atgādina klientam un/vai projekta vadītājam

tā pienākumus un ļauj kompetentajām iestādēm nodrošināt, ka šie pienākumi tiek pildīti, sākot no projekta izstrādes posma līdz darbu sākumam.

Lielākā daļa dalībvalstu sistemātiski pieprasa iepriekšēju paziņojumu, lai gan saskaņā ar direktīvu tas ir jāsniedz tikai atsevišķu būvlaukumu gadījumā.

Lai mazinātu administratīvās formalitātes, dalībvalstis varētu apvienot iepriekšēju paziņojumu ar citām administratīvajām procedūrām, piemēram, ar būvniecības atļaujas piešķiršanu.

Darba drošības un veselības aizsardzības plāns

Direktīvas 92/57/EEK 3. panta 2. punktā ir noteikts, ka klientam vai projekta vadītājam ir jānodrošina, lai pirms būvlaukuma izveidošanas tiktu izstrādāts darba drošības un veselības aizsardzības plāns. Koordinators izstrādā plānu, kurā paredz noteikumus, kas piemērojami būvlaukumā.

Novērtējums liecina, ka plānu kvalitāte var būt gan izcila, gan gandrīz nepieņemama. Atsevišķos gadījumos koordinators sagatavošanas posmā iesaista izpildes posma koordinatoru, lai noskaidrotu, kādi drošības pasākumi jāpiemēro. Darba drošības un veselības aizsardzības plānā jāietver drošas darba metodes būvlaukumā, un vajadzības gadījumā šī informācija jāatjaunina. Tas ir īpaši svarīgi, ja liels darba apjoms tiek uzticēts apakšuzņēmējiem.

Plāna pamatā parasti ir standarta dokumenti, jo īpaši mazu būvlaukumu un mazu uzņēmumu gadījumā, un tādējādi tas kļūst par administratīvu formalitāti, nevis patiesi ietver konkrētus pasākumus, kas jāveic attiecīgā būvlaukumā. Citos gadījumos tas nav nekas vairāk par labu vispārējo profilaksi, neatkarīgi no būvlaukuma.

Uzņēmumi, kuri ieņem šādu nostāju, apgalvo, ka būvlaukums nepārtraukti mainās un nav pamata izstrādāt ļoti detalizētu plānu, kurš varētu ātri novecot.

Tomēr liels skaits nelaimes gadījumu šajā nozarē saistīti ar sliktu plānošanu un tālredzības trūkumu. Tas liecina par to, ka darba drošības un veselības aizsardzības plāns nav tikai birokrātiska prasība, bet ir izšķirošs darba apstākļu uzlabošanā, ja tas attīstās vienlaicīgi ar pārmaiņām būvlaukumā.

Turklāt dalībvalstis ir reti izmantojušas direktīvā noteikto iespēju uzņēmumiem pieļaut atkāpes no drošības un veselības aizsardzības plāna izstrādes, lai gan plāna izstrāde ir obligāts pasākums tikai gadījumos, kas minēti direktīvā (darbs, kas saistīts ar īpašiem riska veidiem, un darbs, par kuru ir nepieciešams iepriekšējs paziņojums). Tas ir jo īpaši pārsteidzoši tādēļ, ka par šo iespēju neviens nezina vai uz to neviens neatsaucas, kad tiek apspriests direktīvas administratīvais slogs.

Lai atvieglotu klientu un projektu vadītāju uzdevumus, nesaistošā pamācībā tiks ietverti dažādie darba drošības un veselības aizsardzības aspekti un direktīvā noteiktās iespējas atbrīvot uzņēmumus no pienākuma izstrādāt atsevišķus dokumentus gadījumos, kad risks šādu dokumentu izstrādi nepamato.

Darba drošības un veselības aizsardzības dokumentācija

Saskaņā ar 5. pantu projekta koordinators jāsagatavo dokumentācija, kurā iekļauta attiecīgā darba drošības un veselības aizsardzības informācija, kas jāņem vērā, veicot jebkādos turpmākus darbus attiecībā uz projektu. Tas reti tiek izdarīts projekta izstrādes posmā. Bieži vien šo dokumentāciju pēc darbu pabeigšanas sagatavo un klientam nodod izpildes posma koordinators.

Dokumentāciju bieži sajauc ar darba drošības un veselības aizsardzības plānu un tas bieži tiek veikts kā rutīnas pasākums. Tomēr mazu būvlaukumu gadījumā darba drošības un veselības aizsardzības dokumentācija būtu jāpielāgo projekta veidam, tā jācenšas veidot vienkārša un tajā jāietver tikai attiecīgā darba drošības un veselības aizsardzības informācija, kas nepieciešama turpmākai lietošanai. Direktīvā ir skaidri noteikts, ka dokumentācijas saturu var pielāgot projektam.

Atsevišķi dalībnieki uzskata darba drošības un veselības aizsardzības plānu un darba drošības un veselības aizsardzības dokumentāciju par administratīvām formalitātēm, kas nesniedz nekādu pievienoto vērtību darba drošībai un veselības aizsardzībai būvlaukumā.

Ir skaidrs, ka vēl joprojām nav labi izprasts darba drošības un veselības aizsardzības dokumentācijas mērķis un nozīmība darba risku profilaksē, veicot turpmākus darbus.

Mazos būvlaukumos šie dokumenti bieži vien ir standarta paraugu kopijas, kas neatspoguļo reālo situāciju būvlaukumā un nesniedz nekādu pievienoto vērtību darba apstākļu uzlabošanā.

Šī problēma tiks apskatīta nesaistošā pamācībā nolūkā mazināt administratīvo slogu uzņēmumiem, nemazinot aizsardzību, un uzlabot iesaistīšanos un atbalstu darba drošības un veselības aizsardzības dokumentācijas izstrādē.

5.2. Dažādu dalībnieku atbildība būvlaukumā

Direktīvas 92/57/EEK 7. pantā ir noteikta klientu, projekta vadītāju un darba devēju atbildība.

Dažos gadījumos valsts tiesību akti, ar kuriem transponē direktīvu, skaidri nenosaka klientu, projekta vadītāju un darba devēju atbildību. Praksē tas nozīmē, ka katrs dalībnieks subjektīvi interpretē savu atbildību, tādēļ uzdevumus un atbildību viens dalībnieks var nodot citam. Projektu izstrādātāji nodod savu atbildību uzņēmumiem, kuri to nodod tālāk apakšuzņēmumiem. Sagatavošanas posma koordinators dodas prom, tiklīdz ir pabeigts plāns un specifikācijas pat tad, ja vēl nav sagatavota detalizēta koncepcija.

Būvlaukumu novērtējums liecina, ka klienti bieži uzskata, ka tie var deleģēt atbildību par darba drošību un veselības aizsardzību arhitektam vai projekta vadītājam. Tas nav atļauts dalībvalstīs, kur transponēšanas tiesību aktos ir noteikts, ka par profilaksi ir atbildīgs klients, nevis projekta vadītājs. Klienti vēl joprojām uzskata, ka par darba drošību un veselības aizsardzību būvlaukumā ir atbildīgs tikai projekta vadītājs. Šis fenomens ir īpaši izplatīts mazos privātos būvlaukumos.

5.3. Izpilde

Par to valsts tiesību aktu piemērošanu, ar kuriem transponē Direktīvu 92/57/EEK, galvenokārt ir atbildīgas dalībvalstu darba inspekcijas.

Vecāko darba inspektoru komiteja (SLIC) 2001. gadā nolēma īstenot ES mēroga piemērošanas kampaņu būvniecības nozarē. Pirmā kampaņa notika 2003. gadā toreizējās 15 dalībvalstīs. Tā bija kontroles un informatīva kampaņa par Direktīvas 92/57/EEK īstenošanu, īpašu uzsvāru liekot uz to, lai novērstu kritienus no augstuma. 2003. gada kontroles kampaņu atkārtoja 2004. gadā un attiecināja to arī uz transportu darbavietā, krītošiem objektiem un pacelšanu.

Saskaņā ar 2003. gada kampaņas rezultātiem attiecībā uz koordināciju, darba drošības un veselības aizsardzības plānu, iepriekšēju paziņojumu un projekta dokumentāciju pastāv pozitīva savstarpējā saistība starp būvlaukuma izmēru un atbilstību direktīvai; lielajiem būvlaukumiem (vairāk par 50 darbiniekiem) ir daudz labāki rezultāti, nekā mazajiem. Lai gan lieli būvlaukumi praksē ir drošāki par mazajiem, atbilstība direktīvai vēl joprojām ir neapmierinoša (direktīvas prasībām neatbilst 20–30 % lielo būvlaukumu un 40–50 % mazo būvlaukumu).

2004. gada kampaņas rezultāti nebija labāki. Tieši pretēji, ir pierādījumi, ka situācija mazajos būvlaukumos ir pat nedaudz pasliktinājusies, apstiprinot 2003. gada secinājumu, ka būvniecības nozarē vairāk uzmanības ir jāpievērš darba drošības un veselības aizsardzības jautājumiem un jāuzlabo darba apstākļi.

6. PASĀKUMI NOZARĒ — DIREKTĪVAS 92/58/EEK ĪSTENOŠANA PRAKSĒ

Vairumā dalībvalstu dalībnieki pazīst drošības un veselības aizsardzības zīmes, jo tās tika izmantotas jau pirms Direktīvas 92/58/EEK pieņemšanas. Iepriekšējo zīmju forma, logo, krāsas utt. mainījās pavisam nedaudz; vienīgais izņēmums bija zīmes, kas norāda avārijas izejas atrašanās vietu ugunsgrēka gadījumā.

Vairumā dalībvalstu darba devēji pirms dažu veidu zīmju iegādes jautā pēc padoma. Galvenokārt tie uzdod jautājumus par izmantojamo zīmju veidu un labāko to novietošanas vietu.

Lai gan vairumā dalībvalstu uzņēmumi labi pārzināja likumdošanu, tie ne vienmēr to ievēroja, jo bija plaši izplatīts uzskats, ka tiesību akti ir maznozīmīgi.

Kopumā uzņēmumi labāk pārzina ugunsdzēsības un evakuācijas zīmes, jo šos riskus visvairāk uzsver kompetentās iestādes un apdrošināšanas kompānijas.

Lai gan vairums uzņēmumu zināja, ka tiem ir jābrīdina par briesmām, mazie uzņēmumi bija sliktāk informēti, nekā lielie, un dažās nozarēs (piemēram, lauku saimniecībās, restorānos un viesnīcās, būvlaukumos) atbilstība bija mazāka.

Ar uzņēmuma galveno darbību tieši saistītie riski (piemēram, ķīmisko vielu radīti riski uzņēmumos, kas strādā ar ķīmiskām vielām) ir apzīmēti rūpīgāk, nekā citi riski (piemēram, ceļu satiksmes vai smagu kravu pārvadāšanas riski).

Jaunie uzņēmumi tiesību aktus piemēro konsekventāk, nekā vecie. Tomēr arī gadījumos, kad jaunie tiesību akti par brīdinājuma zīmēm ir ievēroti, praksē ir konstatētas daudzas nepilnības. Bieži vien zīmes nav atjauninātas.

Tiesību aktu neievērošanas sekas var būt ļoti nopietnas. Zīmju trūkums, lai norādītu transportlīdzekļu atrašanos darba vietā, pakārtas kravas, atvērtu kanalizāciju, elektrisku apdraudējumu u.c. bieži var būt par iemelsu nopietniem nelaimes gadījumiem.

Lielākajā daļā dalībvalstu darbiniekiem, šķiet, nav plaši pieejama īpaša apmācība par zīmju un citas vizuālās informācijas nozīmi. Vairumā gadījumu darbinieki saņem vispārīgu apmācību un informāciju par darba drošības un veselības aizsardzības jautājumiem, no kuras tikai maza daļa ir veltīta zīmēm. Migrējošo darbinieku īpašais gadījums noteikti ir jāpēta, lai noskaidrotu, kādā mērā tie saprot zīmes.

Atsevišķas problēmas rodas arī ar zīmju interpretēšanu: “avārijas izejas” un “glābšanas un pirmās palīdzības telefona” zīme pretstatā “ugunsdzēsības aprīkojuma” un “ugunsdzēsēju telefona” zīmēm. Vienīgā atšķirība starp šīm divām zīmju grupām ir to pamata krāsa.

7. VISPĀRĒJS NOVĒRTĒJUMS

7.1. Abu direktīvu galvenā pozitīvā ietekme

Direktīva 92/57/EEK

Valstu ziņojumos dalībvalstis norāda, ka Direktīvas 92/57/EEK īstenošana ir veicinājusi izpratni par darba drošības un veselības aizsardzības jautājumiem plašā mērogā un stimulējusi tās atjaunināt valsts tiesību aktus. Dalībvalstis šo jauno tiesību aktu pieņemšanu uzskata par nepieciešamu, pozitīvu attīstību, noderīgu, būtisku, pamatotu un apmierinošu.

Direktīva 92/57/EEK ir ļoti pozitīvi ietekmējusi darba apstākļu uzlabošanu būvlaukumos. Jo īpaši tā ir veicinājusi profilakses kultūru šajā nozarē, kurai raksturīgi bieži nelaimes gadījumi darbā un arodslimības. Daudzas dalībvalstis apgalvo, ka ir ievērojami uzlabojusies infrastruktūras kvalitāte būvlaukumos (higiēna, mācību telpas, ēdnīcas, sanitārās iekārtas un biroji) un ka direktīvas ietekmē ir uzlabojies dialogs un saziņa starp dažādiem būvlaukuma dalībniekiem dažādos projekta posmos.

Lielākais jauninājums, kas ieviests ar direktīvu un ko visas puses uzskata par soli uz priekšu, ir tas, ka ar direktīvu ir noteikts, ka atbildība gulstas uz visiem dalībniekiem un galvenokārt uz klientu. Koordinēšanas ieviešana sagatavošanas un izpildes posmā arī tiek uzskatīta par ļoti vērtīgu tāpat kā pienākums izstrādāt darba drošības un veselības aizsardzības plānu un dokumentāciju.

Saskaņā ar dažu dalībvalstu sniegto informāciju uzņēmumi arvien vairāk atzīst darba drošības un veselības aizsardzības nozīmi. Darba drošības un veselības aizsardzības pasākumus vairs neuzskata tikai par izdevumiem, bet arī par ekonomiski izdevīgu pasākumu, jo tie var mazināt darba kavējumus un arī palielināt ražīgumu.

Direktīva 92/58/EEK

Jaunie tiesību akti definēja zīmes praktiski un izsmeļoši, tādējādi ļaujot saskaņot darbavietās izmantotās zīmes visās dalībvalstīs. Atzinīgi ir novērtēti arī tas, ka direktīvā ir ietvertas un reglamentētas ne tikai vizuālas zīmes, bet arī citas, piemēram, gaismas, skaņas signāli, verbāli paziņojumi un žesti.

Spriežot pēc valstu ziņojumiem, direktīva sniedza iespēju atjaunināt un papildināt valstu tiesību aktus. Tas palīdzēja saskaņot valstu tiesību aktus un ieviest saskaņotu ES darba drošības un veselības aizsardzības noteikumu kopumu.

7.2. Galvenās īstenošanas problēmas

Direktīva 92/57/EEK

Galvenās dalībvalstu minētās problēmas ir saistītas ar prasību izstrādāt darba drošības un veselības aizsardzības plānu un iecelt koordinatoru jau projekta sagatavošanas posmā.

Vairumā dalībvalstu tiesību aktos ir noteikts, ka par profilakses politiku ir atbildīgs klients. Klientiem ir grūtības ar papildu atbildības uzņemšanos. Koordinatoru iecelšana sagatavošanas posmā vēl joprojām ir neapmierinoša vai novēlota, un tā tiek uztverta kā administratīvs slogs.

Ja darba drošības un veselības aizsardzības plāns nav izstrādāts vai koordinators nav iecelts pirms projekta izpildes posma, pienākums ietvert profilakses principus projekta sagatavošanā nav izpildīts. Turklāt dažādie valstu noteikumi par darba drošības un veselības aizsardzības plānu ir pārāk neskaidri un vispārīgi, lai ļautu atbildīgajām personām uzzināt, kas tām ir jāiekļauj plānā. Darba inspekcijas ir atklājušas vēl vienu nopietnu problēmu, proti, ka daži uzņēmumi paļaujas uz standarta drošības plānu paraugiem, kas neļauj kontrolēt konkrētus darba apstākļus konkrētā būvlaukumā. Dalībvalstis ziņo, ka uzņēmumi nesaprot, kāda nozīme profilaksē ir darba drošības un veselības aizsardzības dokumentācijai.

Vēl viena no minētajām problēmām ir tas, ka maz būvniecības nozares darbinieku ar darbinieku pārstāvju starpniecību piedalās darba risku profilaksē.

Ir konstatēts, ka darbiniekiem, apakšuzņēmējiem, pašnodarbinātajiem darbiniekiem un MVU trūkst apmācības. Turklāt MVU cieš no pārliedzīgām administratīvajām formalitātēm un elastības trūkuma valstu tiesību aktos.

Visbeidzot, daudzās dalībvalstīs tiesību aktos nav noteikta koordinatora kompetence. Tādēļ rodas situācijas, kad koordinators nedarbojas efektīvi, jo personai, kura uzņemas koordinatora pienākumus, nav nepieciešamo zināšanu.

Direktīva 92/58/EEK

Dalībvalstu ziņojumi un eksperta novērtējums liecina par to, ka galvenā problēma ir darbinieku apmācības trūkums. Vairumā gadījumu darbinieki saņem vispārīgu apmācību par darba drošību un veselības aizsardzību, kurā tikai maza daļa ir veltīta zīmēm. Vispārīgāk runājot, par problēmu tiek uzskatīts arī intereses trūkums īstenot direktīvu, kas raksturīgs uzņēmumiem un vadītājiem.

8. PRIEKŠLIKUMI UZLABOŠANAI

Direktīva 92/57/EEK

Dažas dalībvalstis apgalvo, ka direktīvu ir grūti piemērot, jo tās noteikumi ir pārāk vispārīgi. Citas dalībvalstis ir lūgušas, lai Komisija sagatavo nesaistošu informāciju par iespējamiem jautājumiem un šaubām nolūkā palīdzēt īstenot direktīvu.

Kopumā pēc valstu ziņojumiem var spriest, ka dalībvalstis galvenokārt uztrauc trūkumi drošības koordinācijas izstrādē sagatavošanas posmā. Tādēļ dažas dalībvalstis vēlas, lai Komisija sagatavo nesaistošus instrumentus par koordināciju sagatavošanas posmā.

Citas dalībvalstis vēlas, lai to tiesību aktos būtu izskaidrota projekta koordinatora, izstrādātāja un klienta savstarpējā sadarbība un projekta koordinatora, projekta vadītāja, pašnodarbināto darbinieku un klienta savstarpējā sadarbība.

Direktīva 92/58/EEK

Ir ierosināta virkne priekšlikumu, lai uzlabotu tiesību aktus vai to piemērošanas noteikumus.

Viens no priekšlikumiem tiesību aktu uzlabošanai bija iekļaut obligātu pamata apmācību darbiniekiem par drošības zīmēm, šo apmācību pielāgojot attiecīgajiem riskiem. Cits priekšlikums bija pārskatīt noteikumus par žestiem, lai uzlabotu īstenošanu. Ir jāpieliek pūles, lai saskaņotu direktīvu ar starptautiskajiem standartiem.

9. TIESĪBU AKTU EFEKTIVITĀTES NOVĒRTĒJUMS

Direktīva 92/57/EEK

Ir ļoti grūti objektīvi pierādīt saistību starp direktīvas īstenošanu un uzlabotu situāciju, proti, mazāku darba nelaimes gadījumu un arodslimību skaitu, būvniecības nozarē.

Direktīvas efektivitātes novērtējumu apgrūtina tādi faktori kā, piemēram, izaugsme būvniecības nozarē, kas vērojama kopš direktīvas stāšanās spēkā, jaunu tehnoloģiju ieviešana, profilakses sistēmu ieviešanas sarežģītība būvlaukumā un dalībnieku lielais skaits, sezonālās izmaiņas un tas, ka direktīvā ir ietverti daži jauni noteikumi, savukārt citi noteikumi nāk klāt kā valstu tiesību aktu papildinājumi.

Būvniecības nozarē vēl joprojām ir augstākais darba nelaimes gadījumu skaits salīdzinājumā ar citām ekonomikas nozarēm. Lai gan saskaņā ar direktīvu laika gaitā ir panākts nelaimes gadījumu īpatsvara nepārtraukts kritums būvniecības nozarē, samazinājums vēl joprojām nav tik liels, kā gaidīts.

a) Ietekme uz nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām

Jaunākā pieejamā statistika par nelaimes gadījumiem darbā ES-15 būvlaukumos ir par 2005. gadu. Kopš 1996. gada ir vērojama pakāpeniska nelaimes gadījumu īpatsvara samazināšanās¹³ gan attiecībā uz letāliem nelaimes gadījumiem (1996. gadā 13,3 un 2005. gadā 8,8), gan attiecībā uz nelaimes gadījumiem, sakarā ar kuriem darbs tiek kavēts vairāk nekā trīs dienas (1996. gadā 8023 un 2005. gadā 6069). Tomēr ir jāpiemin, ka būvniecības nozarē ir gandrīz 2,5 reizes vairāk nāves gadījumu, nekā vidēji visās nozarēs, ieskaitot arī būvniecību, kopā, un nelaimes gadījumu, sakarā ar kuriem darbs tiek kavēts vairāk nekā trīs dienas, ir divas reizes vairāk.

¹³ Ar ESND metodiku noteiktais nelaimes gadījumu īpatsvars ir nelaimes gadījumu skaits darbā uz 100 000 strādājošajiem darbiniekiem.

b) Ietekme uz ražīgumu, nodarbinātību un konkurētspēju

Lielākā daļa dalībvalstu nesniedz informāciju par to, kā jaunie tiesību akti ietekmē ražīgumu, nodarbinātību un konkurētspēju. Kopumā jaunie pasākumi dažās dalībvalstīs tiek uztverti kā izdevīgi attiecībā uz ražīgumu un konkurētspēju, jo īpaši ilgtermiņā. Saskaņā ar šo dalībvalstu sniegto informāciju direktīvas īstenošana veicina ražošanas procesu modernizāciju un racionalizāciju, kas, protams, uzlabo ražīgumu, nodrošinot to, ka darba organizācija tiek plānota un pārskatīta.

Direktīva 92/58/EEK

a) Ietekme uz nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām

Šajā jomā nav pieejami īpaši dati, jo statistikā parasti neņem vērā nelaimes gadījumus, kas notikuši zīmju dēļ. Konkrētāk, zīmju trūkums parasti netiek uzskatīts par noteicošo faktoru nelaimes gadījumā. Tādēļ zīmju trūkums netiek iekļauts būtisko elementu sarakstā saistībā ar nelaimes gadījumu statistiku. Šā iemesla dēļ drošības un veselības aizsardzības zīmju trūkums vai neesamība netiek ietverti pētījumos par darba nelaimes gadījumu cēloņiem.

b) Ietekme uz ražīgumu, nodarbinātību un konkurētspēju

Dalībvalstīm bija grūti novērtēt direktīvas ietekmi uz ražīgumu, nodarbinātību un konkurētspēju. Viena dalībvalsts teica, ka direktīva kā pārvaldes instruments veicināja ražīgumu, savukārt cita dalībvalsts apgalvoja, ka direktīva pozitīvi ietekmēja darba kavējumu skaitu slimības dēļ, kā arī darba apstākļus kopumā.

10. SECINĀJUMI

Direktīva 92/57/EEK

Lai gan darba nelaimes gadījumu īpatsvars un skaits bija samazinājies gan attiecībā uz letāliem nelaimes gadījumiem, gan attiecībā uz nelaimes gadījumiem, sakarā ar kuriem darbs tiek kavēts vairāk nekā trīs dienas (kas liecina par direktīvas pozitīvo ietekmi uz darbinieku drošību un veselības aizsardzību darbā Eiropas Savienībā), skaitļi vēl joprojām ir nepieņemami; būvniecība vēl joprojām ir nozare, kurā darbinieki ir pakļauti vislielākajam riskam.

Novērtējums un skaitļi skaidri liecina par to, ka darbinieku drošību un veselības aizsardzību būvlaukumos var uzlabot tikai tad, ja praksē efektīvāk piemēro Direktīvu 92/57/EEK. Pašlaik nešķiet labs laiks sākt direktīvas grozīšanas procedūru, vispirms neveicot alternatīvus pasākumus valsts un/vai Eiropas mērogā, lai direktīva nodrošinātu visas paredzētās priekšrocības un lai varētu nodrošināt atbilstību tai. Izstrādājot valstu stratēģijas veselības un drošības jomā, dalībvalstis varētu veikt pasākumus efektīvākai Direktīvas 92/57/EEK piemērošanai, galvenokārt racionalizējot un vienkāršojot spēkā esošos valstu tiesību aktus un ievērojot tiesību aktu saskaņas un efektivitātes principus. Šajā sakarā ir būtiskas Komisijas pašreizējās pūles samazināt administratīvo slogu Eiropas Savienībā¹⁴. Pasākumos ietilpst

¹⁴ COM(2007)23, 24.1.2007. Komisijas paziņojums Padomei, Eiropas Parlamentam, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai – Rīcības programma administratīvā sloga samazināšanai Eiropas Savienībā”, (SEC(2007)84) (SEC(2007)85).

Direktīvas 92/57/EEK novērtējums, un saskaņā ar tiem būs iespējams noteikt nevajadzīgu administratīvo slogu, ko rada valsts un ES tiesību akti.

Visas dalībvalstis piekrīt un nozares novērtējums to apstiprina, ka ir nepieciešami nesaistoši instrumenti Eiropas un/vai valsts līmenī, lai atvieglinātu Direktīvas 92/57/EEK piemērošanu praksē. Lielākā daļa dalībvalstu īpaši uzsver problēmas ar darba drošības un veselības aizsardzības plāna saprašanu un izstrādi, kā arī ar atbildīgo personu noteikšanu. Ir jāizskaidro arī darba drošības un veselības aizsardzības dokumentācijas uzdevums.

Galvenokārt dalībvalstis ziņo par problēmām, kas rodas tādēļ, ka nav skaidras informācijas par koordinatoru definīciju, nozīmi, uzdevumiem un kvalifikāciju atkarībā no projekta veida.

Ir jāpieliek vairāk pūļu, lai ar apmācību un informēšanu palielinātu klientu izpratni par viņu atbildību un lai viņus pārliecinātu, ka koordinators nav papildu izmaksas, bet gan efektīva iespēja samazināt izdevumus visā projekta gaitā. Projektu izstrādē iesaistītie arhitekti un inženieri arī ir jāapmāca par darba risku profilaksi, vēlams, iekļaujot šo apmācību universitātes studiju programmā. Ir jānosaka pamata apmācības prasības koordinatoriem. Visbeidzot, mazie uzņēmumi un darbinieki, jo īpaši migrējošie darbinieki un pašnodarbinātie darbinieki, ir jāinformē un pienācīgi jāapmāca par tiesību aktiem un viņu pienākumiem.

Būtisks aspekts ir direktīvas līdzīga īstenošana visā ES. Papildus uzsvaram, kas likts uz projekta izpildes posmu, ir jāpievērš lielāka uzmanība tam, lai klienti un projektu izstrādātāji ievērotu savus pienākumus izstrādes posmā. Būvlaukumi jākontrolē biežāk un darba drošības un veselības aizsardzības plāns un dokumentācija ir jāpārbauda gan attiecībā uz formu, gan attiecībā uz saturu. Ir jānosaka efektīvi, proporcionāli un preventīvi sodi gan klientiem, gan projektu vadītājiem, ja tie nepilda savus pienākumus. Šajā sakarā *SLIC* ir būtiska loma, un tai turpmāk vispirms ir jāpievēršas īpašajai situācijai būvniecības nozarē.

Rezumējot, valsts vai ES līmenī ir jāveic šādi pasākumi:

- jāizstrādā nesaistoši instrumenti (vadlīnijas);
- jāintegrē īpaši drošības un veselības aizsardzības jautājumi arodizglītības un augstākās izglītības programmās valsts līmenī profesionāļiem, kuri ir būtiski direktīvas īstenošanā;
- jānosaka valsts prasības attiecībā uz koordinatoru kompetenci;
- sistemātiski jāiekļauj konkursu uzaicinājumu tehniskajā specifikācijā un līguma izpildes noteikumos profilaktiskie pasākumi saskaņā ar līguma būtību, kā arī jānosaka kvalitatīva līguma pārvaldība, kas jāveic līgumslēdzējām iestādēm;
- jāuzlabo darbinieku izglītība un apmācība un jāinformē tie, izmantojot apmācību programmas (piemēram, “Safe Pass”);
- jāveic īpašas izpratnes veicināšanas kampaņas valsts līmenī ar mērķi informēt pašnodarbinātos darbiniekus;
- jāapvieno iepriekšēja paziņojuma sagatavošana ar citām attiecīgām valsts administratīvajām procedūrām (piemēram, būvniecības atļaujas pieprasījums);
- biežāk jākontrolē būvlaukumi;

– jānosaka efektīvi, proporcionāli un preventīvi sodi.

Būvniecības nozare vēl joprojām ir īpaši bīstama, un visiem dalībniekiem ir īpaši jāpūlas, lai ievērojami uzlabotu Direktīvas 92/57/EEK īstenošanu. Komisija palīdzēs īstenot šo mērķi, cita starpā izstrādājot praktisku, nesaistošu pamācību, lai izskaidrotu dažus svarīgākos jēdzienus un lai palīdzētu visiem dalībniekiem pildīt to pienākumus.

Direktīva 92/58/EEK

Visas dalībvalstis ir pārliecinātas, ka Direktīva 92/58/EEK ir ļoti pozitīvi ietekmējusi darbinieku un trešu personu darba drošību un veselības aizsardzību. Pateicoties direktīvai, ir skaidri noteiktas riska situācijas neatkarīgi no valodu zināšanām, un tā ir ievērojami veicinājusi vienu no Kopienas tiesību aktu pamatprincipiem — darba ņēmēju brīvu pārvietošanos.

Direktīvu ietekmēs Ķīmikāliju klasificēšanas un marķēšanas vispārēji saskaņotās sistēmas (*GHS*) ieviešana, ar kuru groza kritērijus, piktogrammas un simbolus, kuri attiecas uz toksiskām vielām, viegli uzliesmojošām vielām un citiem ķīmiskiem riskiem, tādēļ direktīva būs jāgroza.

8. pielikums. Papildinformācija

Eiropas Savienības bibliogrāfija

Komisijas paziņojums Padomei, Eiropas Parlamentam, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai par to, kā praksē tiek īstenota Direktīva 92/57/EEK (pagaidu un pārvietojamie būvlaukumi) un Direktīva 92/58/EEK (drošības zīmes darba vietā) par drošību un veselības aizsardzību darbā — COM(2008) 698 galīgā redakcija, 2008. gada 6. novembris.

Juridiski nesaistošas norādes par paraugpraksi, īstenojot Direktīvu 2001/45/EK (darbs augstumā). Eiropas Komisija, 2007., 82 lpp.
ISBN 978-92-79-06511-8

<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=lv&pubId=140&furtherPubs=yes>

The prevention of work-related neck and upper limb disorders (WRULDs) in construction — E-facts 17. European Agency for Safety and Health at Work — Bilbao: European Agency for Safety and Health at Work, 2007.

<http://osha.europa.eu/en/publications/e-facts/efact17>

Prevention of vibration risks in the construction sector: E-facts 19. European Agency for Safety and Health at Work — Bilbao: European Agency for Safety and Health at Work, 2007.

<http://osha.europa.eu/en/publications/e-facts/efact19>

Building in safety — Prevention of risks in construction in practice: Report. European Agency for Safety and Health at Work — Bilbao: European Agency for Safety and Health at Work, 2004, 64 p.
ISBN: 92-9191-020-1

<http://osha.europa.eu/en/publications/reports/108>

Achieving better safety and health in construction: Information report. European Agency for Safety and Health at Work — Bilbao: European Agency for Safety and Health at Work, 2004, 151 p.
ISBN 92-9191-073-2

<http://osha.europa.eu/en/publications/reports/314>

Achieving better safety and health in construction: Facts 55. European Agency for Safety and Health at Work — Bilbao: European Agency for Safety and Health at Work, 2004, 2 p.
ISSN 1681-2123

<http://osha.europa.eu/en/publications/factsheets/55>

Preventing vehicle accidents in construction: E-facts 2. European Agency for Safety and Health at Work — Bilbao: European Agency for Safety and Health at Work, 2004, 9 p.

<http://osha.europa.eu/en/publications/e-facts/efact02>

Musculoskeletal disorders in construction: E-facts 1. European Agency for Safety and Health at Work — Bilbao: European Agency for Safety and Health at Work, 2004, 10 p.

<http://osha.europa.eu/en/publications/e-facts/efact01>

Actions to improve safety and health in construction: Magazine 7. European Agency for Safety and Health at Work — Bilbao: European Agency for Safety and Health at Work, 2004, 35 p.

ISSN 1608-4144

<http://osha.europa.eu/en/publications/magazine/7>

Asbestos in construction: Facts 51. European Agency for Safety and Health at Work — Bilbao: European Agency for Safety and Health at Work, 2004, 2 p.

ISSN 1681-2123

<http://osha.europa.eu/en/publications/factsheets/51>

Management of noise in construction: Facts 50. European Agency for Safety and Health at Work — Bilbao: European Agency for Safety and Health at Work, 2004, 2 p.

ISSN 1681-2123

<http://osha.europa.eu/en/publications/factsheets/50>

Health and safety on small construction sites: Facts 48. European Agency for Safety and Health at Work — Bilbao: European Agency for Safety and Health at Work, 2004, 2 p.

ISSN 1681-2123

<http://osha.europa.eu/en/publications/factsheets/48>

Safe roof work: Facts 49. European Agency for Safety and Health at Work — Bilbao: European Agency for Safety and Health at Work, 2004, 2 p.

ISSN 1681-2123

<http://osha.europa.eu/en/publications/factsheets/49>

Accident prevention in the construction sector: Facts 36. European Agency for Safety and Health at Work — Bilbao: European Agency for Safety and Health at Work, 2003, 2 p.

ISSN 1681-2123

<http://osha.europa.eu/en/publications/factsheets/36>

Accident Prevention in the Construction Sector: Facts 15. European Agency for Safety and Health at Work — Bilbao: European Agency for Safety and Health at Work, 2001, 2 p.

<http://osha.europa.eu/en/publications/factsheets/15>

Preventing Work-Related Slips Trips and Falls: Facts 14. European Agency for Safety and Health at Work — Bilbao: European Agency for Safety and Health at Work, 2001, 2 p.

<http://osha.europa.eu/en/publications/factsheets/14>

Informācijas sniedzēji

Eiropas Savienība

European Commission
Employment, Social Affairs and Equal Opportunities DG
1049 Bruxelles/Brussel
BELGIQUE/BELGIË
Publikācijas ir pieejamas šādā adresē:
<http://ec.europa.eu/social/home.jsp?langId=en>

European Agency for Safety and Health at Work
Gran Vía, 33
48009 Bilbao
ESPAÑA
Tālr. +34 944794360
Fakss +34 944794383
E-pasts: information@osha.europa.eu
Publikācijas ir pieejamas šādā adresē:
<http://osha.europa.eu>

Belgique/België (Beļģija)

Federal Public Service Employment, Labour and Social Dialogue
Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg
Rue Ernest Blerot / Ernest Blerotstraat 1
1070 Bruxelles/Brussel
BELGIQUE/BELGIË
Publikācijas ir pieejamas šādā adresē:
<http://www.meta.fgov.be>

Prevent
Institut pour la prévention, la protection et le bien-être au travail
Institute for Occupational Safety and Health
Rue Gachard / Gachardstraat 88/4
1050 Bruxelles/Brussel
BELGIQUE/BELGIË
Tālr. +32 26434444
Fakss +32 26434440
E-pasts: prevent@prevent.be
Publikācijas ir pieejamas šādā adresē:
<http://www.prevent.be>

България (Bulgārija)

Министерство на труда и социалната политика
Ministry of Labour and Social Policy
Triaditza Str. 2
1051 Sofia
BULGARIA
Tālr. +359 28119443
Fakss +359 29884405
Publikācijas ir pieejamas šādā adresē:
<http://www.mlsp.government.bg>

Национален център по опазване на общественото здраве
National centre of public health protection (NCPHP)
Akademik Ivan Evstatiev Geshov Blvd 15
1431 Sofia
BULGARIA
Tālr. +359 28056200
Fakss +359 29541211
E-pasts: ncphp@ncphp.government.bg
Publikācijas ir pieejamas šādā adresē:
<http://ncphp.government.bg/>

Česká republika (Čehijas Republika)

Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR
Ministry of Labour and Social Affairs
Na Poříčním právu 1/376
128 01 Praha 2
ČESKÁ REPUBLIKA
Tālr. +420 221921111
Publikācijas ir pieejamas šādā adresē:
<http://www.mpsv.cz>

Výzkumný ústav bezpečnosti práce (VÚBP)
Occupational Safety Research Institute
Jeruzalémská 9
116 52 Praha 1
ČESKÁ REPUBLIKA
Tālr. +420 221015811
Fakss +420 224238550
Publikācijas ir pieejamas šādā adresē:
<http://www.vubp.cz/>

Centrum odborných činností v ochraně a podpoře veřejného zdraví SZÚ Odbor hygieny práce a pracovního lékařství Centre of Industrial Hygiene and Occupational Diseases
Šrobárova 48
100 42 Praha 10
ČESKÁ REPUBLIKA
Tālr. +420 267082658
Fakss +420 267311236
E-pasts: hpnp@szu.cz
Publikācijas ir pieejamas šādā adresē:
<http://www.szu.cz/odbor-hygieny-prace-a-pracovni-ho-lekarstvi>

Κύπρος (Kipra)

Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων
Ministry of Labour and Social Insurance
Τμήμα Επιθεώρησης Εργασίας
Department of Labour Inspection
Apellis Str. 12
1493 Nicosia
CYPRUS
Tālr. +357 22405623
Fakss +357 22663788
E-pasts: director@dli.mlsi.gov.cy
Publikācijas ir pieejamas šādā adresē:
<http://www.mlsi.gov.cy/dli>

Danmark (Dānija)

Beskæftigelsesministeriet
Ministry of Employment
Ved Stranden 8
1061 København
DANMARK
Tālr. +45 72205000
Fakss +45 33121378
E-pasts: bm@bm.dk
Publikācijas ir pieejamas šādā adresē:
<http://www.bm.dk>

Arbejdstilsynet (WEA)
Danish Working Environment Authority
Postboks 1228
0900 København C
DANMARK
Tālr. +45 39152000
Fakss +45 39152560
Publikācijas ir pieejamas šādā adresē:
<http://www.arbejdstilsynet.dk/>

Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø
National Research Centre for the Working
Environment
Lersø Parkallé 105
2100 København K
DANMARK
Tālr. +45 39165200
Fakss +45 39165201
E-pasts: nfa@arbejdsmiljoforskning.dk
Publikācijas ir pieejamas šādā adresē:
<http://www.arbejdsmiljoforskning.dk>

Branchearbejdsmiljørådet for Bygge & Anlæg
The Sector Council for Occupational Health & Safety
in Construction
Bygmestervej 5
2400 København NV
DANMARK
Tālr. +45 36141400
E-pasts: sekr@bar-ba.dk
Publikācijas ir pieejamas šādā adresē:
<http://www.bar-ba.dk>

Deutschland (Vācija)
Bundesministerium für Arbeit und Soziales (BMAS)
Ministry of Labour and Social Affairs (BMAS)
Referat IIIb2 — Grundsatzfragen des Arbeitsschutzes
Wilhelmstraße 49
10117 Berlin
DEUTSCHLAND
Publikācijas ir pieejamas šādā adresē:
<http://www.bmas.bund.de>

Bundesanstalt für Arbeitsschutz und Arbeitsmedizin
(BAuA)
Federal Institute for Occupational Safety and Health
Friedrich-Henkel-Weg 1-25
44149 Dortmund
DEUTSCHLAND
Tālr. +49 2319071-0
Fakss +49 2319071-2454
E-pasts: poststelle@baua.bund.de
Publikācijas ir pieejamas šādā adresē:
<http://www.baua.de>
Pasta adrese: Postfach 17 02 02, 44061 Dortmund,
DEUTSCHLAND

Eesti (Igaunija)
Ministry of Social Affairs
Labour Department
Gonsiori 29
15027 Tallinn
EESTI/ESTONIA
Publikācijas ir pieejamas šādā adresē:
<http://www.sm.ee/>

Terviseamet
Health Board
Paldiski mnt 81
10617 Tallinn
EESTI/ESTONIA
E-pasts: kesk@terviseamet.ee
Publikācijas ir pieejamas šādā adresē:
<http://www.terviseamet.ee/>

Éire/Ireland (Īrija)
Department of Enterprise, Trade and Employment
23 Kildare Street
Dublin 2
ÉIRE/IRELAND
Tālr. +353 16312121
Fakss +353 16312827
E-pasts: info@entemp.ie
Publikācijas ir pieejamas šādā adresē:
<http://www.entemp.ie/>

Health and Safety Authority (HAS)
James Joyce Street
Dublin 1
ÉIRE/IRELAND
Tālr. +353 16147000
Fakss +353 6147020
E-pasts: infotel@hsa.ie
Publikācijas ir pieejamas šādā adresē:
<http://www.hsa.ie>

España (Spānija)
Ministerio de Trabajo e Inmigración
C/ Agustín de Bethencourt, 4
28071 Madrid
ESPAÑA
Tālr. +34 913630000
E-pasts: informacionmtin@mtin.es
Publikācijas ir pieejamas šādā adresē:
<http://www.mtin.es/>

Instituto Nacional de Seguridad e Higiene en
el Trabajo (INSHT)
Torrelaguna, 73
28027 Madrid
ESPAÑA
Tālr. +34 913634100
Fakss +34 913634327
Publikācijas ir pieejamas šādā adresē:
<http://www.insht.es/portal/site/Insht/>
vai <http://www.mtin.es>

France (Francija)
Ministère de l'emploi et de la solidarité
Direction des relations du travail (DRT/CT)
39-43 quai André Citroën
75739 Paris Cedex 15
FRANCE
Publikācijas ir pieejamas šādā adresē:
<http://www.travail.gouv.fr>

Institut national de recherche et de sécurité Paris (INRS)
30 rue Olivier Noyer
75680 Paris Cedex 14
FRANCE
Tālrunis +33 140443000
Fakss +33 140443099
Publikācijas ir pieejamas šādā adresē:
<http://www.inrs.fr>

Ελλάδα (Grieķija)

Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης
Ministry of Labour and Social Affairs
Γενική Διεύθυνση Συνθηκών και Υγιεινής της Εργασίας
General Directorate of Working Conditions and Health
Pireos str. 40
101 82 Athens
GREECE

Ελληνικό Ινστιτούτο Υγιεινής και Ασφάλειας της Εργασίας (ELINYAE)
Hellenic Institute for Occupational Health and Safety
Liosion 143 and Thirsou 6
104 45 Athens
GREECE
Tālrunis +30 2108200100
Fakss +30 2108200222
E-pasts: info.the@elinyae.gr
Publikācijas ir pieejamas šādā adresē:
<http://www.elinyae.gr>

Italia (Itālija)

Ministero del Lavoro, della salute e delle politiche sociali
Via Veneto 56
00187 Roma
ITALIA
Tālrunis +39 648161638
Fakss +39 0648161441
E-pasts: segrgabinetto@lavoro.gov.it
Publikācijas ir pieejamas šādā adresē:
<http://www.lavoro.gov.it/lavoro/>

Istituto superiore per la prevenzione e la sicurezza del lavoro (ISPESL)
Via Urbana 167
00198 Roma
ITALIA
Tālrunis +39 064742281
Fakss +39 064741831
Publikācijas ir pieejamas šādā adresē:
<http://www.ispesl.it>

Latvija

Latvijas Republikas Labklājības ministrija
Ministry of Welfare of the Republic of Latvia
Skolas iela 28
LATVIJA
Tālrunis +371 67021600
Fakss +371 67276445
E-pasts: lm@lm.gov.lv
Publikācijas ir pieejamas šādā adresē:
<http://www.lm.gov.lv>

Valsts darba inspekcija
State labour inspectorate
K. Valdemāra iela 38
Rīga, LV-1010
LATVIJA
Publikācijas ir pieejamas šādā adresē:
<http://www.vdi.gov.lv>

RSU Darba drošības un vides veselības institūts
Institute of occupational safety and environmental health, RSU
Dzirčiema iela 16
Rīga, LV-1007
LATVIJA
Tālrunis +371 2409139
Fakss +371 7828155
Publikācijas ir pieejamas šādā adresē:
<http://www.rsu.lv/darba-drosibas-un-vides-veselibas-instituts>

Lietuva

Socialinės apsaugos ir darbo ministerija
Ministry of Social Security and Labour
A. Vivulskio g. 11
LT-03610 Vilnius
LIETUVA
Tālrunis +370 52664201
Fakss +370 52664209
E-pasts: post@socmin.lt
Publikācijas ir pieejamas šādā adresē:
<http://www.socmin.lt/index.php?879686114>

Valstybinė darbo inspekcija
State Labour Inspectorate of the Republic of Lithuania
Algirdo g. 19
LT-03607 Vilnius
LIETUVA
Publikācijas ir pieejamas šādā adresē:
<http://www.vdi.lt>

SODRA
State Social Insurance Fund Board of the Republic of Lithuania
Konstitucijos pr. 12
LT-09308 Vilnius
LIETUVA
Tālrunis +370 52724864
Fakss +370 52723641
E-pasts: sodrainfo@sodra.lt
Publikācijas ir pieejamas šādā adresē:
<http://www.sodra.lt>

Luxembourg (Luksemburga)

Ministère du travail et de l'emploi
26, rue Zithe
2939 Luxembourg
LUXEMBOURG
Tālrunis +352 2478-6100
Fakss +352 2478-6108
Courriel: info@mte.public.lu
Publikācijas ir pieejamas šādā adresē:
<http://www.mte.public.lu/>

Inspection du travail et des mines
3, rue des Primeurs
2361 Luxembourg
LUXEMBOURG
Publikācijas ir pieejamas šādā adresē:
<http://www.itm.lu>

Association d'assurance contre les accidents (AAA)
125, route d'Esch
BP 1342
2976 Luxembourg
LUXEMBOURG
Tālrunis: +352 2619-151
Publikācijas ir pieejamas šādā adresē:
<http://www.aaa.lu>

Malta
Ministry of Education, Employment and the Family —
Social Policy
Palazzo Ferreria, 310, Republic Street
Valletta — VLT 2000
MALTA
Tālrunis: +3562590 3100
Fakss: +3562590 3121
E-pasts: info.mfss@gov.mt
Publikācijas ir pieejamas šādā adresē:
<https://secure2.gov.mt/SocialPolicy/SocProt/default.aspx>

Occupational Health and Safety Authority (OHSA)
17, Triq Edgar Ferro
Pietà — PTA 1533
MALTA
Tālrunis: +356 21247677
Fakss: +356 21232909
E-pasts: ohsa@gov.mt
Publikācijas ir pieejamas šādā adresē:
<http://www.ohsa.org.mt>

Magyarország (Ungārija)
Szociális és Munkaügyi Minisztérium
Ministry of Social Affairs and Labour
Budapest
Alkotmány u. 3.
1054
MAGYARORSZÁG/HUNGARY
Tālrunis: +36 14738100
Publikācijas ir pieejamas šādā adresē:
<http://www.szmm.gov.hu/main.php?folderID=13318&ndlangchanged=eng>

OMMF — Hungarian Labour Inspectorate
Budapest
Margit krt. 85.
1024
MAGYARORSZÁG/HUNGARY
Publikācijas ir pieejamas šādā adresē:
<http://www.ommf.gov.hu>

Nederland (Nīderlande)
Ministerie van sociale zaken
Ministry of social affairs and employment
Postbus 90801
2509 LV Den Haag
NEDERLAND
Publikācijas ir pieejamas šādā adresē:
<http://home.szw.nl/>

TNO Arbeid
Postbus 718
2130 AS Hoofddorp
NEDERLAND
Tālrunis: +31 235549394
Fakss: +31 235549394
E-pasts: info@arbeid.tno.nl
Publikācijas ir pieejamas šādā adresē:
<http://www.nia.tno.nl>

Nederlands Centrum voor Beroepsziekten (NCVB)
Netherlands Center for Occupational Diseases
Postbus 22660
1100 DD Amsterdam
NEDERLAND
Tālrunis: +31 20566387
Fakss: +31 20569288
E-pasts: ncv@amc.uva.nl
Publikācijas ir pieejamas šādā adresē:
<http://www.beroepsziekten.nl/>

Österreich (Austrija)
Bundesministerium für Arbeit, Soziales und
Konsumentenschutz
Federal Ministry of Labour, Social Affairs and
Consumer Protection
Stubenring 1
1010 Wien
ÖSTERREICH/AUSTRIA
Tālrunis: +43 171100-0
E-pasts: briefkasten@bmask.gv.at
Publikācijas ir pieejamas šādā adresē:
<http://www.bmask.gv.at/cms/siteEN/index.html>

Allgemeine Unfallversicherungsanstalt (AUVA)
Austrian Social Insurance for Occupational Risks
Adalbert-Stifter-Straße 65
1200 Wien
ÖSTERREICH/AUSTRIA
Tālrunis: +43 133111-0
Fakss: +43 133111-347
Publikācijas ir pieejamas šādā adresē:
<http://www.auva.sozvers.at>

Polska (Polija)
Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej
(Ministry of Labour and Social Policy)
ul. Nowogrodzka 1/3/5
00-513 Warszawa
POLSKA
Tālrunis: +48 226611000
E-pasts: info@mps.gov.pl
Publikācijas ir pieejamas šādā adresē:
<http://www.mpips.gov.pl/index.php>

Państwowa Inspekcja Pracy
(National Labour Inspectorate)
ul. Krucza 38/42
00-926 Warszawa
POLSKA
Tālr. +48 4203731; 224203730
Fakss +48 224203725; 226254770
Publikācijas ir pieejamas šādā adresē:
<http://www.pip.gov.pl/html/en/html/index.htm>

Centralny Instytut Ochrony Pracy
(Central Institute for Labour Protection)
ul. Czerniakowska 16
00-701 Warszawa
POLSKA
Tālr. +48 226233698
Fakss +48 226233693
E-pasts: oinip@ciop.pl
Publikācijas ir pieejamas šādā adresē:
<http://www.ciop.pl>

Portugal (Portugāle)
Inspecção-Geral do Trabalho
Avenida Casal Ribeiro, 18-A
1000-092 Lisboa
PORTUGAL
Tālr. +351 213308700
Fakss +351 213308710
E-pasts: dsaai.mail@act.gov.pt

Autoridade para as Condições do Trabalho (ACT)
Avenida Casal Ribeiro, n.º 18-A
1000-092 Lisboa
PORTUGAL
Tālr. +351 213308700
Fakss +351 213308710
E-pasts: imprensa@act.gov.pt
Publikācijas ir pieejamas šādā adresē:
<http://www.act.gov.pt>

Centro Nacional de Protecção Contra os Riscos
Profissionais (CNPRP)
Avenida da República, 25, 1. esq.
1094 Lisboa
PORTUGAL
Tālr. +351 213547153
Fakss +351 213522748
E-pasts: cnprp@seg-social.pt
Publikācijas ir pieejamas šādā adresē:
<http://www.seg-social.pt>

Rumānija (Rumānija)
Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale
Ministry of Labour, Family and Social Protection
Str. Dem. I. Dobrescu nr. 2-4
Sectorul 1, București
ROMÂNIA
Tālr. +40 213136267
E-pasts: presa@mmuncii.ro
Publikācijas ir pieejamas šādā adresē:
<http://www.mmuncii.ro/ro/website/ro/>

Inspectia Muncii
Str. Matei Voievod nr. 14
Sectorul 2, București
ROMÂNIA
Tālr. +40 3027030
Publikācijas ir pieejamas šādā adresē:
<http://www.inspectmun.ro/>

Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare pentru
Protecția Muncii (INCDPM)
Bdul Ghencea nr. 35A
Sectorul 6, București
ROMÂNIA
Tālr. +40 213133158
Fakss +40 213157822
E-pasts: cis_inpm@rnc.ro
Publikācijas ir pieejamas šādā adresē:
<http://www.inpm.ro/>

Slovenija (Slovēnija)
Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve
Ministry of Labour, Family and Social Affairs
Kotnikova 5
SI-1000 Ljubljana
SLOVENIJA
Tālr. +386 13697700
Fakss +386 13697832
Publikācijas ir pieejamas šādā adresē:
<http://www.gov.si>

ZVD Zavod za varstvo pri delu d. d.
Institute of Occupational Safety
Chengdujska cesta 25
SI-1260 Ljubljana-Polje
SLOVENIJA
Tālr. +386 15855100
Fakss +386 15855101
Publikācijas ir pieejamas šādā adresē:
<http://www.zvd.si>

Slovensko (Slovākija)
Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR
Ministry of Labour, Social Affairs and Family of the
Slovak Republic
Špitálska 4-6
816 43 Bratislava
SLOVENSKO/SLOVAKIA
Tālr. +421 220460000
Publikācijas ir pieejamas šādā adresē:
<http://www.employment.gov.sk/index.php?SMC=1>

Národný inšpektorát práce
Masarykova 10
040 01 Košice
SLOVENSKO/SLOVAKIA
Tālr. +421 557979902
Fakss +421 557979904
E-pasts: nip@ip.gov.sk
Publikācijas ir pieejamas šādā adresē:
<http://www.safework.gov.sk/>

Výskumný a vzdelávací ústav bezpečnosti práce
Trnavská cesta 57
814 35 Bratislava
SLOVENSKO/SLOVAKIA
Tālr. +421 257291109
Fakss +421 2 57291171

Suisse/Schweiz/Svizzera (Šveice)

Federal Dept. of Economic Affairs (FDEA)
Communication Services
Federal Palace East Wing
3003 Berne
SCHWEIZ
Tālr. +41 313222007
Fakss +41 313222194
E-pasts: info@gs-evd.admin.ch
Publikācijas ir pieejamas šādā adresē:
<http://www.evd.admin.ch>

Schweizerische Unfallversicherungsanstalt (SUVA)
Fluhmattstrasse 1
6002 Luzern
SCHWEIZ
Tālr. +41 41419-5111/5049
Fakss +41 41419-5828
E-pasts: bereich.bau@suva.ch
Publikācijas ir pieejamas šādā adresē:
<http://www.suva.ch>

Suomi/Finland (Somija)

Sosiaali- ja terveysministeriö, työsuojeluosasto
Ministry of Social Affairs and Health, Department for
Occupational Safety and Health
PL 536
FI-33101 Tampere
SUOMI/FINLAND
Publikācijas ir pieejamas šādā adresē:
<http://www.stm.fi/>

Työterveyslaitos
Finnish Institute of Occupational Health (FIOH)
Topeliuksenkatu 41
FI-00250 Helsinki
SUOMI/FINLAND
Tālr. +358 947471
Fakss +358 92414634
Publikācijas ir pieejamas šādā adresē:
<http://www.occuphealth.fi>

Sverige (Zviedrija)

Arbetsmarknadsdepartementet
Ministry of Employment
Mäster Samuelsgatan 70
SE-103 33 Stockholm
SVERIGE
Publikācijas ir pieejamas šādā adresē:
<http://www.sweden.gov.se/sb/d/8281>

Arbetsmiljöverket
Swedish Work Environment Authority
Lindhagensgatan 133
SE-112 79 Stockholm
SVERIGE
Tālr. +46 87309000
Fakss +46 87301967
E-pasts: arbetsmiljoverket@av.se
Publikācijas ir pieejamas šādā adresē:
<http://www.av.se/inenglish/>

United Kingdom (Apvienotā Karaliste)

Department for Work and Pensions
Caxton House
Tothill Street
London
SW1H 9DA
UNITED KINGDOM
Publikācijas ir pieejamas šādā adresē:
<http://www.dwp.gov.uk/>

Health and Safety Executive (HSE)
Addresses:
Rose Court
2 Southwark Bridge
London
SE1 9HS
UNITED KINGDOM

Redgrave Court
Merton Road
Bootle
Merseyside
L20 7HS
UNITED KINGDOM
Tālr. +44 1519514000
Fakss +44 1619528222
E-pasts: hse.infoline@natbrit.com
Publikācijas ir pieejamas šādā adresē:
<http://www.hse.gov.uk>

Šo vadlīniju sagatavošanā iesaistītie eksperti

Ad-hoc darba grupa

Valsts iestādes

Mr. Andrew EAST
Health and Safety Executive
Rose Court SSW
2 Southwark Bridge
London SE1 9HS
UNITED KINGDOM

Mrs. Evangelista TSOULOFTA-KAKOUTA
Department of Labour Inspection
1493 Nicosia
CYPRUS

Mr. Martin MOKRAO
Národný Inspektorát práce Kosice
(National Labour Inspectorate Kosice)
Masarykova 10
040 01 Kosice
SLOVENSKO/SLOVAKIA

Mr. Matthias VAHLBRUCH
Bundesministerium für Arbeit und Soziales (BMAS)
Ministry of Labour and Social Affairs (BMAS)
Referat IIIb2 — Grundsatzfragen des Arbeitsschutzes
Wilhelmstraße 49
10117 Berlin
DEUTSCHLAND

Mr. Boudewijn NOUWENS (Deputy Member)
Ministerie van Sociale Zaken en Wergelengenheid
Postbus 90801
2509 LV Den Haag
NEDERLAND

Darbinieki

Mr. Horst BUHR
Schlehdornweg 8a
82256 Forstenfeldbruck/Buchenau
DEUTSCHLAND

Mr. Rolf GEHRING
FETBB-EFBWW
Rue Royale / Koningsstraat 45, bte 3
1000 Bruxelles/Brussel
BELGIQUE/BELGIË

Mr. Lars VEDSMAND
BAT-Kartellet
Kampmannsgade 4
Postboks 392
1790 København V
DANMARK

Mr. Cornel CONSTANTIOAIA
C.N.S.L.R.
Str. Gh.Gr. Cantacuzino 269
Blok 16 AP. 39
100208 Ploiesti, jud. Prahova
ROMÂNIA

Darba devēji

Mrs. Veronique FOUILLEROUX
Fédération française du bâtiment
33 Avenue Kleber
75784 Paris
FRANCE

Mr. Jose GASCON Y MARIN
FCC Construcción S.A.
Pedro Teixeira 8-6a
28020 Madrid
ESPAÑA

Mr. Andre PELEGRIN
FABA-FEGC
Rue du Lombard / Lombardstraat 42
1000 Bruxelles/Brussel
BELGIQUE/BELGIË

Mr. Michele TRITTO
ANCE
Via Guattani 16
00161 Roma
ITALIA

Mr. Bart VANMARCKE (Deputy member)
HSE Group Team Partner
Mainline and Metros Division
Vaartdijkstraat 5
8200 Brugge
BELGIË

Darba grupas neatkarīgie eksperti

Mr. Philip BAKER
ISHCCO
c/o Foyer Technique
4-6, bd Grande-Duchesse Charlotte
1330 Luxembourg
LUXEMBOURG

Mr. Jörg-Martin HOHBERG
EFCA c/o IUB
Thunstrasse 2
3005 Berne
SCHWEIZ

Mr. Adrian JOYCE
ACE
Rue Paul Emile Janson / Paul Emile Jansonstraat 29
1050 Bruxelles/Brussel
BELGIQUE/BELGIË

Mr. Luc PROESMANS
BOUWUNIE
Rue de Spa / Spastraat 8
1070 Bruxelles/Brussel
BELGIQUE/BELGIË

Mr. Jacob Ravn THOMSEN
AEEBC — Konstruktørforeningen
Vester Voldgade 111
1552 København V
DANMARK

Mr. Alexander RYCHTER
BFW
Kurfurstendamm 57
10707 Berlin
DEUTSCHLAND

Eiropas Komisija

Mrs. Teresa MOITINHO
European Commission DG EMPL F/4
EUFO 02/2180
10, rue R. Stumper
2920 Luxembourg
LUXEMBOURG
E-pasts: Maria-Teresa.Moitinho@ec.europa.eu

Mrs. Christina FOGELQUIST
European Commission DG EMPL F/4
EUFO 02/2181
10, rue R. Stumper
2920 Luxembourg
LUXEMBOURG
E-pasts: Christina.FOGELQUIST@ec.europa.eu

Konsultanti

Mrs. Marie-Amelie BUFFET
EUROGIP — France
55 rue de la Fédération
75015 Paris
FRANCE
Tāl. +33 140563040
Fakss +33 140563666
E-pasts: eurogip@eurogip.fr
<http://www.eurogip.fr>

Mr. Bruno BISSON
Caisse Regionale d'Assurance Maladie d'Ile De France
(CRAMIF)
FRANCE

Mr. Luis ALVES DIAS
Instituto Superior Tecnico (IST)
PORTUGAL

Mr. Ulrich BERG
Berufsgenossenschaft der Bauwirtschaft (BG BAU)
DEUTSCHLAND

Mr. Martin THURGOOD
Consultant
UNITED KINGDOM

Nesaistošas labas prakses vadlīnijas par to, kā saprast un īstenot Direktīvu 92/57/EEK (pagaidu un pārvietojamie būvlaukumi)

Luksemburga: Eiropas Savienības Publikāciju birojs

2011 — 185 lpp. — 21 × 29.7 cm

ISBN 978-92-79-19391-0

doi:10.2767/22578

Šī nesaistošā rokasgrāmata sniedz praktisku informāciju, kas palīdz saprast un īstenot Direktīvu 92/57/EEK par darba drošības un veselības aizsardzības minimālo prasību īstenošanu pagaidu vai pārvietojamajos būvlaukumos. Rokasgrāmata skaidro direktīvu un sniedz ieteikumus un piemērus labai praksei; tās mērķis ir palīdzēt visām būvdarbos iesaistītajām pusēm, ieskaitot klientus, projektu vadītājus, projektētājus, koordinatorus, līgumslēdzējus, kā arī citus darba devējus, darbiniekus, piegādātājus un citas puses šādās jomās:

- sniedzot izpratni par vispārējiem preventīvajiem principiem un to īstenošanu (1. nodaļa);
- palīdzot saprast Direktīvā noteiktās darba drošības un veselības aizsardzības prasības, aprakstot, kad un kādos gadījumos tās tiek piemērotas, ieinteresēto personu pienākumus un lomas, kā arī nepieciešamo dokumentāciju (2. nodaļa);
- identificējot dažus raksturīgākos riskus un apdraudējumu būvdarbu laikā (3. nodaļa);
- aprakstot būvniecības projektu riska pārvaldību — projekta sagatavošanā, būvniecībā un pēc būvniecības pabeigšanas (4. nodaļa) un
- norādot ieinteresēto personu pienākumus katrā posmā (5. nodaļa).

Šī publikācija drukātā veidā ir pieejama angļiski, franciski un vāciski, bet elektroniskā veidā — visās citās oficiālajās ES valodās.

Ir pieejams arī kompaktdisks ar izdevuma versijām 22 valodās (kataloga numurs: KE-31-11-011-1X-Z, ISBN 978-92-79-19096-4).

KĀ SAŅEMT ES IZDEVUMUS

Bezmaksas izdevumi:

- izmantojot *EU Bookshop* (<http://bookshop.europa.eu>);
- Eiropas Savienības pārstāvniecībās un delegācijās. Informāciju saziņai varat iegūt tīmekļa vietnē (<http://ec.europa.eu>) vai sūtot faksu uz +352 2929-42758.

Maksas izdevumi:

- izmantojot *EU Bookshop* (<http://bookshop.europa.eu>).

Maksas abonementi (piemēram, ikgadējie *Eiropas Savienības Oficiālā Vēstneša* izdevumi un *Eiropas Savienības Tiesas judikatūras krājumi*):

- izmantojot Eiropas Savienības Publikāciju biroja tirdzniecības aģentus (http://publications.europa.eu/others/agents/index_lv.htm).

Vai jūs interesē Eiropas Komisijas Nodarbinātības, sociālo lietu un iespēju
vienlīdzības ģenerāldirektorāta publikācijas?

Ja interesē, jūs tās varat lejupielādēt vai abonēt bez maksas vietnē
<http://ec.europa.eu/social/publications>

Aicinām jūs reģistrēties vietnē <http://ec.europa.eu/social/e-newsletter> lai saņemtu
Eiropas Komisijas *Sociālās Eiropas* bezmaksas e-biļetenu

<http://ec.europa.eu/social>

www.facebook.com/socialeurope

■ Publikāciju birojs

ISBN 978-92-79-19391-0

9 789279 193910